

עפנת פענח

הגות
על התורה
ועל המסורה
ברוח תורה עם דעת

מאת: יוסף-משה בן אלעזר

ה'תשס"ז חיבת ציון

צפנת פענח: הגיגי יוסף-משה

על התורה והמסורה בדעת ובהשכל

כדי להוסיף דעת, כפי שאנו מבקשים
שלוש פעמים ביום: אתה חונן לאדם דעת
ומלמד לאנוש בינה "חננו מאתך חוכמה,
בינה, השכל ודעת – ב' א' ה' חונן הדעת".

בתורה ובמסורות ישראל ישנם קטעים שלא פורשו על ידי חז"ל
מסיבות כל-שהן. בכל אופן התורה שבע"פ לא עסקה בהם, כי לא
היה בהם מסר תורתי-מוסרי לעם ישראל ו/או מחוסר ידע מתאים בזמנם.

אני, יוסף-משה בן הח' אלעזר בונדהיים הי"ד,
הקרוי בארץ מאז 1964 יוסף בן ברית,
ניסיתי לרדת לסוף דעת התורה והמסורה
כי הרי הדברים נכתבו.
מחשבותיי ומסקנותיי נאמרו בהזדמנויות שונות
בין מנחה ומעריב בבית"כנ של חייבת ציון,
בסעודה שלישית בשבתות
וכדברי פרשנות בשבת בראשית בשנת ה'תשס"ה באשר לבריאה.

עתה, אחרי שסיימתי לכתוב את קורות משפחתי הקדומה וקורותינו
במשך כ-25 השנים האחרונות וכבר עברתי את גיל ה-80,
מצאתי לנכון להעלות את מחשבותיי על הכתב
כפענוח דברים מפורטים בתורה ובמסורה, שלא הוסברו
ע"י פרשנינו הראשונים והאחרונים.

הכותב בכובד ראש, יוסף בן ברית
בן הח' אלעזר בן הח' נתן וקרולינה בונדהיים ז"ל
ויוהנה בת יוסף משה ורוזה גליקשטאט ז"ל
לעילוי נשמתם ולזכרם הברוך.

מפתח הנושאים

מבוא לצפנת פענח, אתה חונן לאדם דעת	1	מיהו הפרעה שהזמין את יעקב ובניו ?	48
מפתח הנושאים + <u>מפת אחרי המדבר</u>	2 - 3	מה חשב יעקב בהעדר בניו פעמיים ?	49
הקדמה	4	ירידת יעקב ובניו מצרימה	50
מעשה הבריאה	5 - 7	סמכותו של יוסף במצרים	52 - 50
השנים שאנו מונים	8	מותו של יעקב ומסע קבורתו לכנען	54 - 53
חוה, קין והבל, ושת	8 - 9	מותו של יוסף ואחיו במצרים	
לאן נעלמו צאצאי קין ?	9 - 11	<u>מפת סיני והנאם + משיב דבר למצרים</u>	
עשרת הדורות הראשונים	12 - 13	ואלה שמות... וימת כל הדור ההוא...	55 - 54
מי המבול	13	ובני ישראל פרו... ויקם מלך חדש... כמה זמן ?	55
הקשת בענן	14	מי היה הפרעה החדש ? - מתי נולד משה ?	57 - 56
אחר המבול, בני נח ושם	14 - 15	מיהו הפרעה שבארמונו גדל משה ?	59 - 58
ספיחים לנושא המבול	15	משה במדיין	61 - 60
הוכחות המחקרים למבול	16 - 17	ויהי בימים הרבים ההם... כמה זמן זה היה ?	62
<u>מפת הצולף הקדמון</u>		איזהו הר הא-לוהים, סיני, חורב ?	64 - 63
מגדל בבל בארץ שנער	17	<u>מפת יציאת מצרים וצילום אוויר של הר סיני</u>	
אברם בן תרח נודד לכנען	17 - 18	משה חוזר ממדיין למצרים	65 - 64
ברית בין הבתרים ומה נאמר לאברהם ?	18	שליחות משה	67 - 65
הבטחת "הזרע" לאברהם ולשרה	19 - 20	מופתים, עשר המכות ויציאת מצרים	67
הבטחת "הזרע" ליצחק וליעקב	20	מדוע נצטוו בני ישראל לקחת ולמשוך שה ?	68
מה בין 400 ל 430 שנות "גרות" ?	21 - 23	מסלול יציאת מצרים, ים-סוף והר סיני	69 - 68
עקדת יצחק	23 - 24	<u>מפת המסלול דרך ים-סוף</u>	
ויהי כי זקן יצחק...	25	נס בקיעת ים-סוף	71 - 70
שנאת עשו ליעקב	26	מעמד הר סיני ועגל הזהב	75 - 72
אופיים השונה של שני האחים	26 - 27	ויאמר ה' ראיתי את העם הזה...	75
<u>2 מפות: מסעות האבות</u>		עגל הזהב ולוחות הברית	76
ויצא יעקב מבאר-שבע וילך חרנה	27 - 28	מדוע שבר משה את הלוחות ?	77
מי נתן שמות לבני שפחות האמהות ?	28 - 29	מעגל הזהב של אהרון לאש הזרה של בניו	78
מעשה יעקב בצאן לבן, ידע גניאלוגי קדום	29 - 31	מהיכן נבע מעמדם של בני לוי ובגדי הכהונה	79
מה קרה לדינה אחרי שכם ?	32	משהו על בעלי חיים בתורה (זואולוגיה)	85 - 80
ואלה תולדות עשו, הוא אדום	33 - 34	ראשית פרשת "תזריע" בתורה וההלכה	85
שמות עם משמעות בפרק לו	34	פר בן-בקר, איל ושעיר העיזים	86
יעקב ונשותיו, סביבתו ובניו. יוסף ואחיו	35 - 39	בני ישראל במדבר סיני	89 - 87
בני כמה היו בני המשפחה בברחם מחרן ?	39 - 40	<u>מפת אלזר הר סיני</u>	
וישב יעקב בארץ מגורי אביו... ויוסף נער	40 - 41	המסעות והחגיות במדבר וסדר השבטים	90
יוסף עבד עברי בבית פוטיפר במצרים	41 - 42	נשיאת כלי המשכן, במיוחד ארון הברית	93 - 91
<u>מפת מצרים הקדומה</u>		<u>2 איורים מנחשים</u>	
איזה מלכים שלטו אז במצרים ?	43 - 44	הכרובים וסודם - מספר בנ"י במדבר	95 - 94
השמות צפנת פענח, אסנת בת פוטיפרע		<u>מפת מסלול המראשית</u>	
מה בין פוטיפר לפוטיפרע ?		וישלח אותם משה לתור את הארץ	97 - 96
וליוסף יולד שני בנים...		קצת סדר כרונולוגי בספר במדבר	
מדוע לא התקשר יוסף לאביו בכנען ?	44 - 45	אסטלת "הניצחון" של פרעה מרנפתח המצרי	98
מה בין צוען-מצרים לחברון בכנען ?	45 - 46	המסע מסביב להר שעיר ואדום צפונה	99
מה בין צוען לצוענים ?		הנחשים ונחש הנחושת על נס	101 - 100
<u>2 מפות: אלזר ומדבר פארן</u>		<u>המסע מאחורי הר שעיר צפונה וכיבושי בנ"י</u>	
ויהי רעב בארץ... ויאמר "מרגלים" אתם	47 - 48	מות משה בהר נבו	102

- על אישיותו המיוחדת של משה רבנו
זניחת תורת משה
נבואתו המפוכחת של משה לעתיד האומה

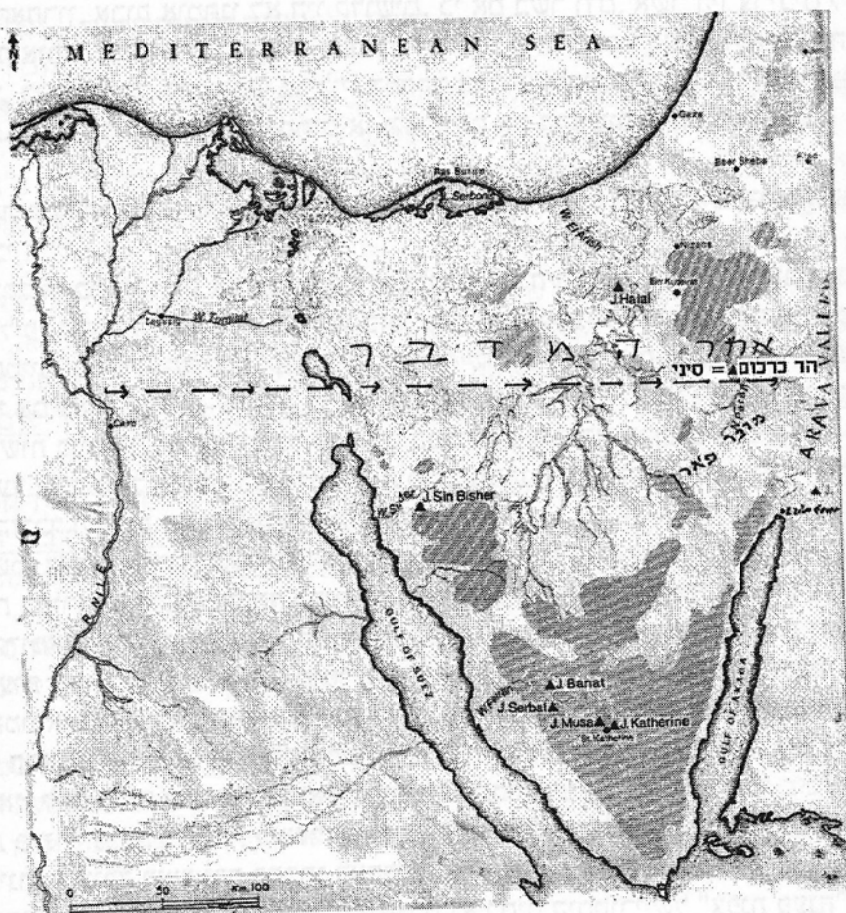
103 - 102

104

107 - 105

סוף הגיגי על תורת משה

114 - 113	סדר כרונולוגי של חכמינו התנאים	107	עיונים: צורת ספר התורה, טעמי המקרא, כיסוי הראש, התפילין
115	וכתיבת התורה שבעל-פה כמשנה לתורה	108	אורך תקופת השופטים עד שאול המלך
116 - 115	כרונולוגיה של פרשני התנ"ך	109 - 108	האורית, תורת ביתא ישראל בחבש
116	איזה דג בלע את הנביא יונה?		אבל על רבי עקיבא ותלמידיו, הרוגי
117 - 116	מי חיבר את הפיוט "מעוז צור"?	113 - 109	מלכות רומא, ברכת "נחם" בט' באב ועוד.
119 - 117	תיקונים לטעויות באמירת פיוטים, תפילות ושינוי במנהגים שסיבתם בטלה	113	מי היה אנטיגנוס איש סכו?
120 - 119	מדוע היה לדעתי "הסתר פנים" בימי השואה?		
120	הבעות תודה.... ומקורות למפות ותמונות		

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדיין וינהג את הצאן
אחר המדבר ויבא אל הר הא-לוהים חורבה שמות ב,א

אני חייב את הבנתי הבסיסית הריאליסטית של תיאורי תורתנו אודות תקופות אבותינו לאבי-מורי ז"ל, החבר ארנסט-אלעזר בן החבר נתן בונדהיים הי"ד, אשר הנחני, כמדומני ביחד עם שני אחי, בלילות השבת החורפיים הארוכים של השנים 1937 – 1938 ואני אז בן שתים-עשרה ושלוש עשרה.

מצד אחד הדריך אותי-אותנו אבי ז"ל בהבנת ספרי בראשית ושמות בעזרת פירושו הריאליים לרוב גם הם, של הרב שמשון בן רפאל הירש = הרש"ר (אלטונה – פריזלנד המזרחית ואמזן – פרנקפורט דמיין, 1808 – 1888); ומן הצד השני הסביר אבי ז"ל, כי התיאורים "הלא מלבבים" של מעשה אחי יוסף למשל עם אחיהם יוסף, לא צונזרו על ידי "נותן התורה", וכך פרשיות "לא סימפטיות" אחרות, כגון מעשה דוד המלך עם בת-שבע אשת אוריה החיתי. עובדה זו מוכיחה, כי תורתנו אמת היא, שלא מכסה על כישלונותיהם של אבות האומה. זאת בניגוד לתיאורי התורות הנוצריות, אשר מצילות את "קדושיהם" מן העוון האנושי, על ידי מעשי ניסים ברגע האחרון. אבות אומתנו לא היו קדושים, כי אם בשר ודם, אשר היו צריכים לקבל תורה, שתנחה אותם, תעזן אותם, תיצור בעבורם הוראות מותר ואסור, עשה ולא-תעשה. עוד אמר אבי, כי מותר לנו להשתמש בגילויי המחקר החדיש ולהשוותם עם דברי תורתנו הקדושה, אך רק כאשר אלה מאמתים או משלימים את אלה, הגענו לאמת!

לצערנו נותקה תקופת ילדותי מהמשך חיובי, ובעקבותיה באו שנות מלחמה, נדידות והשואה, בה ניספה אבי הי"ד.

אך תפיסתו נקלטה במוחי ומאז אני מנסה לחדור ולהבין את חייהם הריאליים של אבותינו התנ"כיים, על פי הנורמות הארציות ששררו בזמניהם; מבלי לרצות להלביש עליהם אצטלאות ודימויים מיסטיים, כ "עין-קדושים" נוצריים, דמויות שלא ניתן לחקות אותן ולא ניתנות להשגה. הרי אם כאלה דמויות-על היו, מי אנו שנדמה להם? אלא להיפך: גם הם היו בני אדם עם חולשות בני אדם, מושפעים מן הנוהגים בסביבתם והם היו צריכים לעבור דרך של שכר ועונש עד אשר נוכל לראות בהם דמויות מופת בעבורנו, שכמוהם אנו יכולים להתרחק מן החטא, להזדכך ולעלות על דרך האידיאל הרוחני.

עד אשר נרשמו דברי התורה שבעל-פה, קרו תהפוכות אדירות בחיי עם ישראל: ניתוק מארץ ישראל וגלות בחורבן הראשון; חזרה לבית השני והסנהדרין; החורבן השני וכשלונו מרד בר-כוכבא נגד הרומאים, - עברו קדמונינו מהמורות קשות: התרחקות מתקופות קדומות ומדיעות עליהן, השפעות זרות רבות-גוונים על מוסריהם; חילוקי דעות בין חכמי הדורות השונים, התנאים, -האמוראים, -פרשנים ראשונים ואחרונים; מדרשי אגדה ומדרשי הלכה. האחרונים מחייבים אך הראשונים הם אגדה וחלקם מבוססים על דמיונות, על מיסטיקציה של דמויות אנושיות, שאין להם בסיס בחשיבה הריאליסטית לה חונכתי.

קובץ "צפנת פענח" נכתב בזקנתי, כאשר אני בשל להתמודד בתפיסות מיסטיות. כמובן חקרתי ברצינות ובכובד ראש וכך כתבתי לאחרונה את תוצאות לימודיי וחקירותיי. ב 1984 עבדתי היסטוריוגרף רציף על 18 גליונות והוא בסיס היסטורי של "צפנת פענח". מחקרים היסטוריים אודות העמים אשר היינו במגע עמם בנו אותו וכן מחקרים גיאוגרפיים של הזמנים הנדונים. תוצאות מחקריי אינן מחייבות איש זולתי, אך יתכן ויענינו מי מכם.....

מעשה הבריאה בפרשת בראשית

בראשית ברא א-לוהים את השמים ואת הארץ. והארץ הייתה תהו ובהו וחושך על פני תהום [תהום = היקום, החלל שנוצר] ורוח א-לוהים מרחפת על פני המים אשר ביקום. כל זאת אחרי- או בעקבות ויאמר א-לוהים יהי אור – הוא המפץ הגדול, לפי דעת מדע הקוסמולוגיה כיום. (ראה גם הסברו דנן של פרופ' נתן אביעזר, מאונ. בר-אילן, מחבר הספר "בראשית ברא", המשווה בין תיאור התורה לבין המחקר הקוסמולוגי של היום.) וירא א-לוהים את האור כי טוב, זו האנרגיה הקוסמית הבראשיתית. ויבדל א-לוהים בין האור ובין החושך, = בין מצב חסר-אנרגיות לבין מצב עם אנרגיות הקוסמוס-היקום. ויקרא א-לוהים לאור יום ולחושך קרא לילה וזו עדיין לא היממה של כדור הארץ, כי רק ביום הרביעי של הבריאה נברא השמש והירח עבור כדור הארץ. (ראה גם להלן) ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד..... ויהי ערב ויהי בוקר יום שני..... ויהי ערב ויהי בוקר יום שלישי.....

ויאמר א-לוהים יהי מאורות ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים ולימים ושנים... וכו'.

ויהי ערב ויהי בוקר יום רביעי.

הכיצד? האם הימים המוזכרים היו ימים של 24 שעות על פי תפיסתנו דהיום, או האם היו עידן ועידנים? כך היום הראשון, השני, השלישי – לפני יצירות המאורות הגדולים והקטנים. לי מובן, כי אמנם היו אלה עידני בריאה ע"פ ראייה א-לוקית קוסמולוגית של כ"א מהם, כי הרי אדם עדיין לא נברא.... והרי דברה תורה בלשון אדם, אשר ייבא הרבה מאוחר יותר, רק ממש בסוף העידן הששי!

בעניין זה ראה שוב ספרו המדעי של פרופ' נתן אביעזר, אסטרו-פיסיקאי באונ. בר-אילן: "בראשית ברא" – המסביר את יצירת ההבזק הראשון "ויהי אור" ביום הראשון כראשית הבריאה, - במקביל לתיאוריה הנוכחית על "המפץ הראשון" במדע האסטרולוגי-פיסיקאי וזאת לפני בריאת השמים והארץ הידועים לנו. גם מבין פרשנינו יש האומרים, כי "ויהי אור" קדם לבריאת השמים והארץ המתואר בפסוק א'.

פסוק ה' במסגרת היום הראשון אמנם אומר: ויקרא א-לוהים לאור יום ולחושך קרא לילה, אך אמירה זו אינה מתייחסת להתהוות היום והלילה על פני כדור הארץ עקב סיבוב הארץ על צירו מול השמש. אלא זוהי קביעה כללית ליקום, אור כללי, לא מן השמש. ואם זה כן מתייחס לכדור הארץ, אז חל על אמירה זו הכלל: "אין מוקדם ומאוחר בתורה". רק אחרי היום הרביעי, העידן בו נכנס כדור הארץ לסיבובו סביב צירו במסלול סביב לשמש – ע"פ תכנית הבריאה הא-לוהית, נוצרו בעבור החיים שהתהוו בהמשך על פניו יממות בנות 24 שעות מחולקות ליום ולילה.

באשר לשנת שמש מחולקת לחורף וקיץ, מובא עניין זה רק אחרי המבול, הגם שמסלול כדור הארץ סביב לשמש נקבע כבר ביום הרביעי... אך המים מעל לרקיע מנעו השפעה חזקה מספיק של השמש על המתהווה על כדור הארץ. על כך יותר בפרשת המבול, להלן.

בחזרה ליום השני:

ויאמר א' יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים. ויעש א' את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן. ויקרא א' לרקיע שמים (= שם מים, ראה דברי ר' יוסי בר חנינא, חגיגה-יב-ע"א ורש"י בעקבותיו). ויהי ערב ויהי בוקר יום שני.

בשלושת העידנים הראשונים שט לו כדור הארץ הבראשיתי בחלל שלא במסלולו הסופי. בעידן השני מתהוות סביבו שכבות מורכבות ממים (מוצקים, נוזלים וגזיים), שנספחו אליו מן החלל ביקום בגלל כוח הכובד של כדור-הארץ; ודרך מבצבצים השמים, ז"א מרחבי היקום-החלל. שכבה זו הייתה בתחילה כפולה: השכבה הידועה לנו פחות או יותר כיום כאטמוספירה, ומעליה שכבה נוספת "מעל לרקיע", רווית מים אף-היא, בצורת קרח או במצב גזים. לעטיפת כדור הארץ כפולה זו הייתה השפעה ממתנת על חדירת קרינה קוסמית כללית ובהמשך גם על חדירת קרינת אור השמש עם השפעותיהן המזיקות, כגון קרני גמא, X, קרניים אולטרה-סגולות.. ואחרות.

על כך בהמשך, בפרשת המבול, בפרשת נח.

ביום (עידן) השלישי נקוו המים במצב נוזלי אשר מתחת לשמים (=הרקיע) בימים (אוקיינוסים), עקב שקיעות והתרוממות של קרום כדור הארץ בעקבות לחצים פנימיים; החלקים הגבוהים נהיו ליבשות, עליהן יכלו מעתה להתפתח סוגי צמחיה רבים, מעשב ועד עצי-יער, אשר כיסו יבשות שלמות והפכו אחרי המבול שכבות פחם בתוך האדמה, אשר כורים אותן עד היום.

התפתחות איטית זאת, במשך עידן ארוך, נעשה במעטה חצי אור-חצי אפלה, כי הרי יום ולילה, קיץ וחורף עדיין לא נבראו..., אלא לאחר המבול, והיו מים מעל לרקיע, וגם מתחתו. רק בעידן הרביעי נוצרו יום ולילה על ידי סיבוב כדור הארץ סביב צירו מול השמש, וכניסתו למסלול קבוע במערכת השמש יצרה שנים, ככתוב במפורש בפסוקים יד - יט. נראה ברור מתוך הפסוקים המתארים את ההתפתחויות בעידן החמישי, כי יצירת העולם החי החלה במים, והתרבות החי הייתה בדרך חלוקה עצמית של תאים ראשוניים ומהטלת ביצים כדרך פריה ורבייה של רב-תאיים משוכללים יותר. ברבות התקופות. זה תואם את הדעה המדעית על שלבי התפתחות העולם החי מן הפשוט אל המורכב. בפסוק כ"א מציינת התורה במיוחד את בריאת התנינים הגדולים בהא הידיעה, בשמם הייחודי, לא כיתר סוגי הברואים, פרט לאדם מאוחר יותר. לדעתי מדובר כאן בדינוזאורים, מטילי ביצים, שנכחדו מאוחר יותר והיו הם, והרבה חיות קדומות אחרות לשכבות שמן האדמה (הנפט) בתוככי הקרקע, עד היום הזה. כל זה נוצר לטובת האנושות המאוחרת יותר. אך "השריצה" בעידן זה, החמישי, מתפתחת במים ובעוף המעופף על פני הארץ.

רק בעידן השישי מתפתחים בעלי החיים הארציים, "בהמה ורמש וחייתו-ארץ". בחלקם, הרמש, מתרבים עוד מהטלת ביצים, אך רובם ממליטים מתוך רחם ומניקים את ולדיהם. בנפרד מאלה, אחרי שקובע הבורא "וירא א-לוהים כי טוב" את אשר יצר עד עתה, מחליט הוא, בשתפו כביכול את הברואים מקודם, -כך מסבירים בכל אופן פרשנינו את האמירה "נעשה אדם", כדי לברא את נזר הבריאה, את האדם, אשר צריך להזמות ביכולתו היצירתית, בניגוד לכל הברואים עד עתה, לבורא העולמות. אני סובר, כי את האמירה "נעשה אדם" מפנה בורא כל העולמות אל עצמו בלשון "רבים", כי הרי הא-לוהים בלשון רבים הוא,

ברצותו להביע בכך, כי כוחות היקום כולם אשר ברא ממנו באן ומוענקים ממנו לבריאנו: הכוח הצנטריפוגלי של העצמים אשר ביקום כמו כוח המשיכה שלהם; האור והחושך, החום והקור, המים והאש, הרוח והעננים, הגזים, הנוזלים והמוצקים, הגוף והנשמה, ואצל האדם גם הנפש. לכן נעשה אדם! ניצור אותו בכל הכוחות הקיימים בי, בורא העולמות, ה", ונעניק לו את היכולת להשתמש בהם, ליצור בעזרתם.

ויברא א' את האדם בצלמו, בהעתיקו לתוכו (לתוך נשמתו, בפוטנציה וגם לתוך גופו) את יכולתו היצירתית, (צלם-תלם) ולא יצר אותו כהעתק מגופו, כפי שחושבים בטעות גמורה רבים וטובים, כי הרי "אין לו דמות הגוף ואינו גוף" אך "בצל-מא-לוהים ברא אותו", צל מכוחו נתן לו בבראו אותו, כנאמר: ויחסרהו אך מעט מא-לוהים. וזאת בניגוד לכל הברואים עד עתה. (ספרי התורה הראשונים נכתבו ללא רווחים בין המילים. יתכן וסופר מתקופה שהחלו לשים רווחים בין המילים שם משום-מה את הרווח מאחרי המ"מ...) - ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכל א-לוהים ביום (בעידן) השביעי מלאכתו אשר עשה (בעידן) האנושות וכל הברואים נמצאים עתה ביום-בעידן השביעי, ואין חידושים בבריאיה. - ויברך א-לוהים את היום-העידן השביעי ויקדש אותו", דהיינו ייחד אותו, כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא א-לוהים, - לעשות, ייחד את העידן השביעי, כדי שאנו, בני האדם, נעשה בו את המוטל עלינו...עלינו לעשות, כך מפרשים מחכמינו. פרק ב' - אלה תולדות השמים והארץ בהבראם...פסוק י: וייצר ה' א-לוהים את האדם עפר מן האדמה... המילה "וייצר" בשני יוד, כי באדם השקיע הבורא את ישותו היצירתית, גם את היכולת ליצור! זאת לעומת כל יתר החיות, שכתוב בהם "ויצר ה'" ביוד אחת, דהיינו יצירה ללא כושר יצירה עצמית. ...ויפח באפיו נשמת-חיים, זוהי חלק מן האנרגיה הקוסמית, ויהי האדם לנפש-חיה, החיות קיימת גם ביתר בעלי החיים, אך יתרון לאדם שהוא קבל גם נשמת-חיים וגם נפש חיה, וזו הייחודיות שלו לעומת יתר בעלי-החיים. לכן אין אנו התפתחות מן הקוף, כי אם בריאה ייחודית. פסוק יט: ויצר ה' א-לוהים כל חית-השדה ואת כל עוף-השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו - וכל אשר יקרא לו האדם נפש-חיה, הוא שמו. ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית-השדה. לדעתי ברור מכאן, כי האדם הראשון אודותיו התורה מספרת לנו, ואשר אנו צאצאיו, היה אדם מדבר, אשר כדבר ראשון קרא לעולם החי מסביבו בשם המתאים לו על פי הבנתו ודעתו; מכאן שהיה אדם חושב ומדבר, ז"א HOMO SAPIENS. אין התורה מתייחסת ליצורים הולכי על שניים קודמים, קדם-אדם, כפי שהתגלו בדורות האחרונים בחפירות ארכיאולוגיות, ואשר היו כה פרימיטיביים, שתקשרו ביניהם כמו חית השדה בהברות בודדות ובשאגות. אין לתורה עניין להיות ספר מדעי, כי אם למסור לנו, לצאצאי אותו אדם שהוא ראשון בעבורנו, - כי אנו צאצאיו- יורשי מורשתו האינטלקטואלית. אדם זה דבר מלכתחילה וידע לקבוע שמות אופייניים לכל בעלי החיים; זאת על פי הרושם שעשו עליו, במראה או בקול שהשמיעו. למשל: נחש אשר יתפתל בין עלים יבשים משמיע קול הנשמע כ "חשחשחשחש". לכן קרא לו "נחש". (גם המושג נחש בא כנראה מנחש)

רק אחרי זה ברא לאדם את זוגתו, וזאת מאחת מצלעותיו. האדם הראשון שלנו היה אולי דו-מיני מתחילה ובשלב הבא, לקח בוראו אחת מצלעותיו, הכוונה היא אחד מצדדיו המיניים, גם בצורה החיצונית וגם במבנה הפנימי, - ויצר את האישה התואמת אותו והתואמת לו.
ג- כ: ויקרא האדם שם אשתו חוה, כי היא הייתה אם כל (אדם) חי. (המילה חוה באה מחוה)

פרשת הנחש: האם מדובר בנחש שאנו מכירים עכשיו? הוא הרי קולל אחרי מעשה הפיתוי בכך, שעליו לנוע מעתה על גחוונו, בשפל העפר, כעונש על מעשה הפיתוי-הכחש שלו.

השנים שאנו מונים החל "מן הבריאה"

שאלה: מי אלה אשר התחקו אחרי מניין השנים בספרם את שנות הדורות אשר חלפו מאז הבריאה של האדם הראשון, זה האדם המבין, החושב, המדבר והסופר וסיכמו אותן?
בהמשך ספרי התנ"ך מונים את השנים של אבותינו ואת הקורות אותם ואחריהם את שנות המלכים אשר שלטו, כ"א את מנין שנות שלטונו שלו בלבד; - והיה מישור שסיכם אותן, כי התורה וספרי הנ"ך לא עסקו בסיכום כזה. נדמה לי, כי המניין שאנו מונים כיום, מבוסס על חישובי חכמי ספרד, אשר מביניהם היו גם מתמטיקאים. או שהמונים והמסכמים היו מוקדם בהרבה יותר, מבין אנשי התורה שבעל-פה, בימי רבי יהודה הנשיא חותם המשנה בשנת 200 בערך למניין הנוצרים, שזו שנת 3960 למניננו. המניין הנוצרי מתחיל עם לידת ישוע, הילד היהודי מאמו מרים הלא-נשואה, שהרתה אולי לקלגס רומי בשם פנטרא, כך מוזכר בתוספתא לגמרא במסכת חולין פ"ב (?), וזה היה בשנת 3760 למניין שאנו מונים "מבריאת העולם".
האם כלולים במניין ימי/עידני הבריאה? לדעתי לא! כי לבורא ולבריאתו אין זמן ומניין כלל ורק עם בריאת אדם מבין, חושב, יודע לקרא שמות ומספרים יש ערך לו לקביעת ימים ושנים. לכן המניין שאנו מונים אותו, התחיל מבריאת האדם החושב, אשר בעבורו נברא העולם שלנו, ורק בעבורו יש ערך למניין השנים שהוא חי, ואשר חי צאצאיו, והתורה מפרטת אותן כדלהלן, בפרק ה': זה ספר תולדות אדם, ביום ברא א-לוהים אדם בדמות (בדומה) א-לוהים עשה אותו. זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם. ויחי אדם שלושים ומאת שנה (המניין הוא בלי הזכרת גילו של אדם וחוה בהולידם את שני הבנים הראשונים) ויולד כדמותו כצלמו ויקרא שמו שת. (תשתית האדם התרבותי, שאנו צאצאיו)....

חוה – אם כל חי, קין והבל ואחיהם שת

פרק ד': והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין (כי) ותאמר קניתי איש את האלוקים. מי קרא לבנה בכורה קין? היא, האם. מכאן: גם חוה, אם כל בני האדם התרבותיים לאחריה, הייתה כבעלה, אדם חושב ומבטא בדיבור את חוויותיה-מחשבותיה = אדם חושב ומדבר.

כך אנו מוצאים בהמשך הדורות, בפרשיות ס' בראשית, כי אמהותינו שרה, רבקה, רחל, ולאה הן אלה אשר תיארו את חוויותיהן בזמן הריונן והריון שפחותיהן ובלדתן את בניהן, וקראו את בניהן בשם. (ראה כשנגיע לשם)

אולי זו הייתה מאוחר יותר יכולתם המיוחדת (האינטליגנציה) של בני שם להגדיר שמות, מילים ומושגים, פרי מחשבותיהם, ולכן שמם "שם"?

אצל הבל לא כתוב, כי היא קראה לו כך ! וכי איזו אם תקרא את פרי בטנה "הבל"? וכי ידעה מראש, כי לא יהיה המשך דורות מבנה זה, שתקרא לו כך? מכאן, כי שמו זה נקבע על ידי כותב התורה, על סמך ידיעה מאוחרת יותר, אם בכלל נודע על הטרגדיה הנוראית של רצח האח היחידי הזה בזמנו, על ידי קין. [למי היה יכול רצח ראשון זה להיוודע בכלל?] וכי יתכן ואסון זה לא סופר בכלל לאחר המעשה הנורא ? אחרי הריגת הבל וקורות קין וצאצאיו (בפסוקים ט – כד) כתוב: וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן, ותקרא את שמו **שֵׁת**, כי (אמרה לעצמה ואולי גם לאדם בעלה להצדקת קביעתה) שת לי אלוקים זרע אחר, תחת הבל, כי הרגו קין. מי, חוץ מהם, היה נוכח בלידתו של שת ? הרי קין עזב כבר את האזור בכיוון קדם והזוג הראשון נשאר לבד ! ברור, כי מחוזה עצמה נודע שם הבן הנרצח הבל ! רק עתה אמרה האם האומללה על בנה השני, כי הוא הבל, כי אין לו המשך בבנים כלל !

יש להניח, כי מתחילה היא קראה לו בשם יותר מבטיח, אך עתה בטלה שם משמעותי זה ולנו לא נודע מה היה שמו מתחילה .

באשר לעיסוקו של קין, יש לשים לב, כי קין היה עובד אדמה ! אנו יודעים מן המחקר על הולכי על שתיים הקדמונים יותר, כי אלה היו מלקטי פירות וזרעים. רק בשלב התפתחותי מאוחר יותר הבינו, כי אפשר לרכז זריעת זרעים על חלקה מצומצמת, לגדלם תוך כדי ניכוש עשבים זרים ולאסוף אחרי עמל רב את תוצרתם במרוכז. אין תורתנו מעוניינת לתאר לנו את התפתחותם של גזעים קדמונים אלה, כי אנו לא נולדנו מהם, כי אם מן האדם האינטליגנטי **אדם**, אשר נברא בבריאה א-לוהית נפרדת ומיוחדת.

גם הבל היה רועה צאן, עיסוק שלא היה ידוע לדורות הפרימיטיביים של הולכי על שתיים, שפגשו בוודאי גם עדרי כבשים ועיזים, אך עדיין לא בייתו אותם.

ושוב אדגיש: תורתנו אינה ספר מדע, כי אם ספר מוסר, הרוצה לקרב אותנו לרעיונות הרוחניים של הווייתנו, ומכאן התרכזות בדורות הבאים דווקא מן הבן השלישי **שֵׁת** עד **נח**, וממנו לשם ועבר ודרכם עד לאבותינו **אברהם**, **יצחק** ו**יעקב** וכך הלאה עד למשה, עבד ה' . נותן התורה לעמו ישראל, שזו המגמה העיקרית של מקור הרוחניות והחוק של עם ישראל .

אך קודם עתה, אודות קין וצאצאיו :

קין וצאצאיו, לאן נעלמו ?

פ' ג" -ותהר ותלד את קין ותאמר : קניתי איש את הא-להים. קין-CHINE-KAIN. ויאמר ה' אל קין...ועתה, ארור עתה מן האדמה...לא תוסיף תת כוחה לה, נע ונד תהיה בארץ. ויאמר קין...הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתיר והייתי נע ונד בארץ, [כי] והיה כל מוצאי יהרגני... וישם ה' לקין אות לבלתי הכות-אותו כל מוצאו. ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד [קירגיזיה-מונגוליה-סין ?], קדמת עדן.

מה רוצים פרטים אלה ללמדנו ? ע"פ הבנתי היה קין לאבי-אבות העמים המונגוליים בקדמת אסיה, דהיינו באסיה המרכזית והמזרחית. כי הרי עזב את אדמת עדן הפורייה, אדמת ה' מתחילה, כדי להיות נע ונד קדמה לעדן. האות שהבדילה בין קין וצאצאיו שנולדו ממנו לעמי בני שת שנשארו באזור עדן [כנראה אי-שם בארצות שבין הנהרות פרת וחידקל] יכולות להיות העיניים המלוכסנות והפנים הפחוסים המבדילים את העמים המונגולים המזרחיים לבין עמי מערב אסיה שהתפשטו בהמשך הדורות למצרים דרומה ולאסיה הקטנה ולאיי יון מערבה.

וידע קין את אשתו ותהר ותלד את-חנוך, ויהי בונה עיר ויקרא שם העיר כשם בנו חנוך. ד, ז.
חנוך = HANOKH - האם שם זה לא דומה לשם העיר הצפון-וויאטנמית דהיום HANOI ?

הארכיאולוגים גילו את תשתית העיר הראשונה בעולם, - בצורת מבנים בנויים ומרוכזים, בערבות מזרח סין, וקבעו את מועד עיור ראשון הזה של בני האנושות התרבותית בכלל, לשנת 3495 לפני ספה"נ !!! שים לב:
המניין שאנו מונים מאדם הראשון, מ"בריאת העולם עבור האדם התרבותי הראשון", כאשר זה גילה את העולם מסביבו והיה מודע לו, מתחיל בשנת 3760 לפני ספה"נ, ז.א 265 שנים לפני בניית העיר הראשונה בסין, ע"פ חישוב הארכיאולוגים !!! זה מתאים מאוד להיות עירו של נכד האדם הראשון, בן לקין- CHINE [במבטא האנגלי = צ'ין, בגרמני = קינה !] - חנוך. אם אדם וחוה ילדו את בנם-בכורם קין בערך בשנת 90 – 100 לחייהם, כמו בני הדורות הבאים באופן ממוצע; וקין הרג את אחיו הבל בשנת 25 בערך לחייו [אדם וחוה הרו וילדו את בנם השלישי שת בשנת 130 לחייהם], אז ידע קין את אשתו אחרי החילו את נדודיו מזרחה בהתרחקו-ברחו ממרכז ראשית האנושות התרבותית, מאביו ואמו ומן האה שות- חנוך נולד כבר בארץ נוד (מונגוליה ?), הרחק מגן העדן (אי-שם במסופוטמיה ?), בסוף המאה השנייה-ראשית המאה השלישית [190 – 210] החל מאדם. מכאן ועד לשנת 3495 לפני ספה"נ רק עוד כ-65 שנים, תקופה מתאימה להתבגרותו של חנוך ויוזמתו להפסיק את נדידת משפחתו, כדי לבנות "בתים" ולא אוהלים לצאצאיו אחריו. מבנים מעטים אלו היו מרוכזים ומסביבם כעין חומת אבנים וסלעים.

וילד לחנוך את עירד, - ועירד ילד את מחויאל, - ומחויאל [שמחה את הא-ל של אבותיו מלבן] ילד את מתושאל [אולי מתו של א-ל, אין כבר א-ל בתודעתו, או כדעתו של מחבר "דעת מקרא", ראה שם], - ומתושאל ילד את למך [היפוך אותיות של מלך]. ראה הסבריו השונים של הרב שמשון בן רפאל הירש ושל מר קיל, מחבר "דעת מקרא".

ויקח לו למך שתי נשים, שם האחת עדה ושם השנית צלה. כמובן נולדו גם בנות במקביל לבנים ואלו היו להם לנשים. חוק איסור חיתון עם אחיות לא היה קיים אז עדיין. ותלד עדה את יבל, הוא היה אבי יושב אהל ומקנה". המרחבים הפוריים בערבות מונגוליה וסין הזמינו את יבל לביית למחצה צאן, בקר וגמלים שסובבו חופשית בערבות, ז.א. להפוך את חיות הבר למקנה=קניין לעצמו, תוך כדי נדידות ומגורים באוהלים, עתה כבר מתוך בחירה. יבל הוביל את עדריו, או אלה הובילו אותו, דהיינו הוא הלך אחריהם, היכן שמצאו הם מרעה באופן טבעי. - יובל נשאר "בעיר" שהקימו אבותיו ובהיות זמנו חופשי ממלאכות, יצר לעצמו כלי מיתר ראשונים, לנגינה, אמן של בילוי תרבותי ראשון. גם הוא הוביל בכך את הדורות אחריו.

וצלה גם היא ילדה את תובל-קין לוטש כל חרש נחושת וברזל. בנה של צלה החל ללוטוש, לפסל כלי מלאכה מעץ, מחרשה וכלי מלאכה אף ממתכת, אמן מעשי ראשון. ואחות תובל-קין נעמה. בישבם עתה כבר במנוחה יחסית וברגיעה בישבם קבע, החלו בנות לפנק את עצמן ולטפח את מראן ויפין, דבר שנמנע מהן בדורות קודמים, כל עוד היו בנדידה. כך גם כותב הרש"ר הירש, אך רש"י כותב אודות נעמה (ע"פ מדרש אגדה !) כי הייתה אשת נח. עניין זה קשה לי, כי המרחק בין בני קין לבין בני שת היו גדולים מדי, אם התיאוריה שלי נכונה.

ועוד: נח היה דור עשירי לאדם וחוה נולד ע"פ עדות התורה בשנת 1056 לאחר אדם וחוה; לעומת נעמה שהייתה דור שמיני לאדם וחוה נולדה, כך טבעי להניח, כנראה זמן די רב לפניו [כ 200 שנה] .

כדי לדייק יותר בעניין נדידתו של קין לאזור מונגוליה וסין: המחקר הארכיאולוגי-היסטורי קבע את שנת 3495 לפס"ה, - בימי אנוש וקין של שושלת שת, - או בימי חנוך ועירד של שושלת קין, כראשית תרבות לונ(ג)-שאנ(ג) [שאן=CHINE=קין] בסין. מקום העיור הסיני הראשון נקרא ליאנ- צ'ין [השוה קין בחיריק, האות הלאטינית C נקראת או צ' וגם ק ; בו-זמנית מתקיימת לראשונה חקלאות ארעית ניידת באזורים צ'ין-צ'אנג או קין-קאן, צ'י-צ'יאן או קינן וסונ(ג)- שו או צ'ו. זו גם תקופת ראשית אבני הריחיים והקדרות במזרח, המצאת המחרשה והגלגל בארצות מסופוטמיה . יש איפה יותר מרמז אחד בתורה שדומה לגילויי המחקר המודרני.

מפרטת את שנותיהם של כל צאצאי שת בן אדם וחוה עד הדור העשירי, נח, אך לא כן אצל בני-קין. עם תובל-קין ונעמה אחותו מסתיים פירוט צאצאי קין בדור השמיני ויותר לא קוראים עליהם כלל. מכאן שאין לתורה עניין בכך שנעסוק בהמשך שושלת זו, כי היא לא נוגעת לנו. לעומת זאת מתחילה התורה לפרט מכאן והלאה, -אחרי שהיא מנתה רק שמונה דורות מאדם וחוה וקין, את תולדותיהם של עשרה דורות מאדם וחוה דרך שת עד נח, וממנו עוד עשרה דורות עד לאבינו אברהם, ממנו דרך יצחק ויעקב וצאצאיו (מארבעת נשיו) לבית ישראל; כי אנו, עם ישראל, ממשיכיהם, כמו שכתוב בהמשך פרק ד', פסוק כה-כו : וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת, כי שת לי א-לוהים זרע אחר תחת הבל, כי הרגו קין. ולשת גם-הוא נולד בן ויקרא את שמו אנוש, אז הוחל לקרא בשם ה'.

על פי הבנתי: האנושיות שהתפתחה מאנוש, - דור שלישי מאדם עד נח-, היא זו שאנו שייכים אליה; כמו גם אחרי בני נח, בני שם, חם ויפת, וממשיכיהם.

מסקנתי האישית היא, כי קין הוא CHINE וכל המונגולים במרחבי אסיה הם צאצאיו. כן עברו מצאצאיו את מיצרי בריינג של היום, אז עוד לשון יבשתית בין יבשת אסיה הצפון-מזרחית לבין צפון-מערב היבשת האמריקאית שחברה את היבשות הנפרדות כיום, בימים קדומים. הנוודים שצלחו לשון יבשתית זו, הדרימו עם הזמן עד לארצות דרום אמריקה והם אלה העמים הקדומים של האצטקים והמאייה ודומיהם שהצטיינו בעבר במקדשיהם דמויי הפירמידות, שהוכחדו רובם על ידי הכובשים הספרדיים במאה ה 16 וה 17 לסה"נ ונקראו בטעות אינדיאנים, כי קולומבוס חשב שהגיע להודו = אינדיאה, בהפליגו מספרד מערבה ובפגשו את היבשת האמריקאית הענקית בשנת 1492 לספה"נ.

מכאן והלאה אעסוק רק בבני שת, פרק ה כולו :

התרבותם של עשרת הדורות הראשונים ואורך ימי חייהם

פרק ה': זה ספר תולדות אדם, ביום ברא א-לוהים אדם, בדמות א-לוהים עשה אותו. התורה מדגישה כאן, כי גזע האדם בו מדובר בהמשך, ואשר אנו צאצאיו, צויד מתחילה ביכולות יצירה, בדומה לבורא העולם, הא-לוהים. - לא דמוי חיצונית, הרי אין לבורא גוף ואינו גוף, כי אם בפנימיותו, בנפשו ובתודעתו.

זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם. הדגשה נוספת לברכה המיוחדת ליצור החדש, המיוחד והשונה מכל מה שנברא מקודם, שיהיה דומה בפנימיותו לרוח א-לוהים, ואשר הוא דו-מיני ביסודו.

עתה באה רשימת הדורות ברצף, ללא פרשיות ביניים, מאדם ועד נח, כולל גיל ראשית ההולדה של כל דור; + העובדה כי פרט לראש הדור הבא שנקרא בשם, נולדו עוד בנים ובנות שגם הם התרבו כמובן, בלי שזה צוין במיוחד, - ועד מותו של ראש הדור המוליד.

לא צוין יותר, כי לכל ראש דור הייתה כמובן אישה או אולי נשים, עמה או עמן הוליד את הבנים והבנות, כולל ראשון הדור הבא, הבכור, המוזכר בשם.

ויחי אדם 130 שנה ויולד בדמותו כצלמו, [מכאן והלאה אין יותר שינויים מן התקן] ויקרא את שמו שת. ויהיו ימי אדם אחרי הולידו את שת- 800 שנה [ובאותן שנים רבות] ויולד בנים ובנות. ויהיו כל ימי אדם אשר חי 930 שנה, ורק אז: וימות.

בתקופה הארוכה הזו של 930 שנה נולדו איפה הרבה צאצאים, שהולידו בזוגות קבועים או לא קבועים עוד ועוד ילדים, אך אלה לא הוזכרו ועלינו לדמיין את כמותם והתפשטותם באזור.

תוך כדי התרבותם הוליד כבר הדור הבא, וזה אחריו, כל אחד אחרי כ 100 שנה, צאצאים נוספים והאזור כולו התחיל להתמלא בבני האדם. [מי יערוך חישוב של כמויות האדם?] רישום גראפי ליניארי שערכת לפני שנים, מראה את החפיפה בין דור ראשון לשני; שני לשלישי; שלישי לרביעי וכו' עד לנח וממנו הלאה עד לאברהם, יצחק ויעקב; צאצאיהם במצרים.....ועד לדור שלנו. הוא סופח לסוף הספר ורצוי לפתחו לשם עיון בעובדות.

להלן רשימת עשרת הדורות הראשונים מאדם ועד נח:

האיש	שנות הבשלה מינית עד להולדה	עוד שנות הולדה	ס"ה שנות חייו
אדם:	[כ 110 לקין והבל] 130 לשנת	800 +	930
שת :	105	807 +	912
אנוש:	90	815 +	905
קין:	70	840 +	910
מהללאל:	65	830 +	895
ירד:	162	800 +	962
חנוך:	65	300 +	365
מתושלח:	187	782 +	969
למך:	182	595 +	777

נח: ויהי נח בן 500 שנה ויולד את שם את חם ואת יפת

בימי המבול היה נח בן 600 שנה ואחר המבול חי עוד 350 שנה, = 950

ועתה לשאלה הקשה: האם מאות השנים של כל הדורות הבאים עד נח, הן שנים כמו אלה שלנו? ומה קרה אחריהם?
 נראה לי בהחלט, כי מאות השנים של הדורות הראשונים היו שנים כמו שלנו!
 בבריאת העולם כתוב ביום השני, בפסוק ז': "ויעש א-לֹהִים אֶת הָרָקִיעַ, ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע...היו אם כן מאז לבריאת העולם שתי שכבות של מים ברקיע: אחת מתחתו = באטמוספירה דהיום, ואחת מעליו. השכבה הכפולה הזו בכמות ובעובי, הגנה על כדור הארץ ומנעה חדירה של קרינת השמש וקרינות מאיצות חיים אחרות מן הקוסמוס. לכן התפתחו החיים בדורות אלה באיטיות יתרה; ההבשלה המינית וגיל ההולדה התאחרו וכך גם סוף החיים, - המות.

מי המבול

השאלות: מאין באו מי המבול הכבירים, עד כדי כך, שכוסו גם הרי האררט?
 כיצד השפיעו מי המבול על האטמוספירה של כדור הארץ?
 מדוע חיו בני עשרת הדורות לפני המבול באמת כ"כ הרבה שנים? [ראה למעלה].
 מדוע ירד אורך חייהם של עשרת הדורות אחרי המבול באופן כה דרסטי?
 כיצד ניתן להסביר את הופעת הקשת בענן רק אחרי המבול? [מדוע, נאמר!]

בימי המבול קרסה השכבה אשר מעל לרקיע, אם בגלל עוצמת כוח הכבידה של כדור הארץ ואם בגלל השפעה חוץ-ארצית, כמובן על פי רצון הבורא הכל-יכול שרצה להכרית את האנושות שברא, עקב חטאיה. האם זה היה יכול להיות מטיאור ענק שהתקרב מן היקום עד קרוב לכדור הארץ, חמם את שכבות הקרח של המים אשר מעל לרקיע ואלה ירדו לארץ בצורת מבול במשך 40 יום ו 40 לילה... על כן כתוב שם, פרק ז, פסוק יא: בשנת 600 לחיי נח, בחודש השני [= מרחשוון] ב 17 לחודש, ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו. ויהי הגשם על הארץ 40 יום ו 40 לילה.
 על פי הבנתי, המונח **תהום רבה** מציין את החלל מעבר לאטמוספירה ומחוץ לתחום הקרוב של כדור הארץ. מונח זה לא הובן כראוי עד כה, כי עד לפני דורותיים לא הכירו בני האדם את המרחב החוץ-ארצי הזה. לכן הסבירו כאילו מדובר בתהום על פני כדור הארץ או מתוכו...; יש אף שמסבירים, כי מתהומות הארץ נשפכו זרמי לבה, אך **אלה לא מים!**
 מאין יכלו לנבוע כמויות מים ענקיות כאלה, עד אשר כוסו כל ההרים הגבוהים ועוד 15 אמות מעליהם? רק מחוץ לאטמוספירה, מן החלל מעבר לה, **מן המים אשר היו** - מקדמת דנא, **מעל לרקיע! ארובות השמים** = החלל שבשמים, כמו ארובות העין = החללים בגולגולת בהם משוקעים עינינו. בכל אופן, כך גם הסבירו את מקור מי המבול, לפני כ 35 שנה, אסטרו-פיסיקאים אמריקאים, המאמינים באמיתות תורת ישראל.
 ויהי באחת ושש מאות שנה, בראשון באחד לחודש [= חודש תשרי, דהיינו אחרי 11 חודש]. חרבו המים מעל פני האדמה. ובחודש השני, [= מרחשוון], ב 27 יום לחודש, יבשה הארץ. הדיוק הזה בקביעת מועדי המבול והפסקתו אומר דרשני! ז.א התורה מספרת לנו משהו מדויק, לא משהו סתמי ובלתי מוגדר מעבר האנושות. יש פה קביעה נחרצת, לידיעתנו!
 על פי מחשבתי הכרית המבול את האנושות רק באזור מגורי צאצאי שת בן אדם, ולא כלל את מרכז אסיה ומזרחה, שם חיו ע"פ הבנתי צאצאי קין, ועל כן מספר הקינים-מונגולים וההודים כיום, הוא עצום...

הקשת בענן

פרק ט – פסוק יג - טז: את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ. והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן. וזכרתי את בריתי... וכו'. והיתה הקשת בענן וראיתה לזכור ברית עולם... וכו'.

השאלה היא, האם הקשת הייתה בשמי הארץ מאז הבריאה אך לא נראתה עד עתה, או האם היא נוצרה רק עתה, אחר המבול? יש מן החכמים המתייחסים לשאלה זו לכאן או לשם. על פי הגרסה, כי המים אשר מעל לרקיע קרסו והיו למי המבול ונשארה רק השכבה אשר מתחת לרקיע, פחות או יותר כפי שזה עד עתה, מאפשרת להבין, כי רק עתה נוצר מצב פיסיקלי של שבירת קרני השמש בתוך האטמוספירה לספקטרום של שבעה צבעים, במצב של זווית מתאימה בין המביט מן הארץ, אל הגשם ודרכו לקרני השמש. "האבן עזרא" אומר בין יתר דבריו: "יש לומר, כי ה' חיזק אור השמש אחר המבול – והיא דרך נכונה להבין". זהו כמובן צידוק לסברה הנ"ל, אך בלי לפרט, מדוע או כיצד חזקה השמש אחרי המבול? אך בזמנו לא היה יכול, גם אם הוא בעצמו הבין את הסיבה הפיסיקלית, לפרט זאת לשומעיו... והרי התורה לא נכתבה כדי להיות ספר מדע וגם לא ספר היסטורי.

העמים לאחר המבול מבני נח

פרק י : ואלה תולדות בני נח שם חם ויפת... כל הפרק מביא לנו מידע אודות משפחות האדמה שהתפתחו משלושת הבנים האלה. כל המשפחות והעמים שייכים למעגל המזרח תיכוני בלבד ואין אזכור אודות עמים מזרח ודרום אסיאתיים ו/או אמריקאיים. האזורים שיושבו על ידי שלושת בני נח, משושלת שת, כללו את חצי הסהר המערב-אסיאתי [מסופוטמיה] דרך מצרים ללוב ועד דרום ערב של היום [כוש ושבא] ומשם שוב לעילם, בבל ואשור; ומצפון-מערב לאשכנז [כנראה אסיה הקטנה או טורקיה], יוון ואולי אף רומא. פסוק לב מדייק: אלה משפחות בני-נח לתולדתם בגויהם ומאלה נפרדו הגויים בארץ אחר המבול. הזרימה לארצות אירופה באה כנראה מכיוון יון. מכאן והלאה מדגישה תורתנו את בני שם בלבד, תוך ציון גיל ראשי כל דור עד אברהם:

גילם היורד של עשרה דורות של בני שם פרק יא – פסוק י:

האיש	שנות הבשלה מינית עד להולדה	עוד שנות הולדה	ס"ה שנות חייו
שם	100 שנתיים אחרי המבול	500	600
ארפכשד	35	403	438
שלח	30	403	433
עבר	34	430	464
פלג	30	209	239
רעו	32	207	239
שרוג	30	200	230
נחור	29	119	248
תרח	70 אברם - נחור והרן נולדו כנראה קודם		205
אברם	87 ישמעאל + 100 יצחק		175

מסקנותי: לאחר המבול השפיעו קרני הקוסמוס והשמש על זירוז ההתפתחות הביולוגית: גיל הפוריות וגיל התמותה גם יחד, וזה ניכר בגילים של הדורות שלאחר-המבול. שם שנולד עוד לפני המבול, היה בו שילוב של אורך חיים ארוך מחד והתקצרות בגלל הקרינה מאידך, והוא טיפוס ביניים. אחריו ניכרת הירידה יותר ויותר, פרט לעבר, שחי יותר מקודמיו ומאלה אחריו. בהמשך נראה עוד ירידה, אברהם 175, יצחק 180, יעקב 147, ועד משה נקבע הגיל המרבי ל 120 שנה. דוד המלך, כ 800 שנה מאוחר יותר- היה זקן ומת כבר בגיל 70. בפרקי האבות, עוד 900 שנה מאוחר יותר צוין, כי גיל 60 הוא לזקנה. - בימי הביניים, דהיינו עוד כ 1500 שנה מאוחר יותר, נחשבו גברים זקנים בגיל 50. כך פחת גיל בני האדם, עקב תנאים חיצוניים לרוב, ביניהם הקרינה הקוסמית וזו של השמש. לאחרונה עלה שוב הגיל לממוצע של 70-80, כתוצאה של רפואה מתקדמת ותזונה מאוזנת. אך הקרינה הקוסמית, כמו החור באוזון למשל, ממשיכים לכרסם בזקנה מאוחרת.

ספחים לנושא המבול

באשר לפרק ו, א-ד בהקשר ויראו בני הא-לוהים את בנות האדם כי טובות הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו. ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם.... הנפילים היו בארץ בימים ההם וגם אחרי כן אשר יבואו בני הא-לוהים אל בנות האדם וילדו להם, המה הגיבורים אשר מעולם אנשי השם. וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, וכו'.

השאלה: האם צאצאי בני הא-לוהים ובנות האדם היו בני כלאים של חוצנים ובני אדם? והאם זו הייתה סיבת בורא העולמות לרצות להשמיד את האנושות- צאצאי שת, שהתפתחה שלא על פי תכניתו? [צאצאי קין לא הושמדו במבול, לכן מספרם של המונגולים-הסינים כה עצום!] - על כך אביא כמה מדברי פרשנינו הראשונים והאחרונים, והקורא ישפוט הוא בעצמו: רש"י שם: אלה בני השרים והשופטים... דבר אחר- הם השרים ההולכים בשליחותו השם. (?) דעת המקרא של ד"ר יהודה קיל: אלה מלאכים [ראה איוב] ואכן היו מחז"ל [וכן קדמונים אחרים] שפירשו כי מדובר במלאכים "שנפלו" ממקום קדושתם לארץ וכאן לבשו גוף של בשר ודם וכוחם וקומתם כבני אדם [פרקי דר"א, כב]. ויש מחז"ל שאף פירשו בשמותיהם של שניים מהם.... וסיחון ועוג בני אחיה בר שמחזאי הו... יצורים גופניים אשר כוחות על-ארציים שהעניקו להם כח גופני מיוחד ואין הם שייכים לבני האדם, - וכך הרבה מן החדשים. יש המזהה את צאצאי בני הא-לוהים עם הנפילים, בני הענק המה הגיבורים מעולם אנשי השם. (אני מבין כי גם "חוצנים" אלה הם מעולם אנשי השם, דהיינו ברואים על ידי בורא העולמות). ויש אומרים שזה כנגד המיתולוגיה של עמי קדם על אלים שבאו לארץ להזדווג עם בנות האדם. ויש אומרים כי מדובר בדורות הראשונים של אדם, חוה ושם, שנוצרו ע"י הבורא. בכל אופן, על פי הבנתי, מדובר בגילוי עריות מתמדת וקשה, שצאצאיה לא הותרה ע"י בורא עולמנו להתפתח בעולם שיועדה לאנושות הטהורה ונדרשה להיות מושמדת.

ועוד בהקשר למבול, רש"י אומר לפרק יא, א, בעניין מגדל בבל: ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים. אמרו: אחת לאלף ותרניו שנים (=1656) הרקיע מתמוטט כשם שעשה בימי המבול, בואו ונעשה לו סמוכות. אמירת רש"י זו תומכת בסברתי, על התמוטטות שכבת המים אשר מעל הרקיע כמי המבול.

הוכחות מחקריות על מי המבול באסיה הקטנה והמערבית

מחקר אחד גילה ישוב תת-ימי בים השחור, קרוב לחופי צפון-טורקיה דהיום, אותו מחשיבים החוקרים להיות מלפני המבול והוא כוסה ע"י מי המבול. באותה עת גם נפרץ המעבר הימי של מייצר הבוספורוס בין הים השחור לים מרמרה ובין זה לים האגאי על איי הרבים, וממנו החיבור לים התיכון, לפי אותם חוקרים. יתכן ועד אז אסיה ואירופה היו מחוברים באזור זה. מחקר אחר גילה שכבה בעובי של 7 מטר טין מתחת לקרקע בדרומה של עירק, על שטח נרחב, היכן התפשט לפני המבול המפרץ הפרסי עמוק אל תוך היבשה, צפונה ומערבה ממדינת כווית דהיום. טין זה נסחף מהרי צפון עירק וטורקיה על ידי מי המבול דרומה, ע"פ סברת אותם חוקרים. היום מכוסה אזור זה בביצות נרחבות, עקב הטין הנמצא מתחת לשטח. אזור זה מיושב על ידי אוכלוסיה מיוחדת של דרי רפסודות וספינות שטוחות.

לאחרונה, ט' באדר ה'תשס"ו = 9 מרס 2006 שמענו את הרצאתו מלווה בשקופיות של דודו דיין במסגרת מכללת עמק חפר לותיקים והנושא: "האם היה מבול והאם הייתה תיבת נוח, - או האם אלה אגדות?" המרצה הביא מחקרים רבים אודות מקבילות לתורה בכתב היתדות ברישומי חרסים וקיר בתרבויות העתיקות של הכשדים והבבליים ובמקבילות אלה סיפורים דומים ממש, עם פרטים פחותים מאשר בתורה, - כמו מידות התיבה ותאריכי תקופות השנה של המבול. אך בכולם ציווה הא-ל לאדם מסוים, אשר שמו שונה מזה של תורתנו, נוח, לבנות ספינה ולהציל את משפחתו ובעלי חיים מן המבול העומד להשמיד את האנושות. באשר לתיבת נוח, התחקה המרצה אחרי מידע, כי באזור הררי אררט במזרח טורקיה נמצא מתחם דמוי ספינה גדולה, באורך של כ 150 מטרים, הבולט בצילומי אוויר וגם מן הארץ, מסביבתו הטבעית. בדיקות עם מגלי מתכות אף הראה צפצופים שסומנו עם סרטים ואשר מבליטים במתחם סימון של אותה ספינה גדולה, אשר חיבורי הקרשים ששקעו בקרקע ונרקבו, היו ממתכת, כעין מסמרים שנשארו במעמקי האדמה. - המרצה השאיר את השאלה פתוחה, האם יתכן ואלה מסמרי מתכת גדולים שחיברו את קרשי התיבה המשווערת?

בערב טלפנתי לו, והבאתי לו מידע מן ההיסטוריו-גרף שערכתי לפני כ 25 שנים, הערוך מכאן על פי השנים ברישומי התורה ומשם על פי גילויים של ארכיאולוגים והיסטוריונים אודות עמי האזור בתקופות הקדומות! על פי התורה, אירע המבול בשנת 1656/1657 למניננו, מראשית האדם הראשון, או בשנים 2104/-2103 - לפני ספירת הנוצרים. ע"פ המחקר, נקראת תקופת האדם הראשון של התורה- התקופה הכלכוליתית בא"י ובה החל האדם להשתמש בכלי אבן ואף בכלי נחושת.

בימי אנוש בן שת, נכדו של אדם, בערך בשנת 3500- החלו ניצני התרבות באיראסיה, כולל המצאת הגלגל והמחרשה במיסופוטמיה. בימי חנוך, דור שביעי לאדם, המתחילים בשנת 3100 - לערך, מתחילה ראשית תקופת הברונזה הקדומה. נח נולד בשנת 2704-, ועד שבנה את התיבה עברו עוד כ 500 שנה, כי ע"פ חז"ל הוא בנה את התיבה במשך 120 שנה. אם כן ידע נח להשתמש במתכת קשה, הברונזה, לבניית התיבה וחלקי חיבור אלה של הקרשים גרמו לצפצופים במגלי המתכות בימינו. בני נח נולדו רק כ 100 שנה לפני המבול והיו צעירים יחסית לתקופתם כאשר החל המבול, אך כבר נשאו נשים. באשר לגילם ההולך ופוחת אחרי המבול, לעומת גיל הדורות הקודמים לפניו, הסברתי סוגיה ביולוגית זו בעמודים 12 - 15.

במקביל לרישום שנות המבול ע"פ בעלי המסורת היהודית בתורה, רשמו מחוקרי ההיסטוריה הכללית, כי בתקופה זו ממש נעלמו הממלכות והתרבויות הקדומות במסופוטמיה ונפסק קיומם של ישובים בעבר לירדן ובנגב של ארץ כנען, בלי לציין, כי היה זה עקב המבול! גם במצרים הייתה אנדרלמוסיה שלטונית בתקופה זו לפי המחקרים. - מאה שנים מאוחר יותר מתחילה נדידת עמים וחילופי שליטה ועמים במסופוטמיה. כך גם חורים וחיתים פולשים מן הקווקז למרחבי הסהר הפורה, וזה תואם תיאור התורה על תקופת התפשטות בני שם, חם ויפת במרחב המערבי של הים התיכון, אחרי המבול. ראה פרק י" של ספר בראשית: אלה משפחות בני נח לתולדותם בגוייהם ומאלה נפרדו הגויים בארץ, אחרי המבול. עוד נקודה מעניינת: גם מתושלח וגם בנו למך, האחרון אביו של נח, מתו ממש לפני המבול. למך, אחרי שחי "רק" 777 שנים, יחסית מעט לדורות קודמיו וסוף תקופתו תואם את סוף תקופת המלכות הראשונה של האכדים באשור, בשם שושלת אכד (סגול תחת האות ד), שהושמדה גם היא כנראה במבול, אחרי שלושה דורות של קיומה.... ואני שואל את עצמי: האם למך הוא "מלך" בהיפוך אותיות? באשר לתיאור המבול, אמנם בקצרה בלבד בכתב היתדות האשורי, החלו להשתמש בכתב זה כבר משנת 3000 לפני ספירת הנוצרים, דהיינו כ-900 שנים מוקדם יותר... לעומת זאת נכתבה תורתנו כ-870 שנים מאוחר יותר (ע"פ חישובי מסביב לשנת 1235 לפנ"ס הנוצרים), אך עם פירוט רב, באשר למידות המדויקות של התיבה וכן עם תאריכים מדויקים של הימים והחודשים של ראשית המבול, סופו ושלבי הביניים, כנאמר: על פי ה" ביד משה.

מגדל בבל בארץ שנער = דרום עירק דהיום והפצת העממים לארצות רבות. בפרק יא" מספרת תורתנו על התכנסות אוכלוסיות ממרחבי האזורים המיושבים לארץ שנער כאשר לכולם שפה אחת; בניית מגדל בבל מלבנים שרופים, כנראה לראשונה באנושות התרבותית דאז, תוך שייגעון גדלות ומרידה בכוח עליון א-לוהי (תחת נמרוד); עד אשר בלל ה" את שפתם והם נפוצו על פני הארץ, כנראה שוב בכל המזרח התיכון עד מצרים וכוש, צפונה ומערבה לו לאסיה הקטנה = טורקיה דהיום, ליוון ורומא, וכן מזרחה עד הודו.

אברם בן תרח נודד לכנען ע"פ צו ה", במקביל לנדידת החיקסוס מהודו פלשו מעט מאוחר יותר עממים אירו-אסיינים [אירו-אסיינים] למזרח התיכון, דרך כנען ועד מצרים = החיקסוס, אלה השבטים בעלי הסוסים והעגלות, אשר יכלו לעממים שישבו אז במרחבים אלה, ובמיוחד השתלטו על אזור הדלתה של הנילוס של מצרים, מצרים התחתית, שנשלט אז כבר בידי מלכים מבני חם, - והקימו שם ממלכה מצרית חדשה מבני החיקסוס, בעלי תרבות שונה מזו שהייתה קיימת שם עד אז. [שושלות יג - יז, = 1720 - 1570 לפסה"נ] עם נדידת החיקסוסים זו הגיע זמנו של **אברם העברי**, שגם הוא בא לכנען מעבר לנהרות פרת וחידקל על פי ה". במקור היה מאור כשדים בדרום עירק דהיום, אשר נדד עם אביו תרח ובניו צפונה לחרן בצפון עירק, ואשר ירד מאוחר יותר מצרימה, - עקב רעב בארץ כנען, - אל ממלכה שהכיר הוא היטב את מנהגי מלכיה, החיקסוסים, באשר לנשים זרות. ראה פ" לך-לך פרק יב. אברם העברי חוזר לכנען ומתנחל בהר חברון, בו בזמן שבן אחיו לוט מתיישב בסדום. בפרק יד מסופר על נסיון מלכי מזרח, דהיינו מעירק דהיום, לכבוש את כנען, אך אברם העברי מצליח לגבור עליהם ולגרשם מכנען בחזרה לשם, בין 1750 ל-1700 לפסה"נ. (ראה הסטוריוגרף)

באותה תקופה ממש נוסדו ממלכות חדשות באשור תחת שלטון שמש-אדר; ובבבל תחת שלטונו המתקדם מבחינה תרבותית-משפטית של חמורבי. [האחרון 1792 – 1750 לפסה"נ]. ראה גם בהיסטוריוגרף שהכנתי בשנת 1984 ע"פ מחקרי ההיסטוריונים מחד ולפי הנאמר בתורתנו מאידך.

מה נאמר לאברהם העברי על תקופת הגרות והשעבוד בברית בין הבתרים ?

ויאמר לאברהם- ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי-כן יצאו ברכוש גדול. ואתה תבוא אל אבותיך בשלום, תקבר בשיבה טובה. ודור רביעי ישובו הנה, כי לא שלם עוון האמורי עד הנה. (לך-לך, טו, יג-טו) אמר על כך הרמב"ן כבר לפני כ 800 שנה: זה מקרא מסורס ושיעורו – כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם – ועבדום וענו אותם, ולא פירש כמה ימי העבדות והעינוי... והרבה מקראות מסורסות יש בכתוב. גם ההסבר על פסוק זה בספר בראשית של "עולם התנ"ך", בעמוד 111 אומר: אף שהובטחה הארץ לאברהם, הרי זרעו יקבלנה רק כעבור דורות אחדים. ועבדום וענו אותם הוא משפט מוסגר ואין מתחייב ממנו שהמצרים ישעבדו את בני ישראל במשך ארבע מאות שנה. הווה אומר כי צאצאי אברהם יהיו בבחינת גרים בארץ לא להם עד צאתם מארץ מצרים, ואפשר שהדברים מכוונים גם לשיבתם של יצחק ויעקב בארץ מגוריהם, - כנען, ולא בארצם הקבועה. ואמנם כן, כך חישבתי ע"פ דברי התורה בעצמה מאוחר יותר, כי יעקב ירד מצרימה עם משפחתו בשנת 2240 למניננו = 1522 לפסה"נ והוא וצאצאיו ישבו בה תחת שלטון שושלת הפרעונים הי"ח, שהייתה הראשונה אחרי גירוש מלכי החיקסוסים שחל רק 48 שנה לפני-כן, בשנת 1570 לפסה"נ. באותה תקופה בת מעט יותר מ 200 שנה, דהיינו מירידת יעקב ובניו למצרים ועד אשר קמה שושלת אחרת של פרעונים, השושלת הי"ט, כתוב במפורש: ובני ישראל פרו וירבו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד ותמלא הארץ אותם, כפי שמציינת זאת תורתנו בתחילת ספר שמות. ורק אז: ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף; רק אז החל השעבוד. ואמנם נמשכה תקופת השעבוד והעינוי רק פ"ו שנים לפי דברי החכם הצפון-אפריקאי רבי יעקב כולי, ועל פיו רשמתי בהיסטוריוגרף שלי את זמן יציאת מצרים בידי משה. בפסוק טו בקטע ברית בין הבתרים מנבא ה" לאברהם, כי דור רביעי ישובו הנה, דהיינו לכנען, וזה מתייחס לתקופת השעבוד בלבד ולא לתקופת השגשוג שקדמה לו. על פי פ"ו שנות עינוי ושעבוד מתאימה נבואה זו, כי שלשה דורות היו משועבדים והדור הרביעי היה דור יוצאי מצרים שנולדו כבר במדבר והיו מכובשי ארץ ישראל. ונושא הגרות והשעבוד כדלקמן: "ויאמר לאברהם, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ארבע מאות שנה... ואתה תבוא אל אבותיך בשלום, תקבר בשבע טובה... ועבדום [את זרעך] וענו אותם... ודור רביעי ישובו הנה.... וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי-כן יצאו ברכוש גדול".

פרטים רבים יותר על אלה, כאשר אכתוב על יוסף ואחיו... ובני ישראל במצרים, כולל מה היו שמות הפרעונים השונים בימי ישראל במצרים: ממכירת יוסף על ידי אחיו, זימונו לפני פרעה אחר 13 שנים, תקופת היותו משנה למלך, - תקופת ריבויים של בני ישראל במשך כמה דורות, - הפרעונים משעבדי בני ישראל ועד יציאתם ממצרים בידי משה ע"פ ה'.

הבטחת ה' לאברהם ולשרה, כי יהיו אבות לעמים רבים

אין ספק בליבי, כי פרק יז עיקרו לספר לנו על מצוות ברית המילה לאברהם, והברכה שתהיה לכך לו ולבניו אחריו. אך נכללו בברכה, גם לאברהם מצד אחד ולשרה מן הצד השני, קטעי ברכה שלא הוזכרו על ידי מפרשינו המסורתיים, "כאילו" נשכחו. או הם פורשו "כאילו התייחסו רק לבני ישראל". ההשקפה הזו נעשתה, כי לא מדובר רק בברכה לעם ישראל אלא גם לעמים אחרים. הפרשנים "המאוחרים" של התורה הכתובה, כמו רש"י ואחרים, חיו 2200 שנה מאוחר יותר, כאשר היינו כבר אחרי חורבנו השני בגלויות מרות; ולא היה ברצונם לפאר עמים אחרים שקמו מצאצאי אברהם ושרה, ככתוב בברכה.

להלן חלקי הפסוקים וביאורם על ידי:

יז. - ב, ד, ה. ואתנה את בריתי ביני ובינך וארבה אותך במאוד מאוד..... והיה שמך אברהם

כי אב המון גויים נתתך. והפרתי אותך במאוד מאוד ונתתך לגויים ומלכים ממך יצאו.

אחר כך בא אמנם העיקר והוא:... והקימותי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחרית לדורותם ברית עולם להיות לך לא-לוהים ולזרעך אחרית. ונתתי לזרעך אחרית את ארץ מגורית את כל ארץ כנען לאחוזת עולם והייתי להם לא-לוהים. וכו'.

אצל שרי-שרה הבטיח, יז. - טז: וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן וברכתיה והייתה לגויים, מלכי עמים ממנה יהיו.

ההבדל הבולט הוא, כי אברהם בורך בפריה ורביה במאוד מאוד פעמיים וה' ציין כי הוא יהיה אב להמון גויים ומלכים ממנו יצאו.

שרה בורכה בבן אחד אך גם ממנה יצאו גויים ומלכי עמים.

נעקוב נא אחרי הדורות המאוחרים יותר: משרה יצאו בני יצחק ויעקב-ישראל, כשאברהם הוא בעלה היחיד. אך בנה יצחק עם רבקה והולידו גם את עשו וממנו בני עשו-אדום משלוש נשיו, המפורטים בתורתנו בפרק לו בפסוקים א – ל, והם רבים מאוד.

גם מלכי עשו-אדום ואלופיהם פורטו לדורותיהם בשמותיהם בפסוקים לא – מג, ראה שם. אברהם הוליד גם את ישמעאל משפחת שרה, הגר; בני ישמעאל פורטו בפ" כה, פסוקים יב-יח ואזור תפוצתם צוין להיות מחזילה, כנראה דרום-תימן והמפרץ הפרסי דהיום, - עד שור על פני מצרים, דהיינו כל המרחב מזרחה ודרומה למצרים דרך חצי האי ערב דהיום עד למפרץ הפרסי; ועד אשור, דהיינו: ממפרץ הפרסי הדרומי עד צפון עירק וסוריה דהיום. אזור נרחב מאוד ומלא שבטים ועממים בני אברהם והגר. אשתו, אחרי מות שרה הייתה קטורה, והיא על פי פרשנינו אותה הגר שנשארה "קשורה" לאברהם אחרי גירושה על ידי שרה גבירתה. ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. צאצאיה מאברהם מפורטים באותו פרק כה בפסוקים א-ד.

ע"פ התורה נתן אברהם לבני הפילגשים מתנות [ז"א הגר וקטורה היו לפי זה שתי נשים שונות, הרי כתוב "לבני הפילגשים"] וישלחם קדמה אל ארץ קדם, = מזרחה, כפי שביארתי. - עתה לבני עשרת שבטי ישראל שגורשו מארץ ישראל על ידי מלכי ארם ואשור בשנים 800 עד 700 לפסה"נ, ואבדו אי-שם במרחבי אסיה התיכונה, בין נהרות גוזן וחבור [צפון-עירק].

לאחרונה קראתי ספר מחקר מרתק, לפיו הם התפזרו אחרי כמה דורות של אחיזה חזקה במרכז אסיה, נדדו חלקם דרך מונגוליה עד סין ויפן ויסדו שם את הקיסרות היפנית הראשונה ודת השינטו. המחבר מניח, כי דת זו ינקה רבות מדת ישראל ומקדשיה תואמים את מבנהו של מקדש שלמה, אותו העריצו, כמו את דוד אביו. שבטים אחרים נדדו להודו ודרום מזרח אסיה ומהם נודעו בני שבט ראובן ומנשה. שם הספר: "אל מעבר לסמבטיון", והמחבר אביגדור שחן.

המחבר מביא מאות דמיונות בין היהדות הקדומה מימי שלמה המלך לבין מנהגים ומונחים של דת השינטו, שאגב, כך טוען המחבר, שאין למילה זו כל משמעות בשפה היפנית, אך לדעתו, המקור העברי הקדום של מילה זו הוא "ושננת" לבניך...מענין.

שנים רבות מוקדם יותר רכשתי את ספרו-מחקרו של נשיא המדינה השני, מר יצחק בן צבי משנת 1963, בשם "נדחי ישראל" ובו פרקים רבים אודות בני יהודה, = יהודים ונדחי ישראל מעשרת השבטים האבודים מבני ישראל, בארצות האיסלם. ביניהם פרק אודות "האובדים בארץ אשור", פרק אודות "שבטי אפגניסטאן ומסורת מוצאם מעשרת השבטים" ופרק "בני בנימין" ועוד... כל הפרקים מבוססים על עדויות מעולים יהודים משנות החמישים מארצות מרכז אסיה, שנפגשו במסעות מסחר עם שארית הפליטה של עשרת השבטים האובדים, ומסרו על מסורותיהם של אלה מימי קדם.

כמו-כן רכשתי את ספרו של הרב אליהו אביחיל בשם "שבטי ישראל האובדים והנדחים", משנת ה'תשנ"ט=1999, ובו פרקים אודות עשרת השבטים על פי מקורותינו וכן מחקרים אודות שבטי הפתנים באפגניסטאן ופקיסטאן בצפון אשור ואודות העם הקשמירי בהודו; הקארנים בבורמה ובתאילנד; שבט ה צ'יאנג-מין בצפון-מערב סין; שבטי ישראל ביפן וביתא ישראל באתיופיה ועוד....

כבר מקודם, בפרשת לך-לך, פ" יב, ב-ג נאמר לאברהם : ...ואעשך לגוי גדול...ונברכו בך כל משפחות האדמה.

אחרי עקדת יצחק בפרשת חיי שרה, פ" כב, יז-יח נאמר לאברהם : כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו. והתברכו בזרעך כל גויי הארץ.....עקב אשר שמעת בקולי..

גם ליצחק וליעקב הובטח, כי מזרעם יתברכו כל גויי הארץ ויהיו אבות לעמים רבים ולא רק לעם ישראל !

ליצחק נאמר בפרשת תולדות, פ" כו, ג-ד : ...גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך... והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך. והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האלה והתברכו בזרעך כל גויי הארץ...

ליעקב נאמר בחלומו בפרשת ויצא יעקב, פרק כח, יד : והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך.

על פי הבנתי יתכן, כי הברכות האלה מרמזות היטב, כי אבותינו לא יהיו אבות "רק" לעם ישראל, - מאוחר יותר בני שבטי ממלכת יהודה לחוד ובני שבטי ממלכת ישראל בנפרד, שהאחרונים גורשו לגלות בארצות אסיה, נפוצו שם והיו לעמים שמשו ממורשת התרבותית של עם ישראל ובמיוחד תורשתו הגנטית בעורקיהם. אלא, בפיזור עם ישראל בארצות נכר הופצו שם גנים ישראליים [בני יעקב-ישראל] לרוב; - אם על ידי נישואי תערובת, אינוסם לאיסלם באסיה ובאפריקה, או לנצרות באירופה, כמו בספרד ובפורטוגל; או על ידי זניחת היהדות מרצון [אסימילציה] והתערבותם בין עמים ושבטים זרים, כאשר נראה להם כי כדאי להם הדבר. חכמינו לא ראו בכך מטרת ה' ותורתו לאבותינו, כי אם היותם אבות לאומה הישראלית הייחודית ולכן לא הדגישו נקודה זו כפי שאני מעז לתאר זאת על פי הבנתי....

כמובן נראית לי ההבנה הראשונית והפשוטה, כי יתברכו בזרע היהודים וישראל אותם העמים, אשר ינהגו בחיוב עם זרעם של אברהם יצחק ויעקב, כפי שמקובל להבין את הפסוקים הנדונים.

עוד על ברית בין הבתרים כשאמר ה' לאברהם כי צאצאיו יהיו גרים 400 שנה וגם ישועבדו, ובצאת ישראל ממצרים כתוב כי ישבו במצרים 430

שנה... הכיצד ?

ראה בראשית, טו, יב-טו: והנה אימה חשכה גדלה נופלת עליו. ויאמר לאברהם, ידוע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנוכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. ואתה תבוא אל אבותיך בשלום, תקבר בשיבה טובה. ודור רביעי ישובו הנה, כי לא שלם עון האמורי עד הנה.

וראה מאוחר יותר, שמות, יב, מא-מב: ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה. ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה, ויהי בעצם היום הזה, יצאו צבאות ה' מארץ מצרים...

מהן סיבות השינויים שחלו באורך תקופת הגרות והשעבוד ? קודם אציין עובדה כתובה שלא מתייחסים אליה לדעתי מספיק. כאשר נאמר לאברהם, אשר שמע בקול ה' לעזוב את ארץ מגורי אביו, מולדתו, ואת בית אביו, כי ילך אל הארץ אשר ה' יראה לו... ואמנם לקח אברהם את אשתו את שרי ואת בן אחיו לוט, בן הרן, שנפטר בחרן, והלך אל הארץ היעודה לו, אך בכל זאת אל ארץ בלתי ידועה לו. ואז כנען, התעורר אולי ספק אצל אברהם... כי כבר היה רעב בארץ המובטחת והוא נאלץ לרדת מצרימה. שם קרתה לו הצרה עם לקיחת אשתו לבית פרעה דאז, [לפי רישומי בהיסטוריוגרף שלי היה זה ראשון מלכי ההיקסוסים שפלשו אז מצפון-מזרח, דהיינו מאזור נהרות פרת וחידקל, ואולי אף מהודו, ואברהם הכיר היטב את מנהגיהם באשר לנשים זרות וזכות ההגנה עליהן על ידי אחיהם ולא על ידי בעליהן, (מחוקי חמורבי מלך אדיר בבבל, בן זמנו ממש !) לכן בקש משרי שתאמר כי אחיה הוא] ומשם חזר עם שפחה, הגר המצרית ועם רכוש נייד רב נוסף, מקנה, כסף וזהב. ועתה בארץ כנען נוצר הריב בין רועיו לבין רועי לוט והוא נאלץ להציע לבן אחיו להפרד ממנו. ואז מתנפלים על ארץ כנען מלכי המזרח, אמרפל מלך שנער ושלושת השליטים השותפים שלו וכובשים את כנען כולה. הוא עם 318 חניכיו נאלץ להלחם נגדם ברדפו אחריהם בלילה ואף מצליח לנצחם ולקחת מהם את השבויים ורכושם שגזלו בארץ כנען. מלך שלם, מלכי-צדק מכבד אותו מאוד, אך חסר לו דבר עיקרי: בן משרי אשתו. ואז מופיע לו ה" במחזה ומציע לו לא לירא וכי שכרו יהיה רב....ועתה הוא שואל את ה', מה יעשה עם השכר, הרי אין לו למי להוריש את רכושו הרב ! וה' מבטיח לו זרע רב ככוכבי השמים. אך על פי מצבו הפיסי וגילו המתקדם של אברהם נראית לו הבטחה זו כמפוקפקת...ואז מציע לו ה" את הברית בינו לבין אברהם המאמין האדוק, את ברית בין הבתרים. אחרי שהוא מבצע את הדרוש ממנו, והנה... ויהי השמש לבא ותרדמה נפלה עליו והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו ואז נאמרת לו הבשורה המחרידה, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה.... בשורה רעה ומרה, שאין גרועה ממנה. תארו לכם אתם, כי יבשרו לכם, אחרי כל מיני הבטחות ורודות מקודם, כי צאצאיכם יהיו "רק" גרים בארץ לא להם ואף ישעבדו ויענו אותם....הגם שבסוף יצאו ברכוש גדול. בודאי אחזה באברהם חרדה גדולה, אימה אפלה...הגם שהוא עצמו, יקבר בשיבה טובה, ללא צרות נוספות. הכיצד הייתם חשים אתם, במקומו ?

שניים מפרשנינו המסורתיים פותרים קושיה זו, של גרות ושיעבוד במשך ארבע מאות שנה, כפי שהסברתי לעיל, כי גרות לחוד והשעבוד אח"כ לחוד. (הרמב"ן ורבי יעקב כולי, חכם מחכמי צפון אפריקה).

על פי הרב שלמה גורן, במאמרו "ברית בין הבתרים", התקיימה הברית בין הבתרים כאשר אברהם היה בן 70 שנה, עוד **בטרם** הוראת "לך-לך" מארצך וכו". .. והוא, אברהם הקדים לבוא לארץ כנען, כתייר, לשם בדיקתה. ורק אחרי זה נאמר לו מפי הגבורה ללכת אליה כדי לקבלה לארץ ירושתו, לו ולבניו אחריו והוא אז בן 75 שנים, ככתוב בתחילת פרשת לך-לך. מכאן, לפי פרשנינו, כשהוא בן 70 בברית בין הבתרים ועד לצאת ישראל ממצרים עברו אמנם 430 שנה. אך מלידת בנו יחידו יצחק, כשהוא, - אברהם -, כך נקרא אחרי הברית, כבר בן 100 שנה, עברו 400 שנה, ככתוב: ידוע תדע כי גר יהיה **זרעך**, הוא יצחק.

עד כאן מדברי פרשנינו ז"ל. אך רק בהתחשב בדברי הרב יעקב כולי, כי השעבוד היה של 86 שנים, ורק כאשר אנו **מוסיפים** שנים אלה ל 430 שנה מברית בין הבתרים, או ל 400 שנים מלידת יצחק, **רק אז מתקבל**, כי בני ישראל יצאו ממצרים **בסוף ימי פרעה רעמסס השני, המשעבד הגדול**, כפי שמראות תוצאות המחקר ההיסטורי של ממלכות מצרים הקדומות.

כי מברית בין הבתרים בשנת החיים ה 70 של אברהם ועד ליציאת מצרים בסוף ימי רעמסס השני, המשעבד הגדול על פי החוקרים, עברו $430 + 86 = 516$ שנים; או משנת 1742 לפס"ה מינוס שנים אלה, מגיעים לשנת 1226 לפס"ה, שהוא בקירוב זמן יציאת מצרים לפי חשבוני. אך אם אנו מחשבים את שנת ויקס מלך חדש על מצרים כשנת 1320 לפס"ה, כך גורסים רוב המחקרים, כשנה שהחלה לשלוט שושלת מלכי הפרעונים ה 19, כשבראשה **רעמסס הראשון**, [זה שנתן לדעתי את ההוראה "כל הבן חילוד היאורה תשליכוהו" - ולכן כנראה הורד מן השלטון די מהר ונעלם מרישומי המלכים; - על כך פרטים נוספים כאשר אפרט את הגיגי באשר לשעבוד מצרים של תחילת ספר "שמות"], אנו מגיעים לשנת **1234** לפס"ה, כשנת יציאת מצרים; **וכך אני גורס!** גם "אטלס היסטורי של העולם" החדש מציין את שנת **1235** לפס"ה כשנת יציאת מצרים ע"פ המסורת היהודית!

פרשנינו מגיעים בחישוביהם לשנת 1312 לפס"ה [= שנת ב'תמ"ח למניננו] החל מברית בין הבתרים, או החל מלידת יצחק, וקבעוה כשנת יציאת מצרים; אך זו שנת תחילת מלכותו של הפרעה השני של השושלת ה 19, סתי הראשון, (יורשו של רעמסס הראשון), בארמונו גדל משה רבנו, וממנו ברח למדין, **אחר המדבר**, אחרי שהרג את האיש המצרי שרדה באחיו.

רק האיבן עזרא גורס אחרת, ואומר, כי חישוב 400 השנה "תלוי בקץ אברהם", דהיינו ממותו מתחיל המניין וזה תואם את ההיסטוריוגרף שלי ועליו אני מבסס את פתרון השאלה, מדוע כתוב בשמות, כי מושב בני ישראל במצרים היה 30 שנה ו 400 שנה, כדלהלן:

במות שרה, אם יצחק, אחרי עקדתו, אברהם מציג את עצמו כ"גר ותושב אנוכי עמכם", לפני בני חת, השולטים בחברון, ברצותו לקנות חלקת קבר בחברון. אך אלה עונים לו: לא! "נשיא א-לוהים אתה בתוכנו", ז"א הם לא ראו בו רק גר ותושב, אלא הרבה מעבר למעמד זה. רק במותו מתחילה אם כן תקופת "גר יהיה **זרעך** בארץ לא להם" וזאת ליצחק ולצאצאיו מיעקב.

400 שנה אחרי מות אברהם בשנת 1637 או 1636 למניננו, והוא אז בן 175 שנים, היא שנת **1236 לפס"ה**. הפרש של שנתיים לפי חישובי הקודם לחישוב 400 שנה ממות אברהם הוא זניח. דהיינו, מה שנאמר לאברהם בברית בין הבתרים "גר יהיה **זרעך** בארץ לא להם", מתייחס ל**זרע** אברהם **אחרי מותו**. אך לפני-כן, אחרי מות אשתו שרה, שולח אברהם את אליעזר, עבדו

נאמן ביתו לחרון, כדי לקחת משם אישה לבנו, ליצחק. המסע לשם ובחזרה, מרחק של כ 1000 ק"מ לכל צד, הבאת רבקה לבאר-שבע ועד אשר לקח לו יצחק אותה לו לאישה, אולי בגלל היותה קטינה, עברו כ 8 שנים ואברהם אז בן 145 שנה. נעיין בכתוב, פרק כד, פסוקים סא והלאה: ותקם רבקה ונערותיה ותרבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש ויקח העבד את רבקה וילך [מחרן לדרום ארץ כנען]. ויצחק בא מבוא באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב...דהיינו הוא בא מקרבת מצרים, שם נמצאת באר לחי ראי, משהיה אצל אמו החורגת הגר [ראה ציון המקום במפה הגיאוגרפית של ספר ב' "דעת מקרא" של ד"ר קיל]. ואז נפגשת השירה של עבד אברהם אליעזר ורבקה עם יצחק, שהלך לשוח בשדה באזור באר שבע ... כאן בא תיאור קצר ביותר על המפגש הראשון בפסוקים סד, סו, בלי לפרט שעברו מעתה עוד כמה שנים, ואז נכתב בקצרה ויביאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי-לו לאישה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו. ומיד נמשך פרק כה: ויוסף אברהם ויקח אישה ושמה קטורה. ותלד לו את... ובהמשך רשימה נכבדת של בנים ובני בנים לאברהם מאישה זו. אברהם היה בן 137 שנים במות אשתו שרה ועתה הוריש את מאהלו לבנו, ליצחק עם אשתו הטריה רבקה. וילך, כנראה לבאר לחי ראי, לאשתו המגורשת על פי רצונה של שרה בגלל ישמעאל, בן הגר. על פי הנחתי היה אברהם עתה בן 145 שנים, כאשר עזב מרצונו ומהחלטתו את ארץ כנען, מורשתו לעתיד. זאת, בלי ציווי מאת הקב"ה, ולקח את קטורה, ע"פ חכמינו היא הגר, כנראה בבאר לחי-ראי, כך משתמע מרצף הפסוקים. באר זו נמצאת בצפון סיני של היום בקרבת מצרים, שם שלטו המצרים ולא החיתים. [כך לפי "דעת מקרא" של יהודה קיל] אברהם עזב אם כן את ארץ כנען, שם נחשב נשיא א-לוהים, ונכנס מרצונו החופשי לתחום שלטון מצרים כדי לחבור שוב לאשתו ממוצא המצרי ושם היה גר... - בכך הוסיף אברהם עוד 30 שנים לתקופת הגרות וזה מה שנאמר ביציאת מצרים: ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים 430 שנה. מלכתחילה הוקצו 400 שנה ע"י הקב"ה לפרק ההתהוות של אבותינו, אך בדיעבד הפכו אלה ל 30 שנה ועוד 400 שנה, ככתוב בספר שמות, בעת יציאת מצרים... ויצחק? כה, יא: ויהי אחרי מות אברהם, ויושב יצחק עם באר לחי ראי...ז"א אף יצחק נשאר קשור עם אשת אביו והמשיך חיי גר באזור השליטה של מצרים!

בפרשנותי לספר שמות, אתעכב עוד על המספרים 210 "רדו", ועל 480 שנים ליציאת מצרים בעת בנין מקדש שלמה, ועל רמזים בדברי הימים ותהילים בקשר ליציאות ממצרים מוקדמות, בעיקר על ידי בני אפרים בן יוסף.

עקדת יצחק

בקראי מדי שנה את פרק עקדת יצחק, פרשת וירא אליו ה', פ' כב, עולה בי השאלה (הנשמעת אפיקורסית): האם אברהם לא הבין מראש, כי לא יתכן כי הקב"ה מתכוון באמת, שישחט את בנו יחידו, אשר אהב, את יצחק? וכי לא הובטח לו עם הבשורה המאוחרת, כי יהיה לו בן יוצא חלציו, בן לשרה אשתו ו"כי ביצחק יקרא לך זרע"? וכי הוא לא הבדיל בין עבודת האלילים, "אשר המה מקריבים את בניהם לשעירים", לבין עבודת אלוהי השמים והארץ, בורא האדם, כי מנוגדת שחיטת בנים ובנות לתורת ה' הקדושה? ועוד ראה פסוקים ד-ה: ...וירא את המקום מרחוק. ויאמר אל נערי שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה

ונשתחוה ונשובה אליכם....האם לא הביע אברהם כאן את אמונתו, כי הוא צווה להשתחוות

ביחד עם יצחק בנו לפני בורא עולם, ואחרי טקס סמלי זה של השתחויה לפני בורא עולם על הר המוריה, אחרי פעולת הוראה זו לבנו כיצד לעבוד את הבורא, בניגוד לעבודת האלילים של עובדי עבודה זרה, הם **ישובו שניהם** אל הנערים שנצטוו לחכות במרחק-מה ממקום העליה? והעלהו שם לעולה אינה כוללת שחיטת בנו, אדם שנברא בצלם א-לוהים...

אמנם מפקפק אברהם הכיצד עליו לחנך את בנו לאמונתו המופשטת, לא-לוהיו המופשטים, [אגב בלשון רבים ולא אלוה ביחיד, כמו אצל הגויים, אשר לכל אל הייתה תכונה אחת בלבד, או יכולת אחת בלבד, כמו אל האור ואל החושך, אלת האהבה ואל המלחמה וכו'] כי כוחותיו של א-לוהיו הם רבים ומנוגדים, בוראים ומשחיתים, מחיים וממיתים וכו', והכל נעשה בידיו ועל פי הוראותיו.

אמנם מיד אחרי פסוק זה, ונשתחוה ונשובה אליכם מפרט הפסוק, כי אברהם לקח את עצי העולה ואת האש והמאכלת, ואפילו כתוב שלקח את אלה "לשחוט את בנו". הרי הופנתה אליו קריאה מן השמים להעלות את בנו לעולה, ולא נאמר לו, כי להשתחוות הוא צווה. אז מה זו

עולה לה? ההשתחויה הייתה גרסתו הפנימית מתוך אמונתו, **כי אחרת לא יתכן**!!! וכאשר

שואל בנו יצחק: הנה האש והעצים ואיה השה לעולה? עונה לו אברהם: א-לוהים יראה לו השה לעולה, בני, והם המשיכו לעלות אל ההר.... היו לפניו שתי אופציות, והוא לא ידע כיצד תיפתר הדילמה שלו והוא ציפה שה' יפתור לו אותה. לכן עשה הכל "על באמת" אפילו עקד את בנו על המזבח שבנה, וכבר שלח את ידו למאכלת, לשחוט את בנו...ואז באה הקריאה מן השמים על ידי מלאך ה': **אל תשלח את ידך אל הנער**. ואז, רק אז הראה לו ה' את פתרון

מצוקתו הנוראה: וירא והנה אֵיל, אחר [אולי אחרץ?], נאחז בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל, ויעלהו לעולה תחת בנו....

מכאן למדו בני אברהם, יצחק ויעקב, כי ה' לא חפץ בקרבנות אדם; כי אם כבר להקריב קרבן חי לה' ולהמיתו, אז רק מאותן הבהמות ששימשו את העמים לסגידה, להיות אלילים, שאף הקריבו להם את בניהם ובנותיהם: הפר והעגל- המצרים; האיל- האשורים והשעיר-

הכשדים. וכך צוותה לנו התורה 439 שנים מאוחר יותר, במדבר. [ע"פ חישובי] בימיו של אברהם-אברהם היה זה נועז ביותר, מהפכני ומרדני ביותר כלפי תרבויות המזרח הקדום, ובודאי בלתי מקובל, לשחוט את אל האשורים, מעצמה אדירה בימיו, איל!!

עוד מאות שנים מאוחר יותר, כשיוסף כבר שליט במצרים, לא יכלו המצרים לאכול עם העברים, כי תועבה היא להם, כי בני יעקב היו רועי צאן ואף אכלו מבשר הצאן. וגם ביציאת מצרים, עוד שתי מאות שנים מאוחר יותר נדרשו בני ישראל המשועבדים מפי ה': משכו, בפרהסיה וקחו לכם שם וכו', מעשה מתגרה באלילי מצרים והמזרח הקדום, כדי שהקב"ה יטה את חסותו עליהם ויוציאם ממצרים ומתרבותה....

"פתרון" זה, כפי שאני מתארו, לא ממעיט במאומה את קושי הנסיון העשירי הקשה מכולם, בהם עמד אבי-אבות אומתנו, כפי שנאמר לו בהמשך: כי עתה ידעתי, כי ירא א-לוהים אתה ו[אפילו] לא חסכת את בנך, את יחידך ממני. - ויקרא אברהם שם המקום ההוא **א' יראה**, אשר יאמר היום בהר א' יראה. ז"א אברהם הצהיר כאן, כי עתה הראה לו ה' בהר המוריה, כיצד להתייחס לקרבנות....

ולא רק זאת - וכך מקובל במסורתנו להסביר: מכאן הברכה לכל העמים והתברכו בזרעך כל גויי הארץ, עקב אשר שמעת בקולי, דהיינו, כך עליהם ללמוד מאברהם, ולהפסיק את קרבנות האדם אשר הם מקריבים לאלילים.

ויהי כי זקן יצחק (פרק כז)

בן כמה היה, בחשבו את עצמו "זקן" ובאומרו לעשו הנה נא זקנתי לא ידעת יום מותי? אחיו למחצה ישמעאל מת ביותו בן 137 ש' והוא, יצחק אז בן 124 שנים. חישובי מעלים, כי יצחק היה עתה כבן 136 ובניו היו אז כבר בני 77 שנה. יעקב גלה למשך 20 ש' לחזר ועוד 24 ש' אחרי שובו ארצה עם בניו חי יצחק, עד שמת בן 180, שנה לפני שיוסף עמד לפני פרעה במצרים. [פרטים בהיסטוריוגרף, גליון 7]

מה רצתה רבקה להשיג בכך, שניסתה, כביכול, לרמות את בעלה?

וכי היא לא חששה שבעלה, יצחק, יגלה מיד את התרמית עם עורות העיזים

ראוי לקרא כאן את פירושו המבריק של ר' שמשון בן רפאל הירש (1808 – 1888), בו הוא מנתח את נפשם של יצחק ורבקה ומתאר בחדשנות מחלוקת ביניהם בנוגע לבניהם. ובכל זאת, ברצוני להאיר בקצרה פרשיה מוזרה זו ברוח הפרשן הנ"ל, במילים שלי: לא! רבקה לא חששה מגילוי תרמיתה הגסה! כי היא, שצעירה הייתה מבעלה בכ 28 שנים, הבינה, כי בעלה כה תמים ועיוור חושים, שתחפושת פשוטה ובלתי הגיונית זו, - כעורם הלח עדיין של שני גדיים שרק זה עתה נשחטו -, אין בתחפושת זו כדי לעורר בבעלה הזקן חשד חזק דיו, כדי שיחקור מוזריות עור העיזים על ידי וחלקת צווארו של בנו, אותו חשבו, או רצה לחשבו לעשו. אפילו קולו השונה, שדמה לקול יעקב, - כי הרי יעקב לא ניסה אפילו לחקות את קולו של אחיו עשו, כי הרי לא רצה בכלל לקחת חלק בתרמית, בה הוא צריך לרמות את אביו-, גם זה לא הספיק, כדי להעלות ספק במוחו העייף של יצחק ולחקור מעט יותר, מה קורה כאן?

אז מה הייתה מטרתה של רבקה, שנחשבת צדיקה, ראויה לבעלה, אך המציאותית ממנו? להוכיח לו, כי הוא לא מבחין כלל וכלל, כי אסור להעביר את מורשתו, מורשת אביו אברהם לעשו! כי זה לא מתאים כלל וכלל להיות ממשיכו של אמונת אביו וסבו. ועל זה דברו והתווכחו כנראה יצחק ורבקה זה שנים בהיותם באוהלם, כך סובר בצדק ר' שמשון רפאל הירש, אך יצחק לא השתכנע מדבריה. הוא, יצחק, גדל ללא מגע רב מדי עם אנשים רמאים. הוא היה בן יחיד, שהוריו המבוגרים ובמיוחד שרה אמו בודדה אותו אפילו מאחיו למחצה, ישמעאל. גם הפלשתים תושבי גרר וסביבותיה ידעו לרמותו בלי הרף. עתה, אחרי נסיונות שכנוע של בעלה התמים, שלא צלחו עד עתה, לא נשארה לרבקה הברירה, כי אם להוכיח לבעלה, כי לא רק עיוור חושים הוא, כי אף תמים הוא עד כדי כך, שניתן לרמותו בצורה הכי פשוטה ואפילו פרימיטיבית. והפעם היא הצליחה בכך! עובדה:

עתה, אחרי שרומה יצחק על ידי בנו יעקב, תמים אף הוא, ועשו בנו הנבחר הגיע באיחור, רק עתה הבין יצחק, כי בקלות ניתן לרמותו, וכי בנו עשו, כנראה תמיד רימה אותו...

ולכן הוא מסיים אחרי תדהמתו בתחילה, - אחרי שעשו בא עם צדו, - ובהבינו סוף-סוף, כי הפעם אפילו יעקב רימה אותו בצורה הכי מוזרה וגסה-, באמירה המסכמת: גם ברוך יהיה, בהתכוונו ליעקב. עתה, רק עתה הבין, כי רבקה אשתו צדקה תמיד, באומרה לו כי הוא זה אשר יכול וחייב להמשיך את מורשת אברהם... לכן אולי אף הודה לה על מעשה המרמה, הפעם.

קשה לי לקבל את האשמתו של יעקב הצעיר ע"י חלק מפרשנינו, כאילו הוא אשם בשטנת עשו נגדנו בכל הדורות [נסמך על המילים "ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאוד" בכתובים]. נכון, מעשה הרמייה הוסיף לרגש השטנה של עשו את יעקב. אך הייתה זו אשמת רבקה, שהבינה כי עתיד מורשת אברהם תלוי עתה בה ולמשמעת שדרשה מבנה יעקב... על אף חומרת המעשה עצמו!

שנאת עשו את אחיו יעקב, עד כמה ?

פרק כז, מא: וישטום עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו, יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי....עד כדי כך הייתה שנאתו גדולה, וכנראה היה רצח-אח בגלל קנאת אחים דבר מקובל עדיין באותה תקופה. אחרת אין להבין, הכיצד האם רבקה מצאה כפתרון יחידי, להציע לבנה הקטן, יעקב: ועתה בני שמע בקולי, וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה... עם בעלה יצחק היא לא דברה כנראה אודות איום זה, על-אף שעשו לא רק "בלבו" אמר "על נקמתו המתוכננת, כי גם דיבר על כך. עובדה, הוגד לאם, לרבקה, כך מספר לנו פסוק מב, את דברי עשו, בנה הגדול. ומה יוכל בעלה הזקן לעשות בדבר, פרט לנסות לדבר על לבו של בנו עשו; בהבינה כנראה בחוש האמהי והפסיכולוגי שלה, כי אחרי מותו של בעלה יצחק, בודאי לא תהיה לכך כל השפעה על עשו.

היא מבטיחה לבנה יעקב, כי תשלח לקרא לו בחזרה כאשר יפוג אף אחיו...זה לא קרה כנראה בכלל, עובדה היא, שיעקב שהה אצל חותנו לבן 20 שנים, הקים לעצמו משפחה ענפה מאוד וחזר רק לארץ כנען, כאשר הבין, כי אין יותר סיכוי שאמו תקרא לו הביתה. ובאמת, כאשר שב לבסוף, חרד מאוד מקבלת פנים אלימה של אחיו עשו, התחנף אליו בצורות רבות וניסה לפייסו, עד אשר בסופו של דבר הייתה למפגש עם אחיו תוצאה בלתי צפויה לטובה.

אופים השונה של עשו ויעקב

כאשר נולדו האחים התאומים, צוין כי עשו נולד אדמוני, כולו כאדרת שער, דהיינו שער, בו בזמן שלא צוינו סימנים חיצוניים מובהקים בלידת אחיו יעקב. כאשר גדלו הנערים, תואר עשו כ איש יודע ציד, איש שדה, - בו בזמן שיעקב תואר כ איש תם, יושב אהלים.

בדרך כלל מפרשים, כי יעקב היה איש תם, דהיינו תמים, אך אני רואה במושג "תם" תכונה יותר טובה, אופי מושלם [כמו תם ונשלם], גם חזק בגופו וגם באופיו. - עשו נטה לשדה, כמו יצחק אביו, שהיה עובד אדמה, חרש וקצר, קדח בארות מים להשקיית השדות, אך בו-זמנית היה גם איש צייד בשני מובנים: ציד חיות, דהיינו הרג להשגת בשר, וציד בדיבור חלקלק. התכונה השנייה תוארה ע"י חכמינו, כי בתכונה זו רכש את ליבו של אביו יצחק.

יעקב נקרא איש תם יושב אהלים, ופרשנינו מתארים אותו כאיש בית מדרש, הלומד תמיד. אני, שאני מבין את תיאורי תורתנו כתיאורים ריאליסטיים של זמנם, חושב, כי לא היה יכול ללמוד תורה, כי זו עדיין לא נתנה כלל וכלל. כן לא היו בימיו כתובים כפי שאלה מקובלים כיום, - ספרים בודאי לא, ורק מעט רשומים על חרס או על פפירוסים ידועים במרחבי העולם התרבותי דאז, - מלכויות אשור ובבל מצפון-מזרח ומצרים מדרום, בערי המלכים דאז.

כמו-כן המושג יושב אהל קיים כבר אצל צאצאי קין, פרק ד, פסוק כ ככתוב: ותלד עדה את תובל, הוא היה אבי יושב אהל ומקנה, ז"א ראשון הרועים. לעומת בנים אחרים שהיו בוני עיר, חרשים ונפחים וכו'. גם הסב אברהם היה יושב אהל ובעל מקנה רב, ככתוב בפרק יב, ח: ויעתק משם ההרה, מקדם לבית-אל ויט אהל... ובנו יצחק, אביו של יעקב הרי לקח את אשתו הצעירה רבקה, אם יעקב, אל אהל שרה אמו..."

גם מעובדות אלה הבינה רבקה את דמיון אופיו של יעקב לסבא אברהם, בו-בזמן שעשו היה דומה יותר בעיסוקו לאביו יצחק. מכאן גם אהבת יצחק את עשו בנו, על אף כל מגרעותיו. עתה- וישמע יעקב אל אביו ואמו וילך פדנה ארס; בו-בזמן וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו, וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם, על נשיו לו לאשה.

... אל אמו לא התייחס כנראה כלל, כך בכל אופן מתקבל מן הכתוב בתורתנו; אולי כי היא אהבה את אחיו השנוא, האינטליגנטי או הרוחני יותר, יותר ממנו. השאיפה המובנת לרצות לשוות ליהדות פן רוחני בעיקר, הניע את חכמינו ופרשנינו מדורות "אחרי החורבן השני" [בימי המשנה והתלמוד ועוד הרבה יותר מאוחר, בימי הביניים, מאז זמן הקורות המתוארים בתורה של ימי אבות-אבותינו, - כ 2000 שנה ויותר מאוחר] לתאר את חיי אבותינו הראשונים, כאילו לומדי תורה היו, על פי מושגיהם המאוחרים בהרבה! אך בימיהם כבר נכתבו דברי התורה שבעל פה ועמן גם פרשנויות לתורה שבכתב. אך אלה היו, כאמור, מאוחרים בהרבה מן האירועים שקרו, ובודאי לכן ניסו הפרשנים לצייר אישים אידיאליים לפי מושגיהם-הם.... אך יעקב חי בשנים 1652 – 1505 לפס"ה, בימי ראשית התפתחות הכתב הכנעני-חתי, החורי והאוגרית. במזרח התיכון המערבי, אשר יתכן בהחלט, כי גם הוא, יעקב, התוודע אל אלה. (אוגריתית הייתה שפה שמית, קרובה לעברית הקדומה! העיר אוגרית וממלכתה שכנה בחוף הצפוני של הלבנון וסוריה) לכן אני גורס, כי אם הוא היה "יושב אהלים", בלשון רבים כפי שכתוב, גם אחז במקנה ובגידול צאן וכן התאמן ב"קרא וכתוב" בכתב הקדום דאז וזאת רוצה תורתנו למסור לנו! הוא היה אם כן אדם תם-מושלם, יושב אהלים = אוהל מעשי ואוהל עיוני בו-זמנית. בלי ספק, היה יעקב האינטליגנטי מבין שני האחים התאומים. היום היו אומרים: היו לו שני כתרים, כתרת התורה וכתרת המעשה!

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה... כח, י.

עיון במפת ארץ ישראל וסוריה עד עירק הצפונית מלמד, כי המרחק מבאר שבע, - דרך הר חברון- ירושלים - שכם - עמק הירדן - דמשק - חרן, הוא כ 1000 ק"מ. מרחק זה אינו מודגש כלל בתיאור התורה. תחנה שלישית כנראה ללינת לילה היא- ויפגע במקום, הוא הר המוריה. כדברי חכמינו, - זאת בהקשר עם הנאמר על ידי יעקב בהתעוררו: אין זה כי אם בית א-לוהים וזה שער השמים. במקום זה העלה אברהם, סבו של יעקב, את אביו יצחק לעולה וכאן יקום בעתיד בית המקדש. קשה להניח, כי יעקב ידע על כך. אך במקום ההוא הוא חולם - והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמים ומלאכי א-לוהים עולים ויורדים בו. ברצוני לשלול באופן מוחלט את הגישה הילדותית המתארת סולם בנאים של היום, עשוי עץ או מתכת ומלאכים בדמות ילדים בלונדיים יפים עם כנפיים קטנות, המרחפים מעל לשלבינו. בעיקר מתנגד אני לספרי ילדים עם ציורים כאלה, כי היה זה חלום, ומי יודע מה ראה יעקב בחלומן? התיאור המילולי לא מצריך המחשה גראפית. אדרבה, שיישאר דמיוני, היולי, כמו חלום. הציורים, כפי שתיארו אותם ציירים נוצריים מימי הרנסנס, למשל רמברנט, המחישו לפי רצונם האמנותי, נוצרי-ילדותי, מה שהיה רוחני, חלומי ומלא הוד. [ציורים אלה, בשם "פוסידון", הם העתק מעולם האילי היווני וציירו אותם כך, אומני העולם הנוצרי] אני סובר, כי בחלומו, חש-ראה יעקב בגלי מוחו קרינה קוסמית, אולי ברקים או הילות-אור אנרגטיות מלאות הוד, שהבזיקו ממרומים לאבנים ששם למראשותיו ואלה החזירו הילות ארציות אל הרקיעים בחלל ממעל. על זה אמר: מה נורא המקום הזה וזה שער השמים.... - פסוק כ' מתאר את נדרו של יעקב הנפעם והתנייתו...ונתן לי לחם, לאכול, ובגד ללבוש... שימו לב: סימנתי פסיק, אחרי לחם, כי כך טעם המקרא שם: תביר תחת "לחם", וטפחא תחת "לאכול" ומרכא תחת "בגד" שמתחבר עם "ללבוש".

וכך מפרש רבי שמשון בן רפאל הירש (נולד באלטונה ליד המבורג, 1808 – 1888 ושימש רב ראשי אזורי למחוז פריזיה המזרחית ולפרנקפורט דמיין), כי יעקב לא היה הלך או נווד נוצרי סגפן, שביקש רק לחם לאכול ועוד בגד ללבוש, אלא ביקש לחם ועוד תוספות לאכול ובגד ללבוש.

אחרי חלומו הלילי ופנייתו אל הבורא, א-לוהי אברהם ויצחק כי יעמוד לצידו, קוראים אנו עוד, כט, א: וישא יעקב את רגליו וילך ארצה בני-קדם. הוא התמלא איפה בביטחון בה" והחל את דרכו הארוכה, דרך הרים וגאיות, נחלים ומדבריות, בעברו ליד שבטים שונים שלא הכירוהו ולא ידעו מי ההלך הבודד הזה, ללא שיירה וללא הגנה. האם מי מכם חשב פעם על מסע רגלי כמעט מפרך כזה, ללא צידה נישאת על חמורים או גמלים למרחק כזה, ללא בטחון שימצא מים בעת צורך, ללא אח ומלווה, ללא הגנה משודדי דרכים ומחיות טורפות? ולפתע, - [אחרי שבועות של הליכה מייגעת, שהתורה אפילו לא רומזת עליהם, כי זה לא שייך לעצם הענין]- אך רק במקרה כביכול, בפסוק ב': וירא והנה באר בשדה - ושלושה עדרי צאן רובצים עליה... וכו" והשיחה המתפתחת בינו לבין הרועים המקומיים, והוא זר להם לגמרי... כט, יא: ויהי, כאשר ראה יעקב את רחל בת לבן אחי אמו, ואת צאן לבן אחי אמי ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר, וישק את צאן אחי אמו. וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך.. קודם גלגל את האבן מעל פי הבאר... ראיתי בהרי בנימין בארות עתיקות עם כדורי אבן ענקיות, במשקל רב מאוד, הסותמות את פי הבאר ביושבם בתוך לוע הבאר, - וצריך כמה גברים חזקים כדי לגולל אבן כדורית כזו מתוך פי-הבאר. (לא מדובר בפלטה של אבן, כפי שמציירים אותה ציירים מערביים שלא ראו בארות חצובות בסלע במורדות הרים או גאיות בהם ניגרים מי גשמים ומציירים בארות מוגבהות קיר כמו באירופה) והנה התורה מגלה לנו כאן, כי יעקב היה איש חזק מאוד, אשר ללא עזרת איש אחר גלגל את כדור האבן מתוך פי-הבאר. ואז- וישק יעקב לרחל וישא את קולו בבכי. כבר העיר על כך ר" שמשון בן רפאל הירש, כי היה כאן פרץ של רגש מנפש מעונה, אחרי הליכה מייגעת של מאות רבות של קילומטרים. אולי היה בדרך כבר קרוב ל 40 יום, אם עשה כ 30 ק"מ ביממה? וכמה דאגות דאג בימים לבד לאור השמש? היכן ישן ומה היו פחדי הלילה שלו? וכיצד יגיע למטרה בלי לטעות? וכך כותב הרש"ר: מי יודע מה רב היה הזמן שעבר על יעקב בנדודיו, בלי שראה נפש קרובה, - והנה לפתע הוא רואה את רחל, בת אחי אמו, ודמות אמו נייערה ומתגברת בלבו, עד כדי דמעות... הדמעה מראה, כי הנשיקה הייתה מוסרית כולה. כלום לא היה כמתמיה בעיניה כאשר נפל על צוואריה, נשק לה ובכה? משום כך נשמת ממנה ומבאר לה את סיבת התרגשותו. יש פרשנים אחרים שכאילו מרימים גבה על "החופש המיני", כביכול, בה נהג יעקב, אך הם לדעתי לא קלטו את מצב הבדידות בה נמצא אבינו יעקב במשך ימים ושבועות... מאז שברח מעשו אחיו. אחרים מזכירים את אליפז בן עשו, נכד ליצחק, שרדף אחריו להרגו ומשאירו בחיים תמורת מעט רכושו שהיה בידו. פרשנים אלה, לפחות היו צריכים להבין צרת נפשו... וכי נוהגי הקרבה וחיבה בימי יעקב במזרח דאז, כמו גם כיום, היו כנוהגים המחמירים בימי אותם פרשנים בארצות אשכנז הנוצרית?? [ראה נוהג יהודי אתיופיה גם כיום במפגשי קרובים] כבר ציינתי למעלה, כי איש תם, ז.א מושלם היה, הן בכוחו הפיסי הרב והן ביושר לבבו ובגילוי רגשותיו המשפחתיים, בפגשו את קרובתו הצעירה, בת אחי אמו האהובה, כל-כך לפתע.

אם מבין הפרשנים יש שמביעים אולי תמיהה על התנהגותו הרגשית החופשית כביכול של יעקב, קבלתי אני את ניתוחו הפסיכולוגי הנכון של הרש"ר, עוד בימי ילדותי, כאשר לימדני אבי ז"ל, ארנסט-אלעזר בן נתן בונדהיים הי"ד, בלילות השבת את פרשות השבוע, לאור פרשנותו של הרש"ר.. [= הרב שמשון בן רפאל הירש]

בלהה וזלפה השפחות וצאצאיהן

קראתי אי-שם, כי אלה היו גם הן בנותיו של לבן, רק לא מאשתו הרשמית, כי אם משתי פילגשות שחיו עמו עם פחות זכויות ליד משפחת הגרעין. כמו צאצאי לאה ורחל, היו לפיכך בניהן גם-הם נכדי לבן ממש.

בני יעקב, מי נתן להם שמות ?

לט, לב – כד: התורה מספרת בבירור כי שמות 11 בניהן של לאה, רחל, בלהה וזלפה, וכן בתה של לאה, ניתנו על ידי בנות לבן מאשתו הרשמית, האמהות לאה ורחל. האמהות השפחות, לא ניתנה להן הזכות לבחור שמות לילדיהן ! כמו כן לא היה זה ענינו של האב המוליד, במקרה שלנו יעקב. רק בהיוולדו של בן-אוני, כפי שקראה לו רחל בהרגישה, כי תמות עקב הלידה, - כבר בארץ כנען אחרי חזרם מחרן, - שינה יעקב האב את שמו וקרא לו בנימין. - באשר לבת היחידה מלאה, - דינה – זו לאה שקראה גם לה בשם, אך ללא הנמקה.

כבר במקרה של הולדת קין מחוה האם, זו היא שקראה לו בשם, בנמקה זאת בהתאם למחשבותיה ולתקוותיה.

הצבעתי בעבר על כך, כי לא יתכן, כי חוה קראה לבנה השני הבל בהוולדו, וכי זה שם מאוחר. כך גם כאן, לאה ורחל קוראות שם לבניהן על פי מחשבותיהן ותקוותיהן בלשון העברית, פרט למקרהו של בנימין. אגב, אולי אפשר ללמוד מנתינת השמות בלשון העברית דווקא, כי נשותיו של יעקב דברו בלשונם-הוא !? האם הייתה זו גם לשונם-הן ? הרי מחרן יצא אברם ושרי אשתו בהליכתם לארץ כנען, ושפתם הייתה אם כן שפת אנשי חרן. בשפה זו דברו עם יצחק, - ורבקה אשתו גם היא הובאה מחרן. כבר הצבעתי בעבר על כך, כי הכתב העברי הקדום, היה דומה, או אולי אף זהה לכתב הפניקיי והאוגריתי הקדום, שהם אזורים בין חרן בצפון, לארץ הכנענים דרומה לכך.

אגב: השם רבקה מלשון מרבק, מעיד על עיסוקו של אביה, בתואל בן מלכה ונחור, אחי אברם. זהו שם שבח לעושרו בבקר, וגם לבן בנו קרא לאחת משתי בנותיו על שם עושרו, - רחל, רחלה. בני הארץ ההיא מבני נחור שבחו את בנותיהם בעושר החומרי שהיה בידם, בקר וצאן.

מאוחר יותר אנו מוצאים אצל יוסף במצרים, כי הוא-זה שנתן לבניו שמות מנומקים בעברית, ולא אשתו אסנת, כי הרי הייתה מצרייה ולשונה ותרבותה היו אחרים. וכך שוב אצל משה, אשר הוא-זה אשר נתן לבניו שמות מנומקים בלשון העברית, ולא אשתו צפורה, כי זו הייתה מדינית ולשונה ותרבותה שונים אף הם מלשון הצפוניים, אנשי חרן מבני שם, או דוברי שפת עבר, העברית. בחרן ישבו גם מבני חם, חתים וחווים, כמו רוב אנשי כנען.

מעשה יעקב בצאן לבן או אומנות רביית הצאן על ידי יעקב.

ל, לא – מג ; לא, ד- יג : התורה מפרטת ב 23 פסוקים את השיטה בה פעל יעקב להרבבות את חלקו מצאן לבן תוך שש שנים, כפי שנקבע בהסכמה מראש בין לבן ליעקב. אך לבן לא תיאר לעצמו, שיעקב הינו איש "אהלים" מצעירותו, ז"א מתמצא היטב, יותר טוב אף ממנו, גם בגידול מקנה וצאן, הגם שהרבה את עדריו במשך 14 שנים. אך פרשנינו, שחיו בימים שלא נודעה עדיין שיטת הגנאולוגיה על שם מנדל [1865], לא יכלו להסביר, מה הסתתר אחרי פעילויות יעקב, [למשל - עם המקלות בשקתות המים], - וחשבו שכאן ניסה יעקב משהו, שלא התחורר גם לו, ולא היא !

- בשנת 1945 ואני עולה חדש מצרפת, שנקלט בענף הצאן בקיבוץ טירת צבי, למדתי את השיטה, באמצעים אמנם אחרים אך לפי אותם עקרונות של הורשת תכונות המוכלות בגנים.

כשהשוויתי את מעשה רביית הצאן במשק טירת צבי בסתיו אותה שנה עם מה שתואר בתורה כמעשה יעקב אבינו עם צאן לבן, הבנתי, כי העקרונות עליהם השתית יעקב את מעשיו דומים הם. כתבתי על כך מאמר לירחון היהודי-צרפתי "ישורון" בצרפת, מאמר שהתקבל שם בהתלהבות. וכאן אחזור על הסברי עם כמה השלמות:

מטרת יעקב אבינו הייתה להוציא מרחלות לבנות של לבן- שיות ושיים עם נקודות וברודות או חומות; ומעזיו השחורות- גדיות וגדיים עקודות וטלואות. זאת, אחרי שהופרדו מן העדר כל הרחלות והאילים והעיזים והתיישים ש**נראו** עליהם תכונות אלה והורחקו כמהלך שלושה ימים. מה שלבן לא הבין, ידע יעקב: גם בין הרחלות הלבנות והאילים הלבנים יש כאלה, שיש להם תכונות מוסתרות שלא על פי מראם וכך בין העיזים והתיישים. מאחר והוא רעה את צאן לבן כבר 14 שנה, למד להכיר כל פרט ופרט מביניהם וידע למי מן החד-צבעוניים יש תכונות מאבות ואמהות שהן אינן חד צבעוניות, הגם שמראם לא מגלה זאת. בזיכרונו, - וזו גאונותו-, הוא אגר את כל הרחלות והאילים, כל העיזים והתיישים שהיו בעלי תכונות נסתרות כאלה וביניהם הוא זיווג בימי יחס הצאן, שהם ימי הסתיו. הנקבות המקדימות להתייחס (עקב ביוץ) הן הבריות והחזקות יותר, אחרי קיץ עם מרעה דל יחסית, והן נקראות בתורה "המקושרות", כי יעקב דאג לקשור את עלייתן כך, שהזכרים לא יוכלו להרביען בשדה, כשהוא לא יכול לשלוט על כך. רק בדיר התיר את הקשירה ודאג לכך שאחד הזכרים, שהוא בחר בו בגלל תכונותיו הרצסיות (המוסטרות) הרציות ירביע את הנקבה שגם לה היו אותן תכונות רצסיות וכך המליטה אחרי חמישה חודשים ולד או תאומים בעלי תכונה זו, שהפכה בגלל שני ההורים לתכונה נראית לעין, ז"א דומיננטית. אלה השתייכו מעתה לעדרו של יעקב. לבן השתגע כנראה מהצלחת חתנו, וניסה להחליף כל עונה את סוג וצבע הולדות שמגיעות ליעקב בעונה החדשה, אך יעקב ידע כל פעם לכוון את ההרבעות על פי הדרישה החדשה של לבן.

כך הצליח יעקב, כך מסכם פרופ' יהודה פליקס כמה עשורים אחריי, להרבות את עדרו במשך 6 עונות רבייה ל כמות של % 50 מכלל עדריו של לבן. וכך כתוב בסוף פרק ל': ויפרוץ האיש מאוד-מאוד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים.

וכך מתאר יעקב לנשיו את אשר הבין ועשה, בפרק לא, פסוק י': ויהי בעת יחס הצאן ואשא עיני וארא בחלום והנה העתודים העולים על הצאן עקודים נקודים וברודים, כי כך אמר לו מלאך ה', כפי שכתוב בהמשך. כמובן מלאך ה' היא על פי הבנתי ההשקפה מאת ה' או החכמה שנתן לו א-לוהים, ככתוב: ויעקב איש תם יושב אוהלים; הוא היה איש מושלם ויודע חכמת הצאן והמרעה, כיושבי האוהלים הרועים ולא כאנשי חרן העירוניים, יושבי בתים.

["העתודים" להבנתי, הם הזכרים, אילים ותיישים, המפרים את הנקבות ו"עתידיים" לקבוע את צביון הוולדות.]

ועתה לנושא מתלווה לפרשה, שלא הובן עד היום גם על ידי מדעני הביולוגיה התורשתית. כתוב כפעולה מקדימה של יעקב בפ" ל, לז-לח: ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון ויפצל בהן פצלות לבנות מחשף הלבן אשר על המקלות. ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים אשר תבאנה הצאן לשותות נוכח הצאן, ויחמנה בבואן לשותות. ויחמו הצאן אל המקלות ותלדנה הצאן עקודים, נקודים וטלואים. הדגשתי את המלים ויחמנה בבואן לשותות, כי התורה מדגישה, כי בבואן לשותות התייחמו. וזאת למה? כי יעקב שם את שלושת סוגי ענפי העץ, כשהם מפוצלים, דהיינו קליפתם הוסרה מהם בצורה סלילית מלמעלה כלפי מטה, והשכבה הלבנה מתחת לקליפה חשופה, כך שהנוזל התת-קליפתי העולה בדרך כלל כלפי מעלה בשכבה זו, מטפטף עתה אל תוך המים. והרי כתוב בפרוש, כי יעקב שם את המקלות בשקתות המים, ז"א לתוך המים.

עיון בספר "בעולם הצומח" של זוהרי, הידוע לבוטניקאים, מראה, כי הלבנה הרפואי והערמון מפרישים משכבה זו נוזל בשם סטורקס-Storax, אשר היה בשימוש אצל עמי הקדם. ואני מצטט בענין הלבנה הרפואי, בשמו הלטיני Styrac.officim, עמ' 316: "לפנים השתמשו בשרף הריחני של הלבנה הרפואי לרפואה ולקטור שהיה ידוע בשם סטורקס". (כנראה מזרז ביון) בעניין הערמון כתב זוהרי בעמ' 170. "בארץ מצוי הדולב המזרחי שמקורו ארמי (!), שבעברית הוא ללא ספק הערמון. סוג אחר הוא ה Liquidambar orientalis, שמולדתו באסיה הקדמית אשר יוצר שרף משובח מאוד הנודע בשם Storax liquids, שהיה מקובל זמן רב ברפואה ובחרושת התמרוקים (כנראה מעורר פוריות). בעניין הלז מניח אני כי מדובר בשקד המר, שמולדתו אסיה הקדמית וממנו נוטף שרף כאשר רקמתו היוצרת = הקמבריום, נפגעת. ברור אם כן, כי יעקב השתמש בענפי העץ המקולפים בפסים סליליים, כדי להכניס למי השתייה נוזלים רפואיים אלה, שזרזו על פי הבנתי את הופעת הביוץ = הייחום של הנקבות. לכך ציפה יעקב ואז הפנה את הרחלות המוכנות לרבייה, אל אותם אלים או תיישים שבחר בהם להפרות רחלות ועיזות נבחרות אלה. קודם הסיר את קשירת האליות ואז הזכרים יכלו להפרותן. וכך השיג הרינונות של ולדות שהתאימו לציפיותיו, על פי הסכם, שכל פעם הוחלף על ידי לבן.

בענין "הקשורות והעטופות". שלראשונות שם את המקלות ולשניות לא שם אותם.
 בטירת צבי הייתה לנוקדים מטרה אחרת, תנובת חלב גבוהה יותר מדור לדור. לכן נקטו בדרך דומה אך לפי אותו עקרון: הרחלות שנבחרו עקב תנובת החלב היומית והעונתית הגבוהה ביותר, זווגו לאלים שהיו צאצאי רחלות מטיבי תנובת חלב בשנה הקודמת. כך נולדו כל שנה גדיות וגדיים משופרים בתכונת תנובת החלב אם בפועל (הרחלות), ואם בהורשת הגנים (האלים) שירשו הם. אחרי כמה שנים הוכפלה ושולשה תנובת החלב של העדר. הקדמת ביוץ הושגה לא בשרף מזרז, כפי שעשה זאת יעקב, אלא בתוספת מזון עשיר בפרוטונים, בצורת "תערובת". זאת בנוסף למה שאכלו במרעה במשך היום. האלים הנבחרים הוחזקו בדיר תוך כדי הזנה מלאכותית עשירה, ואלה שוחררו רק כאשר העדר חזר מן המרעה, סימנו את הרחלות המיוחמות בנסיון להפרותן. הם הופנו לרחלות אשר הקדימו את הייחום באופן יחסי והוסרה, במקרה של טירת צבי, הקשירה מבטן הזכר הנבחר. רחלות מקדימות אלה המליטו כמובן מוקדם, בערך בפברואר, והייתה לפניהן תקופת הנקה תוך ניצול מרעה ירוק ועשיר, שהגביר את תנובתן. אגב, את תנובת החלב שקלו יום-יום אחרי החליבה וזו נרשמה בכרטיס הרחלה. הרחלות המאחרות, [שנקראות בתורה "העטופות" כי אליותיהן לא נקשרו לגופן ע"י יעקב באופן מלאכותי ועטפו את אחוריהן ללא קשירה, כך שהאלים יכלו להפרותן באופן חופשי] המליטו מאוחר יותר באביב ונמכרו הן, גדיותיהן וגדייהם לשחיטה במשך השנה. כך לאט לאט נוצר עדר מרבה בחלב, כל שנה יותר. - זהו הסברי המקצועי למעשיו של יעקב אבינו, שהיה גאון בהבנת התורשה, הרבה לפני שזה הובן בעולם המדע אלפי שנים מאוחר יותר, כמובן בהשראת ה"מלמעלה, וידע לכוון את התוצאה לפי הצרכים שלו. כמובן שחכמינו לא יכלו להסביר סוגיה זו, כי לא נמסרה להם ולנו מן התורה בעל פה ובכתובים. אך העובדות כן נכתבו במפורש, רק צריך לקרוא נכון ולהבין את פרטי החכמה, שנסתרה עד כה. אם חכמי התורשה הבינו את העניין לפני שניים-שלושה עשורים, לא עסקו הבוטניקאים של היום במעשה יעקב עם הצאן ומגדלי הצאן החילוניים לא התענינו כנראה בעניין הכתוב בתורה לשם השוואה, כי אולי לא התאמצו להבין פרשיה מפורשת זו שהייתה שופכת אור על ידיעתו העמוקה של יעקב אבינו...

מה קרה לדינה אחרי שהותזרה למאהל יעקב ולאה ?

פרק לד, א : ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ. טבעי היה, כי תתעניין בבנות הארץ, כי הרי הייתה בת יחידה ליעקב ולארבעת נשותיו; הצעירה בין אחד עשר אחיה הגדולים ממנה, שלא מבינים כלל מה מעניין אותה. הרי לא היו לה אחיות בגילה וגם לא חברות. לכן, כאשר הגיעו לעיר שכם ואביה קנה את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו, מיד בני חמור אבי שכם במאה קשיטה, ואף בנה מזבח לה, "היה נראה לה, כמו אולי גם לאחיה, אביה ואמהותיה, כי באו אל המנוחה ואל הנחלה. עתה עניין אותה לראות כיצד חיות בנות גילה העירוניות, כיצד מתלבשות, כיצד משחקות וכיצד מתנהגות הן ? לא יכול היה להיות כל גנאי לסקרנותה זו ועוד שהייתה תמימה והמבוגרים מבין משפחתה לא הזהירו אותה כנראה מפני גברים זרים וגם לא אסרו עליה שתצא לראות בבנות הארץ, ללא ליווי.

עד עתה הרי נהגו כנוודים במשפחה סגורה, שאין לזו מגע חופשי בסביבותיה, אך עתה, כך נראה היה לה, כמו גם כנראה לאחיה, כי הגיעו למקום קבע ויחסים עם בני עם נכר לא נאסרו. מה שקרה לה, קרה לה במפתיע. --- האם פיתה אותה שכם בן חמור, נשיא הארץ, בדברים חלקלקים, דבר שלא קרה לה עד עתה, במסגרת משפחתה המסוגרת, כגון "את שונה, את מיוחדת" לעומת בנות העיר ? האם אולי חיזורו החמיא לה ? או האם חטפה מן הרחוב בגסות ? בכל אופן- וישכב אותה ויענה, - לזאת היא לא ציפתה. בודאי לא תיארה כך את יציאתה לראות רק בבנות הארץ.... עתה עונתה ונאנסה ולא ידעה את נפשה, מבושה ומעלבון. מה שקרה אחר- כך, המשא והמתן בין האונס אותה ואביו לבין אחיה ואביה, על כך לא ידעה מאומה. או האם הבטיח לה שכם בן חמור, שישא אותה לאישה ויעשה אותה לנסיכת העיר ? אולי ? כה-כו: ויקחו שני בני יעקב, שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבואו על העיר בטח ויהרגו כל זכר. ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב ויקחו את דינה ויצאו. וכו"

אין אנו יודעים, כיצד הרגישה דינה בטבח שהתחולל מסביבה. אין אנו יודעים מכאן והלאה, מה קרה לה בהמשך. אין התורה מספרת לנו על גורלה של בת יעקב היחידה, דינה. היא הוזכרה רק עוד פעם כבת יעקב ולא, במניין היורדים מצרימה, ללא בנים ! (בראשית, מו, טו) מכאן, שלא חותנה כנראה, והיא אז כבת ארבעים.... גם בדברי הימים אין היא וגורלה מוזכרים. אפשר לפתור שאלה זו באמירה השגורה, כי מה שאינו רלוונטי לעתיד האומה הישראלית, או מה שאין בו מסר לדורות, אין התורה מספרת ואינה מרחיבה בכך.

בבראשית, פרק מו, פסוק י מסופר על שואל בן הכנענית כאחד מבני שמעון. ע"פ רש"י, מפי מדרש בראשית-רבא, היה שואל זה בן דינה, שנולד לה משכם בן חמור הכנעני, אך שמעון הבטיח לשאת אותה לאישה, אחרת לא תצא משכם (ראה שם) ! [האם מפני הבושה, או אולי מפני שאהבה את שכם ?] כמובן היה דבר כזה אפשרי רק בתקופה קדם-תורתית, שאח מזוג ההורים יעקב ולא, ישא אחות בת אותם הוריו. (גם יעקב נשא שתי אחיות, בניגוד לתורה, הגם לא מבחירתו החופשית) – הרש"ר מניח על סמך רש"י זה, כי אם "כנענית" זו היא דינה, יתכן ושואל זה אינו בנו של שמעון, הגם שנמנה עם בניו בהשתייכותו המשפחתית והשבטית בעתיד.

מדרש אגדה אחר מספר לנו, כי בת-דינה נמכרה למצרים שם קנה אותה פוטיפר או פוטיפרע, ואימץ אותה לו לבת. מאוחר יותר נתנה היא ליוסף, והיא אסנת בת פוטיפרע כהן און המצרי ?? לי נראה סיפור זה יותר ממזור....פנטזיה כדי לייחד את אסנת בת פוטיפרע המצריה ובלתי מתקבל על הדעת כלל !!! רומן בדיוני, "האוהל האדום" מאת הסופרת אניטה דיאמנט, מגולל סיפור דמיוני אחר ובו דינה רצתה להינשא לשכם בן חמור אהובה, אך נקרעה ממנו והורדה מצריימה ע"י חמותה, אם שכם ואשת חמור אחרי הירצחם באכזריות ושם התפרסמה כמיילדת ונישאה מאוחר יותר לאומן מצרי, וכו'....סיפור בנימה אנטי-שמית.

היא הוזכרה עוד פעם אחת כבת יעקב ולא במניין היורדים מצרימה ללא בנים. (ראה פרק מ"ו, ט"ו)

הייתה אז כבת 40 ש' לפי חישוב השנים שעברו. ניתן להסיק, כי לא חותנה ולא הולידה צאצאים.

ואלה תולדות עשו – הוא אדום בראשית: לו, א – ל
ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום – לפני מלך מלך לבני ישראל, לא – מג

פרק שלם זה בתורה, על 43 פסוקיו ופרטיו המרובים, נראה לי מוזר ולא שייך כ"כ לקורות יעקב ובניו בארץ כנען. גם אחרי שהוא מובא אחרי מינויים של שנים-עשר בני יעקב, עדיין אני שואל, מדוע הפירוט הרב במניין בני עשו מנשותיו בנות החיתי, החיווי והישמעאלי ומה קשרם עם בני החורי בארץ שעיר? כמובן התשובה לשאלה האחרונה היא, כי בני עשו משלושת נשיו התערבו בנישואיהם עם בני החורי בני המקום, ז. א. שלא שמרו על ייחודם כצאצאים מבני אברהם. חכמינו מפרשים שנויי שם שונים, כמו אהליבמה בת עדה שהיא יהודית בת בארי בסוף פ" כו; בשמת בת ישמעאל כאן, במקום בשמת בת אילון החיתי שם; עדה בת אילון החיתי כאן וכו", תוך כדי נתינת הסברים לשינויי שם אלה, כמו נישואים תוך- ובין-משפחתיים ואף נישואי קרבה יתרה (גילוי עריות) בין אלה לאלה, שגרמו לכפל שמות של נשי עשו.----

אך לתמייתי הכללית על פירוטי הפרק מצאתי עוד תשובה לשאלותיי ב"ספר הישר", הוא "ספר דברי הימים כסדר התורה", אשר המו"ל הראשון שלו היה ר' יוסף בן שמואל הקטן מעיר פיס, אשר במרוקו, ואשר הודפס מחדש בברלין בשנת ה'תרפ"ג = 1923.

המגיה והמסדר האחרון ר"א אליעזר גולדשמידט כתב עליו בתחילת המבוא:

"ספר הישר או ספר תולדות האדם או דברי הימים הארוך" נזכר בספרות העברית לפני כשבע מאות שנה (מאז הוצאתו האחרונה, דהיינו כיום לפני כ-800 שנה). אין כל ספק כי איננו קדום מאוד, כי מובאים בו שמות ערביים ולועזיים מתקופת ימי הערביים באיספניה. רוב סיפוריו נודעו לנו מספרי התלמוד ומדרש וילקוט שמעוני ועוד סיפורים אחרים מספר הקוראן המלא אגדות קדמוניות, מסורות בכתב ובעל פה. בלי ספק היו למחבר הספרים האלה למקור ומהם שאב. זולת זה היו לפניו מדרשים ואגדות שאינם ידועים לנו עוד".

מה שחשוב נראה לי, הוא תיאור מלחמות כבדות שהיו לבני עשו-שעיר אלה עם יוסף ואחיו בזמן קבורת יעקב במערת המכפלה (עמ' ריא לפ" ויחי), ואחרי כן עם המצרים, אחרי מות יוסף ואחיו בארץ זו, ז. א. אחרי סיום ספר בראשית, אשר מסיים עם "מות יוסף בן 110 שנים וכל הדור ההוא", בלי לפרט את גילם של אחיו של יוסף במותם. ב"ספר הישר" מפורטים שנות החיים של כל אחיו מצד אחד ואפרטם בסוף פרשת ויחי. גם ניתן להבין טוב יותר, מה גרם למלכי השושלת המשעבדת את בני ישראל (ה-19) - אחרי תקופת פרייה ורבייה רבת שנים של בני ישראל במצרים (ראה להלן בפענוח צופן בתחילת ספר שמות), להסית את המצרים נגד צאצאי יעקב במצרים: "פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ". גם עניין בני יעקב, שהואשמו ע"י יוסף "בריוגול" קשור בכך!

בעמודים רז – רלז מתאר הספר מלחמות רבות שלחמו בני עשו ובני שעיר וישמעאל ועמי קדם אחרים, ביחד עם מלכי אפריקה נוספים ועם בני כתיים (או האם הכוונה לחתים ששלטו עד חברון) **נגד ממלכת מצרים**, אותה שירתו יוסף ואחיו ובניהם אחריהם [השושלת ה-18], כמבואר בתורתנו בפרשיות הבאות. מלחמות עקובות-דם אלה התקיימו בעיקר אחרי מות יעקב במצרים והבאתו לקבורה במערת המכפלה. הן משלימות מה שלא סופר בתורתנו על ההיסטוריה הכללית סביב לממלכת מצרים, וממלאות את החלל ההיסטורי בן קרוב למאתיים שנה בין סוף פרשת ויחי ותחילת ספר שמות וכלולות בתוך הזמן המתואר בשבעת הפסוקים הראשונים בתחילת פרשת שמות. (על כך בהגיעי לפענוח קטע זה)

צפו בן אליפז בן עשו מוזכר כאחד המנהיגים של התקופות אלה וממלכי אדום מוזכרים כמה מאלה הכתובים בפרק לו. - הגם שהסיפורים נשמעים מוגזמים ואף פנטסטיים, ושמות המלכים המצריים

ושל העמים האחרים אינם תואמים את הידע ההיסטורי של היום, בודאי יש בהם יותר מגרעין של אמת. לכן נראה לי, כי פירוטם הרב של בני עשו, שעיר ואדום בפרק זה, רומז על עלילותיהם שלא הוזכרו בתורתנו, כי אין ספר היסטורי כללי ובאה להדגיש בעיקר את קורות עם ישראל. אגב: שמונת מלכי אדום מכסים תקופה של לפחות 240 שנה ואולי אף של **320 שנה**. (8 כפול 30 או 40) חישוב זה חופף את תקופת בני ישראל במצרים עד לתקופת יציאת מצרים על פי חישובי האחרים ומחזקת את החישובים שלי: ממכירת יוסף למצרים עד ליציאת בני"י מן השעבוד, עברו בדיוק 320 שנה. כדי לא להפריע למסופר על יוסף ואחיו והירידה למצרים; - ותקופת הביניים בין תקופת השגשוג של בני ישראל במצרים לבין השעבוד ועד ליציאת מצרים, הובא פרק ל"ו זה במרוכז לפני האירועים שנוגעים לעם ישראל ישירות, - בפרשות וישב, מקץ, ויגש, ויחי עד פרשת בשלח בספר שמות.

שמות בעלי משמעות לשונית בפרק לו

1. אהליבמה: האם אשת עשו זו הייתה כוהנת לע"ז של החיוי ואהלה שימש במה לפולחנה?
2. בשמת: האם אישה זו עסקה בייצור בשמים והייתה מפורסמת על כך?
3. רעואל בן בשמת: האם גם רעו-אל קשור בטיפוח פולחן אלילי כלשהו?
4. ענה מצא את הימים במדבר: נראה, כי כל עמי הקדם המזרחיים, השתרעו במדבר הערבי עד תימן.
5. בלע בן בעור: הוא אותו מלך ששלט על אדום מעירו דינהבה שנמצאת להבנתי בעירק הצפונית דהיום ואשר השתתף כאחד משליטי המזרח במלחמות נגד מצרים של השושלת שיוסף היה מיקוריה (ה-18). האם גם אחרי שבני ישראל יצאו ממצרים, שלט מלך זה על הארץ בין הנהרות פרת וחידקל? בכל אופן אין לטעות ולראות בו את בלעם בן בעור מאותה ארץ בין הנהרות, הגם ששמותיהם דומים מאוד, בלע ובלעם.
6. יובב בן זרח מבצרה: היתכן ומדובר בעיר בצרה דהיום בדרום עירק, ששלטונו השתרע על מדבריות המרחב הערבי ועד אדום? הרי גם בימי אברהם השתלטו מלכי האזור הזה מבין נהרות פרת וחידקל על רובה של ארץ כנען והמזרח ועד קרוב למצרים וגבו מס במשך שנים, כמסופר בענין סדום ועמורה.
7. חושם מארץ התימן: האם גם הוא שלט מתימן בדרום חצי מדבר ערב עד אדום במערב? הוא אגב אחד מאלה שהשתתף במלחמות עשו ובניו נגד מצרים של שושלת המלוכה של יוסף. השם חושם בחילופי אותיות נקרא שוחם או **שחום**.
8. שאול מרחובות הנהר גם הוא כנראה ממלכי ארץ בין הנהרות, הפרת והחידקל.
9. אשת הדר בן הדד היא מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב, נשים בנות שלושה דורות בעלי צליל בולט: היטיב לה הא-ל או היא מיטיבה עם א-ל; בת מטרד, את מי הטרידה או מה הטריד אותה? בת מי זהב, כנראה יצרן או יצרנית של מים מיוחדים, ששוים זהב, או כוללים זהב?

מציון מקומותיהם נראה בבירור, כי אלה מלכים גדולים שהתחרו בממלכת מצרים כמו בכל התקופות התנכיות וגם בתקופות מאוחרות יותר, כמעט עד לימינו. ראה גם להלן. בקריאת התורה אנו מתעלמים לרוב מחשיבותם של כל אחד מהם בזמן שלטונו באזור ועל מעורבותו בענייני העולם דאז, כולל המלחמות נגד מתחריהם, כמו ממלכת מצרים, כפי שתואר בספר שהזכרתי.

לעומת סברתי זאת על האימפריאליזם של מלכי המרחב המזרח התיכון, סברה שהושפעה מקריאת הסיפורים הפנטסטיים של "ספר הישר", כאשר הלוחמים שגויסו לצד האנטי-מצרי היו מאות אלפים לצד בני עשו ואדום; - וכן ממה שסופר לנו בתורה על אמרפל מלך שנער [שהיא בדרום עירק היום], אריון מלך אלסר [שהיא בצפון עירק היום], כדרלעומר מלך עילם [שהיא בדרום-מערב של אירן היום באזור שושן], ותדעל מלך גויים, [שאלה כנראה גויי הים התיכון המזרחי והים האגאי] אשר עשו מלחמה נגד מלכי כנען והשתלטו עליהם והגיעו עד קרוב למצרים [ראה פרק יד בבראשית]; לעומת סברתי זו הרי ספר "עולם התנ"ך" בהוצאת "דברי הימים" משנת 2000, בעמודים 200 – 205 לכרך בראשית, מביא גרסה מקומית יותר, פחות מרחבית, וממקם את מלכי אדום אלה בתחום הר שעיר ואדום, בו בזמן שאני הבנתי שהם שלטו גם על אדום, אבל ממרחקים. הגישה של עולם התנ"ך מחשיבה שמונת המלכים שמלכו בארץ אדום כשליטים מקומיים, בו-בזמן שאני גורס, כי אלה מלכים אימפריאליסטים שמלכו בין היתר גם על ארץ אדום.

כך קובעים החוקרים את העיר בצרה דרום-מזרחה מים המלח על הרי שעיר; וכן את ארץ התימני על אותם הרים מעט דרומה יותר. אך גם החוקרים מציינים, "כי אין הכרח, כי שושלת מלכים אלה הייתה רצופה והן מוצאם והן מקומות ממשלתם היו כנראה שונים" [ראה שם עמ' 200]. אם מלכים מקומיים היו, לא נראים לי אם כך המספרים הגדולים של הלוחמים שתוארו ב"ספר הישר". אך מי אני ומה אני לצאת נגד חוקרים?

בהיר ביותר ב"עולם התנ"ך" הוא התיאור הגראפי-גיאולוגי של בני עשו, בני החורי ואלופי אדום והנישואים הבין שבטיים שביניהם ואף חלק מהם עם בני ישראל [ראה שם עמ' 201 + 203].

יעקב ונשותיו - יעקב וסביבתו - יעקב ובניו - יוסף ואחיו

ויאמר יעקב אל פרעה: "מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי"

[ויגש, מז ט].....הכיצד התלונן כך יעקב?

מפרק כח, פרשת ויצא, והלאה: וילך יעקב מבאר שבע וילך חרנה.....(ראה המרחק בעמ' 27) ורחל באה עם הצאן אשר לאביה, כי רועה היא. ויהי, כאשר ראה יעקב את רחל בת לבן, אחי אמו.... ויישק יעקב לרחל וישא את קלו ויבך.....ויאהב יעקב את רחל ויאמר "אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה". ויעבד יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה. ויאמר יעקב אל לבן- "הבה את אשתי, כי מלאו ימי ואבואה אליה"..... ויהי בבוקר והנה היא לאה. ויאמר אל לבן- "מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני"? ויתן לו את רחל בתו לו לאשה. ויבא גם אל רחל ויאהב את רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע שנים.

כמה אהבה וכמה ציפייה לבאות, כמה כאב, כמה אכזבה וכמה תחושת תסכול מסתתרים בפסוקים המעטים והקצובים אלה. וכמה נחמה וכמה כיסופי אהבה באו על סיפוקם בסוף תקופת שבע השנים הראשונות האלה ???!! אלה מילאו אחר-כך תפקיד מרכזי בעולם הרגשות של האחיות-הצרות, אשר נכפו על ידי אביהן לנהוג כך ברמאות כלפי אישן בעתיד.

כמה איפוק נדרש מיעקב במשך שבע שנות עבודתו הראשונות...? למה בכלל הציע תקופת המתנה ארוכה כזו, מתחילה? האם זו הייתה הנורמה המקובלת בעבור גברים ללא נדוניה משלהם, במחוזות אלה בזמנים ההם? או האם היה יעקב מאוהב כל-כך ברחל שנקב במספר שנים רב, כי זה היה נראה לו פשוט בתחילה?

וכמה איפוק נדרשה מרחל, כאשר ידעה, כי זו לאה שתזכה ביעקב בליל הכלולות הראשון ובכל השבוע הראשון, במקומה? האם רחל הייתה מודעת מראש לכלל מעשי זה מצד אביה כלפי אחותה הגדולה ולא יכלה לשנות בו כלום? ועל כן העדיפה לשתוק ולא לגלות לאהובה יעקב את המרמה המתקמת כלפיו. ואולי לא יכלה, וכנראה גם לא רצתה למסור לאהובה על התרמית, אותה הכין אביה לו בהחליפה אותה עם אחותה-צרתה. הסוף היה אמנם טוב, אם גם רק אחרי אכזבה. אך זרע הקנאה נזרע בה זה עתה....

ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן, כי אמרה- "כי ראה ה' בעוניי, כי עתה יאהבני אישי". ותהר עוד ותלד בן ותאמר- "כי שמע ה' כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה" ותקרא שמו שמעון. ותהר עוד ותלד בן ותאמר- "עתה הפעם ילוה אישי אלי, כי ילדתי לו שלשה בנים", על כן קרא שמו לוי. [שים לב, לא לאה קראה לבנה לוי, כי אם יעקב, בודאי כבר בהתאמה והסכמה עם היולדת!] ותהר עוד ותלד בן ותאמר- "הפעם אודה את ה' " על כן קראה שמו יהודה, ותעמד מלדת. השמות של שני הבנים הראשונים מעידים כשני עדים, כמה כאב נפשי חשה לאה, על היותה דחויה, ואפילו שנואה, על כי לקחה חלק ראשי במרמת אביה נגד בעלה. שני השמות הבאים מעידים על שיפור ניכר ביחסו של יעקב אליה. השני אף מעיד על יחס כבר טוב.

ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב **ותקנא רחל באחותה** ותאמר אל יעקב "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי". ויחר אף יעקב ברחל ויאמר יעקב- "התחת א-לוהים אנוכי אשר מנע ממך פרי בטן? ותאמר- "הנה אמותי בלהה, בוא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי ממנה". ותהר בלהה ותלד ליעקב בן. ותאמר רחל- "דנני א-לוהים וגם שמע בקולי", על כן קראה שמו דן. ותהר עוד ותלד בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב. ותאמר רחל- "נפתולי א-לוהים נפתלתי עם אחותי גם יכולתי", ותקרא שמו נפתלי. נחמת-מה הייתה לרחל הנאהבת אמנם יותר, כאשר זכתה לגדל סוף-סוף על ברכיה בני בלהה שפחתה. מה היה יחסה של בלהה לאיש אשר נדרשה היא להוליד לו בנים בשם גבירתה? האם הייתה גאה, כי כך היה מקובל בארץ הזאת? כי הרי שפחה הייתה מתחילה, נספחת לבית לבן ואולי בתו מפילגשו, שפחה אף היא? או האם חשה מושפלת, כמוילדה, בלי יכולת לתת לבנה, פרי בטנה, שם שחפצה בו? לא נוכל להכיר רגשותיה מן הפסוקים הגלויים, בו בזמן שרגשות לאה ורחל בוטאו בשמות, בעוצמה.

ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את זלפה שפחתה ותתן אותה ליעקב לאשה. ותלד זלפה שפחת לאה ליעקב בן. ותאמר לאה- "בא גד" ותקרא את שמו גד. ותלד זלפה שפחת לאה בן שני ליעקב. ותאמר לאה- "באשרי כי אשירי בנות" ותקרא את שמו אשר.

רש"י מסביר בענין זלפה, כי לא הוכר אצלה הריון, כי בחורה (רזה) הייתה, לכן לא כתוב "ותהר".

בכל אופן, נפתח מרוץ תחרותי בין הנשים האחיות-הצרות לאה ורחל, גדוש רגשות, על הזכות והיכולת להוליד בנים לאישם יעקב. בתחרות זו נאלצו לקחת חלק בגופן ממש, השפחות-הנשים בלהה וזלפה, כל אחת מופעלת על ידי גבירתה....כפי שנכתב להלן בגלוי:

וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה ויבא אותם אל לאה אמו, ותאמר רחל אל לאה- "תני לי מדודאי בנד". ותאמר לה- "המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני"? ותאמר רחל- "לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנד"... ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר- "אלי תבוא, כי שכר שכרתיך בדודאי בני" וישכב עמה בלילה ההוא.

וישמע א-להים אל לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי. ותאמר לאה - "נתן א-לוהים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי" ותקרא שמו יששכר. ותהר עוד לאה ותלד בן ששי ליעקב. ותאמר לאה - "זבדני א-לוהים אותי זבד טוב הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים" ותקרא את שמו זבולון. ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה.

ויזכר א-לוהים את רחל וישמע אליה א-לוהים ויפתח את רחמה. ותהר ותלד בן ותאמר - "אסף א-לוהים את חרפתי". ותקרא את שמו יוסף, לאמר - "יוסף ה' לי בן אחר".

האזירה הרגשית באוהלי יעקב הייתה ספוגה בתחרותיות ושל קנאה, מי מן האחיות תתעבר ותלד יותר, אפילו בעזרת הנשים השפחות-הנספחות? ברור היה בסוף, כי ניצחון ההולדה היה בצד האישה השנואה בתחילה והאהודה יותר במשך השנים ועם הלידות, לאה, - עם ששה בנים ובת. זו היא אשר הפכה ל"אם הבנים". רחל פגרה מאחור, עם בן יחיד, יוסף, אך נשארה האהובה, כפי שמתברר בהמשך, כי יעקב השאיר אותה ואת בנה הכי אהורנית, בבואם לפגוש את האח שיראו ממנו, את עשו, בכניסתם אל ארץ כנען.

אם בשבע השנים הראשונות של עבודת יעקב הוא נאלץ לחיות בפרישות מאופקת, הרי אחרי שבוע הנישואין הראשון עם לאה התהפך הגלגל. עתה היה עליו לספק את עונתן של שתי נשים, האחיות. אחרי שרחל לא התעברה ממנו, הוא נדרש מעתה, כנראה אחרי כשנתיים או שלוש, גם לשכב עם בלהה, שפחת רחל. אחרי שלא לאה לא התעברה יותר אחרי כארבע-חמש שנים, דרשה זו ממנו לשכב מעתה גם עם זלפה שפחתה. ואמנם מלא יעקב אחרי דרישות אלה וזאת בנוסף לעבודתו המרובה עם הצאן...בקיץ ובחורף. - אחרי שבע שנות נישואין עם ארבעת נשיו היו לו מהן שנים-עשר ילדים, אחד-עשר בנים ובת אחת, כאשר יוסף מרחל היה האחרון מביניהם.

ויהי, כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן: "שלחני ואלכא אל מקומי ולא רציו".

יעקב לא שכח, כי חייו בחרן זמניים הם, וכי עליו לחזור לבית הוריו, יצחק ורבקה. אך לבן לא רצה לשחררו כל כך מהר. יותר מדי יכולת הוכיח יעקב ועל כן מפתה אותו חותנו להישאר עוד שש שנים ולעבוד תמורת חלק מעדריו. לבן לא תיאר לעצמו בחלומותיו השחורים ביותר, כי עתה ינצל יעקב אותו, אחרי שתפס בהבנתו השכלית, כיצד ליצור לעצמו עדרים בחכמתו כי רבה. - בשש שנות עבודה אלה, לא נולד יותר אף ילד ליעקב.....!

ויאמר ה' אל יעקב "שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך".

ועתה קורא יעקב לרחל וללאה (שים לב, בלהה וזלפה לא נקראו לשדה, כי הן לא גבירות) ומגלה להן את השיטה על פיה פעל, כדי להעשיר את חלקן ובעלותן על עדרי אביהן, כפי שתיארתי זאת בעמודים 29 - 31. אך גם שש שנות עבודה אלה היו לו שנות חיים לא קלים כלל. הצורך לתכנן כל פעם מחדש את התוצאות המבוקשות, כי לבן החליף את משכורתו עשרת מונים, כפי שהוא מתאר זאת לנשיו, דרש ממנו ערנות, התחכמות וגמישות, בעיקר "עת יחם הצאן", ז.א. בסתיו. היתכן, כי בגלל מאמציו אלה לא התפנה יותר לנשיו ולכן לא ילדו יותר במשך שש שנים אלה?

ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים. וינהג את כל מקנהו ואת כל רכושו אשר רכש, מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם, לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען. ויגנוב יעקב את לב לבן הארמי, בלי הגיד לו כי בורח הוא. ויברח הוא וכל אשר לו ויקם ויעבר את הנהר [הכוונה לנהר פרת, אשר חרץ נמצאת ממזרח לה] וישם את פניו הר הגלעד....

ארבע פסוקים קצרים אלה מקפלים מתוך עצמם תקופה של מתח גדול במאהלו של יעקב ופחד נורא: האם תצליח משפחת יעקב להינתק מאחיזתו הדורסנית של הגביר הרודן לבן? הרי ליעקב ולנשותיו היה ברור שלבן לא יתן את הסכמתו לעזיבת יעקב ומשפחתו. איך הטיחו רחל ולאה באביהם, אמנם שלא בנוכחותו, כי פחדו מפניו: "...העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו? הלא נכריות נחשבנו לו, כי מכרנו ויאכל גם אכול את כספנו, כי כל העושר אשר הציל א-לוהים מאבינו, לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר א-לוהים אליך, עשה!" ! ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה.

רחל גדלה באמונת סביבתה וחששה, כי באמצעות התרפים יוכל אביה לנחש שעזבו בהעדרו וללא רשות ולאן פניהם מועדות. הברייחה הוכנה בהסתר ובסוד והיא נתבצעה כנראה באישון לילה מתוך חיל ורעדה. אחרי שבעה ימים השיגו לבן ואחיו את השיירה של יעקב בהר הגלעד ובודאי עמד לב כל הבורחים מלכת בראותם את הרודפים אחריהם, עוד בהיותם בהרי גלעד, לפני שהגיעו לגבול ארץ כנען במעבר היבוק ואחר-כך הירדן.

מדרש אגדה ב"ר, (עד, ד) מוסר, ובעקבותיו חז"ל, כי רחל רצתה להפריש את אביה מעבודת אלילים. אך לדעתי מכתירים אותה בכתר של צדיקות יתרה, הגם שהיא ואחותה לאה האמינו בה" בהשפעת יעקב עליהן זה עשרים שנה; - לי נראה, כי רחל ויתר בני בית יעקב הושפעו מאז ילדותם מתרבות האזור בו חיו ומנהגי משפחתם. אמונתו של יעקב יכלה, לדעתי, להשפיע עליהם רק באופן בסיסי אך לא באופן מוחלט, כפי שתואר כאן בגניבת התרפים של לבן. - מאוחר יותר תתגלה השפעה סביבתית שלילית זו במפגשם הקטלני של שני בני יעקב שמעון ולוי עם אנשי שכם; - וכן ביחסו הבלתי מוסרי של הבכור ראובן עם בלהה אשת אביו בחללו את יצועי אביו; - וכן בהתנהגותם האכזרית של כל האחים, פרט לבנימין, עם אחיהם, יוסף, ברצותם להרגו בגלל קנאה ובמכרם אותו במעט נקיפות מצפון לשיירת המדיינים להורדתו מצרימה; - וכן בירידת יהודה מאחיו לעדולם אחרי מעשה נפשע זה שאין כמוהו ובהתחתנו שם עם בת שוע הכנענית וכן בנוהגי בניו; - וכן בפנותו אל מי שחשבה לזונה על אם הדרך, אחרי מות אשתו.... כל אלה מעידים לדעתי, כי לא הייתה להם מורשת התנהגות עברית מעמיקה, וכי פעלו על פי יצריהם ודחפיהם בעיקר. מה שהיה חסר לבני יעקב בשלב זה, הייתה מורשת מרסנת, מחייבת, מוסרית; וזו ניתנה לצאצאיהם אחריהם רק הרבה יותר מאוחר, [בכ 320 שנה] בסיני. אך לעת עתה אחז ביעקב פחד גדול ורק דברי לבן, כי הא-לוהים של יעקב דיבר עמו אמש בחלום הלילה והזהיר אותו שלא לדבר עמו משוב ועד רע, השקיטו במעט את פחדו ופחד ההולכים אחריו. דברי החנופה של לבן הוכיחו אמנם ליעקב, כי הנ"ל לא מעז עתה לפגוע בו ובמשפחתו. אבל הפחד, המלווה הכנות לברייחה [תתארו לעצמכם את האריזה וריכוז של האוהלים, החפצים והעדרים והברייחה עצמה, כבר יותר משבוע, אולי עשרה ימים], הפחד חודר לנשמה ומשאיר בה את רישומיו, - אני יודע זאת אישית.

ורחל לקחה את התרפים ותשימם בכר הגמל ותשב עליהם וימשש לבן את כל האוהל ולא מצא. ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדוני, כי לא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי....

הפניה אל אביה "אדוני" מעיד על הפחד שהיה לבנות לבן מפני אביהן הרודן. הן חשו שנמכרו לזר.

לא ידוע לנו, מתי ילדה רחל את בנימין ומתה תוך כדי לידתו. היתכן, כי במקום ובזמן הזה כבר הייתה הרה? אם כן, הייתה הצגתה ש"דרך נשים לה", הצגה נועזת ומוצלחת מאוד. או האם הרתה מאוחר יותר ובין שני האירועים, כאן בגלעד ועד לבית-לחם התקופה ליותר מתשעה ירחים? האם עברה אולי שנה או שנתיים או אולי אף עוד יותר? בכל אופן, קללת יעקב, כי זה אשר ימצאו האלילים אצלו לא יחיה, השפיעה בודאי את השפעתה ההרסנית על נפש רחל.... ועתה, ברוגזו, מוציא יעקב על לבן את כל אשר הצטבר בו בלבבו, אודות השעבוד ששועבד בעבודת הצאן בחורף ובקיץ, ביום ובלילה... הנחתי כבר, כי אולי לא הוליד יעקב יותר ילדים בשש השנים האחרונות, בגלל התשישות הרבה שהיה נתון בה בשנים אלה, עקב הלחצים יומם ולילה? המפגש הסתיים בטוב, ויעקב ומשפחתו יכלו לנשום עתה לרווחה, הגם שאירוע טראומטי זה בודאי היה אחד האירועים שזכר יעקב באומרו לפרעה אחרי שנים, שחיו היו מעטים ורעים.... ועתה עמד כבר לפניו מבחן מסוכן ומורט עצבים נוסף: וישלח יעקב מלאכים לפניו, אל עשו אחיו ארצה שעיר, שדה אדום....

בני כמה היו בני יעקב, כאשר ברחו עם הוריהם מחרן?

ניתן לחשב, כי בשבע השנים הראשונות עבד יעקב אצל לבן, ללא נישואין. בתום שנים אלה ניתנה לו קודם ללא ושבוע אחריה, רחל. ללא הרתה בראשית השנה השמינית וילדה את ראובן לקראת סוף אותה שנה. אחריו שמעון בתום השנה התשיעית, לוי בתום השנה העשירית, ויהודה בתום השנה האחת-עשרה, - ואז עמדה מלדת. בשנים התשיעית והעשירית ילדה כנראה בלהה, שפחת רחל את דן ואת נפתלי וזלפה שפחת ללא ילדה בשנים העשירית והאחת-עשרה את גד ואת אשר. ושוב ילדה ללא בשנה השתים עשרה את יששכר ובשלוש עשרה את זבולון ובשנה הארבע עשרה את דינה. ואז גם הגיעה זמנה של רחל ונפתח רחמה ובשנה הארבע עשרה היא ילדה את יוסף. - ואז פנה יעקב ללבן בהודיעו, כי הוא רוצה לחזור לארץ אבותיו וזה מפתה אותו בהצעה לעבוד עתה קודם לביתו ועוברות עוד שש שנים של עבודה מפרכת, ללא הריונות ולידות נוספות.

נראה לי, כי הילדים גודלו בהנקה על ידי מיניקות, כפי שרבה, אם יעקב, גודלה על ידי מינקת, דבורה. זה היה כנראה מנהג משפחות בני נחור ומלכה, בתם רבקה ובנם בתואל ונכדם לבן, כי לו הניקו האימהות והשפחות את ילדיהן בעצמן, היו מפסיקות להרות באופן טבעי במשך שלוש שנים, מהריון אחד לבא אחריו. יתכן וללא הניקה את בנה הרביעי, את יהודה בעצמה ולכן עמדה זמנית מלדת. כך גם יתכן כי בלהה וזלפה הניקו בעצמן כל אחת את בנה השני, כי לא הוסיפו להרות וללדת. לרחל הייתה בעיה פריון אחרת, כמו הייתה זו לרבקה וגם מקודם לשרה.

עתה בעזבם את חרן, היה ראובן אם כך רק בן 12 שנה ואחיו בני 11, 10, 9, 8, 7, 6 ויוסף רק בן 6 שנים בברחם מחרן.

ראובן נולד בשנת 2193 למניננו = 1567 לפסה"נ; ויוסף נולד בשנת 2199 למניננו = 1561 לפסה"נ. מכאן, שמעשה האחים שמעון ולוי בשכם לא יכלו להתרחש, כי אם היותם מתבגרים כבני 17 – 18, דהיינו כשש-שבע שנים מאוחר יותר ודינה הייתה אז כבת 12 או 13, דהיינו בראשית פריחתה המינית. יעקב רכש חלקת שדה בסביבות שכם אחרי שנדמה לו, כי כאן יוכל להתיישב, אך לא הוברר לנו מן התורה, מדוע לא חש מיד להוריו יצחק ורבקה בחברון? הייתכן, כי נענש במעשה האונס של בתו היחידה בשכם על כך? ורק מעשה הרצח של תושבי שכם הזכרים על ידי שמעון ולוי הכריח אותו לנטוש את חלקת השדה אותה רכש וישב עליה זמן רב מדי- ולהדרים לבית-אל, משם לאפרת ומשם לחברון? כאן ליד שכם הרתה כנראה רחל זו הפעם השנייה ובדרך לחברון, באפרת ליד בית לחם,

היא מתה בלדתה את בנימין כ 8 עד 10 שנים אחרי עזבה עם יעקב את בית לבן אביה.
התורה לא מתארת לנו את ההתרחשויות הרגילות של חיי אבותינו, כי אם אותן אירועים שהם בעלי משמעות בשבילנו.

בן כמה היה יעקב בהתחתנו? על פי מדרשי אגדה, שהה יעקב אצל קדמוניו שם ועבר במשך שנים רבות והגיע לחרן בגיל מבוגר, כבן 80 שנה, וזאת אחרי שאחיו עשו לקח את נשיו כבר בגיל 40. על פי המדרשים למד יעקב אצל שם ועבר. שם מת כשיעקב היה בן 48 שנה, ועבר כשהיה בן 77 שנה, (ראה היסטוריוגרף). לפי דעתי לא למד תורה ממש, כי זו נכתבה רק 337 שנים מאוחר יותר. אם-כך למד מהם אמונתם בבורא עולם יחיד, א-ל עליון והדרישות המוסריות שהוא מציב לאנושות הכללית. כן למד אצלם, לדעתי, את תורת גידול הצאן המעמיקה, הכוללת הבנת התולדות, אותה הפעיל באופן כה מבריק על צאן לבן, כדי להפריש לעצמו עדרים על פי כללים שהוא, עם לבן החליטו עליהם.

בנות כמה היו לאה ורחל? כנראה היו צעירות מיעקב בהרבה מאוד; כי רחל, כאשר באה עם צאן אביה לבאר ליד חרן הייתה רועה, ויכלה להיות אז ילדה כבת 6, 7, או 8 שנים; ושבע שנים אחר-כך הייתה כבת 14; בו-זמן שלא עבר כבר זמנה הנורמטיבי להילקח לאיש. לכן רימה לבן את יעקב, כדי שלא תישאר רווקה מזדקנת, אחרי אחותה הצעירה. לאה הייתה אז כנראה כבר כבת 16, 17 או 18. כאשר ילדה רחל את יוסף אחרי שבע שנות נישואיה, הייתה מבוגרת ללידה ראשונה, כבת 21. כאשר מתה רחל בלדתה את בן-אוני שהוא בנימין בדרך אפרת, היא בית לחם, הייתה כבת 30 או 31. כאשר עשה ראובן את המעשה הפוחז בשכבו עם בלהה אחרי מות גברתה רחל, היה כבן 20 עד 22.

במות יצחק בגיל 180 שנה, היה יעקב בן 120 שנה, כי יצחק היה בן 60 שנה בלדת רבקה את עשו ואותו, ורבקה אז כבת 32 שנה... והיה זה שנה אחרי **שיוסף עמד** לראשונה **לפני פרעה** והוא אז כבן 31 שנה. כל האירועים הקשים שעברו על יעקב-ישראל הצדיקו את אמירתו לפרעה, מאוחר יותר, אחרי קורות גזילת בנו יוסף ממנו והורדתו מצרימה ללא ידיעתו, כי חייו היו מסכת אחת של צרות וקשיים.

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו, בארץ כנען"

"אלה תולדות יעקב – יוסף בן שבע עשרה שנה, היה רועה את אחיו בצאן, והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו".

מאז לידת יוסף לקראת סוף השנה הארבע-עשרה של יעקב בחרן, עברו עוד שש שנים של עבודה בצאן לבן, ויוסף בן כש-שבע שנים בעזבו עם משפחתו את חרן. פרשיית המפגש עם עשו וצבאו בן 400 איש; המגורים בשדות שכם ומעשה החטיפה של דינה אחותו, בת גילו; הריגת בני שכם על ידי אחיו שמעון ולוי; נטישת חלקת השדה אשר ליעקב ומשפחתו; מות דבורה מינקת רבקה, אשר נשלחה לקרא ליעקב הביתה (לא יודעים מתי) וקבורתה תחת אלון הבכות; ההליכה לבית-אל, משם לבית לחם-אפרתה, שם מתה אמו בלדתה את אחיו בן-אוני, את בנימין; -ועד לקטע המתואר, שיעקב יושב סוף כל סוף בקרית-ארבע אצל הוריו ויוסף הוא בן 17, עברו אחת-עשרה שנים. יוסף התייתם זה עתה מאמו ואחיו התינוק, צעיר ממנו ב 11 שנה. ואז יוצא יוסף עם אחיו בני השפחות המבוגרים ממנו במעט, לרעות בצאן, "והוא נער את בני בלהה ובני זלפה נשי אביו". כי האחים בני לאה חשים טינה נגדו, כי הוא הבן האהוב, בן האם האהובה שנפטרה זה לאחרונה והם חשים חשבים יותר, כי הם מבוגרים ממנו ולהם, כבני האם הבכירה, מגיעה הבכורה. סיפור החלומות שלו לאביהם ולאמם לידו, מגביר שנאתם אליו, כי אלה מצביעים על רגשי החשיבות העצמיים של יוסף המתגנדר והמתהדר. כל זה מתואר היטב בתורה ופורש בהתאם על ידי פרשנינו...

ואז בא קטע תמוה ! מדוע הלכו אחיו לרעות את צאן אביהם דווקא בשדות שכם, במרחק של כ 90 ואולי אף 100 ק"מ ממאהלם ליד חברון ? האם כדי לשמור על חזקתם על השדה שקנה אביהם ? ואולי התרחקו מאביהם, כי לא אהבו את הפינוקים שזה פינק את אחיהם למחצה ? ואולי מהטפות המוסר של האב, אחרי שנהגו כמו כל הרועים בחרן מעברם הקרוב, וכאנשי כנען בסביבתם הקרובה עתה ? ומדוע נשאר יוסף ליד אביו בקרית ארבע, בעמק חברון ? מדוע לא יצא באופן טבעי כבן גילם של בני בלהה וזלפה וצעירי בני לאה עם אחיו אלה למסע הנדודים והמרעה ? האם הסיבה הייתה שנאתם העזה, אחרי שהלשין עליהם לפני אביהם על מעשי הזימה שלהם, כמעשי ארץ כנען ? יש להניח, כי כך היה. וכאשר הגיע יוסף עד שכם והופנה לשדות דותן, עוד כ 30 – 40 ק"מ על ידי איש ששמע אותם אומרים "נלכה דותינה", הלך למצוא אותם, סימן שלא חשש מהם, כי מצפוננו היה נקי, - או אולי לא חש, עד כמה הם לא רוצים לראותו בכלל !

אך מכאן ועד לרצות לרצחו נפש ו"רק" בהשתדלות ראובן ויהודה זרקו אותו ערום לבור ריק ומכרוהו לישמעאלים ולמדיינים היורדים מצרימה, הרי זה מעשה אכזרי מעבר למה שאנו יכולים לצפות מאחים בכלל.... והתרמית של טבילת כתונת הפסים שהפשיטוה ממנו, בדם של גדי והבאתו לאביהם לחברון, שוב מרחק של כ 130 ק"מ; והשקר הגס שמצאו אותה בשדה ו"הכר נא אם כתונת בנך היא זו" והשארות אביהם במסקנה המתבקשת "כי טרופ טורף יוסף", ללא תקווה וללא נחמה...., זה לדעתי התנהגות גסה מעבר למשוער !!! הם נהגו כ"חורנים", בני תרבות חרן, כי שם גדלו, כבני יעקב אמנם, אך גם כנכדי לבן. ועכשיו בכנען, נהגו כמו כנענים, גם ביחסם נגד בני שכם, אך גם נגד אחיהם... וגם אביהם מולידים. ועוד יש יהודים שקוראים להם, בשלב בוסר זה, כאשר היו בלתי מרוסנים, פראיים ובלתי מוסריים בגלוי, "שבטי י-ה"... ועוד סיפורים קבליים ודמיוניים בלתי מתקבלים על הדעת על עליונותם הרוחנית, כביכול, כמו יכולת לברוא בעלי חיים שלא צריך לשחטם, באמצעות "ספר היצירה", ויוסף לא ידע זאת והלשין עליהם שאכלו אבר מן החי ללא שחיטה ! (???...)

זכור לי מבית אבי, בלילות השבת בהמבורג, כאשר למדנו פרשיות השבוע אחרי סעודת ליל השבת; כי שמעתי מאבי, כי התורה לא מסתירה מאתנו גם מעשיהם הכי גרועים של אבותינו, סימן, שתורתנו אמת היא !! לא כנוצרים, המייפים את מעשי "קדושים", תורתנו מוסרת לנו את האמת, גם אם ערומה היא. אבותינו לא היו "קדושים", כי אם בני אדם רגילים, בסביבתם הטבעית. וכאן תורתנו מספרת לנו את גסותם ואי-מוסריותם של בני יעקב ללא כחל וסרק, כדי שנדע, כי לתורה זקוקים בנ"י, שתזקק אותם, תרסן אותם, תעזן אותם. זאת אחרי שיוצרכו קודם בגלות משעבדת קשה במצרים; ורק אחרי-כן יצאו ויקבלו תורה משמים, זו אשר צריכה להדריכם דרכי התנהגות ישראלים, יהודיים, מצוות ואיסורים. גם האח הכריזמטי יהודה מוכיח התנהגות זו, כאשר הוא עוזב את בית אביו ואת אחיו ומתחבר לכנענים בלקחו את בת שוע העדולמי. בניו ממנה, ער ואונם גם הם נוהגים כמעשי ארץ כנען... וה"ממית אותם על כך. כאשר רואה יהודה אחרי מות אשתו את כלתו, שחשבה לזונה, על אם הדרך, הוא נוטה אליה ושובב עמה ללא היסוסים ונפתולי מצפון, כך מסופר בתורתנו בגלוי. רק לאחר שתמר מודיעה לו ברמז, שרק הוא הבין, כי היא הרה ממנו, הוא מודה באשמתו בגלוי, - ובכך קנה את עולמו, כך היא דעת חכמינו....

יוסף במעמד של עבד בבית פוטיפר במצרים

... "ויתנכלו אותו להמיתו... ויאמרו איש אל אחיו.... ועתה לכו ונהרגהו ונשליכהו באחד הבורות ואמרנו חיה רעה אכלתהו ונראה מה יהיו חלומותיו... וישבו לאכול לחם... ויעברו אנשים מדיניים סוחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצרימה... וימכרו אותו לפוטיפר סריס פרעה, שר הטבחים".

מה חש יוסף כאשר התנהגו בכזו שנאה, הפשיטוהו ערום, זרקוהו לבור ריק, מכרו אותו לזרים ושלחו אותו הרחק למצרים ? האם הוא בכה, האם התחנן, האם התייאש בסוף ? כיצד חש כבול ברגליו לאורך

ימים רבים בדרך דרומה, דרך מדבר סיני ועד הגיעו עם הסוחרים לארץ בני חם? מה האכילוהו בדרך? כיצד היה יכול לישון? מה חשב עתה, כאשר גלגל בראשו את מהלך הקורות אותו? "האם אביו ידע מראש מה יעשו לו אחיו? האם הייתה זו קנוניה שנרקמה על ידי האחים, שאמרו אולי לאביהם בצאתם לדרך, כי ישלח את אחיהם אחריהם בעוד כמה שבועות"? והוא, האב, האם היה תמים עד כדי כך, שלא חשש לבנו האהוב לבד בדרך מחברון לשכם? 90 ק"מ זה עניין של שלושה ימים ולילות בהליכה רגלית רגילה. ועתה הוא נמסר לבית שר מצרי, זר לחלוטין. עבד עברי צעיר, שמי בבית בני חם...

איך הבין את אדונו וגבירתו החדשים? הרי דברו עמו מצרית ואיך הצליח לתקשר עמם בתחילה? מה דרשו ממנו והיכן הלינו אותו? מה היה האוכל שהגישו לו? כיצד התרגל לאט לאט לסביבתו החדשה שנכפתה עליו על לא עוול בכפיו ולמעמדו הבזוי כעבד לעומת היותו עד כה הבן המפונק מבין אחיו? ...עד אשר הכיר אדונו המצרי את תכונותיו הטובות ויכולתו הרבה... וגבירתו החלה לחשוק בו, כי היה צעיר, נאה, חכם, חזק... ובעלה הרי סורס, כדי לקבל את המשרה בהרמון המלוכה. ולא היו לה צאצאים ממנו. אז מדוע לא תדרוש מן העבד הצעיר והיפה שישכב עמה? הרי הוא עבד וצריך לבצע כל משימה שתטיל עליו... מעבודה בבית ובשדה ועד לשירותים האישיים שהיא נזקקה לה ממנו. איזה זכויות סוציאליות או אחרות היו לעבדים בשרות המצרים? מדוע יתנגד לבקשה שלה? הרי רק טוב יהיה גם לו מכך!! מדוע לא יהנה אף הוא? איזה צעיר לא ירצה להחליף עמו במשימה מענגת זו? הרי זה פרס עבורו ולא עבודה בזויה או קשה!

...והנה, הוא מואן! עוד פעם ועוד פעם הוא מסרב לה. מה יש לו? האם הוא לא גבר צעיר נורמלי? לא, הוא עוד מטיף לה מוסר, מוסר בלתי מובן במצרים, ארץ הניאוף והזימות: "איך אפשר הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לא-לוהים"... על איזה א-לוהים בלתי ידוע לי אתה מדבר איתי, עבד צעיר? במקום לעשות את תפקידך-מלאכתך שאני מבקשת ואף תובעת ממך, ליהנות עמי ולהגיד לי עוד תודה רבה, גברתי! יוסף, לא כאחיו, הושפע מדברי אביו על מוסר עליון, א-לוהי. הוא נשאר יותר צמוד לאביו ולמד ממנו, מה שאביו שמע לפני כמה עשורים מן האבות שם ועבר באהליהם, בהם שהה לפני בואו לחרן על פי האגדה. הוא, יוסף, לא היה כראובן, ששכב עם אשת אביו בלהה (כשפחת רחל שנפטרה, ויעקב אדונה-בעלה, לא העזה כנראה להתנגד לרצון בכורו ויורשו הלגאלי, כי כך היה נהוג בחרן ובכנען וגם במצרים, ואדונה-בעלה הרי הרחיק את אוהלו למגדל עדר והתרחק ממנה מאז מות גברתה רחל - ויורשו רצה להדגיש את בעלותו עליה, מעתה. התורה מביאה לנו עובדות החיים דאז, בלי להסביר אותן וחכמינו לא פרשו פרטים כאלה).

ויוסף גם לא נהג כיהודה, אשר סיפורו מתואר מיד אחרי מכירת יוסף בפרק לד, עוד לפני תיאור מעשה גברתו של יוסף והתנגדותו המוסרית, כדי להראות לנו, -הקוראים את תורתנו בתבונה, כיצד נהגו אחי יוסף, וכיצד נהג לעומתם יוסף, הצדיק התמים באמת. [ובכל זאת: מיהודה ותמר צמחה מלוכת דוד] אך באמת שואל אני את עצמי, מה זה היה מזיק ליוסף, אם היה נוהג כמנהג "כולם" עם גברתו? היא הייתה באה על סיפוקה והייתה מרוצה מעבדה הצעיר והוא לא היה מפסיד מכך... הרי לא הוא פיתה אותה, אלא היה זה רצונה המודגש של גברתו שוב ושוב, שהוא, יוסף, היה רכוש. סירובו לה רק הזיק לו, והיא, גברתו, נעלבה עד עמקי נשמתה מכך והפכה את הקערה על פיה... היא נקמה בו... והוא גמר בבית הסוהר. - (הפרטים מתוארים בדייקנות בתורתנו!)

אנו כמובן, יודעים את ההמשך ואת התוצאה הסופית, אך לעת עתה, במצב הנוכחי של יוסף, השיקול היה יכול להיות פרקטי ותועלתני יותר, ללא יותר מדי נקיפות מצפון, כי הרי היה עבד, בלתי עצמאי לחלוטין. - אני אישית הושפעתי מאוד מהתנהגותו המוסרית של יוסף ומאמרת חכמינו, כי ברגע קריטי של הכרעה ראה דמות דיוקנו של אביו לפניו ולכן לא היה יכול להיענות לאשת אדונו, כפי שכבר חשב לעשות... בעצם, מאז לימוד זה בנעוריי, הזדהיתי מאוד עם יוסף הצדיק, ששמי כשמו כן הוא. היו מצבים בחיי שדוגמתו של יוסף במצרים עמדה לפני עיניי, גם אני אז בגלות קשה....

- 1=סין, צאן או צען - מצרים, בירת פרעוני החיקסוס, שפלו מן המזרח, בימי אברהם אבינו. הם שלטו שם כ-160 שנה.
 - 2=נא אמו, בירת פרעוני השושלת ה-18, בימי יוסף ואחיו, בה שלט יוסף כמשנה למלך בכלכלת מצרים.
 - 3=און, בה כיהנו כוהני און בפולחן לאלוהות "רע"אליהם חותן יוסף, כדי לרוממו מעל דרגת השפלות של עבד עברי, לדרגת מחותן לכת הפולחנית העילית המצרית, כמשנה המלך.
 - 4=אל עמארנה, בירת אחרוני הפרעונים של השושלת ה-18 הפרו-ישראלית, בימיהם פרו בני ישראל ורבו ונטמעו-נטמאו בתרבות המצרית האלילית.
 - 5=מוף או נוף, בירת השושלת המורדת ה-19, ששעבדה את בני ישראל בעבודת פרך, ומלכה הראשון רעמסס, בביתו גדל משה, אחרי שניצל מהטבעת הילדים הזכרים, ולידו נסיך יליד השושלת, סתי.
 - 6=ערי המסכנות פיתום ורעמסס, אותם בנו בני-ישראל המשועבדים, כערי אחסון ואספקה לצבאות מצרים, שיצאו משם למסעות מלחמה וכיבוש כנען וצפונה לה, נגד ממלכת החתים העוינים והמתחרים.
- ליד פיתום נבנתה עיר של סוכות לשיכון פועלי הכפייה העבריים ומכאן השם סוכות בימי יציאת מצרים.

איזה מלכים שלטו במצרים מאברהם עד יוסף ?

איזה מלך שלט במצרים כאשר הורד יוסף למצרים וכאשר היה בבית הבור ?

ומי היה המלך שיוסף פתר את חלומותיו וזה מינה אותו למשנה המלך ?

השמות צפנת פענח ואסנת בת פוטיפרע כהן און – פוטיפר ופוטיפרע

הקדמה היסטורית :

בימי לדת אברם בן תרח, בשנת 1948 למנינו = 1812 לפסה"נ שלטה על מצרים שושלת המלוכה ה-י"ב שהלכה ונחלשה עד שהתמוטטה בסביבות מסע כיבוש המלכים המזרחיים כדרלעומר ואמרפל לארץ כנען, אותם גירש אברם עם ילידי ביתו אחרי זמן לא רב. אחר-כן ייסד חמורבי, הוא אמרפל, את האימפריה הבבלית. הוא חיבר חוקים חברתיים קבועים הנקראים עד היום חוקי חמורבי. למצרים פלשו מן הצפון-מזרח ב 1720 לפסה"נ עמים שנקראו חיקסוס, ולהם עגלות קרב ותומות לסוסים, חידוש טכנולוגי מכריע. הם יסדו חמש שושלות מתחלפות, "מלכי הנכרים או הסוסים" בפי המצרים, ה-י"ג עד ה-י"ז, שהתמקמו בדלתה של הנילוס ושלטו על מצרים במשך כ 150 שנים, עד שנת 1570 לפנסה"נ. המלוכות הקודמות שלטו ממוף או תבי אשר במרכז מצרים. בימיהם נולדו בארץ כנען יצחק ויעקב ובחרן רבקה, ולאחריהם ורחל ושפחותיהן ושם נולדו גם ילדיהם. שנים מועטות אחרי שחזרה וכבשה השושלת ה-יח את מצרים מידי החיקסוסים הזרים, חזרו יעקב, נשיו וילדיו מחרן לארץ כנען והתיישבו בה בימי ראשוני מלכיה, נמכר יוסף כעבד למצרים. **יוסף:** כאשר היה בן 17 או אולי כבר 18 שנה ונמכר למצרים, שלט בה כבר הפרעה השני של השושלת החדשה, אמנחותפ הראשון (הראשון היה י'עחמס הראשון). בימיו שרת יוסף את פוטיפר ואת אשתו וגורש לבית הסוהר המלכותי בגלל עלילותיה השקרניות של האישה. שם הפך לממונה על יתר האסירים, בשם שר בית הסוהר. (חז"ל אומרים, שזה היה בעצם אדונו, שר הטבחים שלא כ"כ האמין לאשתו) אין לנו ידע מן התורה, כמה שנים היה עבד בבית פוטיפר ואשתו וכמה שנים היה בבית הסוהר. מותר לנחש, שהיה בבית אדונו 5-6 שנים ובבית הסוהר עוד כ 7 שנים. כשהיה בן 28 שנים, "זומנה" לו פתירת חלומותיהם של שר המשקים ושר האופים ואני מחשב, שזומן אל הפרעה השלישי, תותמוס-תחותימוס הראשון, בתחילת שלטונו, בשנת 1531 לפסה"נ, ויוסף אז כבר בן 30 שנה, ככתוב בפרשת "מקץ": "ויוסף בן שלושים שנה בעמדו לפני פרעה מלך מצרים". גדלותו המיוחדת של יוסף הייתה הזכרת שם ה' ברבים בכל ענייניו ונבואותיו ואין אני מחדש בכך כלום, כי זה כתוב. אך שוב אין אנו יודעים מאומה מלבטיו, מבעיותיו הרגשיות ומן הכעס האצור בו, עקב בוגדנות אחיו מלפני שנים ועתה גם של אשת אדוניו; ולבסוף גם משכחת שר המשקים שלא דאג לו כפי שקווה, אחרי שניבא לו רק טוב בפותרו לו את חלומו. שלוש עשרה שנה עברו מאז שנמכר לעבד ונפל מפח אל פחת. אך את יראת ה' והכוונתו הוא לא שכח והזכירה בכל עת ובכל שעה, לפני כל אלה שבא עמם במגע.

גילוי השמות המצריים : בשנת 1799 כבש נפוליאון בונפרטה את מצרים התחתית ועמו חוקר בעל-שם ושמו שמפוליון. בחפירותיו מצא זה אבן רוזטה (גלילית) מבזלת שחורה ועליה הירוגליפים מצריים עתיקים, שאיש לא ידע לקרא אותם עד כה-, אך למזלו ולמזל כל העולם התרבותי, לידם תרגומם ליוונית, שפה ידועה להיסטוריונים בני התקופה. ---במשך כ 120 שנים, עד שנת 1920, פענחו חוקרים את כל ההירוגליפים של מצרים הקדומה ומאז נוצרה תמונה יותר ויותר בהירה על שפת מצרים הקדומה, שנשתכחה במרוצת ההיסטוריה, ושושלות המלכים שנקראו כולם "פרעונים". פ-ר הוא שליט ארצי-בשר ודם, מכאן גם הסמל האלילי של פר, האפיס. ר-ע הוא אל השמש, האל

הראשי של המצרים. מכאן שכל פרעה היה השליט הארצי, עם משרתיו לצרכי גופו, כגון שר אופים, שר משקים ושר הטבחים הממונה על האחרים, - וגם היה שליט עליון והכוהנים משרתים את עליונותו וקדושתו כביכול, ומנהלים את הטכסים הדתיים להאלתו.

יוסף נקרא במצרית ת'עפת-ענת-פ'ענח שעוברת בתורה ל צפנת פענח, מפענח הצפון, הטמון. הפירוש במצרית קדומה לא נודע לי, אך ציון האלה הכנענית ענת הוא סימן היכר, כי יוסף הוא כנעני במוצאו, פ' = פרעה (לפי ד"ר ישראל שייב אלדד בגליונות "דברי הימים"). יוסף חותן לכת כהני און המורמת מעם, כדי לבטל נחיתותו המעמדית של נער-עבד-עברי, כך אמר עליו לפני פרעה שר המשקים. אשתו הייתה אס'ענת בת פוטי פרע = ששירת את טכסי המלך-האל, בו בזמן שפוטיפר אדונו הקודם שרת רק את צרכיו הארציים-גופניים, המזון. הם בפירוש שני אנשים שונים לגמרי וטעו בכך חז"ל שחשבו שהם אותה האישיות! שפת מצרים לא הייתה ידועה להם.

מ"א, נ-ב: "וליוסף יולד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב, אשר ילדה לו אסנת בת פוטי פרע כהן און. ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה, כי נשני א-לוהים את כל עמלי ואת כל בית אבי. ואת שם השני קרא אפרים, כי הפרני א-לוהים בארץ עניי".

כל בן יולד לו, כי אסנת, בת לכהן לעבודת אלילים, ר-ע, מאזור און, האזור בתחילת הדלתה של היאור, ויתרה מראש לחנכו לאמונת אבותיה והצטרפה מדעת לאמונת בעלה העברי, בא-לוהי אברהם, יצחק ויעקב, א-ל עליון. לכן היא ויתרה גם על נתינת שמות לילדיה, והשאירה זכות זו ליוסף, בשפת אביו ואמו, העברית. אך יתכן, כי התורה מוסרה לנו רק את השמות העבריים של בני יוסף, מפי האב, ודילגה על שמותיהם בשפה המצרים, אשר יתכן, כי ניתנו להם על ידי אמם, - כי לבני-ישראל אין כל עניין בשמותיהם הלוועזיים.

"כי נשני א-לוהים את כל עמלי ואת כל בית אבי". הרש"ר מזדעזע בפירושו מן ההסבר של אחרים על נימוקו של יוסף, כי השכיחני א-ל עתה את כל צרותי וכן את בית אבי, ומסביר, כי כוונת יוסף הייתה הפוכה: כי הוא עתה הפך לנושה, לבעל חוב לאלוקים. בשפתו של הרש"ר: "מה שעד כה נראה לי כאסון וכהתעללות מצד משפחתי, א-לוהים עשאו כלי שרת לעצב את אושרי; חוב גדול אני חייב לאסוני ולמשפחתי". - גם בשם בנו השני, **אפרים** מובלטת אמונתו של יוסף, כי הרע בעבר הפך לטוב בהווה, בהכוונת א-לוהי יעקב אביו, - "כי הפרני א-לוהים בארץ עניי". גם עתה מצרים היא ארץ עניי, "כי גונבתי מבית העברים"....

מדוע יוסף לא התקשר ממצרים לאביו יעקב בחברון?

- באותה הזדמנות מעלה הרש"ר גם את השאלה שנשאלת בפי פרשנים שונים, מדוע יוסף לא שיגר איגרת לאביו במשך כל השנים שנעלם מבית אביו? על כך אומר אנוכי, כי בשנים הראשונות היה יוסף עבד עברי, ללא כל זכויות אנושיות רגילות ולא יכול היה לגשת לשיירות של זרים שבאו מארץ כנען. אחרי כן הושם בבית הסוהר ומשם בודאי לא הייתה לו כל אפשרות להוציא איגרת לארץ כנען. אחרי שהועלה לדרגה גבוהה של שליטה על חייו ועל כל מצרים, הייתה בקשר גלוי וישיר מצדו עם ארץ כנען סכנה נוראה בעבורו אישית, במעמדו המורם: המצב המדיני בין ממלכת מצרים לבין הארצות בכנען, אדם, ארץ החיתים שהשתרעה מתורכיה דהיום עד חברון; והאמורים מזרחה מכנען עד

לנהר הגדול, נהר פרת, היה מתוח מאוד ! רק לפני 40 שנה גורשו מלכי ההיקסוס האסיאתיים מארץ מצרים. וזו השושלת הנוכחית שהוא הועלה בה לדרגת שליטה במצרים, עתה תחת המלך השלישי, ועתה יסכן את מעמדו החדש בשלחו איגרת לארץ האויב ? חכמינו כלל לא ידעו על המצב המדיני במצרים אז, כמו גם לא מאוחר יותר, לא התייחסו לכך ולא יכלו לשער מה היה אפשר ומה לא ! לכן שאלתם בנדון לא הייתה רלוונטית כלל !

וכבר כתבתי בעמוד 33 אודות המלחמות שניהלו מלכים ומדינות מזרחיות ודרומיות עם ממלכות מצרים, שתוארו בתיאורים קשים ומפחידים בספר הישר; ופרק ל"ו בבראשית, -על 30 פסוקים, אשר תמיהה גדולה היא, מדוע פורטו מלכי עשו ואדום בפרק שלם בתורה, - רומז כנראה על מלחמות אלה....

אחזור עוד על סיבה זו בהמשך, פעמיים.

ועוד הנני מהרהר: הרי יוסף לא ידע על שחיטת גדי העזים על ידי אחיו והבאת כותנתו הטבולה בדם ליעקב חברונה; ולא על הצגת העניין כאילו הוא נטרף בדרך. הוא ממש לא ידע, כיצד הציגו אחיו לאביהם את העלמו. לכן טבעי היה, אם שאל את עצמו במשך ימים ולילות חסרי השינה, להם היה בודאי נתון במשך תקופה ארוכה: מדוע אבי לא מחפש אחריי ? או לי, האם הוא לא היה במעל ביחד עם אחיו, כאשר שלחו לבדו אל אחיו לשכם ? הרי הוא נשאר ליד אביו מרצונו החופשי בחברון ויום אחד זה אומר לו – "ראה נא את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר". הרי אביו ידע על הקנאה והשנאה שלהם כלפי יוסף ! אז אם הוא דחוי, מדוע ינסה עתה לקשור קשר עם בית אביו, שנותק ? אמו הרי כבר לא חיה יותר...

אציין עוד, כי מלכי ההיקסוס הקימו את שלטונם בחלק הצפוני של מצרים, בדלתה של הנילוס, אליו פלשו בבואם מארץ גושן ומארץ כנען, בו-בזמן ששלטון מלכי השושלת ה"ח", בה הועלה יוסף לדרגת משנה למלך, הקימה את מרכז שלטונה הרחק דרומה, בנא אמון (תבי ביוונית) במרכז מצרים. - כהני און חיו באזור צפוני יותר, בין נא אמון במרכז לבין צוען מצרים בדלתה ועריהם מוף (ממפיס) ואון שנקראה מאוחר בהרבה יותר הליופוליס (עיר אל השמש ביוונית). לפי זה היה ביתו של יוסף בין נא אמון במרכז לבין צוען בירת ההיקסוס בעבר, שבודאי נהרסה מאז.

פרק ביניים: מה בין צוען מצרים לחברון כנען ?

".....וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים." - במדבר פ' שלח-לך אנשים, יג, כב .

נשיאי ישראל שנשלחו לתור (לרגל) את ארץ כנען, כ 300 שנים אחרי התמנותו של יוסף למשנה לפרעה תותמוס הראשון, - השלישי מבין מלכי מצרים שגירשו את מלכי החיקסוס (השושלת ה' יז במלכי מצרים) - דיווחו בחזרם משם, כי בחברון ראו נפילים בני ענק מן הנפילים, את אחימן, ששי ותלמי. בהמשך כתוב בתורה, כביכול בסוגריים "כי חברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים". המחקר מזהה את גזע ענקים זה עם תושבי כנען הקדומים, מן החורי, אשר מקורם כנראה בהרי הקווקז, משם נדדו דרומה דורות אחרי המבול והגיעו עד כנען, בה התיישבו.

מתי נבנתה לפי זה חברון ומתי צוען מצרים ? פלישת ההודו-אירנים מן המזרח החלה סמוך לשנת 1800 לפסה"נ, ושושלת המלוכה הראשונה שלהם אחרי שכבשו את מצרים, הי"ג בארץ זו, בנתה את בירתם החדשה בדלתה המזרחית של היאור, בקרבת ארץ גושן בגבול המדבר, קרוב לים. השנה המשוערת הייתה 1720 לפסה"נ. חמש שושלות מהם שלטו במצרים עד לשנת 1570 לפסה"נ, דהיינו כ 150 שנה.

מעט לפני כן התפתחה גם האימפריה הבבלית הראשונה, עם חמורבי המלך הנאור, אמרפל מלך שנער ושמש-אדר מלך אשור. (ראה היסטוריוגרף, גליון מס. 7)

לפיכך נבנתה חברון ע"פ התורה בערך בשנת 1727 לפסה"נ. על פי רישומים היסטוריים חיו אז מבני עבר, ה"חבירו" או העבריים בתוך יישובי החיתים והאמורים גם כנען. דיווחי התורה המקדימים בהרבה והרישומים ההיסטוריים שנעשו על סמך מחקרים רק לפני כ-100 ש', תואמים אם כן היטב.

מאחר ואברהם אבינו, שנולד בשנת 1812 לפסה"נ [=1948 למנינו], היה אז כבר בן 92 שנה, והברית בין הבתרים הייתה כבר אחריו, וחי בארץ כנען זה 15 שנה, ירד אז כבר מצריימה, כי היה רעב בכנען. יתכן לדעתי, שרצה גם לפתח קשרים עם השליטים החדשים מרחוק באו, אשר ידע היטב את מנהגיהם בעניין נשים נשואות ואחיות תחת חסות אחיהם, כפי שמתארת תורתנו: "אמרי-נא, אחותי את". אברהם (אברהם מאוחר במעט) בעצמו היה נודד עם צאן ובקר ועבדים ושפחות ילידי ביתו, ונראה לי הגיוני, כי בעצם השתלב בגלי הנדידות של ההיקסוס (בלשון מצרים) מן המזרח אל הדרום-מערב, כמוכן **הוא על פי ה'.** כידוע לנו מן התורה סובך בגלל אשתו היפה, אך עקב התערבות משמים יצא משם עשיר בבקר וצאן, עבדים ושפחות וגם הגר באה עמו משם. לפי זה הייתה הגר בת העמים ההודו-אירנים, הגם ילידת מצרים.

המרחק מחברון לדלתה של מצרים או עיר המחוז און הוא כ-500 ק"מ וההולכים דרך מרכז מדבר סיני, כמו אברהם ושרי ומאוחר יותר השיירה שהורידה את יוסף מצריימה ואחר-כך גם יעקב ובניו, הוצרכו לכ-15 - 18 ימים ולילות על חמורים, בתוספת מזון ושתייה להליכה מייגעת זו.

ומה בין צוען לצוענים ?

משפחות ושבטים נודדים אלה במרחבי אירופה, נושאים עמם מסורת עתיקת יומין, כי מקורם במצרים. אמנם חוקר לשונות עתיקים גרמני קבע בשנת 1888, כי לשונם מקורה בהודית. על כן שלל את מסורתם כי ממצרים באו. אך בשנות השמונים והתשעים של המאה ה-19 עוד לא סיימו לפענח את כתב ההירוגליפים המצרי ולא הכירו עדיין את ההיסטוריה של שושלות המלוכה השונות במצרים הקדומה. אך מאחר והחוקר הנ"ל קבע מה שקבע, נשארה קביעתו כאמת סופית, - ולא היא ! כיום נוכל לשייך אותם לפליטי הממלכה החיקסוסית האחרונה, ה"ז", שהוכו לאחר על ידי יעחמס הראשון, ראשון הממלכה ה"ח החדשה. אל תוך שלטונה הובא יוסף מכנען כעבד עברי, על ידי השיירה הישמעאלית או המדיינית.

פליטים אלה עלו צפונה דרך ארץ כנען, הגיעו לממלכת החיתים באנדלוסיה דהיום, והתפזרו על פי משפחות ושבטים מערבה, לדרום מזרח אירופה, רומניה והונגריה ומשם ליתר ארצות אירופה. הם נודדים למחצה עד היום, מורשת תרבותם עתיקת היום מאז בואם מהודו ואירן למזרח הקרוב. הם נקראים ציגנים-Zigane, או ציגוינר-Zigeuner, כאשר ה"ג" הגרמנית החליפה את ה"ע" הגרמנית של צוען, אותה לא יודעים לבטא העמים האירופיים.

ותכלינה שבע שני השבע....ותחילנה שבע שני הרעב....ויהי רעב בכל הארצות
ובכל ארץ מצרים היה לחם. מקץ - מא, נג-נד

וירא יעקב כי יש שבר במצרים...ויאמר לבניו...רדו שמה ושברו לנו משם.
וירדו אחי יוסף עשרה לשבור בר במצרים. ואת בנימין אחי יוסף לא שלח יעקב.
ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים....וישתחו ליוסף אפים ארצה...
ויכירם יוסף ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות...ויאמר אליהם מאין באתם ?
ויאמר להם מרגלים אתם ! מב, א – ט

כיצד היה יכול לטעון השליט המצרי, יוסף, כי "מרגלים אתם", אם לא היו סכסוכים מדיניים בין ארץ מצרים לבין ערי כנען והעמים צפונה משם? ובארץ מצרים היה קיים החשש, כי יסתננו אליה מרגלים עוינים...
ויאמרו אליו, לא אדוני...**כולנו בני איש אחד נחנו**...לא היו עבדיך מרגלים! מב, ט.
איזו תשובה היא זו? וכי זה מבטל מהם החשד, המוצדק לכאורה לאור המצב המדיני, כי מרגלים הם? כן וכן! וספק אם מי מדרשנינו הבין את חשד המצרים, בהקשר למצב המדיני הרעוע עם עמי המזרח, אשר משם פלשו בעבר החיקסוסים, שגורשו רק לפני שנות דור אחד, ועתה היו החיתים, האמורים, האדומים ובני הר שעיר הסכנה למצרים ועמם מלכי ערי כנען, שרצו אף הם להשתחרר משלטון מצרי. ופחות מכך הובן והוסבר הגיון התשובה של האחים – "כולנו בני איש אחד נחנו".
תשובה זו כוללת בתוכה את ההבנה, כי אם מרגלים הם, הם צריכים להיות שליחי ערי כנען השונות, כל עיר ומלכה, כל שליח-מרגל נציג עיר אחרת. באומרם לשליט המצרי תשובה זאת, עמדה כמובן לפניו האפשרות לחקור בעזרת מרגלים מצריים בכנען, מי הוא האיש, שהם טוענים, כי בניו הם? וכמובן היה יכול לאמת תשובתם תוך כשבועיים או מעט יותר, וכן היה יודע כי האיש שהם בניו, אינו מעצמה צבאית כלשהי, כי איש בעל עדרים הוא...ולא קשור בשום צורה בעיר כנענית עוינת.
אך יוסף ידע פרטים אלה עליהם מתחילה ולא היה צריך לחקור כלום...אך הם הרי לא הכירוהו ולא זיהוהו כאחיהם שמכרו אותו לפני 22 עד 23 שנים כעבד למצרים. הכיצד יכלו לחשוב על אפשרות בלתי אפשרית כזו?

יוסף נמכר בגיל 17 - 18, היה עבד אצל פוטיפר ובבית הבור 12 - 13 שנה, עמד לפני פרעה לראשונה בגיל 30 ועתה עברו שבע שנות השבע ועוד לפחות 2 - 3 שנות רעב, ז.א. יוסף היה עתה כבן 40 שנה. ראובן היה מבוגר מיוסף ב 6 שנים, ז.א. הוא היה, בעמדו לפני השליט הקשוח, בן 46.
בהתווכחם עתה בינם לבין עצמם בעברית על אשמתם מן העבר כלפי אחיהם, "לא ידעו כי שומע יוסף, כי המליץ בינותם". רש"י טוען, בודאי על סמך מדרש אגדה, כי המליץ היה מנשה, בנו של יוסף.
בן כמה היה מנשה לעת הזאת? הוא נולד לפני שנות הרעב, הכי מוקדם בשנה השנייה של נשואי צפנת-פענח לאסנת בת פוטיפרע. מנשה היה עתה, בשנה השנייה או השלישית המשוערת של הרעב, בן 7 או בן 8, מקסימום בן 9 שנים. דעתי לא מאשרת, כי יוסף היה מסתכן בכך, שילד או נער יהיה המליץ, דבר שהיה גורם "לתהייה מיותרת" של אחיו, שלא שיערו מי הוא. והרי הוא לא רצה בשלב זה, כי יכירוהו. וכי לא היו במצרים גברים מבוגרים יודעי שפות העמים השכנים? בודאי כן! מרגלים, חיילים וקצינים לשעבר ששרתו בארצות כנען, ואולי אף שבויים משם, ועוד.
אודיע כאן את דעתי, כי בין המדרשים, שנכתבו בימי המשנה והתלמוד, ישנם מדרשי הלכה, המחייבים. אך ישנם יותר מדרשי אגדה, שאני מתייחס אליהם כאל אגדות, שרוצות לייפות את הסיפור ולסבר את האמונה. אך בזמן שחוברו, היו כותביהם הרחק-הרחק ממוקד האירועים, גם בזמן, גם בגיאוגרפיה וגם

בתרבות הסביבתית בה חיו בעלי האגדות. הזמנים הקשים שעברו על עם ישראל, כבר אחרי החורבן השני וכשלוש מרד בר-כוכבא לפני דור או יותר, הזמינו את בעלי האגדה לספר סיפורים מלבבים, שאין המציאות מלפני 2000 שנה ויותר, בו אירעו הדברים, מתאימה להם.

גישתי מנסה להבין את האירועים באופן מציאותי לאותה תקופה.

אין לי מה להוסיף משלי לדרמה הגדולה אותה "בישל" צפנת פענח לאחיו, עד אשר חזרו מכנען, כאשר עמם בשמים, דבש ומפרות היבשים של הארץ, שהבצורת החורפית לא מנעה את הבשלתם, או שנשמרו משנים קודמות. נראה לי, כי עברו עוד כשנתיים והאחים שוב יורדים לשבור בר, בהביאם עמם הפעם גם את צעיר האחים, את בנימין, שהיה אז כבן 26. יהודה שהתעמת עם השליט המצרי האכזר על שילוח האח הצעיר הביתה, והוא, יהודה, ייאסר במקומו, היה אז כבן 43 - 44, בו בזמן שיוסף היה כבן 40 - 41. בסוף מתגלה האמת, ויוסף פוסק, כי לא האחים שלחו אותו מצרימה, "כי למחיה שלחני א-להים הנה ולהחיות לכם לפליטה גדולה"

מיהו הפרעה, אשר הזמין את יעקב וביתו לבוא מצרימה ?

סביר בעיני, כי פרעה תותמוס הראשון, זה אשר העלה את יוסף למשנה לו, הוא אותו פרעה אשר עליו כתוב בהמשך: "והקול נשמע כי באו אחי יוסף; וייטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו ויאמר ליוסף אמור אל אחיך זאת עשו: טענו את בעירכם ולכו-באו ארצה כנען. וקחו את אביכם ואת בתיכם ובואו אלי ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ". כי הרי צפנת פענח, המשנה שלו, הציל את מצרים מרעב כבד. נראה מן הפסוקים, כי יוסף לא הוצרך לפנות במיוחד לפרעה כדי לבקש אישור כניסה למשפחתו למצרים, ההיתר ניתן ליעקב וביתו באופן טבעי ביותר. מכאן, שתותמוס הראשון ויועציו המדיניים הבינו בעצמם, כי ממשפחתו של המשנה למלך צפנת פענח לא צפויה כל סכנה מדינית למצרים. הם הובדלו בתודעת המצרים, עקב תרומתו הכבירה של בנם למצרים, מיתר יושבי ערי כנען, מן החיתים, האמורים, האדומים ובני עשו, אנשי הר שעיר וכו'.

איזה מחשבות התרוצצו במוחו של יעקב בהעדר בניו פעמיים ?

כדי לרדת מצרימה לשבור בר ולחזור לחברון, הוצרכו הבנים באופן טבעי עד חמישה שבועות. לא נודע לנו מתורתנו, איזה עינויי נפש ורוח עברו על יעקב אביהם, במשך ימים ולילות ארוכים אלה ? מי סמך אותו בבדידותו הנוראה ? לאה ? בלהה ? זילפה ? שלושתן ביחד ? גם בנימין במסע הראשון ? כיצד הסביר לעצמו התופעה המדהימה, כי בניו חזרו לא רק עם בר, כי גם עם כל כספם שלקחו עמם ? האם לא חשד בהם, כי עשו איזו קומבינה לא ישרה נגד מוכרי הבר ?

כיצד פירש לעצמו סיפורם של בניו, אודות התנכלות שליט מצרים להם ? האם קישר זאת עם המצב המדיני ששרר אז בין ערי כנען לבין ממלכת מצרים ?

כאשר ביקש מהם לחזור שנית לקנות בר, הכיצד הסביר לעצמו, כי השליט המצרי דרש שיביאו את אחיהם הצעיר בנימין אתם ? האם התעורר בו חשד כלשהו, שמשו מוזר, לא טבעי, מתרחש כאן ? כאשר לבסוף ירדו שנית, לא נודע ליעקב כלום אודות הטרגדיה עם כוס השליט בשקן של בנימין. כן לא נודע לו על הויכוח הלוהט בין השליט לבין יהודה ולבסוף על התגלותו של יוסף לפני אחיו....

כאשר חזרו הבנים, בנימין אתם ושמעון אתם וסיפורם המדהים וכאשר ראה את העגלות ששלח יוסף, ויפג לבו, כי לא האמין להם... האם היה לו התקף לב קל ? מותר להניח.

"...ותחי רוח יעקב אביהם. ויאמר ישראל: רב, עוד יוסף בני חי, אראנו בטרם אמות". מה, כח. היטב מסביר הרש"ר את חילופי השמות יעקב-ישראל בפסוקים הבאים: מדכאון לאופוריה ובחזרה.

ירידת יעקב ובניו מצרימה

הנסיעה התנהלה בשני קטעים: מחברון לבאר שבע כנראה על חמורים, בגלל דרכי ההר; ומכאן עד למצרים בדרכי שפלה ומדבר בעגלות ששלח פרעה לאבי צפנת פענח משנהו. (שני מסלולים אפשריים) המשפחה צוידה היטב במזון לדרך, כפי שפורט: "ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים ועשר אתונות נושאות בר ולחם ומזון לאביו, לדרך". שנת ירידת יעקב ומשפחתו מצרימה הייתה בסביבות 1520 – 1519 לפסה"נ [= 2240 – 2241 למנינו]. יוסף נסע לקראת אביו במרכבה אל ארץ גושן בגבול המדבר. אחרי המפגש המרגש מאוד: "ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמידהו לפני פרעה, ויברך יעקב את פרעה" [מז, ז]. פסוק קצר זה מסתיר נסיעה ארוכה מאוד מגושן לאורך הדלתה של היאור ולאורך כל עמק הנילוס עד מרכז שלטון הממלכה בנא אמון, מרחק של עוד כ 600 ק"מ ואולי אף יותר. (ראה במפה) ---- "ויושב יוסף את אביו ואת אחיו ויתן להם אחוזה בארץ מצרים, במיטב הארץ בארץ רעמסס, כאשר ציוה פרעה".

קודם אדגיש, כי יוסף דאג לכך לקבל צו מלכותי להושבת בני ישראל במחוז הצפון-מזרחי המרוחק ביותר מאזור השלטון המרכזי של הימים ההם בנא אמון, קרוב לדרך היציאה מן הארץ בכיוון אל כנען. שנית בולטת כאן העובדה, שמשה כתב את התורה, אמנם על פי ה', כ 300 שנה מאוחר יותר! כי שלטון מלכי רעמסס החל רק 200 שנה אחרי המעשה המתואר, בשנת 1320 לפסה"נ והאזור בדלתה, בקרבתו הוקמה בירתם רעמסס, נקרא לפני תקופת יוסף ויעקב "צוען מצרים". מדוע לא קרא משה בכתיבתו את האזור פשוט גושן, לא מובנת לי. אולי נצרכה בתודעת משה העובדה, ששם שועבדו בימי חייו בני ישראל [דורות אחרי התקבלם בברכה במצרים] בצורה כה אכזרית ואיומה במשך שלושה דורות; משם ברח למדין ומשם הוציא את בני ישראל היוצאים מארץ מצרים ולכן כתב שם זה [?]

האם סיפר יוסף לאביו אי-פעם, מה עוללו לו אחיו, כשהוא, אביו, שלח אותו לשאול לשלומם,

כשהם רועים בשכם? האם יעקב לא שאל אותו הכיצד התגלגל למצרים? ומדוע לא התקשר אליו לנענן? האם ענה יוסף על כך בצורה מעורפלת? נראה, ששאלה זו נשארה ללא תשובה, אם נשאלה. כי הרי יוסף לא רצה עתה, אחרי שכל הסיפור הנוגה הסתיים לטובה, להכתים את אחיו ולגרום לאביו לשנוא אותם לעד או להוריד את שיבתו בעגמת נפש שאולה. להבנתי, פעל יוסף כך אולי מפאת

צדיקותו!

אך עוד שאלה היה על יעקב לשאול את יוסף: כיצד קרה שעלית לכזו גדולה במצרים? ואם היא נשאלה, מה ענה יוסף לאביו? כי הרי בלי לספר על כליאתו בבית הבור, לא היה עולה לגדולה? והרי ללא היותו נער-עבד-עברי בבית פוטיפר, לא הייתה אשת השר מנסה לפתות אותו? והרי ללא סירובו להיענות לתביעתה המוצדקת מבחינתה, כי היה רק עבד, לא היה מגיע לבית הסוהר! וכיצד ומדוע נקלע למצב הביש, להיות נער-עבד-עברי בבית שר הטבחים המצרי?

לא ידוע לי על חכמינו או מדרשינו שהעלו שאלות אלה, ומה הייתה תשובתם להן? הרב חיים טובולסקי, רבה של חיבת ציון, העלה לפני את הסברו הבא: "מותר להניח, כי יוסף ואביו לבנו ביניהם בודאי את השאלות החמורות האלה אודות שילוחו למצרים ותרמית אחיו לאביהם. אך מאחר ויעקב "שמר את הדבר" מיד אחרי שיוסף סיפר את חלומותיו לו ולאחיו; ויוסף לא נשתכח מזיכרונו כל אותן השנים שנעדר מביתו וממשפחתו, - בניגוד למת שמשכתח לאחר זמן, - כך מאירים מחכמינו-, חי יעקב כל אותו זמן בתחושה, כי מהלך בלתי טבעי אולי, אך מכון משמים, נעלם מידיעתו.

גם יוסף השתכנע במהלך האירועים הדרמטיים של עלייתו למרום התפקיד והתהילה במצרים, - אחרי הורדתו מצרימה בהשפלה ובבושת פנים, - כי הוא מובל על ידי ההשגחה הא-לוהית. וכך גם הבהיר לאחיו המבוהלים כהוגן בעת שהתגלה לפניהם כאחיהם יוסף: "אל תיראו, כי לא אתם שלחתם אותי הנה כי אם הא-לוהים". על-כן, ובאירה אמונית זו, יכול יוסף לדבר בגלוי עם אביו אודות אחיו ויחסם הרע אליו לפני שנים, בלי שזה שינה עתה את יחס אביו לאחיו, כי הרי משמים נגזר כך. יתרה מכך: זו הייתה אולי ההזדמנות עבור יעקב, להעביר ליוסף את הבשורה מימי אברהם, דרך יצחק ודרכו ליעקב, "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם – ארבע מאות שנה -, ועבדו ועינו אותם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (שינוי הסדר במשפט כאן, הוצע ע"י הרמב"ן)...תשובת הרב זו ספקה את תהייתו. הגלולה המרה הומתקה, על ידי אמונתם המשותפת של אב ובנו, האהוב הוא, כמו אמו שמתה בצעירותה. הסבר זה עונה גם לתהייה נוספת: בברכתו-נבואתו של יעקב לבניו לפני מותו, שבע-עשרה שנה מאוחר יותר, אף אינו מזכיר חטא קשה זה לבניו....

סמכותו של יוסף, כמשנה המלך, בניהול אדמות המדינה

"ויקח יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה...ותהי הארץ לפרעה. ואת העם העביר אותו לערים, מקצה גבול מצרים ועד קצהו. רק אדמת הכהנים לא קנה, כי חוק לכהנים מאת פרעה...מז, כ-כב.

לכהני און הייתה פריבילגיה יחסנית מיוחדת בממלכת מצרים של השושלת ה' י"ח, מפרעה הראשון 'יעחמס הראשון עד אחרון שושלת זו- חורמחב, עמו מסתיימת תקופת "תור הזהב" של בני ישראל במצרים, בה התחלפו 13 פרעונים במשך 250 שנים. כי הרי הם טיפחו את "האלהתם" של הפרעונים ושרתו אותם בטכסי ההאלהה. תמורת שירות זה היה שכרם שמירה קפדנית על רכושם הקרקעי. גם יוסף, משנה המלך השלישי, אשר בשרותו מתואר פעלו האדמיניסטרטיבי-שלטוני זה של הלאמת האדמות לממלכה, לא היה מורשה לשנות חוק פרעוני זה. - בודאי גם לא היה מעוניין בכך, כי הרי הוא עצמו חותן למשפחת כוהנים זו והיה חלק ממנה, כדי להעלותו מעבד עברי לדרגת אצולה מצרית מיוחסת

גם בניו מנשה ואפרים זכו אולי לרשת משהו מנכסי דלא-ניידי של סבם פוטיפרע כהן און דרך אמם אסנת אך תורתנו לא אומרת על כך ולא כלום, כי אין חשיבות לנו בנכסים קרקעיים במצרים. תורתנו מוכיחה לנו, כי הסדר מלוכני-כהונתי זה אינו לפי רוחה, כי מאוחר יותר לא זוכה שבט לוי כולו, ומשפחת הכוהנים בתוכו, בנחלת קרקע בתוך בני ישראל, "כי ה" הוא נחלתם". על פי התורה, אין פרוטקציה חומרית כזו למשרתי הקודש, כפי שהיה במצרים למשפחות הכהונה, אלא הם נטולי קרקע.

מותו של יעקב אבינו ומסע קבורתו

אבינו יעקב-ישראל חי רק 147 שנים לעומת אביו יצחק שחי 180 שנים וסבו אברהם שחי 175 שנים; [חיי יעקב: ב'ק"ח – ב'רנ"ה למנינו (2108-2255) = 1652-1505 לפסה"נ] כפי שהדגיש זאת יעקב בעמדו לפני פרעה: "מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי".... אך אני שואל: הכיצד "סיכם" כאן יעקב את חייו לפני פרעה, עוד בטרם מותו? הרי הגיע רק זה עתה למצרים, ובנו יוסף ידאג לו ולמשפחתו? האם חש כבר את מותו קרוב? אולי הרמז לכך נמצא בשתי המילים "ויפג לבו", כי לא האמין להם כאשר בישרו לו בניו בבואם ממצרים- "עוד יוסף חיי".

האם היה ליעקב התקף-לב קל ברגע זה ? האם אולי סבל מחולשת לב ימים רבים, עקב צערו על "טורף טורף יוסף" ? והאם אמירתו "אמותה הפעם" כאשר בישרו לו כי יוסף חי, היא לא אמירה סתמית אלא תחושתו הגופנית, כי מותו קרוב ?
אחרת קשה להבין, כי כבר עתה, בעמדו לפני פרעה לראשונה, הוא מודיע לו כי חייו כבר מסתיימים...

"וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן - ויאחזו בה ויפרו וירבו מאוד". מז, כז.

התורה לא מוסרת לנו כמה זמן וכמה דורות כוללת אמירה זו. האם מדובר בכמה שנים, בעשור או במאות שנים ?

על כך אפרט בהמשך, בהסברי לדברי התורה בסוף פרשת ויחי ובתחילת פרשת שמות.
"ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב, שני חייו, שבע שנים וארבעים ומאת שנה. ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף, ויאמר לו..... אל נא תקברני במצרים. ושכבתי עם אבותי ונשאיתני ממצרים וקברתני בקבורתם, ויאמר: אנכי אעשה כדברך. ויאמר השבעה לי וישבע לו, וישתחו ישראל על ראש המיטה". מז, כח-לא.
מה ראה יעקב להשביע את יוסף ולא הסתפק בתשובתו – "אנכי אעשה כדברך". על כך להלן:
"**ויצו אותם** (את בניו) ויאמר אליהם, אני נאסף אל עמי, קברו אותי אל אבותי, אל המערה אשר בשדה עפרון **החתי**. במערה אשר בשדה המכפלה אשר על פני ממרא, אשר קנה אברהם את השדה מאת עפרון **החתי** לאחוזת קבר..... שמה קברתי את לאה. מקנה השדה והמערה אשר בו מאת בני **חת**. נ, כט-לב.

שלוש פעמים הדגיש יעקב לבניו, כי קבורתו תהיה במערה שנקנתה מאת **בני חת**, תוך כדי ציווי לבניו, בידעו את הבעייתיות להוציא את גופתו ממצרים ולהובילה אל ארץ אויב. זו גם הסיבה שהשביע את יוסף ולא הסתפק בהבטחתו גרידא. אך הוא חשש כנראה להזכיר ליוסף, כי מדובר במסע אל ארץ **בני חת**, אויבי מצרים [הוא כמובן ידע זאת], היותו פקיד מצרי גבוה, שלא רצוי להזכיר את אויבי ארצו. אולי חשש יעקב, שיוסף יבהיר לו את הבעייתיות בדרישה כזו....?

אגב: כאן נודע לנו לראשונה, כי לאה אשתו כבר מתה לפני ירידת מצרים ונקברה בחברון. אין התורה מספרת לנו על בלהה וזלפה שילדו לו ארבעה מבניו ! האם עדיין חיו עמו גם במצרים או האם מתו ?
..."ויכל יעקב לצוות את בניו ויאסוף רגליו אל המטה ויגוע, ויאסף אל עמיו. מט, לג.
ויפול יוסף על פני אביו ויבך עליו וישק לו..... ויחנטו הרפאים את ישראל.ויבכו אותו מצרים שבעים יום..... נ, א-ג.

וידבר יוסף אל **בית פרעה** לאמר: אם נא מצאתי חן בעיניכם **דברו נא באזני פרעה** לאמר: אבי השביעני לאמר, הנה אנכי מת, בקברי אשר כריתי לי בארץ כנען שמה תקברני, ועתה **אעלה נא** ואקברה את אבי **ואשובה**. ג, ד-ה. כבר האיר הרש"ר ושאל על כך, בלי לדעת תשובה לשאלה, מה ראה יוסף לפנות לפרעה **דרך ביתו** ולא לפנות אליו **ישירות**, כנהוג כנראה עד עתה ? הרי היה משנה לפרעה שזה התייעץ עמו בכל עניין כלכלי הנוגע לממלכה האדירה ! ! ומה הלשון המתרפסת שהוא נוקט בבקשו להביא את אביו המכובד לקבר בארץ כנען ? **אם נא** – **מצאתי חן בעיניכם** - **דברו נא** באזני פרעה וכו' ... מדוע יוסף לא העז לפנות ישירות אל פרעה ? והדגשתו בסוף - "**ואשובה**"... מותר להניח, כי פנייה ישירה אל הפרעה שהוא היה משנה לו, יכלה להתפרש כבגידה בממלכת מצרים וסימן היותם של יוסף ומשפחתו עדיין קשורים למולדתם הכנענית-חתית [הרי בני חת שלטו בחברון !]. פנייה כזו יכלה גם להיחשב לכפיות טובה מצד משפחה העברית זרה זו, שבאה למצוא פרנסה בארצו; והוא מלך מצרים נתן להם מחוז שלם למחייתם, מתוך כבוד למשנה לו, צפנת פענח. לכן פנה יוסף אל בית פרעה, משפחתו ויועציו הזקנים, הבוטחים בו. אלה הם שביכו את אביו שבעים יום, בודאי מתוך כבוד לזקנים כמותם, גם אם עברי היה יעקב. פניית יוסף העקיפה הייתה אם-כן פנייה דיפלומטית.

"ויאמר פרעה עלה וקבר את אביך כאשר השביעך". נ, ו (אולי שלט אז כבר בנו תחותמס השני ?) פרעה ענה לו ישירות בחיוב, סימן של אמון מלא שהוא רכש ליוסף, כמצרי חדש ומשנה לו. "ויעל יוסף לקבר את אביו ויעלו אתו כל עבדי פרעה זקני בתו וכל זקני ארץ מצרים". נ, ז. - הרי לנו "רמז עבה", כי השיג והשיח שהיה ליוסף משנה המלך עם זקני בית פרעה ונכבדי מצרים הזקנים בכלל, היה נכון. - יתכן אפילו, כי תחותמס השני (?) רצה לנצל הזדמנות זו, כדי לחדש או לחזק את אחיזת הצבאית-מדינית של מצרים על האזורים לאורך הים האדום, דרום מדבר סיני [כפי שקראים אלה כיום וכך יתר השמות הגיאוגרפיים] על מרבצי ומכרות הנחושת שם, וצפונה לאורך הערבה ממערב למדין והר שעיר, או אף מזרחה מהם, עד בואו לארצות מואב ועמון, שכנראה לא היו מאוגדים עד אז כמדינות עצמאיות, כפי שמרמזת תורתנו: "ויעל עמו גם רכב גם פרשים ויהי המתנה כבד מאד. ויבאו עד גורן האטד אשר בעבר הירדן ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד ויעש [שם] לאביו אבל שבעת ימים. נ, ט-י.

מסע ההלוויה בליווי צבא חזק לא נערך בדרך הקצרה והקרובה ביותר, מארץ גושן שבקרבת הים הגדול ב"דרך הים" בצפון המדבר, או "דרך שור" במרכזו, אלא דרך ארוכה בהרבה, העוקפת את דרום ארץ כנען ממזרח. כי בדרום שלטו כנראה בעת ההיא החתים, מלכי גרר הפלישתים ועמי מזרח אחרים המתלווים אליהם. הדרך העוקפת עברה כנראה מ"און" דרומה דרך האגמים המרים ומרכז המדבר לאיל פארן, היא עציון-גבר, היא אילת [כך שמם מאוחר יותר בהרבה]; או לאורך הים האדום והמדבר ומשם צפון-מזרחה ב"דרך המלך" אל ארצות עבר הירדן, מואב ועמון. [ראה במפה הבאה] יש חוקרים הסוברים, כי מדינות אלה נוסדו ממש בעת ההיא כארצות נשלטות ע"י מצרים, או כבעלות ברית נגד אויביהם החתים והאמורים בצפון ובמערב, לכן המסע העוקף, הארוך והמפרך, שארך בודאי ימים רבים ואף שבועות...

"וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגורן האטד ויאמרו אבל כבד זה למצרים, על כן קרא שמה אבל מצרים אשר בעבר הירדן". נ, יא. עמי כנען עקבו בדאגה אחרי המסע הצבאי המצרי בדרום ובמזרח לארצם, עד אשר הגיעו למסקנה שהשקיטה רוחם, כי לפנייהם רק מסע אבל למצרים. שלש פעמים מדגישה תורתנו שהמסע המצרי הסתיים בעבר הירדן.

עובדה מחזקת תזה זו הוא ההמשך: ויעשו לו בניו כן כאשר צום. וישאו אתו בניו ארצה כנען ויקברו אתו במערת שדה המכפלה אשר קנה אברהם את השדה לאחוזת קבר מאת עפרן החתני על פני ממרא. נ, יב. רק בניו, ילידי כנען, המשיכו מעבר הירדן לשאת את גוויית אביהם לחברון והפמליה הצבאית-מצרית נשארה מעבר לירדן במזרח בלי לחזור לכנען. לבני יעקב היה בודאי כתב קניין על "השדה ומערת המכפלה אשר בו" ולכן יכלו לחצות את הגבול לכנען מערבה ולבוא דרך יריחו, הרי המרכז ומשם דרומה לחברון, עוד כברת דרך ארוכה. המסע ארך אם כן זמן רב ודרש צדה לדרך !! ואחר כך, כפי שהבטיח יוסף-צפנת פענח לשליט המצרי: "וישב יוסף מצרימה, הוא ואחיו וכל העולים אתו לקבר את אביו, אחרי קברו את אביו". נ, יד.

חשוב היה לי לפרט קטע זה מסוף חיי יעקב אבינו והבאת גווייתו לכנען בדרך עוקפת, כי זה "מוכיח" לקורא, כי יש צורך באינטרפרטציה מדינית-פוליטית של פרשיות בתורה, אשר בלעדי הבנה כזו, חלקים בתורה בלתי שקופים לדעתי. בימי חכמינו-פרשנינו לא היו ידיעות אלה קיימות, אך כיום המידע מצוי. וכך יכולתי להשלים את הנתונים המרומזים בתורה עם הידע הגיאוגרפי וההיסטורי הנוכחי, כפי שהנחה אותי אבי ז"ל לפני ששים ושמונה שנים, זכרו מבורך. זה משלים את זה !!

ב"ספר הישר, הוא ספר דברי הימים כסדר התורה" [ראה בעמ' 33] כתוב: הפרעה שהעלה את יוסף למשנה לו, מת בשלשים ושתיים שנה לרדת בני ישראל מצרימה והייתה זו השנה השבעים ואחת לחיי יוסף ואז מונה בנו מנרון [ביוונית] תחתיו, הוא תחותמס השני, בסביבות שנת 2270 למניננו = 1490 - לפסה"נ.

מותו של יוסף במצרים

יוסף זכה לשרת עוד את תחותימס השני וכנראה גם את אשתו חַטְשַפְסוֹת ששלטה זמן-מה אחרי מות בעלה; וכן כנראה גם את תחותימס השלישי, [ז.א. 3 פרעונים ופרעונית אחת], אשר בזמן שליטתו של האחרון מת יוסף במצרים, מכובד מאוד, אך צעיר יחסית לתקופתו, ככתוב בפסוקים כב, כג + כו: "וישב יוסף במצרים, הוא ובית אביו ויחי יוסף 110 שנים. וירא יוסף לאפרים בני שלשים [בנים לנכדים]. גם בני מכיר בן מנשה יולדו על ברכי יוסף [בנים לנכד אחד]. וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים". חזק - סוף ספר בראשית. "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את [=עם] יעקב, איש וביתו באו".... שמות, א, א " ויוסף היה במצרים". שמות, א, ו.

נולד בחרן בשנת 2199 למניננו = 1561 לפסה"נ, על יד רחל ;
[להלן שמותיהם לפי הסדר בשמות, ב-ג, בתוספת שנות לידתם לפי חישובי, ואח"כ אביא גם את שנות מותם, (מחושב על ידי לפי "ספר הישר" -ראה עמ. 33) המציין את אלה מזמן רדת ישראל למצרים = שנת 2238 למניננו - 1505 לפסה"נ]
ראובן נולד בחרן בשנת 2193 למניננו, = 1567 לפסה"נ, ע"י לאה ;
שמעון " " " " 2194 " = 1566 " , ע"י לאה ;
לוי " " " " 2195 " = 1565 " , ע"י לאה ;
ויהודה " " " " 2196 " = 1564 " , ע"י לאה ;
יששכר " " " " 2199 " = 1561 " , ע"י לאה בתחילת השנה ;
זבולון " " " " 2199 " = 1561 " , ע"י לאה בסוף אותה שנה ;
ובנימין " בכנען " 2210 " = 1550 " , ע"י רחל שמתה עקב הלידה הקשה.
דן " בחרן " 2195 " = 1565 " , ע"י בלהה ,
ונפתלי " " " " 2197 " = 1563 " , ע"י בלהה ;
גד " " " " 2198 " = 1562 " , ע"י זלפה
ואשר " " " " 2199 " = 1561 " , ע"י זלפה.

"וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא" . שמות, א, ז.

אין התורה מוסרת לנו באיזה גיל מתו אחיו, אך בספר הישר [ראה עמ. 29 בעבודתי] יש רישומים על כך, לפי סדר כרונולוגי של מותם, כדהלן:

"ותשקוט ארץ מצרים מהמלחמה בעת ההיא, בימי יוסף ואחיו....."

"וימת יוסף בשנת שבעים ואחת, לרדת ישראל מצרימה. ויוסף בן 110 שנה במותו בארץ מצרים".

1451 לפסה"נ =

" **וזבולון** בן יעקב מת בשנת שבעים וארבע לרדת בני ישראל מצרימה, בן 114. " 1447 =
" **ושמעון** בן יעקב מת בשנת שבעים וחמש לרדת בני ישראל למצרים, בן 129. " 1446 =
" **וראובן** בן יעקב מת בשנת שבעים ותשע לרדת בני ישראל מצרימה, בן 125. " 1442 =
" **ודן** בן יעקב אחיו מת בשנת שמונים לרדת בני ישראל מצרימה, בן 124. " 1441 =
" **ויששכר** בן יעקב מת בשנת שמונים ואחת לרדת בני ישראל למצרים, בן 122. " 1439 =
" **ואשר** בן יעקב מת בשנת שמונים ושתים לרדת בני ישראל למצרים, בן 123. " 1438 =
" **וגד** בן יעקב מת בשנת שמונים ושלוש לרדת בני ישראל למצרים, בן 125. " 1437 =
" **ויהודה** בן יעקב מת בשנת שמונים ושיש לרדת בני ישראל למצרים, בן 129. " 1434 =
" **ובנימין** בן יעקב מת בשנת שמונים ושבע לרדת בני ישראל למצרים, בן 117. " 1433 =
" **ונפתלי** בן יעקב מת בשנת שמונים ותשע לרדת בני ישראל למצרים, בן 132. " 1431 =
" **ולוי** בן יעקב מת בשנת תשעים ושלוש לרדת בני ישראל למצרים, בן 137. " 1427 =

דינה אחותם לא מזכרת יותר, פרט לירידתה מצרימה עם אביה (מו, טו), מאז שנאנסה על ידי שכם בן חמור החוי. פרשנות אודותיה מונה את **שואל בן הכנענית** בין **צאצאי שמעון**, שסיפח את אחותו לשבטו, - הקרואה כאן הכנענית, כי נבעלה ע"י כנעני -, ראה רש"י ורש"ר שם, כפי שפרטתי בע.32.

"כל הדור ההוא" חי ומת בימי שלטון תחותימס ב" וג', פרט למות ארבעת אחרוני אחי יוסף, שמתו כנראה בראשית שלטונו של אמנחתופ השני. לסוף תקופת תחותימס ג' שייך פרק סמוי בתולדות בני ישראל והוא כמה "יציאות מצרים" של בני אפרים, - שלא כולם צלחו, הרבה לפני יציאת מצרים הגדולה. שני רמזים על כך ימצא קורא התנ"ך הערני :

(1) בספר "מלכים": "ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים... במלך שלמה על ישראל, ויבן הבית לה", שם ו,א.

חישוב של 480 ש' אחורה מתחילת בנין המקדש של שלמה [968 לפס"ה] מראה את שנת 1448 לפס"ה, שלוש שנים אחרי מות יוסף. בזמן ההוא מלך פרעה תחותימס ג' (1490 - עד 1436 לפס"ה), אשר כבש את כל המזרח התיכון עד לפרת, וארץ כנען הייתה נחלה מצרית. ברורה היא האפשרות של משפחות בני ישראל ובני יוסף בראשם, ללכת ולבא ארצה כנען, כדי לנהל שם את עסקיהם ובעיקר עדריהם.

(2) וכך כתוב "בדברי הימים" א': ובני אפרים שתלח וברד בנו ותחת בנו ואלעדה בנו. וזבד בנו ושתלח בנו וזרד ואלעד, והרגום אנשי גת, הנולדים בארץ, כי ירדו לקחת את מקניהם. ויתאבל אפרים אביהם ימים רבים ויבאו אחיו לנחמו. שם, כ-כב... אני למד מכאן, כי ההליכה לכנען הייתה גלויה, אולי אפילו כחלק מן הכלכלה החקלאית המצרית במחוז גושן, לחבר בין חלק פורה זה לבין המרעה בכנען. לכן הלכו בני אפרים ברשות הממלכה ואולי אף בשמה לשם; ואנשי גת, ז.א. כנענים, הרגום. אף משתמע, כי המוזכרים כאן בשמם היו ילידי ארץ כנען. מכאן, כי חלק מבני אפרים, נכדי יוסף ואסנת בת פוטיפרע חזרו אחרי מות סבם לכנען והולידו שם את ילדיהם. הם הרי היו בני ישראל מצד הסב ומצריים מצד האם, לכן התאימו להיות אנשי קשר בין המולדת האחרונה מצרים לבין המולדת הקדומה יותר, כנען. רצוי גם לשים כאן לב לתרגומו-פירושו של יונתן בן עוזיאל בנושא מנין "תלתין שמיטין" וכן לפרוש "ימי קדם" האומר: ...ועכ"פ היה מעשה זה בעת שהיו במצרים ואפרים חי עדיין....וכו"

פרופ' חרטום מציין בפרושו, כי נרמז כאן מאורע בלתי ידוע ממקור אחר.... מסורותינו מדברות על עוד יציאות מצרים של בני אפרים 12 שנה אחרי שיעבוד מצרים, = 1312 - שנת בתמ"ח למנינו; 40 שנה מאוחר יותר = 1270 - ; ואחרי זה יציאת מצרים העיקרית ע"י משה ע"פ ה". [ראה להלן]

לדעתי, כל המחשבים 480 שנה לבניית מקדש שלמה ע"פ יציאת מצרים הרשמית הגדולה, טועים ומטעים, כי לא לקחו בחשבון יציאות בני אפרים ממצרים לכנען !!! דעת חוקרים מסוימים היא, כי אזור שכם היה כבר מיושב בבני ישראל, כנראה מבני אפרים, בימי כיבוש ארץ כנען ע"י יהושע בן נון, לכן לא הייתה כל מערכה של כיבוש שכם וסביבותיה על ידי יהושע ושבטי ישראל.

"ובני ישראל - פרו - וישרצו - וירבו - ויעצמו - במאוד - מאוד - ותמלא הארץ

אותם. שמות, א, ז.

בפסוק יש 7 מונחים כדי לציין את רבייתם העצומה של בני ישראל. הקורא המצוי לא מבין, כי משפט קצר וקצוב זה, מכיל בתוכו תקופה ארוכה של שגשוג כלכלי וריבוי **טבעי**, עד כדי האמירה הידועה של מי מחז"ל, כי לנשות ישראל היו ששה ולדות בכרס אחת, ז.א. נולדו ששיות בכל לידה. הרי לנו שוב מיסטיפיקציה מיותרת, אשר לא תתכן במציאות ולכן היא לא אמינה ! הכוונה צריכה להיות, כי כל

אשה עבריה ילדה ששה ילדים בימי חייה. הכלכלה הטובה אפשרה זאת וזה היה טבעי לגמרי לעבריות! לא היה כאן כל נס מיוחד ולא הוקוס-פוקוס על-טבעי! [600.000 גברים + נשים וטפם יוצאי מצרים התפתחו בדרך הטבע במשך שבעה עד תשעה דורות של פריה ורביה תוך שובע והתעצמות ושלושה דורות בשעבוד, - ולא בדור אחד.] מבט בהיסטוריוגרף מלמד, כי ממות יוסף עד להרעת תנאי ישראל על ידי הפרעה החדש, אשר התורה מצינת אותו לגנאי, עברו לא פחות **מ 130 שנים**! והפלא ופלא: באותה תקופה מלכו על מצרים שבעה פרעונים של השושלת הידודית לבני ישראל. צא ולמד: **שבעה מונחי רבייה** כנגד **שבעה פרעונים חיוביים לבני ישראל**. אלא שחכמינו לא יכלו לפענח עובדה זו, כי לא היו בידיהם כלים היסטוריים לכך. על כן אני רואה זאת לזכות אבות, כי יכולתי לפענח גם צפונות אלה. ואלה הפרעונים שמלכו על מצרים מימי **מות יוסף עד למלך החדש**, שנגיע אליו עוד מעט: תחותימס ג', - אמנחותפ ב' - תחותימס ד', - אמנחותפ ג', - אמנחותפ ד' גם אחנאתון, - תותאנחאמון, וחורמחב. אמנחותפ ג' + אחנאתון או אמנחותפ ד' התפרסמו במיוחד כמלכי אל עמרנה בירתם, הנמצאת צפונה יותר ובחצי הדרך בין נא אמן בדרום לבין נף-מף או ממפיס (ביוניתי) בצפון, במקום התפצלות היאור לזרועות משנה רבים, הדלתה [ראה מפת מצרים]. המלך החדש, אודותיו נקרא מיד, הקים את בירתו בצפון, נף או מף. - הפרעה האחרון חורמחב נודע למלך חלש, אשר בימיו התפוררה הממלכה המצרית, עד אשר תפס את השלטון איש חזק שלא מן השושלת ה-18, שמלכה מ 1566 לפסה"נ עד 1320 לפסה"נ, ז"א 246 שנים, ואשר היטיבה לשבטי ישראל במשך כתשעה דורות !!!

"יוקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף" שמות, א, ח.

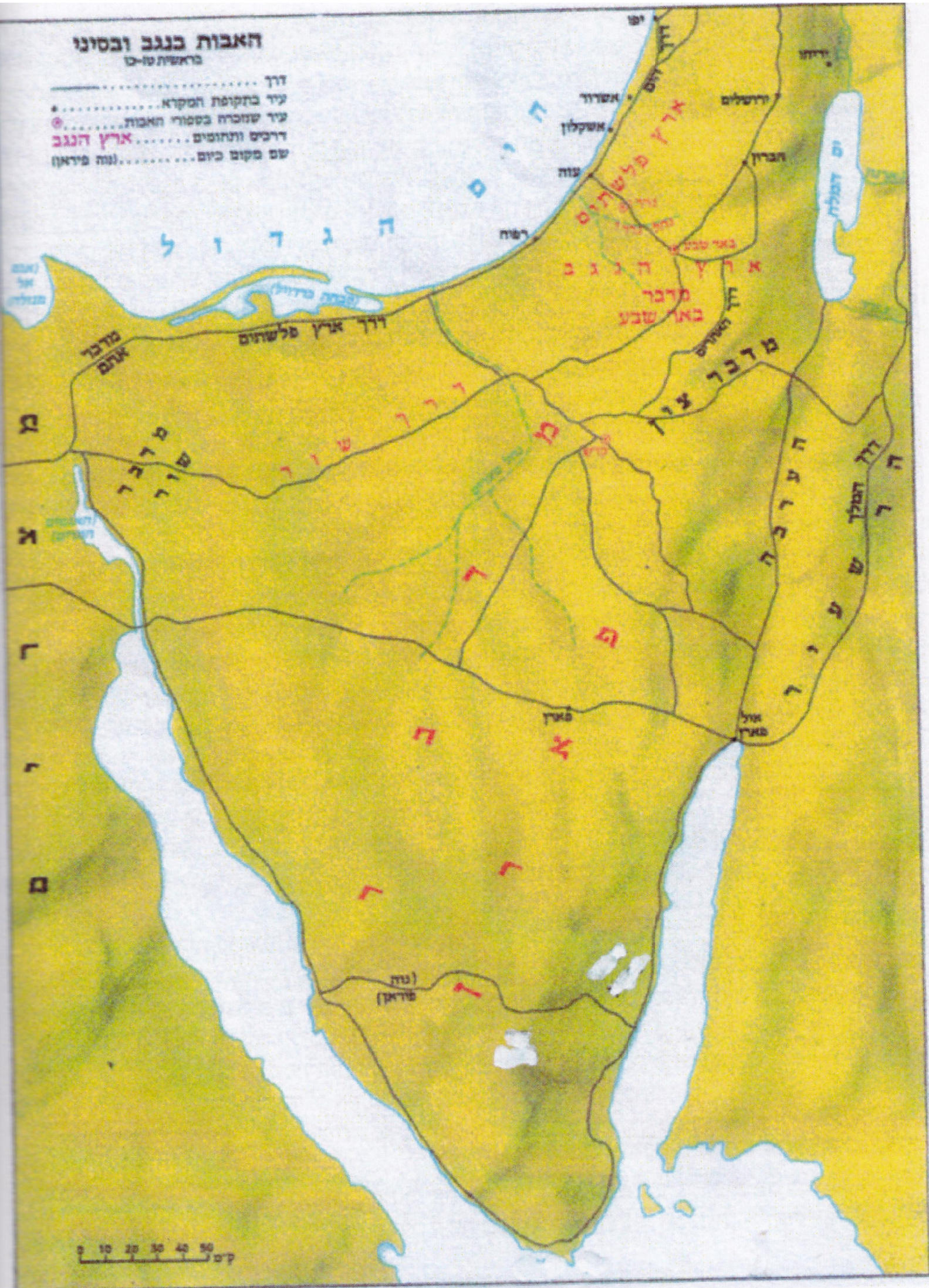
ע"פ התורה אפשר לחשוב שמדובר כאן בפרעה השני, כי עד כה דובר על פרעה אחד, שהעלה את יוסף למשנה למלך ובמשך שלטונו הטיב לבני ישראל עד מות כל הדור ההוא. אך כבר הרש"ר [1808 - 1888] הבין כי מדובר כאן בשושלת פרעונים חדשה וכך הוא מסביר את הפסוק הנ"ל: "מלים אלה בשום אופן אינן מציינות חילופי משמרת רגילים וחוקיים על כס המלוכה. "יוקם על" משמעותו תמיד השתלטות אלימה. נראה אפוא, כי השושלת הותיקה מוגרה והעם והארץ ניתנו בידי אחר ושושלת זרה באה מן הנכר ופשטה על מצרים". פרט ל"שושלת זרה מן הנכר", הניתוח של רש"ר נכון. השושלת החדשה צמחה מנסיכים מצריים שלא השתייכו לשושלת הקודמת, וראשון בהם היה פרעמסס הראשון. ואכן: ב 5 ביולי 1881 גילה החוקר הגרמני הצעיר אמיל ברוגש את מערכת הקברים של השושלת המצרית ה-19. אולי היה מידע זה, בלי לדעת פרטים רבים, ביסוד פרשנותו זו של הרש"ר, שחי עד 1888.

אבהיר כלל: אי-פירוט פרעוני מצרים בשמותיהם ובמספרם בתורתנו, מקביל לחוסר מידע בהירוגליפים המצריים ובכתובות קיר אודות פעלו הכלכלי האדיר של יוסף, הוא צפנת פענח ושל צאצאיו במצרים. אף לא הוזכרה יציאת מצרים של בני ישראל כקטסטרופה לחיל פרעה בפירוסיים המצריים, הגם שנמצאו כמה רמזים חיוורים עליהם, כגון "נסיונות בריחה של עבדים מן העפירו", כנראה עבריים; והקמת ביצורי גבול ומגדלי שמירה בגבול המדבר המזרחי למניעת בריחות כאלה. כל עם וכל תרבות מדגישים בד"כ את החשוב לאותו עם ותרבות בכתביו. המצרים אף לא רשמו לדורות מפלות צבאיות וכשלים מדיניים, בניגוד לתורתנו הכותבת כל האמת, גם אם זו אינה נעימה !!

פרק א בספר שמות, מפסוק ח ועד כב, מתאר את החששות של פרעה מהצטרפות עם ישראל לשונאיו ואת נסיונותיו לצמצם את כוחו על ידי עבודה קשה בשדה ובבניית ערי מסכנות, -לדעתי ערי אחסון מזון,

האבות כנגב ובסיני בראשית טו-כו

- דרך
- * עיר בתקופת המקרא
- ⊙ עיר שזכרה בסמורי האבות
- דרכים ותחומים
- ארץ הנגב**
- שם מקום כיום (נזה פיראן)

מלשון "סוכנות" - בפיתום = פר'אתום ורעמסס = פ'רעמסס; המתת הבנים הנולדים על ידי המיילדות ועד לצו המלכותי להשלכת כל ילוד ליאור, להשבעת התנינים [תמסחים] ששרצו שם. אך בסוף הפרק מציינת תורתנו: "וירב העם ויעצמו מאוד". הילודה הרבה נמשכה !

מי היו הפרעונים ? - ומתי נולד משה ?

על פי התורה נראה, כאילו הפרעה המשעבד והממית הילודים הזכרים היה אחד בלבד. הראשון סיים את חייו בפסוקים כג-כה של פרק ב, ככתוב: "ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו..." והשני הוא זה אשר המשיך לשעבד את העם, עד, אחרי שנים רבות, התיצב לפניו משה רבנו לדרוש את שחרור העם; ואשר הוא זה שרדף לבסוף אחרי בני ישראל למדבר עד ים סוף ושם ניספה עם חילו בים; ויש אומרים, שהוא נשאר חי יחידי, כדי לראות ביד ה' ובמפלתו.

הרישומים המצריים מעידים על שלושה פרעונים שונים במשך התקופה משנת 1320 – ועד ליציאת מצרים מסביב לשנת 1235 - , דהיינו כ 85 שנים, או פ"ו שנים ע"פ ר" יעקב כולי מחכמי צפון אפריקה. ואלה הם: פ'רעמסס הראשון, סתי הראשון ופ'רעמסס השני.

פ'רעמסס הראשון: החוקרים חלוקים על אורך זמן שלטונו ! יש שנותנים לו 8 שנות שלטון ויש שטוענים ששלט רק שנה אחת. כולם בדעה שנעלם מהר בלי להשאיר אחריו עדויות כתובות או, שאלה הועלמו על ידי רושמי הרשומות המצריים. גם יורשיו לא הקימו לו אנדרטה באבו סימבל, בו בזמן שיתר מלכי השושלת הונצחו שם כ"א בפסל ענק. על כן יתכן, כי נרצח על ידי מי מאנשי השלטון או אולי על ידי אנשי חצר מן העבריים שניסו כך לסיים את העינויים שהוטלו על בני עמם ? יתכן, כי העינויים שנגזרו על בני ישראל בראשית שלטונו, בסדר שתוארו בתורתנו בפרק א', חל עליהם הכלל הקדום: "אין מוקדם ומאוחר בתורה"; - וכי הפסוק האחרון "ויצו פרעה לכל עמו לאמור-כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון", חל על ראשית שלטונו, כדי לבטל השפעתם הרבה של צאצאי יוסף, בני אפרים ומנשה על חצר המלוכה, כבעבר, כששרתו את הממלכה הקודמת שהורדה מן השלטון בכח.

מכאן השערתי הראשונה, כי **משה נולד** זמן קצר אחרי גזירה נוראה זו, אולי עוד בשנת שלטונו הראשונה של רעמסס ה' I, בשנת 1319 לפסה"נ. וכי גזרה זו היא, אשר אולי גרמה לרציחתו של פרעה אכזרי זה. כאמור, יתכן שהיו אלה תומכי **סתי הראשון**, בנו, שיעצו לו ואמרו, בשביל מה להרוג את בני השבט המועיל הזה לכלכלתנו, מוטב לנצל אותם לבניית עתידנו !

בכל אופן החלה בנייה קדחתנית באתרים שנועדו לערי אחסון מזון, על אם הדרך ממזרח לדלתה לכיוון כנען, אחת פ'רעמסס [בית רעמסס] על שמו, השניה פר'אתום או פיתום, שתיהן בארץ גושן. [ראה מפות] המחקר גילה עוד, כי בשנת 1318 - גויס הצבא הגדול והחזק ביותר שהיה אי-פעם למצרים, וצבא זה נשלח בפיקודו של סתי I, בנו של רעמסס ה' I לכנען, כדי להלחם נגד החתים ולמגר את שליטתם על כנען ועל האזור כולו. המאבק לא הוכרע ונמשך שנים רבות. על כן מובן, מדוע אמר פרעה רעמסס I לעמו "הנה עם ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו, פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ". חששו של השליט החדש היה מבוסס על

מציאות משנים עברו ! אך מדוע לא גזר מוות על הבנות העבריות הנולדות ? כי רצה אותן כשפחות לעמו או אפילו לנשים, כדי להפיק מהן ילדים בעלי תכונות מוצלחות מן העבריות. גזירת הטבעת כל הזכרים מבני ישראל ביאור, לא יכלה להמשיך הרבה זמן, כי אחרת, כיצד יצאו אחרי עוד שלושה דורות ממצרים 600.000 רגלי, רק הגברים, מלבד הנשים והטף, כפי שמדגישה זאת תורתנו?

אך תתכן הגרסה השנייה על אורך שלטונו של פ'רעמסס הראשון, - שמונה שנים עד שנת 1312, או **ב'תמ"ח** לפי מניננו. אם כך היה, התפתח השעבוד באופן הדרגתי לפי תיאורי התורה, מעבודה בשדה ובבניית ערי המסכנות פיתום ורעמסס [כערי אספקה לצבא המצרי שנלחם בכנען נגד החתים]; ועד לנסיון לרצוח את כל הילודים העבריים על ידי פקודה למילדות ואח"כ, כאשר אלה התחמקו מכך, הוראה לכל עמו - "כל הבן הילוד, היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון".

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" שמות ב, א. בד"כ מבינים, כי עמרם האיש, שהיה "לבית לוי" דור שלישי, עמרם בן קהת בן לוי; אך יוכבד "בת-לוי" הייתה בת ישירה של לוי בן יעקב. וזה קשה, כי לפי הבנה זו של המונח "בת-לוי", הייתה יוכבד בלדתה את בנה משה כבר כבת 130 שנה, כך רש"י. האם לא נורמלי יותר, כי בת-לוי, יוכבד, גם היא הייתה דור שלישי ללוי, אך אביה לא צויין משום-מה? וכי המונח בת-לוי לא יכול לציין, כי גם היא הייתה מבית לוי, בדומה לעמרם, כמוהו דור שלישי? כי הרי לוי בן יעקב מת בן 137 שנה, בשנת 1427, -א.ז. 107 שנים לפני המהפך השלטוני במצרים. אך לוי הוליד אותה לפחות 37 שנה מוקדם יותר, אם הוא, כמו אברהם, שהוליד את יצחק והוא בן 100 שנה. לפי חישוב זה, הייתה יוכבד, אם הולידה את משה בשנת 1319, - בת 145 שנה. [רש"י חישוב רק 130 ש"ש...]. ואם לוי הוליד בגיל 80 שנה, כמו אביו יעקב לפניו, הייתה יוכבד בלדתה את משה בת 165 שנה. ואם נחשוב לפי הגרסה השנייה, כי רעמסס שלט שמונה שנים; והגזרה לזרוק את הבנים הילודים ליאור באה לא בתחילת שלטונו ב 1319, - אלא קרוב לסופו, [ועקב זאת נרצח, - ועם ישראל המשיך להתרבות כמו מקודם] - אז גילה של יוכבד היה צ"ל כבר קרוב ל 170 שנה, וזה ממש בלתי אפשרי!! [שרה אמנו הרתה בגיל 90 וזה לא היה טבעי גם בזמנה לפי דבריה היא בעצמה, כי צחקה בעת הבשורה ואמרה מה שאמרה...!].

כנראה, מרים ואהרון נולדו עוד לפני שנת 1320, - אך משה נולד בין השנים 1319 - עד 1317. וזה תואם פרוש חז"ל, כי "וילך איש", הוא חזר ולקחה אחרי ששלחה בגלל הגזרה, לפי עצת מרים בתו, והפרוש של רש"י ידוע. רש"י ומפרשים אחרים לא ידעו את אורך תקופת הזהב של בני יעקב ויוסף במצרים, כפי שהסברתי זאת לאור גילויי שושלות הפרעונים!!! משום-מה הפכה שנת ב'תמ"ח, היא 1312, - לשנת יציאת מצרים במסורתנו וממנה מונים עד היום רוב הפרשנים את השנים מאז היציאה? כי בברית בין הבתרים אמר ה' לאברהם: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (בראשית טו-יג) הרמב"ן סובר, כי יש להבין את המשפט ככה: "...כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם 400 שנה, [ואח"כ] ועבדום ועינו אותם, ואחרי-כן יצאו ברכוש גדול". צדק הרמב"ן, כי 400 שנה אחרי לידת יצחק בדיוק חלה השנה ב'תמ"ח = 1312; ואז גבר עוד השעבוד שהחל שמונה שנים מקודם, והוא נמשך מאז עוד כ 70 שנים, אם נחסיר מסך שנות שעבוד מצרים כמה שנים של עשר מכות מצרים... יתכן ונכונה ההשערה, כי אז, ב 1312 - יצאו עוד צאצאים מבני יוסף ואפרים את מצרים ועלו מן הארץ לחברון ושכם, ועל זה אמר גם הפרעה היורש את רעמסס I, הוא **סתי הראשון** "הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה, כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ". [אין כידוע, מוקדם ומאוחר בתורה!!] אם כך היה, הייתה לפרעה החדש סתי I סיבה אמיתית לדאגה. הדיוק ההיסטורי-ריאלי נעלם במשך הדורות במסורת פרשנינו ודרשנינו ועמה העובדה האפשרית, שהייתה אז יציאה חלקית נוספת ממצרים. כי אחרי העלמותו של רעמסס I מן השלטון ומרישומי המצריים, מצאו מבני יוסף את השעה כשרה להסתלק מארץ גושן. או הם היו אלה שסילקו את הפרעה העריץ, או היו אלה בני החצר ותומכי סתי הבן, שראו בעין רעה, כיצד רעמסס I מנסה לחסל את שבט העבריים, שאפשר היה להשתמש בהם לטובת המאבק נגד החתים ובני בריתם בכנען, בכך שיכלו להכריח אותם לבנות את ערי האספקה לצבאם, את פיתום [פ-אתום] ואת רעמסס [פ'רעמסס], כפי שתורתנו מציינת זאת בפרק א, פסוק יא :

"וישימו עליו שרי מסיים למען ענותו בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה, את פיתוס ואת רעמסס..." וכו'".
התינוק **משה** נמשה מן היאור בתיבה שהכניח אמו והובא לארמונו של רעמסס I וגודל על ידי בתו, שאולי הייתה גם אשתו של בנו סתי I, כנהוג בבתי המלוכה המצריים. שמה של האם המאמצת לא נמסר לנו בתורה, אך חכמינו קראו לה **בת י-ה**, כי היא פעלה כך כזרוע של ההשגחה הא-לוהית. יתכן ושמה היה **בנת ענת**, בת האלה ענת, כפי שמציע זאת ד"ר ישראל [שייב] אלדד ב"דברי הימים", כך א". על פי הבנתי, היא קראה לתינוק בשם מצרי, [אולי מוס/מוסה], אך תורתנו עברתה את השם ל**משה**, על אף שהיה צ"ל משוי, כי נמשה מן המים. אולי הכוונה הייתה, כי הוא עתיד למשות את עמו ממצרים...

מוסה או משה גדל בבית סתי הראשון

"ויחיה בימים ההם ויגדל **משה** ויצא אל אחיו וירא בסבלותם וירא איש מצרי מכה איש עברי, מאחיו. יא שמות, ב, יא

כמה זמן כולל המונח "בימים ההם ויגדל משה"?
אם אחשיב כראשית שנת מלכותו של סתי I את השנה 1311-, כפי שמציין מקור היסטורי אודות "מצרים העתיקה" בהוצאת Time Life, גדל משה בתחילה בבית הוריו כ 3 שנים עד לגמילתו, [מ 1315- עד 1313-] אח"כ עוד שנה בבית רעמסס I [עד 1312-], והתבגר בבית בנו-יורשו סתי I. [בשנת 1318- הוביל אמנם איש זה את צבאות מצרים למלחמה נגד החתים בצפון, אך לא כמלך, אלא כראש הצבא תחת שלטון אביו רעמסס I, כך אני מסביר את הכתוב אודותיו באנציקלופדיה "תרבות" כרך 8, עמוד 1462]
אחרי שאביו מת, כנראה שלא בדרך הטבע, [עובדה היא שממשיכו השכיחו את פעלו וזכרו ברישומים המצריים], שלט בנו סתי I על מצרים. אגב, הידיעות על חילופי השלטון עמומים הם עד היום והחוקרים מגששים באפלה. [שבעה מקורות היסטוריים שעיינתי בהם, לא קובעים תאריכים כלל ועוד שניים חלוקים בדעותיהם] תורתנו אף היא לא מתייחסת כלל לחילוף אישי זה, כי לא הייתה לכך כל השפעה על מדיניות המצרים כלפי עם ישראל. [כאמור בעבר, אין תורתנו ספר היסטורי, ורק נושאים מהותיים לעם ישראל כלולים בה]
הנער **מוסה-משה** התבגר בארמונו של סתי I ולמד שם, כמו יתר עשרות נסיכי מצרים, את חוכמת השפה והתרבות המצרית, כמו גם התמחה בכישוף ולהטוטים של חרטומי מצרים, כיאה לנסיך מצרי, אחד בין רבים. אפשר להניח, כי מראהו היה שונה מזה של בני גילו, כי הרי ממוצא שמי-עברי היה והם רובם, אם לא כולם היו מבני חם, גם אם מבני האצולה המצרית. יתכן ובני גילו התגרו בו על מראהו השונה ועל כך כי מבית עבדים הוא נאסף אל ארמון המלוכה. כך נודע לו מהם, - ואולי אמו הנסיכה הסבירה לו את מוצאו, בלי שידעה לאיזו משפחה הוא שייך, הרי אסופי היה. אך זכרונות נקודת הציקן לו בודאי בהתבגרו וכך מצא את עצמו מתעניין באלה, שאמרו עליהם, כי אחיו הם. בודאי לא פעם אחת יצא להתחקות אחרי העבדת העבריים, עד שיום אחד ראה איש מצרי מן המשגיחים מכה איש עברי מאחיו. אולי כי משבט לוי היה, מהיר חמה; ואולי לא זאת הסיבה, אך דמו רתח בו מזעם. "וירא כי אין איש... ויך את המצרי...ויטמנהו בחול". במה הכה אותו למוות? האם היה בידיו רומח, או חרב, או אולי שרביט נסיכים? הטמנתו בחול מעידה, כי האזור היה מדברי, או אולי קרוב לים? כיצד הטמינו? בידיו? או האם לקח מעברי לידו כלי חפירה? האם מישוהו מן העבריים עזר לו לטמון את הגוויה? בכל אופן הבין מיד, כי אשמה גדולה רובצת עתה על שכמו. הרי האיש המצרי שהרגו בזעמו, היה ממונה על ידי המלוכה על עבודת העבדים העבריים. אמנם לא ברור, מדוע "פנה כה וכה"? אולי הוא ציפה, שמישהו מן הסובבים, אולי משגיח עבודה אחר, יעמיד את הנוגס על אי-הצדק בהכותו עובד? האם היה משה כה תמים? האם פעלה בו התורשה העברית של צדק ורחמים? או האם רצה רק להבטיח את עצמו מלהראות כפוגע בפקיד המלוכה, שהוא בעצמו שייך אליה? הרי לא הייתה לו כל

סמכות מלהתערב בין משגיח על העבודה לבין עבד עברי ! ספק ביד, אם התכוון להרוג את המצרי... אחד העבריים שפגש למחרת פגע בזולתו והוא נזף בו, וזה העמיד אותו מהר על העובדה, כי אין לו חסות אף מצד העבריים העבדים, וכי הוא נחשב, לפחות אצל חלק מהם, ל"עושה צרות". "וירא משה ויאמר נלעצמו" אכן נודע הדבר". העברי הנזוף לא ידע בודאי, כי האיש שנזף בו הוא מאחיו העבריים, כי הרי היה לבוש ככל נסיך מצרי אחר. האם דבר עמם בשפתם? - אני שואל, איזו חוצפה לעברי הרשע, להתגרות בנסיך מצרי?? רש"י מתייחס לשאלה הזו באמרו, כי הניצים היו דתן ואבירם, אנשי ריב ומדון גם ששים - שבעים שנה מאוחר יותר. רש"ר מצביע כאן על טבע היהודי המוכן לקבל מכות מנכרי, אך לא נזיפה מיהודי. לדעתי טועה רש"ר ולא הבין, כי העברי החצוף לא היה יכול לדעת, כי הנזוף בו אינו נסיך מצרי בגלל לבושו והופעתו, כי אם עברי במקור. האם קלסתר פניו של משה הסגירו עד כדי כך? "וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה....ויברח משה מפני פרעה....וישב בארץ מדין וישב על הבאר. ב, טו. מי הלשין על משה לפני המלוכה? האם דתן הנזוף או אבירם, כפי שכותב רש"י? אין ספק, כי מוסה, הנסיך האסופי, הרגיז את פרעה סתי כהוגן. האם למרוד בענייני המלוכה הוא רצה? האם סדרי השעבוד של שבט שמי זה, לא מצאו חן בעיניו? מי הוא, מוסה זה, שיפגע בנוגס מטעם המדינה שמילא את תפקידו בנאמנות למלך? יתכן כי הנסיך מוסה התווכח לא אחת על דרכי השלטון ורצה, כי יותר צדק ויושר ישררו במלוכה....והיו כאלה שהזכירו את סתי I מפניו ודעותיו... מדהים, באיזו קלות מוותרת התורה על תיאור הבריחה של משה למרחקים, דרך מדבר אכזרי, ללא מזון ושתייה, עד אשר הוא מגיע, בודאי מותש לגמרי, אל מעבר למדבר לצד השני לארץ מדין.... האם עבר בדרך הים או דרך מדבר שור? או אולי בדרך דרומית עוד יותר במרכז המדבר? אני מניח, כי בחר בדרך השלישית, דרך מדבר פארן ונוה המדבר פארן עד איל פארן, ליד מדין ממש. המרחק ממצרים המרכזית עד לאיל פארן הוא כ 250 ק"מ [ראה מפה קודמת]. שתי הדרכים הצפוניות היו דרכי הצבא המצרי לכנען ולמלחמה נגד החתים והן היו מסוכנות מדי בשבילו, כבורח מפרעה. מי הדריכו? האם היה לו קשר עם משפחתו המקורית העברית כל אותן שנות גדילה והתבגרות? האם היו לו עוזרים בבריחה או האם נאלץ לתכנן את בריחתו במסתרים, לבד לגמרי? בלי שיכול היה להתייעץ עם ידיד נפש או אם אוהבת.... האם היו לו כאלה? כיצד ברח? ברגל או על חמור או סוס? כיצד הכין לעצמו צידה הכרחית לדרך? האם ידע על בארות מים או נאות מדבר בדרך? כמה זמן ארכה בריחתו בלי להיתפס על ידי משמרות צבאיים? כל השאלות האלה מטרידות אותי, כחושב על משה בן עמרם ויוכבד הלוי בצעירותו.... כנסיך מצרי [אולי מנוכר?] בסביבה בה גדל ועתה גם נרדף.... משום-מה נראה לי, כי קיבל עזרה נסתרת מבני משפחתו המקורית, אולי מאהרון אחיו ומאחרים שרצו להצילו מחרב פרעה. אלה הכינו לו אולי חמור ודבלי תאנים ותמרים וחריצים גבינה קשים, כמו גם נאדות מים, צידה לדרך הקשה. והוא, משה, הצליח להתחמק מן הארמון השמור באישון לילה ולהצטייד באמצעים הכרחיים אלה ליד משכנות משפחתו, כדי לברוח למדין. למה למדין?? כי בכנען היו מחפשים אחריו, בידעם כי זוהי ארץ הולדת אבותיו ולכן מטרה טבעית לבורח כמוהו משלטון פרעה ומנקמתו... מדוע אני חושב, כי קבל עזרה ממשפחתו העברית ובמיוחד מאחיו אהרון? עובדה היא, כי לאחר תקופה ארוכה מאוד [כששים שנה !!!] הלך אהרון אחיו לקראתו, כנראה באותה דרך במרכז המדבר, אחרי שקיבל משה את השליחות הא-לוהית להתייצב לפני פרעה, כדי לדרוש את שליחתו של עם ישראל לעבוד את א-לוהי ישראל במדבר.... ככתוב בשמות, ד, יד: ויאמר, הלא אהרון אחיך... וגם הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבך... אני מניח, כי מאחר ובעת הזאת לא נבחר משה עדיין למנהיג שבטי ישראל, לכן עדיין אין לתורה עניין לתדע אותנו בפרטים על קורותיו האישיות, כולל דרכו מלא התלאות דרך המדבר, כי זה לא חשוב למורשתנו העתידית.... אך אני רואה חשיבות בהבנת תלאותיו, עד אשר

נבחר להיות "משה רבנו", כששים שנה מאוחר יותר.
משה היה עתה כבן 20 ש' והאירועים הדרמטיים קרו בערך בשנת 1295-לפסה"נ.

משה במדין

הבריחה הצליחה..... "וישב בארץ מדין וישב על הבאר" ב, טו. הוא הגיע לאזור מיושב במדין, בלי לדעת מה יקרה לו הלאה. לכן ישב ליד הבאר, לראות מי התושבים שיבואו להשקות את בהמתם? יתכן ובלוימודי הנסיכותיים בארמון פרעה נודע לו על ארץ זו ועל מנהגיה. יתכן ואף שמע ממשפחתו בני לוי, כי כהן מדין הינו בעל אמונה בא-ל אחד, ושמו בלשון העבריים-, רעוא-ל. והנה מגיעות רועות בנות יתרו וסיפור עזרתו להן מידי הרועים האחרים ליד הבאר מסופר בתורה. בודאי רצתה תורתנו להצביע על חוש הצדק והרחמים שהניע אותו גם מקודם במצרים וזה היה בעוכרו. והן מספרות עליו לאביהן והוא מזמינו, דרך בנותיו לבוא "לאכול לחם" עמו. כידוע משמעות "לאכול לחם" היא כפולה: גם לפשוטו וגם כרמז לנישואין לאחת מבנותיו. ואמנם הוא נותן לו את בתו צפורה לאשה. האם הייתה זו בחירתו?

יש חכמים שדרשו את משה לגנאי על כי לא תיקן את אמירת הרועות "איש מצרי הצילנו מיד הרועים" באומרו להן מתחילה, כי עברי הוא. אך לא! ראשית הוא לא ידע מה סיפרו הבנות לאביהן. שנית, הוא בא לבוש כמצרי, כי ככזה הוא ברח, וכך הוא יצר את הרושם החיצוני, כי מצרי הוא. לא הייתה לו כל סיבה להקדים ולאמר להן, כי בעצם הוא עברי מלידה, כאשר הוא אף פעם לא חי ככזה. בכלל לא היה מודע לכך. בודאי היה גם זהיר מאוד, לראות איך הוא מתקבל בארץ הזרה, כזר מוחלט! ומי בכלל שאל על כך? הן כנראה לא שאלו אותו, אלא שמחו שמישהו, יהיה אשר יהיה, הציל אותן מיד הרועים חסרי התרבות. הן סיפרו לאביהן את הרושם שעשה עליהן.
— לכן אין אני מצדיק את טענת אלה שטענו, כי יעקב גדל לפניו אמר לרחל "מי הוא" מיד במפגש הראשון. איך אפשר בכלל להשוות את שני המקרים?? יעקב גדל כעברי, ברח כעברי ורצה להתקבל במשפחתו אמו, כעברי. משה גדל כמצרי, ברח כמצרי וקווה להתקבל בארץ מדין כפליט מצרי.

"ויואל משה לשבת את האיש ויתן את צפורה בתו למשה. ותלד בן ויקרא את שמו גרשם, כי אמר, כי גר הייתי בארץ נכריה. ב, כו-כו נראה, כי צפורה הייתה הבכורה, לכן נבחרה על ידי אביה להיות לאשה לנכרי שהזדמן לאהלו, אשר עשה עליו כנראה רושם חזק!! בשביל משה הפליט המדיני, היה חיתון זה הצלה והגנה לעתיד להיקלט כך בשבטו ובמשפחתו של כהן מדין. - כאשר נולד בנו הראשון לאשתו, אחרי אולי כשנה-שנתיים, היה זה הוא, משה, שעמד על זכותו לקרא לבנם בשם ולא האם היולדת, ובולט, כי קרא לו בשם עברי, הגם שהוא מציין את זרותו בארץ- "גרשם, כי גר הייתי בארץ נכריה". האם זה גם ציין את העובדה, שלא יכול היה למול אותו, כפי שחושב ר' אליעזר המודעי? [ראה להלן]

לפי רצף הכתובים נראה, כי משה החל לרעות את צאן יתרו חותנו לא הרבה זמן אחרי התחתנו עם בת יתרו, ועקב זאת הגיע גם אל הר חורב, ככתוב: "ומשה היה רעה את צאן יתרו חותנו וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלוקים חורבה". שמות, ג, א
אך לפי חשיבה כרונולוגית מתגלה פער-זמן גדול בין רצף כזה לבין נתונים מאוחרים יותר, הסותרים רצף כזה. השאלות רבות ונראה לי, כי אין תשובות הפותרות אותן, כדלקמן:
1. מאוחר יותר, אחרי יציאת מצרים כתוב, כי בנם השני של משה וצפורה היה אליעזר, אשר נקרא כך, כי משה אמר: "...כי א-לוהי אבי בעזרי ויצילנו מחרב פרעה". יתרו, יח, ד

- מתי נולד בן שני זה? לא כתוב על לידתו מאומה.
2. כאשר משה חזר דרך המדבר מצרימה, כדי לפעול למען שחרור עם ישראל, התנכל לו ה': "ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו", שמות, ד, כד; - ואשתו צפורה הבינה, כי אחד הבנים לא נימול ולכן התנכל ה' למשה. לכן: "ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה ותגע לרגליו" וכו'. שם, ד, כה.
3. מי משני הבנים לא נימול? גרשם? ולכן קרא לו משה "גרשם, כי גר הייתי בארץ נכריה". כך לפחות סובר ר' אליעזר המודעי במכילתא לפרשת יתרו, שם, יח, ג. יתר חכמינו סוברים, כי זה היה אליעזר, שנולד סמוך לשליחות דרך המדבר מצרימה ולכן היה מסוכן למולו בעת הזאת.
4. אם סברת רוב חכמינו היא הנכונה, כמה זמן עבר מלידת הבכור גרשום, ללידת השני אליעזר?
5. נכתב על ראשית המשא ומתן עם פרעה: "ומשה בן שמונים שנה ואהרן בן שלוש ושמונים שנה בדברם אל פרעה". וארא, ו, ז. בן כמה היה אם כך משה בעזבו את מדין כדי למלא את שליחותו? וגם: במשך כמה שנים התנהל המשא והמתן הקשוח בין משה ואהרן לבין פרעה? או: כמה זמן הוכו המצרים בעשר המכות? האם כל המכות חלו בשנה אחת או אולי במשך חמש או אפילו עשר שנים וכל שנה ירדה עליהם מכה?
6. האם בנו אליעזר נולד כה מאוחר בחייו, רק בצאת משה ממדין, והוא כבן שבעים או קרוב לשמונים? אם כך, האם היה הבדל שנים גדול בינו לבין אחיו הבכור גרשם, שנראה שנולד כשמשא וצפורה היו צעירים? או האם גם גרשם הבכור נולד רק כשנתיים-שלוש לפני שליחות משה למצרים?
7. או האם המסופר בתורה ברצף, כי משה ברח ממצרים ישר למדין, וזמן קצר לאחר מכן חותנה צפורה לו והוא יצא לרעות את צאן חותנו והגיע להר חורב, דומה אולי לתיאור הרצף של מות יוסף ודורו לבין "ויקם מלך חדש" ז.א, למעשה אין רצף כרונולוגי כזה והרבה דברים התרחשו בהרבה יותר זמן עד אשר התורה מתארת המשך העלילה, כי הכרונולוגיה והזמן הרב אינם חשובים למהות הדברים החשובים באמת מנקודת ראות תורנית?

כאן אני נאלץ לעיין באגדות שנכתבו סביב קושיות אלה, עובדה, כי אני לא הראשון ששאל שאלות אלה. ב"ספר הישר" [ראה עמ. 33], המבוסס כנראה על מדרשי אגדה שונים, מתואר סיפור פנטסטי אודות בריחת משה ממצרים. על פי המסופר שם, הוא לא ברח ישר למדין אלא לארץ כוש, בדרום מצרים. [כנראה נוביה] שם התקבל בכבוד-מלכים, היותו נסיך מצרי פליט השלטון ומונה למלך כוש, אחרי שמת מלכם. אחרי סיפורים כמו "מאלף לילה ולילה", הם מינו אחרי ארבעים שנה של שלטון משה את בן המלך המת ושלחו את משה בכבוד ועם הרבה מתנות מארצם ורק אז הגיע למדין והוא כבר בן 67 שנים, כי ברח בגיל 18 ממצרים [החשבון המתמטי לא מתאים]. * עתה השליך אותו יתרו, שהיה עובד אלילים, אל בור [בית סוהר], כי חשש ממנו, כי ברח ממצרים ומכוש. בתו צפורה הביאה לכלוא כל יום לחם ומים והחיתה אותו במשך 10 שנים. אז אמרה לאביה, כי יראה, אם משה חי עדיין, דבר בלתי טבעי, כי לא ידע יתרו, כי בתו החיתה את הכלוא. אחרי שראה, כי משה לא מת מזמן, ראה בכך נס משמים והזמינו לביתו ונתן לו את צפורה לאשה. * עתה היה משה כבר בן 77 ש'. נולד לו בכורו, הוא יצא לרעות את צאן חותנו, הגיע להר האלוקים ונדרש מאת ה' אלוקי אברהם, יצחק ויעקב לגאול את ישראל משעבוד מצרים, וההמשך ידוע. לכן כתוב: ויואל משה, התרצה בכל זאת.....

* קטע מסומן בסימן זה, נלקח בודאי מתרגומו-פרשנותו של ר' יונתן בן עוזיאל לפסוק כא, תלמידו המובהק של הלל הזקן בימי סוף תקופת הבית השני, - ואשר מספר סיפור עצירתו של משה בבית כלא במשך עשר שנים ע"י יתרו וכו'... הפרשן מתרגם-מפרש פסוק קצר זה של עשר מלים בשמונים ושמונה מלים. לפי-זה היה משה עתה כבן שלושים... על פי זה נולד אליעזר ממש לפני השליחות ולכן לא נימול. חכמינו הסתמכו אם כן על אגדה זו בקבעם, כי אליעזר היה הילד שלא נימול במדין. עתה היה משה בלתי תלוי בחותנו והיה חייב למול את בנו

באכסניה, במלון אליו הזדמן.---אך לא נפתרה השאלה, אם אולי גרשם לא נימול, על פי דרישת יתרו חותן משה, כבכור בתו היולדת- וכך טוען ר' אליעזר המודעי ובעקבותיו באה אולי הקביעה הזו ב"ספר הישר" ?

מחשבה אחרת, מעניינת, השמיע באוזניי ידידי דוד מלמד מנתניה. על פיו יתכן, כי משה, אחרי שקבל עליו לרעות את צאן יתרו חותנו, ועודנו צעיר וכוחו עמו, נדד עם הצאן צפונה לארץ כנען, תר אותה לכל אורכה ורוחבה וכך יכול היה מאוחר יותר להדריך את המרגלים, וכן את יהושע בן נון, כיצד לחלקה לכל השבטים. ראה עוד על-כך בהסבריי, מפי דוד מלמד, לספרים במדבר-דברים.

ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו

שמות, ב, כג.

בין לבין, אחרי שמשה ברח ממצרים, מת סתי ה' I. על פי ההיסטוריוגרפיה של מצרים העתיקה, מת סתי בשנת 1292- , עשרים שנה אחרי שהמליך את עצמו, ובנו פ'רעמסס השני המלך כאשר הוא רק בן 9 שנים. כך קובע מאמר ב"תרבות", כרך 8, עמוד 1452, אודות רעמסס השני. כך סוברים גם החוקרים מ. וורמברנד וב. ס. רות בספרם "עם ישראל, תולדות 4000 שנה". בעמ' 15. ספר "מצרים העתיקה" של טים לייף; ספר "תולדות ארץ ישראל" של יוחנן אהרונז' וספר "תולדות עם ישראל" של א. מלמט קובעים את עלייתו לשלטון של רעמסס השני בשנת 1290- , הבדל קטן. לפי "אטלס היסטורי של העולם" של אורן נהרי; וכן לפי אטלס טיימס; ספר "חג ומועד" של ש. אברמסקי, קרה חילוף הדורות מוקדם יותר, ב 1304- . שלושה ספרי היסטוריה נוספים, משאירים שאלה זו פתוחה. בספר "היסטוריה של עם ישראל- האבות" של פרופ' בנימין מזר, מסבירים החוקרים, מדוע, מסיבות חישובים אסטרונומיים, נוצרו שתי אסכולות באשר למלכי השושלת ה'ט, בעמ' 54. יהי כך או כך. כל החוקרים סבורים, כי רעמסס השני היה המשעבד הגדול, אודותיו כותבת תורתנו. אך כנראה, היו אלה שלושת הפרעונים הראשונים של שושלת המלוכה ה'ט במצרים, שהחלו והמשיכו את שעבוד שבטי ישראל. מות הראשון, התורה לא מזכירה ואין רישומים מוסכמים של החוקרים; על מות השני מספרת תורתנו כאן. ומשה כבר לא היה במצרים. לכן גם כתוב אחרי התגלותו של ה' בסנה הבוער באש ואיננו אוכל; ואחרי שמשה סירב בתחילה חמש פעמים [תספרו בעצמכם בפרק ג, פסוקים יא- כב ופרק ד, פסוקים א - יד.]: "ויאמר ה' אל משה במועד לך שוב מצרים, כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך". שמות, ד, יט. ז"א גם סתי ה' I וגם כל אנשי חצרו מתו מזמן, הרי עברו עתה כבר קרוב לששים שנה מאז ברח בגלל הריגת הנוגס המצרי. מי עוד יזכור זאת בכלל ?

רעמסס ה' II, בהתבגרו, יצא למאבק גדול נגד החתים והגיע עם צבאו הגדול, הגדול ביותר שהיה אי-פעם למצרים, עד לנהר אורונטס אשר בסוריה וניהל שם קרב קשה נגד החתים. קרב זה בשנת 1286- לא הוכרע, הגם שהמצרים טוענים ברישומיהם, כי הם אלה שניצחו בו. אך העובדה, כי החתים המשיכו לשלוט על רובה של ארץ כנען מכחישה את ההתרברבות המצרית הזו. אך שמונה שנים מאוחר יותר, בשנת 1278- , נחתם הסכם בין חתושיל מלך החתים לבין רעמסס המצרי והראשון נתן לשני את בתו ובא אישית למצרים כדי לחגוג את חיתון ממלכתו עם זו של המצרים, אך המשיך גם לשלוט על רובה של כנען. חתושיל עשה בחכמה, כי באותו זמן הותקפה ממלכתו באנטליה [תורכיה זהיום] מצד אשור ההולכת וגוברת והסכם השלום עם מצרים לעת הזאת, היה בו מן ההכרח המדיני-צבאי.

"ומשה היה רעה את צאן יתרו חותנו, כהן מדין וינהג את הצאן **אחר המדבר** ויבא אל **הר** הא-לוהים **חורבה**". שם, ג, א.
- 62 -

איזהו הר הא-לוהים, הר חורב והר סיני והיכן זה במפה ?

בעוד רעמסס השני לחם קשות נגד החתים ובעוד נחתם בסופן של שתי מערכות כבדות הסכם בין שתי הממלכות היריבות האלה, מתהלך משה עם צאן חותנו **אחר המדבר**, ז.א. **אחר מדבר פארן**, הנקרא בימינו מדבר סיני. זה מפריד בין מדין לבין מצרים, ממנה ברח, לכן **אחר המדבר**. מדובר בערבה הדרומית לתוך סעודיה לאורך מפרץ עקבה של היום, מעט מזרחה לו אך גם צפונה ומעט גם מערבה. ושם הוא פוגש את הר הא-לוהים **החרב**. אך עדיין לא נתנה עליו התורה, אז כיצד מציינת התורה שהוא בא אל הר הא-לוהים, שאינו כזה עדיין, עתה ? סתם הר אחד "**אחר המדבר**". רש"י סובר, כי הוא קרוי כך על מה שעתיד להתרחש עליו. אכן עזרא מתייחס רק למילה חורב, "מרום חום שלא יורד שם גשם". פרשנים אחרים לא מתייחסים כלל לשני השמות. אך מסורתנו ציינה, כי ההר לא היה הר גבוה במיוחד כלל, אלא בינוני.

נדמה לי, כי 21 אתרים שונים הוצעו על ידי חוקרים שונים כי הוא היה הר סיני. הבולט בהם גוש ההרים הגבוה בדרום אי סיני, ובו הר מוסה, כך בפי הבדווים, או הר משה. לידו הר סנטה קטרינה, עם מנזר סנטה קטרינה [ע"ש קטרינה, הקדושה הנוצרית]. אך ידוע, כי הנזירים הנוצריים הביזנטים-רומיים שנמלטו לשם בגלל רדיפות ביזנטיון הרומית בתחילה, הם אלה שהיו מעוניינים להפוך את מקום מסתורם לאזור צליינות לנוצרים אדוקים בהמשך הדורות, כדי להתפרנס מהם ולכן קראו להר ליד מנזרם "הר משה". הנוף שם מרשים וזה מתאים לנצרות, הרוצה להרשים את רואיה-מאמיניה. לכן מאז ראשיתה בנו קתדראלות ענקיות ומרהיבות, כי זה מה שעושה רושם על המאמין "הקטן".

אך ההרים הגבוהים האלה עשירים בגשמים, בשלגים ואף בקרח, היותם בגובה של כ 2600 מטרים. הר זה אינו מתאים לצינונו השני שמשל הלך אל הר הא-לוהים "חורבה", ז"א להר חרב או חורב. עוד הר בדרום-מערב סיני שיכול להחשב להר סיני שלנו, הוא לדעתו של צבי אילן, בספר "דרך ארץ, עם חי בנופיו", עמ' 130, הר שנקרא ביד הבדווים "סרביט אל-ח'אדים" אשר ציורי קיר קדומים וכתובות פרוטו-סינאיות רבות מצויות בו, המצביעות על פולחני אלילים קדומים שהתבצעו שם. אך אין הציון הגיאוגרפי של תורתנו- "אחר המדבר" - מתאים לו.

ההר השלישי, המצוי בצפון-מזרח המדבר הוא גוש "הר הלל". אך אין בהר הזה כל סימן שיכול להעיד עליו, כי הר זה היה אי-פעם הר א-לוהים, ז"א שימש להאלהת כוח אלילי זה או אחר.

לאחר מלחמת ששת הימים הייתה לחוקרים ישראלים ואחרים הזדמנות לחקור בנחת את המדבר, את דרך יציאת מצרים האפשרית ולחפש הר, שיכול היה להיות הר הא-לוהים, חרב ויבש, לא רחוק מקדש ברנע, שבסביבתו גם צומחים שיחים, שאחד מהם היה יכול להיות הסנה, שבער באש ולא אוכל.

וכך נוטה אני לקבל את גרסתו המנומקת בספר עבה, בשפה האנגלית, בשם: The Mountain of God הר הא-לוהים, של פרופ' עמנואל ענתי האיטלקי. הר זה מרוחק בקו אווירי 85 ק"מ צפון-צפון-מערבית מאילת של היום, עציון-גבר בעבר ומתאים להיות באזור בו רעה משה את צאן יתרו חותנו, קרוב למדין. עליו ובסביבתו נמצאו מאות ציורי קיר ואתרי פולחן מתקופות קדומות מאוד שנשארו שם מפולחניהם

של שבטים נוודים ועמי קדם דרום-מזרחיים, אשר ההר שימש להם אתר אלילי, אך חרבו מזמן. מכאן השם הר האלילים החרב, אך בלבוש לשוני מטהר = הר הא-לוהים החרב. אולי אמר שם זה, כי שם חיפשו וסגדו הקדמונים את הא-לוהים. עתה ביקשו אלוהי אברהם, יצחק ויעקב להשתית על מקום פולחני זה את התורה, תורת משה בפינו. לכן אף לא נשאר מן הקדושה הזמנית של מתן תורה מאומה, אחרי ש"במשך היובל, המה יעלו בהר"- יתרו, י"ג. ז"א אחרי מתן תורה לא יהיה המקום פולחני לדורות הבאים. לכן גם נאמר לעם ישראל אחרי מתן התורה: "אתם ראיתם כי **מן השמים** דברתי עמכם"- שם, כ, כב, כך שלהר עצמו לא הייתה ולא נשארה בו כל קדושה. מתחילה אסור היה להם לעלות

בהר ואף לנגוע בקצהו, אולי כדי שלא יתרשמו מסימני עבודת האלילים הענפה שהושארה שם. לכן הדיבר הראשון מדגיש "אנוכי ה' א-לוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" והדיבר השני מדגיש: "לא יהיה לך א-לוהים אחרים על פני", "לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ", "לא תשתחוה להם ולא תעבדם" וכו'. שם, כ-א-ה. הר זה מרוחק מנוה המדבר קדש-ברנע בקו אוירי של כ 55 – 60 ק"מ בלבד, וצפון מערבה ממנו נמצאו אז העמלקים [ראה מפה אחרי עמ. 65]. כיום שם האתר "הר כרכום" והוא קרוב לגבול עם מצרים, אך בשטח ישראל. גובה השיא שלו 842 מ' וזה מתאים לדברי מדרשי אגדה, שלא היה הר גבוה במיוחד. השטח העליון שולחני, ורכסו משתרע באורך 12 ק"מ, צר למדי בקצותיו אך מתרחב עד 2 ק"מ במרכזו. בערבית שמו ג'בל ע'דיד. מראש ההר יש תצפית מרהיבה על כל סביבותיו [מתוך "הר הנגב והערבה- מדרוך ישראל החדש", עמ. 96]. "נחל כרכום" שיוצא מן ההר זורם לנחל פארן מתאים להיות הנחל עליו כתוב: "ואת חטאתכם אשר עשיתם את העגל, לקחתי ואשרוף אותו באש ואכות אותו טחון היטב עד אשר דק לעפר ואשליך את עפרו אל הנחל היורד מן ההר" דברים, עקב, ט, כא..

נחל היורד מן ההר הוא תופעת טבע מיוחדת ויוצאת דופן, כי בד"כ נובעים מעיינות בתחתית ההרים ולא מחלקם העליון! הנחל המדובר, שפע מים אחרי גשמי חורף בהר. [ראה צילום אוירי של הר כרכום והנחל] כן מצויים הרבה בארות ומעיינות בסביבתו, בהם יכלו בני ישראל ל"כבס את שמלותם", לשחות ולהשקות את בהמתם שהוציאו עמם ממצרים!

המונח השלישי "הר סיני", כמובן בגלל הסנה, בו התגלה ה' למשה בראשונה. (יש סברה נוספת...) אם כן: לדעתי מצויים בהר זה כל הסימנים החיצוניים שנתנו לנו מן התורה ומדברי חכמינו.

משה חוזר ממדין מצרימה

כל פרק ב של שמות, פרט לפסוק הראשון, וחלק מפרק ג מתארים את התגלות מלאך ה' בסנה ליד הר הא-לוהים, הוא הר חורב וגם הר סיני. הסנה נראה לו כבוער באש, אך איננו אוכל בה. בוטניקאים הציעו צמחים שונים שיכלו להראות באזור חצי-מדברי כלבת אש, בשמש העולה או השוקעת, ביניהם בעקר שיח הפטל הקדוש (Rubus sanctus), אשר פירותיו אדומים וצפופים ונראים לוהטים לפני הבשלתם הסופית. כך מציע גם פרופ' י. פליקס ב"עולם הצומח במקרא" עמ. 110 – 112. [מתוך: "דעת המקרא" לספר שמות, ע"י עמוס חכם ויהודה קיל, עמ. לט].

אך אין בכוונתי לסתור מוסכמות אמוניות, או אמונות טהורות לפי הפשט ורק מזכיר הצעה זו. למשה נראה "מלאך ה' בלבת האש מתוך הסנה" שם, ג, ב. על פי הבנתי, מלאך ה' הוא האמצעי בידי ה' בו נעשית השליחות, או המלאכה שצריכה להיעשות; ולא דמות נערית עם כנפיים של חסידה או אווז, כפי שציירוהו הציירים הנוצריים מתוך נאיביות. לכן קיים הסנה "הנראה בוער באש" את מלאכתו, את שליחותו, בהניעו את משה הרועה, לסור מדרכו כדי "לראות את המראה הגדול הזה", וכו'....

חמש פעמים מתנגד משה לבחירתו על יד ה' ומבקש שימצא מישהו מתאים ממנו. אנו מבינים, כי משה לא היה הטיפוס האסרטיבי, הכריזמטי, שהיינו מצפים שייבחר למשימה הבלתי-ניתנת-להשגה-כמעט, של שחרור עבדים מנוצלים, על ידי בן שבט עברי מדוכא, מידי עריץ מנצל כל-יכול כרעמסס השני, מלך מצרים. המאבקים של זה נגד עם גדול וכובשני אחר בצפון, החתים, הסתיימו זה כבר לפני כמעט ארבעים שנה, שנות דור. באותה עת אשר משה נדרש על ידי "א-לוהי אבותיו" לחזור למצרים, ממנה ברח לפני כששים שנה, היה רעמסס עסוק ברפורמה חברתית וכלכלית אדירה בארצו, כעין קפיטליזם, כך מתארים החוקרים את אמצע שנות המאה השלוש-עשרה [בערך 1250- לפסה"נ]

במפעליו האדירים של שליט זה. עתה, בתקופה הכי פורייה של מלך זה בממלכתו, נדרש משה לשכנע את המלך לשחרר את שבטי העבריים משעבודו. את השפה המצרית הוא ידע, אך דיבורו היה כבד, כפי שטען נגד שליחותו. אז הוצע לו אחיו אהרון, המבוגר ממנו בשלוש שנים, שהוא אשר ידבר במקומו, אך הגושפנקה תהיה של משה, שאף פעם לא היה עבד, בגופו וברוחו, כמו אהרון שחי כל חייו במצרים.

"וילך משה וישב אל יתר חותנו ויאמר לו, אלכה-נא ואשובה אל אחי ואראה העודם חיים; ויאמר יתרו למשה – לך לשלום... שמות, ד, יח.

זאת, אחר שאמר ה' לו, כי מתו (במצרים) כל האנשים המבקשים את נפשו. ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור וישב ארצה מצרים... שם, ד, יט-כ. משתמע מן הפסוק, כי היה רק חמור אחד, מכאן המסקנה שהבנים היו ילדים קטנים, כך שיכלו לרכב על אותו חמור ביחד עם אמם. אך יכולים גם להבין, כי לכל אחד משלושתם היה החמור שלו. האם משה עצמו הלך ברגל? זה לא ברור. המרחק כאמור לעיל, כ 250 ק"מ, בדרך מדבר פארן האמצעית עד למרכז מצרים, לגושן עוד יותר!! "ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו. ותיקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר- כי חתן דמים אתה לי. וירף ממנו אז אמרה- חתן דמים למלות. שם, ד, כד-כו. כבר כתבת: הבן היה בנה, ז"א שיכול להיות, כי היה בנה בכורה, אשר אביה יתרו לא רצה שיהיה עברי. כך סובר אליעזר המודעי. כל זה אירע במלון, דהיינו במקום לינת לילה, אולי נוה-מדבר הראשון אליו הגיעו במסע הארוך. - מיד אחרי זה מתוארת שליחות אהרון אחיו, שהלך לקראת משה אל הר הא-לוהים, דהיינו חצה כבר את כל המדבר, כ 250 ק"מ וישק לו. מי נישק? האם הכירו? האם היה ביניהם קשר במשך כל השנים הארוכות? מתי התראו לאחרונה? מותר להניח, שכן! משה אולי לא ניתק עצמו ממשפחתו, אשר כנראה עזרה לו לפני חמישים-ששים שנה להמלט ממצרים. אך היכן היו אשתו ושני בניו עתה? אני מתאר לי, כי אחרי הטראומה הקשה של כמעט מות הבן, או של משה (?), החליט האחרון להחזירם לאביהם ולמאהלם במדין. הרי לא יכלו לעזור לו במשימתו הקשה במצרים. נראה, כי משה הבין זאת לאחר האירוע הטראומטי וליווה אותם בחזרה, מהלך יום אחד, או שניים, לבית יתרו. אנו פוגשים אותם שוב רק אחרי יציאת מצרים בפרשת יתרו, כאשר יתרו חותן משה בא עם בתו צפורה ושני בניה עמה, אחר שילווחיה. לא מסופר שם, מתי שלח אותם הביתה? אני מניח שזה היה בתחילת דרכו למצרים, אחרי האירוע הכמעט-טראגי הזה. ורק בפ' יתרו אנו שומעים לראשונה שם בן צפורה השני, אליעזר. ז"א התורה מראה לנו שוב, כי מטרתה אינה להיות ספר היסטורי-כרונולוגי...

ראשית השליחות, קשייה וכשלונה ההתחלתי

אחרי שאהרון פגש את משה בהר הא-לוהים "ויגד משה לאהרון את כל דברי ה' אשר שלחו ואת כל **האותות** אשר ציוהו. **וילך משה ואהרון** ויאספו את כל זקני בני ישראל". שם, ד, כח-כט. אין התורה מתארת כלל את הדרך הארוכה שהלכו! איזו דרך בחרו הפעם? האם דרך מדבר פארן, כ 250 ק"מ עד לטריטוריה של מצרים התחתית ועוד כ 150 ק"מ לגושן? או האם בחרו ללכת קודם צפון-מערבה עד לקדש ברנע בתוך גאיות בעוקפם הרים ומשם בדרך שור מערבה ישר לגושן? גם זו דרך של כ 400 ק"מ!! האם הלכו ברגל או על חמורים או פרדות? מה אכלו ומהיכן השיגו את צידתם? היכן ישנו והאם שילמו דמי לינה לבעלי החושות בדרך? האם לא חששו משודדי דרכים? על מה שוחחו במשך כשבועיים-שלושה בדרך ובליילות בחושות לינה לנוודים או בנאות מדבר? אהרון תיאר בודאי למשה את מצבם האומלל של בני ישראל תחת ידם הרודנית של הנוגסים המצריים, מאז שמשה עזב את הארץ במסתרים לפני יותר משנות דור.... משה תיאר בודאי לאהרון את המראות

הבלתי רגילים שראה לפני זמן לא רב ליד הסנה ואת הקולות משמים שציוו עליו ללכת להוציא את בני ישראל ממצרים.... בודאי תיאר גם את הספיקות שהוא ביטא ואת ההגדרות, ש"הקול" הגדיר את עצמו "להיות לו לא-לוהים": "אהיה אשר אהיה" בהווה ובעתיד ו"אהיה שלחני אליכם", אך גם א-לוהי אבותיכם, א-לוהי אברהם, יצחק ויעקב של העבר.... איך יקבלו בני ישראל את הרעיונות המופשטים האלה של א-לוהות? ללא כל מוחשיות שאפשר לראותה? למששה? הרי הם התרגלו זה כבר 9-10 דורות לחיות בתוך עולם של מושגים ארציים של אלוהות מומחשת במלך בשר ודם....?

מרחקי-דרך בתורה אינם מפורטים, אינם מודגשים ולכן לא מורגשים על ידי הקורא....
הקורא את שלושת המילים המוקדשות בסך-הכל להליכה זו למצרים בתורה, כלל אינו מתאר לעצמו, איזו דרך ארוכה ואיזה תלאות בתנאי הליכה במדבריות היו עליהם לעבור עד שיכלו לאסוף את זקני בני ישראל בארץ גושן, - בודאי פחות או יותר בגילם. אלה לא הכירו את משה בכלל, אלא רק את אהרון, בן גילם שחי עמם במצרים. האם זכרו מנעוריהם פרשיה עלומה, שאולי הושתקה על ידי השלטונות, אודות רציחת אחד מנוגשי בני ישראל על ידי נסיך מצרי אחד, יוצא דופן, שאמרו עליו, שהוא מזרע ישראל, אך אומץ כפעוט על ידי אחת מנסיכות מצרים? זה גדל בארמונות הפרעונים במוף, בירת מלכי השושלת של רעמסס הראשון, שהוקמה ליד התפצלות היאור לזרועות רבים. [ראה מפות מצרים, אחרי עמ. 42, - ואחרי עמ. 46]

בהגיעם סוף-סוף לארץ גושן, סיפר אהרון לזקנים שהכירוהו, את אשר דבר ה' א-לוהי אבותיהם אל משה הרחק-הרחק אחרי המדבר, וגם עשה לפניהם את האותות שנצטוו לעשותם, במטה הא-לוהים וביד המצורעת כשלג. והזקנים ויתר העם אחריהם האמינו בכך. בעקבות הסכמת העם בשליחותם, הלכו עתה משה ואהרון, בלי הזקנים, מרחק של עוד פעם כ 100 ק"מ, אך הפעם בארץ נושבת ומעובדת וליד תעלות מים וצמחיה, כדי להתקבל לראיון אצל רעמסס השני, בארמונו במוף, בירת המלוכה. הכיצד הצליחו בכלל להתקבל על ידי העריץ? הרי אי-אפשר להיכנס סתם-ככה לתוך הארמון השמור! כנראה הייתה לאהרון גושפנקה של מנהיג בן לוי, שבט עברי מועדף, כמו זה של כהני און למצרים. אך משה מנני לפני אהרון, ז.א. הצליחו להבהיר מיד לפרעה, כי הוא בדרגה של המנהיג. איך היו לבושים? האם כמצרים או האם לבשו בגדי עבריים? האם משה בא עם בגדי רועה מדייני?...האם זכר את מראות הארמון מצעירותו? בודאי כן.

פרעה נדהם! זה כשמונים שנה, הרבה יותר משנות חייו, ששבטי העבריים עבדים הם, כמעט ללא זכויות! כך הוא ירש אותם ואת מעמדם הירוד מאביו, - וזה מסבו. העבודה המוטלת עליהם חייבה אותם בעבודה יום-יומית, ללא נופש או חופשה כלל. ללא חגים וללא הנחות אחרות....!
מה פתאום באים שני הזקנים המוזרים האלה לדרוש בעבור כת העבדים חופשה של שלושה ימים ועוד רוצים לאסוף אותם מכל מקומות העבודה, באזורים שונים במצרים, ללכת עמם למדבר לסגוד לאיזה א-ל בלתי ידוע לו, למלך המצרי? האם לא הוא, פרעה, הוא המלך וגם הא-ל השליט?
"ויאמר אליהם מלך מצרים, למה משה ואהרון תפריעו את העם ממעשיו? לכו לסבלותיכם!" שם, ה, ד.
האם משה ואהרון נעלבו מפרעה? התאכזבו מזלזולו בהם? לא כיבד אותם על אף זקנתם לעומתו, שאולי היה כבן 45 שנים בלבד והם כבני 70 פלוס. אני מניח, כי מה שמתואר בפרקים הבאים, עשר המכות, נמשך במשך תקופה ארוכה יחסית, ולא מכה אחרי מכה, כאילו יום אחרי יום. אני מניח עוד, כי הכתוב, כי "ומשה היה בן 80 שנה ואהרון בן 83 בדברם אל פרעה" שם, ז, מתייחס למעמד האחרון שלהם אצלו, ממש לפני מכת הבכורות ויציאת מצרים בעקבותיה; ולא לתחילת המערכה הדראמטית. "וישב משה אל ה'" ויאמר, א-דוני, למה הרעתה לעם הזה ולמה שלחתני?" ה, כה
עמוס חכם ויהודה קיל ב"דעת המקרא" לספר שמות סוברים, כי משה חזר את כל הדרך עד לסנה ליד הר הא-לוהים, כדי לבטא את תלונתו זו ורצה בעצם להתפטר מתפקידו חסר הסיכוי. הזקנים הסתלקו, העם

אכזב, השוטרים העבריים התלוננו נגדו ופרעה זלזל בו. ואותו קול א-לוהי עונה לו בתחילת פ' וארא, כי כל זה ידוע לו ובכל זאת, **הוא** יוציא את עמו ממצרים. לראשונה מציין כאן ה' את שמו המלא - **"אני י-ה-ו-ה"**. ראה שם, ו, א-ח.

בפסוק ג אף מתועד לראשונה כי ה' הוא **א-ל שדי** ושמו **י-ה-ו-ה**, אך לא נודע בשם השני עד כה גם לא לאברהם, יצחק ויעקב, אבות האומה.

מה אומר השם "א-ל שדי"? א-ל הוא לדעתי המחשה לכוח המוחשי-ארצי של האיל. שדי ממחיש את התלות הבראשיתית של כל וולד אנוש חי, לקבל את הזנתו הבסיסית משדי אמו. כמו שזה אינו יכול להתקיים בלי יניקה מן השדיים של אמו, כך עם ישראל לא יכול להתקיים בלי יניקה מא-ל **שדי**. יש מדעני לשון שחושבים כי "שדי" דומה ל"שדו", הוא הר מורס, או צור באכדית. כך פייט הפייטן ואנו שרים עד היום: "צור משלו אכלנו", וכו'. [מתוך הסברו של עמוס חכם ב"דעת מקרא" לפסוק].

השם הקדוש י-ה-ו-ה מבטא את הנצחיות, את השליטה על כל הזמנים והמתהווה בהם: היה, הווה, יהיה. הוא כמובן מושג מופשט של הא-לוהות הנצחית, כמו הזמן עצמו, שאין לו מוחשיות כלל. לדאבון לבי, הרבה יהודים דתיים, חרדים ומאמינים לא מסוגלים להישאר במופשטות אמונית זו וזקוקים ל"דמויות נעלות מהם, צדיקות מהם" לסגוד להם, כמו רב זה או אחר, אדמו"ר זה ואחר, רבי זה או אחר וכן למצבותיהם ולקבריהם.....

לדעתי הם לא הבינו את הייחודיות האמונית של היהדות כלל, שאינה סוגדת לאיש ולא לתמונתו ולא למצבת קברו.....! לדעתי זוהי חסידות אמנם אנושית, אך שוגה, לצערי.

משה חוזר ומדבר אל עם ישראל, אך אלה לא שמעו לו מקוצר רוח ומעבודה קשה. ראה ו, ט.

ממופת לעשר המכות ועד ליציאת מצרים

כל המתואר מכאן והלאה מפורט ומתואר ללא צמצום ואפשר להבין מכך את הטרגדיה הקשה של משה ואהרן וגם של בני ישראל, בלי תוספות שלי. פרקי הביניים פורשו אף הם ע"י חכמינו די והותר. רק עוד שאלה אחת יש לי: היכן גרו משה ואהרן במשך כל תקופת המכות והנלווה אליהם ומי דאג להם לתזונה? מה אכלו ומה שתו? - כאמור לעיל, אני מניח, כי תקופת המכות השתרעה על כמה שנים, אולי עד כעשר שנים? היא החלה בערך בשנת 1245 - ונמשכה עד ליציאת מצרים בערך בשנת 1236 - אני מניח כמובן, שגרו וחיו בקרבת ארמונות פרעה, כנראה בבירת שושלת רעמסס, מוף, ממפיס ביוונית. לפי חז"ל הוכו המצרים בעשר המכות בשנה אחת, והם מסתמכים על הכתוב, כי משה היה בן 80 ש', בעמדו לפני פרעה. אך אשאל עוד: מדוע היו צריכים משה ואהרן להקדים את מכות ה' במופת בדומה ללהטוטי החרטומים המצרים? לדעתי, כדי להעלות את דימוי העבריים המשועבדים, שהיה ירוד מאוד בעיני המצרים, לרמת הדימוי הגבוה, שהיה לחרטומי מצרים, החכמים המלהטים. ואכן אהרן עשה כן במטהו, ולא משה, כדי להצמיד את דימויו לזה של חרטומי מצרים; ומשה מעל אהרן, כמו פרעה מעל החרטומים. הפעם לא לנחש הפך מטה אהרן, כמו לפני בני ישראל, כי אם לתנין, חית היאור הטורפת, אליה הושלכו בעבר ילדי העברים הזכרים. בסוף בלע מטה-תנין אהרן את מטות-תניני החרטומים המצריים, כדי שיהיה ברור לפרעה, כי כוחו של אהרן רב מזה של חכמי-חרטומיו. אך פרעה לא נכנע ללהטוט הזה. ואז מתחילות המכות. נראה לי, כי רובן היו אסונות טבע, חוץ ממכת הבכורות, כדי להראות לפרעה ולכל הנתינים שלו, שא-לוהי העברים הוא/הם א-לוהי הטבע וכל היקום מסביב ופרעה וכל נתיניו תלויים ב"כוחות א-לוהיים" אלה. אוי, אם אלה ישתוללו שלא על פי החוקיות שנחקקו מבראשית....

אך כאן הן נובאו ותוזמנו מראש על ידי שליח הא-לוהים, משה האיש, אך נציג האומה העברית ונבחר הא-לוהים. מדהים ממש והרבה מעבר למה שיכול אדם לשער !!!
גם פרעה היה צריך להכנע לכוחות "בלתי-נשלטים-על-ידו" אלה. אך מתי נכנע סופית? רק כאשר המכה האחרונה נחתה על מצרים, מכה שלא על פי הטבע, אסון ממש לא טבעי, מכת הבכורות, רק אלה ולא האחרים, שהיו אלה גאוות כל משפחה במצרים... ואז הורה פרעה הנבעת: "ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותחי צעקה גדולה במצרים, כי אין בית אשר אין שם מת. ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר-קומו צאו מתוך עמי, גם אתם גם בני ישראל" וכו'... בא, יב, ל-לא.

מדוע נצטוו בני"י לקחת ששה לבית, לשחטו ולצללות בשרו צלי אש ולא לבשלו במים

וסיבת מצוות **משיכתו ולקחתו למשפחותיהם ולשחטו לפסח** וכו' ? פרשת בא, פרק יב.
כשאברהם עמד להקריב את בנו יצחק ולשחטו על הר המוריה, זימן ה' לפניו איל שנאחז בסבך בקרניו "ויקה את האיל ושחט אותו תחת בנו". מכאן למדו בני ישראל לדורות, כי האיל, אותו האליל שהאשורים הקדמונים סגדו לו ואף הקריבו את בניהם לו, הוא יוקרב לה".
כך במצרים, האלילו המצרים את הפר ועגלו, את הצאן ושיו ולכן נצטוו בני ישראל להוכיח לעצמם ולמצרים, כי הם מוכנים "להסתכן" ולהקריבו פסח לה", בגלוי ו**במשיכתו** מן השדה הביתה, לשחטו לעשרות אלפיו ולתת את דמו על מזוזות בתיים ולא לפחד יותר מאמונת השוא המצרית.
לכן היו צריכים לצלותם שלמים, כמובן ברחוב או בחצר הפתוחה, וריח הצלייה יתפשט באוויר הסביבה המצרית; לא לשבור עצמותיהם, כדי שכלבי המצרים יטלטלו את אלה שלמים ברחובות ובשדות ויהי גלוי וידוע, כי אין לאילי מצרים כל השפעה עליהם, כל כח וכל עוצמה. רק כאשר יעשו כך כל משפחות בני ישראל לאלפיהן בגלוי, יפסח עליהם המשחת במכת הבכורות העומדת להיות מונחת על המצרים והם, בני ישראל יהיו זכאים לחרות תחת שמירה א-לוהית אמיתית ויוצאו ממצרים בכח גדול וביד חזקה. היה זה מבחן של אומץ רוחני ומעשי כאחד.
מתוך דרשתו ה' 19 של ר' שמואל יחיאל לשבת הגדול, עמוד 189 בשחזור דרשותיו.

מסלול יציאת מצרים, בקיעת ים סוף ומסלול בני ישראל עד הר הא-לוהים, הר סיני.

מאז שהתיישבו נזירים נוצריים ליד הר סנטה קטרינה בדרום סיני, בראשית הנצרות בביזנטיון הרומית, הפכו אתר זה וההר לידו להר סיני. זאת, כדי למשוך צליינים למקום מגוריהם, שיביאו עמם פרנסה לקיומם. מכאן, שהיו החוקרים הנוצריים צריכים לצייר מסלול מדומה של יציאה ממצרים התחתונה מארץ גושן, מזרחה מן הדלתה של הנילוס אל דרום סיני, כדי להצדיק את בחירת אזור זה להר מוסה, הוא כביכול הר סיני. כך קבעו את האגמים המרים במרכזה המזרחי של מצרים לכביכול "ים סוף".
אך לנתון שני מפורש בתורה לא שמו לב וזאת בנוסף לקביעה הראשונה, כי משה רעה את צאן יתרו חותנו **אחר המדבר** בקרבת ארץ מדין וזה לא מתאים להיות בדרום מדבר סיני.
הנתון השני מצביע במפורש על **כוון הרוח העזה ממזרח** כל הלילה שהפעיל בורא העולם על הים עד שנראתה תחתיתה היבשה. וכך כתוב: "...ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים". בשלח, יד, כא. -

רק ימת ברדוויל, כך שמה היום, בצפון סיני, מתאימה לתיאור זה !!

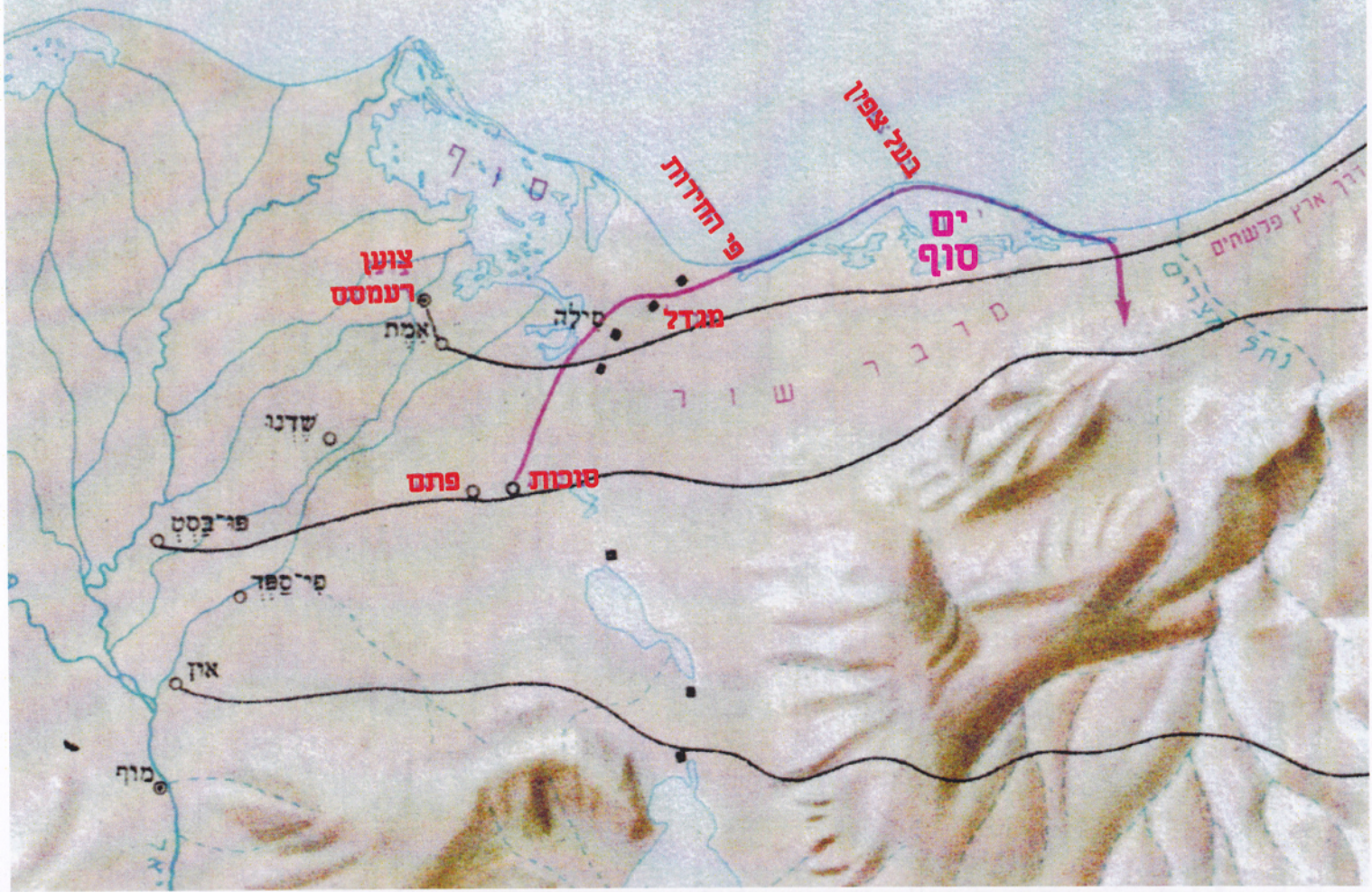
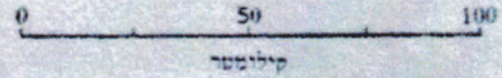
אחרי שחילות פרעה רדפו אחרי בני ישראל לתוך האזור שיושב ממים וה' הימם אותם והסיר את אופני מרכבותיהם מעגלות הקרב שלהם, כתוב: "...ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בוקר לאתנו

ומצרים נסים לקראתו, וינער ה את מצרים בתוך הים. וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים, - לא נשאר בהם עד אחד". שם, כז-כח.
אם המצרים נסו עתה לקראת המים החוזרים לפתע, אחרי הפסקת הרוח המזרחית החזקה כל הלילה, הם פנו אחורה, ונסו עתה מערבה, ממש לקראת הים השב למקומו הטבעי.
התבוננות במפה המצורפת מגלה, כי ברוח הקדים העזה כל הלילה נדחקו המים הלא-עמוקים כל-כך, שהיו מצפון לימה הסרבנית, ימת ברדאויל דהיום, ים סוף דאז, אל כיוון מערב לחופי צפון מצרים.
אחרי שהלכו בני ישראל בחלק המיושב מזרחה, נכנס חיל פרעה אחריהם לריק שנוצר, זרמו המים לפתע בגל אדיר מזרחה והטביעו כל חיל פרעה, כאשר בני ישראל כבר עלו לחולות המדבר ליבשה, בצד המזרחי של הימה.

וכך מתארת תורתנו את ראשית יציאת מצרים, בתחילת פרשת "בשלח". שם, יג, יז-כב + יד, א-ג:
"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם א-לוהים ב דרך ארץ פלישתים, אף על פי כי קרוב הוא.. ויסב א-לוהים את העם ב דרך המדבר אל ים סוף... ויסעו מסכות ויחנו באיתם בקצה המדבר". וידבר ה' אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירות [בפתח החרות] בין מגדול ובין הים לפני בעל צפון נכחו [מולו] תחנו ממש על הים. ואמר פרעה לבני [על בני] ישראל נבוכים הם בארץ, סגר עליהם המדבר".
וכך כותבים מחברי "פני עולם המקרא" כך א, על התורה, בעמ' 140 – 141:
"דרך ארץ פלשתים היא הדרך הקצרה לאורך החוף ממצרים לארץ כנען והיא חלק של דרך בינלאומית ממצרים עד לארס נהריים... בה עברו פרעוני מצרים בראש צבאותיהם למסעות מלחמה בארץ ישראל ובסוריה. המצרים הקימו מצודות ותחנות לא רחוקות זו מזו לאורך כל הקטע המדברי של הדרך, כדי להבטיח את התחבורה ואת אספקת צרכי הצבא והשיירות. משנת 1300-, מתקופת יציאת מצרים בערך, יש תיעוד על כך מתקופת סתי הראשון ורעמסס השני. על יסוד תעודות חיצוניות אפשר לשחזר היום את ראשית מסעם של ישראל ממצרים. מגדול הייתה אחת מהן והיא מוזכרת בתעודות מימי סתי I ורעמסס II. בעל צפון – על שם אחד האלים הכנעניים, היה מקדש לימאים ועמד על רצועת היבשה הצרה המשתרעת מצפון לימה הסרבנית – סבחת ברדאויל. בתעודה מצרית נקרא אזור הביצות והאגמים מצפון לצוען, היא בית רעמסס, בשם **ים סוף**, והימה הסרבנית בכללה. מסתבר, שבני ישראל עקפו את רשת המצודות המצריות והלכו לאורך רצועת היבשה הצרה מצפון לימה הסרבנית. מכיוון שישראל לא הלכו בדרך המבוצרת והמקובלת יכול היה פרעה לדמות בלבו כי תועים הם במדבר, ככתוב: נבוכים הם בארץ, סגר עליהם המדבר. שמות, יד, ג.

המחברים לא מזכירים את נס הרוח **המזרחית** ובקיעת המים, או דחיפתו מערבה עד לדלתה של הנילוס, אשר חלק מהם נכלאו בתוך הימה הסגורה, כמים שאין להם מוצא. כך נוצרה אז כעין **חומה מימין** בני ישראל, מכשול מים שאי-אפשר לעבור בו. גם משמאלם היה הים התיכון כעין **חומה**, מכשול מים שמנע עקיפת בני ישראל ברכב מהיר מכיוון זה. וכך יכלו המצרים לנסוע רק במסלול שהלכו בני ישראל לפניהם. אך הם עוד מוסיפים בעמ' 144 הסבר לפסוק - "וינער ה' את מצרים בתוך הים... ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חומה, מימינם ומשמאלם". יד, כז-כח. : ההסבר: "יש סוברים, שבני ישראל עברו לאורך הימה הסרבנית (סבכת ברדאויל), הלגונה הרדודה שבחופו הצפוני, שאפשר לזהותה כים סוף. ימה זו, שכיום מלווה היא לחלוטין, היתה לפנינו מפרץ שאליו נשפכה אחת מזרועות הנילוס [היאור בלשון התורה] והיא בודאי המתיקה את מי המפרץ שבתוכו גדלו צמחי סוף [במצרית "צוף" – מים שבהם צומח הגומא]. בין הימה הסרבנית לבין הים התיכון מפרידה לשון יבשה צרה, שהעובר בה נמצא בין מים מזה ומזה. ברגיל אפשר עוד היום לעבור את הלשון בשלום. אולם יש, שאחרי רוח עזה יגאה הים ויציפה לזמן מה עד כדי סכנה לעוברים בה". עד כאן הסבר "פני עולם המקרא".

בהיות בננו אבנר נ"י בחיל ההנדסה בצבא הסדיר בשנות ההתשה מול המצרים דהיום, הוא נשלח יום אחד לחליץ טנק שלנו מן הלשון היבשתית בה שקע בגלל תשתית החולית הרכה, וגם הוא נחלץ משם בקשיים גדולים עם הדחפור הגדול שבו נהג.

נס מהו ? האם בקיעת מי הים היה נס ?

תורתנו מתארת בפשטות, אך בגלוי ובבהירות, כיצד הפעיל ה' את הכוחות שהוא יצר מתחילת בריאתו. הרי העיתוי המדויק והעוצמה המיוחדת בהם הופעלו כוחות הטבע שלו, ככתוב: "ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה", הם נס ממשי מאוד !

תופעה כזו לא קורה כל יום ולא כל שנה ובמיוחד לא בשעה שבני ישראל הצטרכו לה...אכן נס !!

אך התיאור הדמיוני לפיו מתארים ציירים [גם בהגדות פסח] ובמאי סרטים מצוירים את שתי "חומות הים" הגבוהות מצידי בני ישראל, - כגלי ענק העומדים כקיר ממש, בלתי אפשרי מבחינת הטבע.

אמנם כתוב בשירת הים – "וברוח אפיך נערמו מים, נצבו כמו נד נוזלים", קפאו תהומות בלב ים. טו, ח. אך שירת הים היא שירה ולא פרוזה ! לכן היא משתמשת במונחים ציוריים כמו "חומה", "נד נוזלים" כדי לבטא את אי-יכולתם של המצרים לעקוף את בני ישראל משמאל ומימין בכרכרות המלחמה שלהם וכך למנוע מהם לצאת ממצרים. על כן יש לקרוא את קטע השירה הזאת כדלקמן: "והמים להם כמן חומה, או כעין חומה, מימינם ומשמאלם". כפי שכתוב במפורש "והם כמן נד נוזלים". וכו'. הרי גם בקטע הבא לא התכוון הפסוק לומר, כי התהומות קפאו ממש, כקרח בלב ים, אלא התקשו... גם לי אישית קרו בחיי נסים שכאלה. למשל: קרן שמש יחידה שבקעה מבין הערפל הסמיך אחרי כמה ימים של גשוש דרכנו האבודה בערפל סמיך בהרי הפירנאים [מאי 1944], ובשעת ההכרעה פרצה קרן שמש יחידה זו במשך פחות מדקה מבין העננים והצביעה לנו ממש, מרחוק, על המקום אליו עלינו להפנות את צעדינו בשארית כוחותינו... כן, גם זה היה נס א-לוהי באמצעי מן הטבע שבראו אדון עולם, קרן שמש, ברגע הנכון והאחרון.

וכאן, על הים, בצפונה-מערבה של ארץ גושן, נעשה נס לאומה שלמה, ברגע ההכרעה, כאשר נראה הכל אבוד... "לכל חיל פרעה, לא נשאר להם עד אחד" בשלח, יד, כח.

מפרשינו אומרים בחלקם, כי אף לא אחד מחיל פרעה נשאר חי, אחרים סוברים, כי רק פרעה נשאר חי, שיראה את כוחו של א-לוהי ישראל, שהכה בו ובחילו, שהוא חשב את עצמו לכל יכול, פרעה, כוח על. רעמסס II שלט על פי התיעוד המצרי, גרסה א', עד לשנת 1236 - ולפי גרסה שניה עד 1224 -.

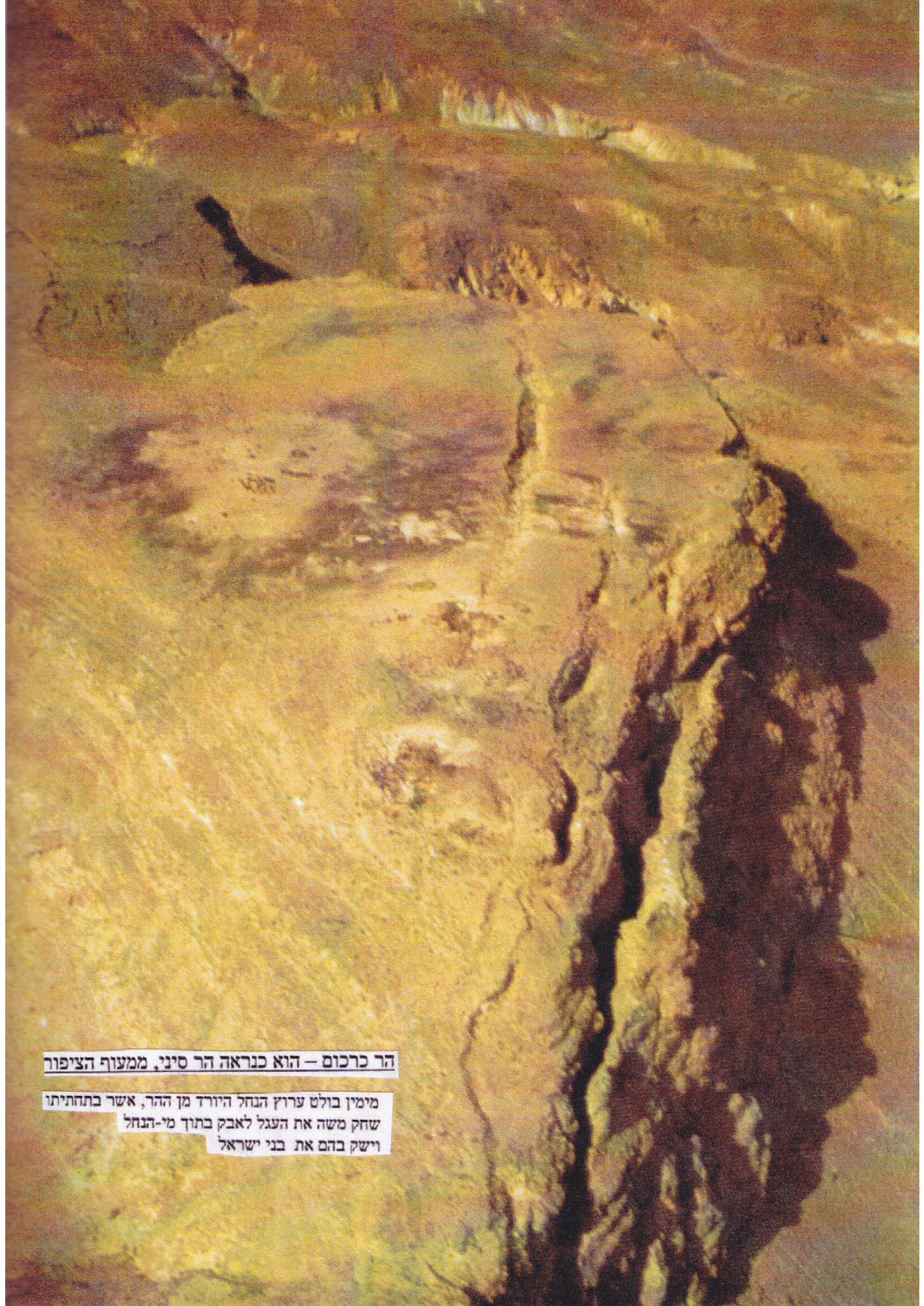
הגרסה הראשונה תואמת את חישובי אודות זמן יציאת מצרים ופרעה לא שרד את מפלתו.

השניה תואמת דברי אותם חכמים, שמפרשים, כי הוא שרד כדי לראות במפלת חילו.

במפות אפשר לעקוב אחרי התחנות המוזכרות בתורה: - מרעמסס סוכתה; מאיתם בקצה המדבר לפי- החירות על הים; ובס"ה כ 80 ק"מ. אך עד שנאספו כל בני ישראל ממקומותיהם במצרים לריכוז מאורגן בצפון-מזרחה של ארץ גושן ועד שהגיעו לשפת ים-סוף, עברו שבעה ימים. באותם ימים שררה אנדרלמוסיה נוראה במצרים, עקב מכת הבכורות, קבורת עשרות-אלפים מתים ואיבוד השליטה על הנעשה. המהומה הייתה נוראית....

משם הלכו בניי ביבשה בתוך הים מזרחה עוד כ 80 - 90 ק"מ. הליכה זו בתוך פס מיובש, אולי ברוחב של מאות מטרים, צפונה מלשון הים של ים-סוף (היא ימת ברדאיל), הייתה בודאי מואצת מפחד המצרים הרודפים ובתוך סערת רוח נגדית ומזרחית עזה וארכה ע"פ תורתנו יום ולילה. ואז, כשדרכו שוב על אדמת צפון המדבר, שב הים לקדמותו, שטף את חיל פרעה והטביעו, ובני ישראל ראו את סוס ורוכבו מאחוריהם, מת ונשטף לשפת הים.... ואז שרו את שירת הים בהנהגת משה ובליווי מרים וחברותיה.

מים סוף הלכו בני ישראל במדבר שור דרומה למרה במשך שלשה ימים, כ 60 ק"מ [20=ק"מ ליממה]; ולא מצאו מים. "שור" במצרית העתיקה הוא חומה או מבצרים, כי לאורך כל הדרך בנו המצרים מגדלי שמירה צבאיים. הדרך הובילה אותם דרומה דרך נחל מצרים, (הוא ואדי אל-עריש דהיום). כשחנו במרה, ישם שם לו חוק ומשפט ושם נסהו, ז"א שם קיבלו בני חוקים ומשפטים ראשונים, הקשורים לסדר המסעות והחניות ונסו אותם בפועל, תוך כדי תרגול מעשי. - מרה נמצאת בקרבת ג'בל חלאל, וזו כנראה הסיבה, מדוע יש חוקרים הקושרים גוש הרים זה עם הר סיני.

הר כרכום – הוא כנראה הר סיני, ממעוף הציפור

מימין בולט ערוץ הנחל היורד מן ההר, אשר בתחתיתו
שחק משה את העגל לאבק בתוך מי-הנחל
וישק בהם את בני ישראל

משם הלכו לאלים דרך מדבר סין עוד כ 60 ק"מ ועד קדש ברנע עוד כ 60 ק"מ. ומשם להר סיני, הוא הר הא-לוהים, עוד כ 100 ק"מ, כאשר העמלקים, שבט נוודי-מדבר ניסו עוד לזנוב בהם, כדי להשמידם. בסוף מסעם הגיעו לרפידים ליד הר סיני ושם הם חנו נגד ההר, במזרח לו, כפי שמדגיש זאת נכון רש"י, יט,ב. כי שם משתרעת בקעת נחל פארן הרחבה, ובה מספיק מקום, מים ומרעה למחנה גדול.

בס"ה הלכו כ 450 – 500 ק"מ בתנאי מדבר, לרוב בואדיות, עם הפסקות. בדרך קרה להם עוד נס להקות השלמים שנחתו-נפלו בסביבות המחנה, תופעה טבע ידועה עוד כיום בצפון סיני, בבוא להקות שלמים מן הדרום באביב, ובהתאספם לפני זינוקם אל מעבר לים לארצות דרום אירופה ואסיה הקטנה. אך שוב העיתוי, במקום המתאים ובזמן הנכון!... תופעת הזמן לאחריה טבעית אף היא, אך לא בכמויות הנדרשות לעם שלם. חוקרי טבע מנסים להסבירה כתופעת טבע מצויה, הקשורה בכנימות האשלים בואדיות המדבר, המפרישות טיפות מתוקות המתגבשות ונופלות לקרקע, הקרויות "לחם המדבר", או "מן משמים" בשפת הבדווים והוא מזון מתוק וטעים. כל המסע מציאת מצרים עד להר סיני, אך ששה וחצי שבועות או 46 - 47 ימים, כולל חניות לילה.

היפלא שהתלוננו? כי עם עבדים זה לא היה רגיל לתלאות מסע מסוג זה, עם טף ונשים....נכון, הם היו צריכים להאמין בה', אחרי נס הים, ש"שפחה ראתה על הים, מה שלא ראו הנביאים", - כך רש"י לפי המכילתא לפ' בשלח, טו, ב. נס הים, המים המומתקים במרה, השלמים והזמן וכן המים שהוציא משה מן הצור בחורב...., אך הם היו רחוקים מאוד מאמונה במקור כוח בלתי נראה, הם, שגדלו תחת שרביט מלוכה, מלך וקלגסיו מוחשיים היטב... והיו ביניהם הרבה בני תערוכת לא ישראלים ממש, ערב רב. ואז הופיע יתרו חותן משה עם צפורה אשת משה וילדיה גרשם ואליעזר במחנה ישראל והמרחק ממחנה המדיינים אינו רחוק, עובדה שמשה עם צאן חותנו רעה בקרבת מקום, לפני זמן לא רב כל כך.

כמה זמן עבר מאז שמשה הלך למצרים בהשאירו את אשתו ובניו מאחוריו במדין??

שוב, התורה לא נותנת לנו פרטים על כך. האם המו"מ הקשוח עם פרעה תוך כדי הורדת עשר המכות על ממלכת מצרים ערך ימים? שבועות? חודשים ואולי אף מספר, אולי עשר שנים? יתרו נותן לחתנו משה, [שהפך מרועה צאנו למנהיג עם, אותו הוציא מעבדות קשה של שלושה דורות לחרות פיסית, תוך נסים גלויים] כמה עצות ארגוניות מועילות וחוזר אח"כ למאהלו, תוך השארת בתו צפורה ובניה במחנה ישראל ותוך כדי הכרה בבורא עולם, בהצהירו: "עתה ידעתי, כי גדול ה' מכל אלוהים, כי בדבר אשר זדו עליהם" "זדו" מלשון זדון, הרעו בזדון.

הרי הוא זכר את אשר סיפר לו משה בהגיעו מאובק וצמא בדמות עלם מצרי לחסות בצל אוהליו לפני כ 60 שנה; על הטבעת ילדי העברים ביאור בפקודת המלך רעמסס II; וכי הוא, משה, ניצל ממות זה עקב חכמתה של אמו יוכבד ובתוספת נס משמים, אחרי שהושם בתיבת נצרים בקני הסוף ביאור, ונאסף לבית פרעה וגודל שם כנסיך מצרי על ידי בתו של המלך... עד אשר קרה לו המקרה עם השוטר המצרי המכה עברי מאחיו. והוא, משה, שידע אודות מקורו העברי עשה מעשה, שהכריחו לברוח ממצרים.... עתה הבין חותנו יתרו, כי א-לוהי העברים מעורב בכל אלה, וכי הוא מעניש את הרשעים במידה כנגד מידה, אותו עונש "אשר זדו עליהם" (פ' יתרו, יח, יא.) בעבר, כאשר הטביעו את ילדי העברים.

מ ע מ ד ה ר ס י נ י

עשרת הדברות ולוחות הברית ומתן תורה משמים למשה בהר סיני

"בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, ביום הזה באו מדבר סיני. ויסעו מרפידים ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר". (שם, יט, א-ג.) לא נאמר באיזה יום הוא ביום "הזה", לכן אני מניח, כי היה זה ביום הראשון לחדש השלישי, דהיינו בא' בסיון. מעתה נסעו עוד יומיים, עד שחנו במדבר נגד ההר, לפי רש"י ממזרח לו, ז.א. עקפו אותו. שם משתרע נחל פארן, מקום מתאים לעם רב ולמקנהו. כמובן זה היה משה שהנחה אותם להקים שם את מחנם. הרי הוא הכיר היטב את האזור כולו, מרעיית הצאן בעבר בשרות חותנו. עתה עלה משה להר כמה פעמים, כדי לקבל הוראות ה' מן השמים, ירד והעביר אותן לעם ונקבע מועד ירידת ה' בעב הענן משמים ומתן התורה, ביום השלישי. תיאור התורה על הקולות, הברקים וקול שופר חזק מאוד וההר עשן כעשן הכבשן, הוא מרשים מספיק ולא אוסיף עליו מאומה, פרט לציון העובדה הכתובה, שמשה ירד עוד פעם להזהיר את העם שלא לעלות להר ואף לא לנגוע בקצהו, לפני שעלה סופית לקבלת תורת ה'. כתוספת נאמר למשה, כי "במשוך היובל המה יעלו בהר". שם, יט, יג. מכאן, כי אחרי מתן התורה והסתלקות הופעת ה' מן ההר, לא תישאר בו כל קדושה.

ועוד: העובדה, כי ההר לא היה הר געש, מלמדת אותנו, כי לא הייתה כאן תופעת טבע רגילה, אולי בזמן המתאים, כפי שאפשר לחשוב.

"וידבר א-להים את כל הדברים האלה לאמר". שם, כ, א' - יג.

"אנוכי ה' א-לוהיךוכו". הגם שלא ראו את הא-לוהים בחזות ממש, "ראו" בני ישראל את הקלות והלפידים וכו', ז.א. נוכחותו של א-לוהי השמים והארץ היה מוחשי ממש, "כאילו" שראו אותו. המסר הראשון הוא, כי לא משה מנהיגם הפיסי הוא אשר הוציאם ממצרים ומבית העבדים! הגם שראו את משה נושא ונותן עם פרעה מלך מצרים במשך תקופה שהתארכה אולי שנים, אם לא לפחות חודשים; וגם ראו אותו הולך בראשם בראשית היציאה אל קרבת הים; גם מטה את מטהו על הים וזה נסוג ומאפשר להם לעבור ביבשה היכן שהיה בעבר ים; גם מוליך אותם בדרך ברורה לו דרומה למרה ושם ממתיק להם את המים; - גם ממטיר סביבות המחנה את השלמים; וכך גם מזון שלא הכירוהו עד כה, את המן; וגם מנהל את המערכה הצבאית נגד העמלקים עם יהושע בראש; וגם הביא אותם אל מול ההר. ועתה עלה על ההר ומשם בוקע קול א-לוהים אדיר ולא אנושי ומבהיל אותם... ובכל זאת, כך רועם הקול: אל תטעו, זה לא משה האיש שהוציאכם, כי אם אנוכי, ה' א-לוהיכם, אשר לא ראיתם אותי כל הדרך עד הנה, כי אם ראיתם את כוחי העליון, בנסים שקרו לכם... משה הוא השליח, אך מעליו עומד **אנוכי**, הכח הא-לוהי ו**אנוכי** הוא זה המניע את כל דברי הימים והעמים... ולכן:

"לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני" ז.א. **בנוכחותי**, - והרי אנכי נוכח תמיד, **איהיה אשר אהיה תמיד** ולכן "לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ. לא תשתחוה להם ולא תעבדם".... הפנייה היא לכל פרט ופרט ולא רק אל עם ישראל כקבוצה! הקול אומר: אמנם התרגלתם במצרים לכמה וכמה אלילים שהמצרים סגדו להם, אך השתחררתם מעבדות מצרים לכן השתחררו גם מתרבותם, מאליליהם ואמונותיהם והאמינו רק בי, בכח הא-לוהי הבלתי נראה, המוחשי רק לרוח אנוש, לשכלו ולרגשותיו. (להלן אתייחס לעשיית העגל ע"י אהרון. למה ??) "...כי אנכי ה' א-לוהיך א-ל קנא, פוקד עוון אבות על בנים, על שלשים ועל רבעים, לשונאי. ועושה חסד לאלפים, לאוהבי ולשומרי מצוותי". הגם שאינך רואה אותי באופן פיסי, אל תתעלם מקיומי הנצחי, כי אני נוכח תמיד ויכול לגרום לשונאי, המתעלמים מנוכחותי, רעה לצאצאיהם; ולעומתם למאמיני ושומרי מצוותי אני גומל חסדים לדורות ארוכים.

"לא תשא את שם א-לוהיך לשווא, כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשווא". לא צריך להגזים בהזכרת שמי, כי זה לא יעזור, כי אם יזיק, כי ה' לא סובל חנופת שווא וזילות שמו. "זכור את יום השבת לקדשו". ששת ימים תעבור ועשית את מלאכתך. ויום השביעי **שבת לה' א-להיך**". זהו חידוש בעולמם של העמים העתיקים. לא הייתה קיימת באף אומה של אז חלוקה שבועית של חודש, כי אם שנתית על פי עונות השנה המתגלות בטבע, - וחודשית לפי הופעת הירח, גם כן מוטבעת בטבע הבריאה!

אצל עמי הקדם לא היה יום מנוחה קבוע בכלל, כי אם בחגים לאלים ומהם נהנו משרתי האלילים והשליטים, אך לא פשוטי העם והשכבות המשועבדות. עתה קבע ה' את נוהג השביתה השבועית לעובדי האדמה ולפועלי עבודות כפיים לחוק קבוע ולכל אדם ואף לבהמתו: "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בס, וינח ביום השביעי על כן ברך את יום השביעי ויקדשהו". מנוחת האדם מכל גיל ובהמתו עמו, הם ציווי א-לוהי, כדי לקדשו לה' א-להיך, הוא מוקדש לבורא העולמות שבנוסף לבריאה, רצה גם הפסקת מעשי יצירה. וכך האדם היהודי מחויב להעלות את רמתו הרוחנית והנפשית והרגשית **בדומה לזה** שיצרו בדמותו; שהוא, האדם, דומה **לו** בפנימיותו הרוחנית והנפשית, גם אם בפנימיותו מצוי רק העתק זעיר ממנו, ניצוץ... חוק קבע שבועי זה מקודש הוא וקיומו מעלה ומרוממת את קדושת האדם, בדומה לקדושת בוראו, המסומל במספר **שבע**.

הקשר התמידי של האדם עם החומרי הוא טבעי, לא ניתן להתעלם ממנו ולא צריך לאזכור מיוחד, אך טבעו הרוחני זקוק לחידוש ולרענון שבועי. לכן: "זכור ושמו את יום השבת לקדשו". **היהדות באמצעות התורה הביאה את יום המנוחה השבועי לתודעת האדם בכלל, וכך העתיקו אותו הנוצרים ליום הראשון בשבוע והמוסלמים ליום הששי בשבוע, כי לא רצו להדמות ליהודים וגם לא קבלו את המספר שבע כסמל לקדושה.** מן היהדות קבל האדם העמל חופשה בת יום מתוך שבעה ימים, שוחרר מכבלי השעבוד הטוטלי של אחרים וגם של עצמו, היותו שקוע במלאכתו תמיד ורודף הכנסות חומריות בלי הפסק. אך: "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", כי לכך נבראת בדמיון היום השישי הא-לוהי, כאחרון הנבראים, כדי "לעשות" [בראשית, ב, ג] אחרי שהבורא הא-לוהי ברא את העולם החומרי במשך ששה ימים, שהם ששה עידנים שלא ניתנים לשער על פי מושגי האנושיים אודות זמן. ואז צוות "לעשות", ז"א להמשיך לעשות ולהשלים מה שהבורא הא-לוהי ברא עד כה, כדי שיתאים לך, בן אדם. "לעשות" כולל לחדש את הבריאה בשיפורים מדעת, [אתה חונן לאדם דעת, בינה והשכל] דהיינו חידושים מדעיים, טכנולוגיים, אך בו-זמנית גם רוחניים, פילוסופיים. - הבטלה באפס מעשה, השכרות [איבוד הדעת] ודומיהם אינם כלולים ב"לעשות", שהוא לדעתי הציווי הראשון לבני האדם. "כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך"....הוא הדיבר החמישי ומצוי כאחרון על הלוח הימני, ופרשניו הסבירו עובדה זו. אינני יודע, כיצד נהגו המצרים הצעירים והמתבגרים עם אבותיהם המזדקנים, האם כבדו אותם ואולי להפך, ולזלו בהם? כמו אכזריות הספרטנים בנדון, כיוון הקדומה. אינני יודע גם את החוקים הקדומים של עמי המזרח, החתים, הבבלים והאשורים בנוגע לחובת כיבוד ההורים. מדוע אני מדגיש זאת? כי החוקרים משווים את החוקים הבסיסיים של העמים הקדומים האלה ומנסים ללמוד על השפעות הדדיות של אלה על תורת ישראל. לי ברור, כי חלק ניכר מחוקי התורה **נוגדים** את מה שהיה מקובל במצרים ובני ישראל הושפעו מסביבתם, בה חיו מאות בשנים. עוד אחזור ביתר שאת על נושא זה, כאשר אפרט נושא קרבות מן החי שצוו בני ישראל להקריב לה'.

גם בטבע, הברואים החיים [בעולם הצומח והחי] מנסים המתבגרים שלא מדעת, אלא מתוך תכונה מולדת, אינסטינקטיבית, בהגיעם לעצמאות וחשים בכוחם, להתרחק ולהינתק מהוריהם ומגדליהם. לא עולה

אף פעם באינסטיקט הנפש של הצומח או החיה כל הרהור באשר לעזרה שעליה להגיש עתה למולידיהם, שהולכים ונחלשים. למשל, זרעי הצמחים מופצים אם בעזרת הרוח ואם באמצעות אכילת הפרי בו הם נמצאים, על ידי ציפורים או חיות השדה או היער אוכלי פרי, והפרשת הזרעים הקשים הרחק מצמחי האם. לרוב, בחסדי הבורא כי רבו, מורחקים הזרעים מתחומי המחיה של צמחי האם, כדי לגדול בלי להתחרות בהם. אך עוד יותר בולט ואכזרי, יש ובעלי חיים, הטורפים בעקר, דוחקים את מולידיהם הצידה או אף מגרשים אותם, כדי לרשת את הטריטוריה שלהם, ואם זכרים המה, אף את נקבותיהם, כולל את אמם.

התורה דורשת מאתנו, העם העברי, מעת שזו נמסרה לנו, - ומשה לימד את חוקיה ומשפטיה לעמו במשך 40 שנות המדבר, - לגבור על יצר אוניברסלי-ספונטני זה ולקבל עלינו חובה קדושה לדאוג יותר ויותר להורינו-מולידינו, בעת שאנו מתבגרים והמה מזקינים.

זהו ציווי שכלי שפונה למוסר הרוחני והרגשי שבנו, שהוא ניצוץ א-לוהי, צל מא-לוהים [צלם א-לוהים], גם אם הוא מנוגד לחוש האינסטינקטיבי-חייתי, שגם הוא חלק מהווייתנו הבסיסית, כי נבראנו עפר מן האדמה. מאבק תמידי זה בין היותנו ברואים גוף חומרי, אך בתוכנו שוכנת נשמה א-לוהית, שהוא ניצוץ ממעל, מאבק זה הוא מסימני התורה וממגמותיה העיקריות של "קבלת" התורה, עליה אמרו בני ישראל מראש: "נעשה ונשמע".

בדיבר זה מסתיים החלק הרוחני של חמשת הדברות הראשונות, תוך חובת אמונה בא-לוהים ממעל. – חמשת הדברות הבאות הן כולן בתחום יחסי האנוש עם זולתנו: "לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, לא תענה ברעך עד שקר, לא תחמוד... כל אשר לרעך".

מבין הדברות האחרונות, האיסור "לא תחמוד" היא הארוכה והמפורטת ביותר, ואולי גם הקשה ביותר לקיימה, כי לא נאסר פה מעשה, כי אם מחשבה בלבד וזה כמעט בלתי אפשרי... אך דיבר זה פונה לרצון השכלי, ודורשת מחלק זה באישיות המצטווה, לדכא כל מחשבה, גם אם היא "באה לך כביכול מאליה" !!! [אגב: היא מכילה 15 מילים, בו בזמן ששלושת הדברות הראשונות מכילות כ"א רק 2 מילים והרביעית 5 מילים, ובודאי יש לכמות המילים משקל וסיבה מיוחדים... כדי להעיד בכך על חשיבותן].

מתן תורה בהר סיני מסתיים בתיאור הבהלה שאחזה את עם ישראל מן התופעה "הבלתי נתפסת" שחוהו במעמד הר סיני, בראותו את "הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן", לכן נסוגו ככתוב: "וינועו ויעמדו מרחוק.... ומשה ניגש אל הערפל אשר שם הא-לוהים".

הקטע הבא בסוף פרשת יתרו מכיל את הצו הא-לוהי... "לא תעשון אתי אלוהי כסף ואלוהי זהב לא תעשו לכם. מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו... וכו'", אך לדעתי קטע זה מאוחר יותר, אחרי פרשת עגל הזהב. על ידי תורתנו עצמה הוסבר האיסור של בניית מזבח מאבנים מסותות בכלי ברזל, בנימוק המוסרי "כי חרבך הנפת עליה ותחלליה" – יתרו, כ, כה. רעיון זה כולל לדעתי בתוכו כל פעולה מלחמתית, כדי לכפות את אמונת ה' על סביבתך, כמו שאסור לבנות מזבח לה' באמצעות החרב, או בכלי מתכתי אחר, כמו גרזן או פטיש מברזל. את מזבח ה', את הקדשת ה' למלך על כל הארץ, אין להשיגו בחרב !!

ראו לעומת זה את האסלם, הרוצה לכפות על הלא-מאמינים בנביא מוחמד, את האסלם בחרב !!!... ומה עשתה הכנסייה הקתולית במיוחד ליהודים, אך גם למוסלמים בשם משיחם "הרחמן" במשך כ 1800 שנה ? או לנו. עוד פרט מעניין, שלא הובן כנראה, לכן לא הוסבר לדעתי על ידי חכמינו ז"ל, הוא הפסוק האחרון

בפרשת "יתרו", ובו האיסור: "ולא תעלה במעלות על מזבחי, אשר לא תגלה ערותך עליו". כ, כו. איסור זה מבהיר לנו, לדעתי, כי העברים, בצאתם ממצרים, לבשו את הלבוש המצרי, המופיע בהרבה מציורי הקיר של מלכי הפרעונים: היא החצאית הקצרצרה שלבשו הגברים המצריים, בודאי בגלל האקלים החם והלח לאורך הנילוס, היאור. כשעולים בלבוש זה במעלות, מתגלים המבושים בכל צעד.

מכאן, שבני ישראל לבשו בימי יציאת מצרים כמו שכניהם המצריים, חצאית קצרצרה. מאוחר יותר בתורה, אנו קוראים על לבוש הכהנים מבני ישראל, שאלה נצטוו ללבוש במשכן לבוש תחתון יותר צנוע: "ולבני אהרן תעשה כותנות...ועשה להם מכנסי בד **לכסות בשר ערוה**, ממתנים ועד ירכים יהיו. והיו על אהרן ועל בניו בבואם אל אוהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקודש **ולא ישאו עון ומתו**, חקת עולם לו ולזרעו אחרי. ראה תצוה, כח, מ- מג.

על פי סדר התורה הכתובה, באות עתה בספר "שמות", אחרי פרשת מתן תורה הפרשיות – "ואלה המשפטים, תרומה, תצוה, וכי תשא; ובהן כל חובות הנוהגים האזרחיים הישראלים הדרושים לעם ותורת המשכן והכהנים.

רק בפרשת כי-תשא אנו קוראים המשך למה שקרה ברדת משה מן ההר, ואשר הוא המשך ישיר, כרונולוגי, לכתוב בפרק כ, פסוק יא, של פרשת יתרו, לנאמר שם: "וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים וכו'". וכך כתוב בפרשת כי תשא, פרק לא, פסוק יח: "ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר, שני לוחות אבן, **כתובים באצבע א-לוהים**. – לאחרונה קראתי בחוברת להגות יהודית, כי כנראה זה הכתב העברי הקדום, שניתן כאן לראשונה למשה בסיני, מאת הגבורה. כי לפני כן לא היה ידוע כתב אותיות זה ועמי התרבות דאז, כתבו בסימני יתדות, כמו בבל ואשור וסביבותיה, או בסימני תמונות במצרים, הם ההירוגליפים, שפענוחם הוחל רק משנת 1800 לספה"נ והלאה והסתיים בשנת 1920 בלבד!! אחרי פרשות ויקהל-פקודי בא ספר "ויקרא" כולו, ובו תורת הטומאות והקדושה והקרבנות הנדרשות כדי להיטהר מטומאה, או מעוון וחטא. כל הקרבנות מן העולם החי שיש להקריב לה', ז"א להתקרב אליו בתודה, הן אותם אליילים מעולם המשק החי, להם סגדו העמים הקדמונים בימי אברהם, יצחק ויעקב ובימי בני ישראל במצרים: הבקר- הפר, הפרה והעגלה; והצאן – איל, כבשה וטלה, שעיר עזים = תיש ועז וגדי...ויקריבו פר ואיל במזבח כבשים בני שנה תמימים ושעיר עזים לחטאת.. כך אנחנו יודעים מן התורה עצמה, כי בימי ראשית שלטונו של יוסף במצרים, בבואם של אחיו מצרימה לשבור בר, הפריד השליט בין שולחנות המצרים לשולחנות האחים העבריים שבאו מכנען, בנימוק "כי לא יוכלו המצרים לאכול את העברים לחם, כי תועבה היא למצרים". ראה בראשית, מקץ, מג. לחם הוא בשר, כפי שידוע עד היום בשפה הערבית, כי בשר היה מצוי יותר מלחם שעורים וחיטים, כי החקלאות הקדומה התבססה יותר על עדרים, מאשר על גידולי אדמה. (ראה גם קין והבל וברכת ה' על קרבנו של הבל !!) --

אך נחזור עתה לפרשת כי-תשא, פרק לב, שהוא המשך ליתרו: "וירא העם, כי בושש משה לרדת מן ההר, ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו, קום עשה לנו אלוהים אשר ילך לפנינו, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים, לא ידענו מה היה לו ? ויאמר אליהם אהרן, פרקו נזמי הזהב.....והביאו אלי...ויקח מידם ויצר אותו בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו- אלה אלוהיך ישראל...ויקומו לצחק". שם א- ו. **ויאמר ה' אל משה, ראיתי את העם הזה והנה עם קשה עורף הוא**. שם לב, ט.

נראה לי להכיר על ידי הנגדה בתיאור התנהגותם של בני ישראל ליד הר סיני, כי היו אז, - כמו גם כיום-, שני חלקים שונים בעם.

הראשונים, היראים את הא-לוהים הבלתי נראה, אך אשר הופיע בקולו ובקולות שופר ובמראות אש מעל הר סיני; והם אלה אשר יראו ונסוגו ככתוב: וינועו ויעמדו מרחוק, ויאמרו אל משה, דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו א-לוהים, פן נמות... יתרו, כ, יט. והיו הלא מאמינים בכח א-לוהי בלתי נראה, הם אלה אשר דרשו מאהרן: קום, עשה לנו אלוהים אשר ילכו לפנינו, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים, לא ידענו מה היה לו ? ... ואחרי שאהרן חרט עגל מזהב, שהיו נזמיהם ועגילי אוזניהם: וישכימו ממחרת ויעלו עולות ויגישו שלמים וישב העם לאכול ושתו ויקומו לצחק. כי-תשא, לב, א + ו. האחרונים היו הרוב הדומיננטי בעם, כמו גם כיום שולטים כאלה עלינו והובילו אותנו לאחרונה מדחי לדחי, בהרסם את כל הקדוש עד כה במדינת היהודים, עקרי היהדות והציונות. אלה חסידי ההון בשלטון.

עגל הזהב ולוחות הברית שמות, פ" כ תשא ל"ב, א – ו ז – ח, טו – לה

אני שואל: מדוע עשה אהרון עגל זהב ? - למשה הוא תירץ: אתה ידעת את העם כי ברע הוא. לב, כב. אולי הוא התכוון כי עדיין קשור העם באלוהות מצרים בשם "רע" (ראה פ-רע, פרעה !); ויאמרו, עשה לנו א-לוהים אשר ילך לפנינו [כמו אותו "רע"], כי זה – משה האיש – אשר העלנו מארץ מצרים, לא ידענו מה היה לו. ז"א : האיש משה אמנם גבר על פרעה מלך מצרים והוציא אותנו מארץ זו, קרע לנו את הים, - עובדה, הרי ראינו- ויט משה את מטהו על הים...[הם כנראה לא הבינו ולא הפנימו, כי זה היה מעשה א-לוהי ולא מעשה משה, כמו גם 10 המכות שניחתו על מצרים לא מעשי חרטומים של משה ואהרון היו, כי אם מעשה א-לוהים]; וגם הא-לוהים שדיבר אלינו בהר סיני, לא ראינו אותו, כי רק שמענו את קולו. ועתה נעלם האיש משה ועברו כבר 40 יום ולא חזר, ומה יהיה עלינו במדבר הגדול והנורא הזה ללא מנהיג הנראה לעין, זה - משה האיש ??

ברור מן התיאור בתורה, כי אהרון התיך את הזהב שהביאו לו וחרט מגוש הזהב שהתיך, עגל. למה עגל ? אהרון חי כל חייו עם העם במצרים; ולא כמשה, שגדל בארמון פרעה עד שברח למדין, שם חי כ 60 שנה עד שחזר בשליחות הא-לוהים למצרים והיה שם רק זמן קצר. לכן הבין אהרון את המנטליות של בני ישראל. הוא הכיר את מאווייהם הנפשיים, שהושפעו מתרבות האלילית המצרית. הרי תורה עוד לא נתנה להם והאבות עבדו עבודת פרך ברוב שעות היום ובכל ימות השנה...וכנראה לא יכלו להעביר לבניהם אפילו מעט ממסורת האבות אברהם, יצחק ויעקב ! הפר (חפי במצרית ואפיס ביוונית) היה אליל מצרי מוביל, אשר יצג את הכוח הארצי, את העוצמה הגסה בה שלט הפר'עה, מלך ארצי עם כוחות האל בשם "רע". כן הכירו את האלה חתחור, בדמות פרה (איסיס ביוונית). אך אהרון העדיף ליצור עגל ולא פרה ולא פרה, כי רצה להמחיש לעם שהתיימש מן "האיש" משה, כי גם הזהב שהביאו אינו מספיק להוות כוח שליט – פר'עה, כי אם עגל, יונק צעיר, רפה וחלש אשר זקוק בעצמו לתמיכה, לחלב אם, כמו שעם ישראל זקוק ליניקה ממעל, מן הא-לוהים הבלתי נראה, אותו לא הבינו והפנימו אף מהופעתו מעל הר סיני....

אך המחשתו של אהרון לא פעלה לפי כוונת יוצרה. ההמונים, אולי ערב רב, - כפי שטוענים חלק מן המפרשים - ,אך תוך שתיקתם של יתר בני ישראל, ואולי אף בהסכמתם, עובדה: ויתנצלו כל העם את נזמי הזהב אשר באוזניהם ויביאו אל אהרון. ויקח מידם ! כל העם איבד את עשתונותו מתוך ייאוש ותחושת אבדון במדבר הרחב והבלתי ידוע להם. לכן התהוללו וסגדו לעגל, כאילו פר בוגר לפנייהם... סימן ברור להיותם שבויים בקונצפציה מצרית. לא קריעת ים סוף האדירה, כאשר האיש משה נראה להם להיות מחוללה, ולא קולות ה' בהר סיני שכנעו אותם שיש עוצמה בלתי נראית, אותה א-לוהות שמשה הודרך על ידה ופעל בשמה, אשר זו היא א-לוהי ישראל האמיתית. הם דרשו משהו מוחשי, ניתן לחזות בו ולמשש אותו. אהרון אמנם ניצל "מלינץ", וגיסו חור נפל לו קרבן, - כך דברי חז"ל - , בידי ההמונים נבערי ההבנה. אך הוא טעה בהצגת עגל חלש, במקום כוח הפר. גם המזבח שבנה לה' - , בהכריזו חג לה' מחר לא הועיל, כי הם הפנו את תקוותם לעגל, בחשבם אותו לפר המייצג את האל "רע". וכך אמרו כנראה איש לרעהו: האיש משה הכזיב, מת על ההר בקולות ובברקים, או עזב אותנו, בואו ונחזור אל הידוע לנו, אל האל המצרי "רע", אותו אנו מכירים מן העבר הקרוב ! ולכן ענה אהרון לתיית משה עליו, מדוע עשה את העגל: "אתה ידעת את העם כי ברע הוא"... ,היית צריך לדעת זאת ולהתחשב בכך !

ומדוע שבר משה את לוחות הברית בראותו את העגל והמחולות ? – האם תקפה אותו חמת זעם ? לא ולא ! וכך שמעתי ממרצה ליהדות, במסגרת "קתדרה" בכפר הרא"ה, שאת שמו אינני זוכר, כי משה הבין, בראותו את ההשתוללות חסרת הרסן, כי לוחות אבן ועליהם "עשרה דברים" כתובים לא יאמרו מאומה להמון המתהלל סביב לעגל מזהב. - לוחות אבן לא יכולות להיות תחליף לייצר שלהם לסגוד ל"איש חזק" או לדמות של בעל חיים עם כוח, מאגי, מזהב. (נחש, תנין, פר, וכו')
א-לוהות רוחנית לא נתפסת אצלם ככוח קיים, כל עוד שהיו שבויים בקונספציה החומרית של "איש" כוחני, כפרעה בעבר וכמשה לאחרונה, או של "אל" גשמי מעשה ידי אדם, כמובילם במדבר.
הדברים החרוטים על אבן הם דברים מופשטים, אשר שכלם לא היה מסוגל לקלוט אותם, ובודאי לא להאמין בהם ככוח מוביל אותם. בני ישראל, שהיו משועבדים זה דורות, והושפעו רבות על ידי התרבות המצרית, - [חכמינו אמרו שהיו שבויים במ"ט שערי טומאה של מצרים] עדיין לא היו בשלים רוחנית לקבל את עשרת הדברות. הייתה דרושה להם תקופה של השתחררות מאמונות חומריות הרחק ממצרים [במדבר] ובו זמנית "לקבל" תורה משמים עם אמונה בא-לוהות מופשטת. דור העבדים לא היו כשרים לכך, לכן נשפטו לכלייה במדבר, אחרי מעשה המרידה הבא של רוב המרגלים את הארץ. רק הדור שנולד במדבר, ולא הורגל לתרבות המצרית, היה מתאים מתחילה, להיות הדור של כובשי הארץ. לכן לא יפלא, כי הרבה ממצוות המעשיות הכתובות בפרשיות הבאות, כמו גם סוג הקרבנות, הם ניגוד למה שהיו רגילים בתרבות המצרית. חוקי התורה הם, לדעתי, אנטי-טזה לתרבות הגויים ובמיוחד למצרית.

והיום ? נראה לי, כי טבע היהודי החומרי פועל היום כמו אז !. כמה מיהודי דורנו החילוניים מסוגלים להאמין בכוחו של הרוחני על הפיסי ? האם לא השתלט לאחרונה, אחרי תקופת סוציאליזם חברתי נאור, "ההון, הבורסה ובעלי ההון על השלטון" בישראל ? - ומה עם אמונת היהודים המאמינים ובעיקר החסידיים שבהם ? מדוע הם סוגדים ל"איש" זה או אחר ? לרבי זה או אחר ? לקברו של קדוש זה או אחר ? מדוע למשל, נוסעים חסידים לקבר רבם בארץ נכר בראש השנה דווקא ? במה קדושתה של אוקראינה או של ברוקלין גדולה מארץ ישראל על מאות מקומותיה הקדושים ? מדוע חסידים עוזבים-זונחים את משפחותיהם מאחוריהם ביום הדין, בכדי לקבל השראת קדושה על קבר של מת בנכר ?
וכי קברו של משה רבנו לא הועלם מאתנו, כדי שלא נסגוד לו ולא לקברו ?? וזאת לדוגמה !!
ומה בכלל סגידת האישיות של "איש" פלוני או פלמוני, גם שהיה צדיק וחסיד במעשיו, גדול בתורתו ובמפעליו, אשר נשמתו נלקחה למרומים וגופתו הפכה לעפר ואפר ?
מדוע מוכרחים חסידים שוטים לפרסם ליד כל מאמר של רבם גם את צילומם ? וכי שחקן קולנוע הוא ?? מהי הסגידה העיוורת הזו ל"איש" זה או אחר, לא כי אם עבודה זרה, לאיש בשר ודם, אשר קולו אמנם נדם, אך **דבריו** בודאי קיימים ? וכי לא יותר נכון לשמר וללמד את **דבריו**, מבלי לפרסם כל שבוע את תמונתו ... ?

לוחות הברית מקורם בצור [מעשה א-לוהים] ונחרטו עליהם **דברים**. הדברים העיקר ולא לוחות האבן, שהיו הכלי שרק נשאו את הדברים. אך כאשר ראה משה את המחולות והריקודים סביב עגל הזהב, הבין, כי **לדברים** אין השפעה על העם, כי פרעו אחרון לשמצה בקמיהם. כי-תשא, לב, כה. לכן שבר את הלוחות.
והעגל טחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישק את בני ישראל. שם, לב, כ.
בספר דברים, **בפרשת עקב** מספר משה לדור שנולד מאוחר יותר במדבר, כי אחרי טחינת העגל, השליך את עפרו אל הנחל היורד מן ההר והשקה במים עם אבק הזהב את העם, סמל לאפסיות הזהב והעגל. הנחל היורד מן ההר, הוא סימן בעבורי, כי החוקר היהודי-איטלקי פרופ' עמנואל ענתי צדק כנראה בקביעתו, כי **הר כרכום** של היום, בקרבת מדין לשעבר, הוא הר סיני, ההר עליו קבל משה את לוחות

הברית והתורה. [ראה צילומי מן האוויר לפני עמ' 71]
אגב: הלוחות היו כנראה נפרדות ולא מחוברות וכן לא היו מעוגלות למעלה, כפי שציירם האמן הידוע רמברנדט ההולנדי בציורו המפורסם וכפי שמעצבים אותן מאז בכל בתי הכנסת.

מעגל הזהב של אהרן הכהן לאש הזרה של בניו.....

כפי שנכשל אהרן ביצירת העגל בהשענו על העבר המצרי של העם, כך נכשלו אחריו שני בניו נדב ואביהוא בחנוכת המשכן, שבנו אותו ע"פ צו ה'. וכך תואר בספר ויקרא, פרשה שמיני, י', פסוק א':
ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטורת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם. ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה'.

ובפרשת במדבר, פרק ג, פסוק ד מוזכר האסון כך: וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקריבם **אש זרה לפני ה'** במדבר סיני **ובנים לא היו להם....** צויין כאן, כי היו צעירים עדיין, ז"א שזה קרה זמן לא רב אחרי מתן התורה והקמת המשכן כתגובה לצורך העם לראות מקום מוגדר כמקום שכינת הא-לוהים, זמן מועט לאחר-כן. מה הייתה האש הזרה הזו ?? חכמינו ז"ל התלבטו בשאלה זו רבות והציעו 11 השערות שונות, חלק עקב האסורים המובאים מיד אחרי פרשת מותם של נדב ואביהוא. אך אחת מהן לא עונה על השאלה – איזו אש הייתה זו, שנחשבה לזרה ? לא נמסרו לנו דברים מפורשים בנדון. יש שאמרו שהיו שתויי יין, יש שטענו שזלזלו במשה ואהרן ובקשו שימותו בהקדם, כדי שיירשו הם את משרתם... אך מה הייתה **האש הזרה** ?

אני מניח, כי העתיקו כאן טכס מצרי שהיה ידוע להם מכוהני מצרים, אך אשר לא צוה אותו ה' לאהרן ולבניו.

כי כאמור, כל הקרבנות והטכסים לא-לוהי ישראל שללו כל זכר מפולחנות הגויים ובמיוחד המצריים אותם הפנימו במשך דורות. אלה חלק מ-מ"ט שערי טומאה, אותם מזכירים חכמינו תדיר. לדעתי, עצם האש שהם הדליקו בו את הקטורת הייתה פסולה, הרי מקודם כתוב על הקרבנות שהקריב אביהם אהרן – ותצא אש **מלפני ה'** ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים, וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם. ויקרא, ט, כד. ובפסוק אחרי כן כתוב על האש הזרה שהדליקו נדב ואביהוא....
הוספתי אם-כן הסבר מספר 12 לאלה של חכמינו ונראה בכל הצניעות, כי הסברי תואם את הנאמר, כי עצם האש שהם שמו, כמנהג המצרים, הייתה זרה ! -

כך נאסר על אחי-השרופים לפרוע את ראשם ולפרום את בגדיהם כאות אבל על מות אחיהם. כנראה גם אלה מנהגי אבלות מצריים שמשה אסרם עתה על קרובי הנשרפים.

אגב: משה ציווה למישאל ואלצפן בני עוזיאל לשאת את השרופים בכותונותיהם אל מחוץ למחנה.... הכיצד לא נשרפו הכותונות על לובשיהם ? אני סובר, כי האש שיצאה מלפני ה' הייתה כעין מכת חשמל, מבין הכרובים, שהמיתה את שני בני אהרן בלי שהציתה את גופותיהם ולא את בגדיהם...
אולי נכנסו לפני-ולפנים, כדי להיות יותר קרובים לא-לוהים ? ראה בקרבתם לפני ה' וימותו. אחרי-מות, טו, א. ודברי הרב שמשון רפאל הירש: "קריבתם לפני ה' הייתה סיבת מותם"....

מיד אחרי פרשיית ההקדשה והקדושה המיוחדת, לה נצטוו בני אהרן על ידי משה, מובאת פרשת המאכלות האסורים על כל בני ישראל. אני מניח, כי גם כאן נאסרו עלינו כל סוגי בעלי החיים, אשר כנראה היו רגילים להיות ניצודים ונאכלים על ידי המצרים.

מהיכן נבע מעמד המיוחד של בני שבט לוי ?

מתחילה נבחרו **בכורי** כל המשפחות בישראל להיות משרתי הקודש, ככתוב לפני יציאת מצרים: וידבר ה' אל משה לאמר. קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל, באדם ובבהמה, לי הוא. שמות, בא, יג, א-ב. אך עקב כשלונם במעשה העגל, שלא מחו על כך ולא מנעו מעשה אלילי זה, הורדו ממעמד מקודש זה ונבחרו במקומם כל בני לוי, כי אלה הם אשר נאספו לצד משה, ככתוב אחרי ירידת משה מהר סיני: ויעמוד משה בשער המחנה ויאמר, מי לה' אלי, ויאספו כל בני לוי. ויאמר להם, כה אמר ה' א-לוהי ישראל, שימו איש חרבו על ירכו; עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו. ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום ההוא כשלושת אלפי איש. ויאמר משה, מלאו ידכם היום לה'... כי תשא, לב, כו-כט

הגם שמעשה ההרג היה אכזרי ביותר, אני מניח, כי הנופלים בחרב מידי בני לוי, היו בעיקר מן הערב - הרב שהצטרפו לבני ישראל ביציאת מצרים והם אלה שחשו את עצמם מצריים יותר מלהיות ישראלים. בכל אופן הוכיחו כאן בני לוי נאמנות מוחלטת למשה ולמצוות ה' וזאת הייתה להם מעתה לתפקיד; לעמוד על משמר עבודת ה' ולשרתו בקודש.

בני לוי, כמו גם בני שמעון, נודעו לפני כ 12 דורות כשומרי המוסר במשפחת יעקב, בהרגם את כל תושבי שכם הזכרים, אחרי מעשה האונס של אחותם הקטינה דינה. על כך נזף בהם אביהם יעקב מיד במקום, וגם בסוף ימיו במצרים, בברכתו המפורסמת הזכיר להם אביהם: שמעון ולוי אחים, כלי חמס מכרותיהם.... ארור אפס כי עז ועברתם כי קשתה, אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל. בראשית, ויחי, מט, ה-ז. מאז ועד היום ידועים הכהנים והלויים להיות רגזנים וכעסנים יותר מיהודים [בני יהודה] אחרים. בני שמעון נעלמו. או שהם התערבבו עם יתר בני יהודה ובנימין שנשארו ביחד בממלכת יהודה, אחרי התפלגות ממלכת ישראל מיהודה, או שחלקים מהם נטמעו בין שבטי הנגב הנוודים, בתקופות מאוחרות יותר; כמו בחורבן הבית הראשון ע"י הבבלים ומאוחר יותר בבית השני ע"י הרומיים ובמרד בר כוכבא. אין יודעים יותר מי מהם הם בני שמעון? – הייתכן, כי אם פוגשים יהודי רגזן וכעסן במיוחד, הוא אולי מבני שמעון; או לפחות שרדו בו אולי גנים, תורשתו מאבותיו משבט שמעון ???

בגדי הכהונה

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת... ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי. שמות, כח. ועשו את האפוד **זהב תכלת וארגמן תולעת שני ושש משזר**... ועשית את מעיל-האפוד, **כליל תכלת**.. פרק כח כולו מתאר את בגדי הכהונה שתפקידם היה להביא כבוד ותפארת לנושאים, בעבודת הקודש.

אין צבע שחור בנמצא כלל! אז כיצד הפכו את בגדי השחור לבגדי הקדושה בחלקי העם החרדים? רק בגמרא כתבו אמוראים, המאוחרים בכ 1700 שנה ממתן התורה, ואשר חיו תחת שלטון זר בארצנו או בבבל, כי "מי שיצרו גובר עליו, ילבש שחורים וילך אל עיר אחרת", סימן לבושה, לאבל על חולשתו. מכאן כי הלבוש השחור הוא צבע של הגלות המרה ולא של קדושה לפני ה'.... אוהבי ארץ ישראל הציונים לעומתם, סיגלו לעצמם את הצבע הלבן לחולצת השבת והחג וזה חגיגי באמת. וכך דומים יותר למקדשי ה' מימי קדם...

משהו על בעלי חיים בתורה

תורתנו מביאה רשימה של בעלי חיים, שחיו באזור המזרח-תיכוני, ארץ ישראל וסביבותיה. לכן לא ידעו חכמינו המאוחרים בארצות אשכנז, צפון אפריקה ואולי אף בבבל, לזהותם על נקלה. בדורות האחרונים עסקו בכך זואולוגים יהודיים ובמיוחד הנני מזכיר את הפרופ' יהודה פליקס המנוח, שנעזרתי בספרו "החי של התנ"ך" משנת ה'תשט"ו, הוצ. סיני, כאשר הייתי מורה לטבע וחקלאות בביה"ס היסודי הקדם-חקלאי ע"ש הרמב"ם בליכין; לביולוגיה, בוטניקה וזואולוגיה בביה"ס המקצועי תו"ם בחרב לאת, בישיבות בנ"ע בכפר הרא"ה ובחדרה ובביה"ס התיכון-דתי לבנות "אלישבע" בפרדס חנה.

ועשית מכסה לאוהל, עורות אלים מאדמים ומכסה עורות תחשים מלמעלה. תרומה, כו, יד.

המכסה העליון מעל מכסה עורות האלים היה צריך להגן גם מפני רטיבות, טל וגשמים. לכן היה צריך להיות מעור בעל חיים ימי, שעורו מגן מפני מים. היכן נמצאו בעלי חיים ימיים באזור מדבר סיני? פרשנינו המסורתיים מתעלמים בד"כ מן השאלה ומפתרונה, כי אין לנו מסורת רציפה לכך.

על פי יהודה פליקס המנוח-, בתלמוד, שבת, כח, מתואר **התחש** ככריאה מיוחדת ועקב זאת הציעו חוקרים שונים כמה פתרונות: פרת הים יונק ימי, שעולה לפעמים על חופי סיני ומניקה שם את גוריה; וחד-השן, יונק ימי אף הוא, שנדיר מאוד שיגיע לחופי סיני מן הים הארקטי. חוקרים אחרים חושבים, כי מדובר באנטילופה מדברית ויש שחושבים על הג'ירפה.

לי נראים ביותר ה **דולפינים**, אשר יהודה פליקס מציין את שמם בערבית – תחס; ואשר מצויים עד היום במפרץ אילת. גם בימי משה ובני ישראל יכלו לצוד אותם על נקלה, היותם ידידותיים לאדם.

מיד אחרי פרשת מות נדב ואביהוא במשכן, בהביאם אש זרה, בפרשת שמיני, באה פרשת החיות והבהמות הכשרות והטרפות לבני ישראל: ויקרא, שמיני, יא, א - לט.

וידבר ה' זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ.... אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה... ואת השפן... ואת הארנבת כי מעלה גרה הוא/היא ופרסה לא יפריס/ הפריסה....

מומחי הטבע הזואולוגי באירופה לא הכירו את השפן האסיאתי והשם "שפן" הוסב על ארנב-הבית, שגודל בהמוניו בכלובים בחצרות הנוצרים והיווה מאכל תאוה ובשר זול לרוב הלא-יהודיים. אפילו בעברית הושר השיר "השפן הקטן" וכו' בגני הילדים והתכוונו לאותו ארנבון-בית חמוד שיועד לטיפול בילדים פגועי גוף ונפש. אך אין זה השפן הארץ-ישראלי או הסורי, כפי שכוונה בידי הזואולוגים בדורות האחרונים. הוא נקרא גם שפן הסלע וחי במאות בהרי הגליל והנגב. ואמנם גילו, כי הוא מפריש את צואתו הראשונית, הלבנה, ואוכלה שנית ישר מפי הטבעת שלו, שלא תתלכלך בחול ומעכלה שנית. יש כאן בהחלט מחזור של מעלה גרה, הגם שאינו מעלה את הפרש דרך הושט ללעיסה שנייה ועיכול כנ"ל. אין לו קיבה בנויה מארבע מדורים, אך מעיו ארוכים במיוחד בדומה ליתר מעלי הגרה וכן הוא מצויד במעי עיוור גדול במיוחד, שם שווה הצואה הראשונית לשם תסיסה ארוכת זמן, כמו אצל מעלי הגרה הקלאסיים בקיבת ההמסס. לכן פרש ראשוני זה לכן ועסיסי ומיצי תסיסה אלו ממשיכים את פעולת ההמסה של התאית המצויה לרוב במזונם, גם במחזור העיכול השני. כך המצב אצל ארנבת הבר האירופית, שרק לאחרונה גילו גם אצלה מחזור עיכול כפול, ראשוני ושני. לכן התאמתה כיום קביעתה של התורה, בציינה ששניהם מעלי גרה הם; ולא כפי שניסו לתרץ עד כה, כי תנועות הלעיסה של שניהם, מצד אל צד, דומה ללעיסה השנייה של יתר מעלי הגרה ולכן אמרה התורה מה שאמרה בנדון, ולכן כתבה כך התורה, כדי לא להכשיל את בני ישראל במראית-עין, במה שעניינם ראות.

מכאן שוב הוכחה, כי "תורה עם דרך ארץ", דהיינו עם חכמת הטבע על מקצועותיו השונים, היא צורת לימוד הנכונה, כפי שאנו מבקשים שלוש פעמים ביום: **"אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, חננו מאתך חוכמה בינה ודעת – ברוך אתה ה' חונן הדעת."**

...**ואת החזיר, כי מפריס פרסה הוא ושוסע שסע פרסה, והוא גרה לא יגר, טמא הוא לכם.** שם, פסוק ז.
מה גרם לכך, כי דווקא החזיר, מבין כל יתר בעלי החיים הטמאים, נחשב לטרף יותר מכל היתר??
הרי על פי ההלכה התורנית, הוא טרף כמו כל יתר החיות הטרפות, ולא יותר מהן. גם בשר נבלה מן הבקר או הצאן טרפה הוא כמו החזיר בדיוק.... אך תשאל יהודי לא שומר תורה ומצוות, הרי הוא אולי (?) יימנע מלאכול בשר חזיר בטיוליו בעולם, או בארץ כאשר האטליז הטרף קורא לכך "בשר לבן"; אך צדפות ורכיכות-ים למיניהם, אותן קוראים לשם הסוואה בארץ "פירות ים" הוא יאכל כ"דליקטס" המוגשים לו במסעדות צרפתיות או תאילנדיות. הרקע לסלידה לבשר חזיר דווקא הוא לאומי ולא דווקא דתי.

לדעתי החלה ההתנגדות הנפשית לחזיר בימי שלטון הסלווקים מסוריה על ארץ ישראל. אלה רצו להשליט על עם ישראל את התרבות היוונית על כל היבטיה: הסגידה לאלילי יוון ולמלכיה; לתרבות שכלל משחקי ספורט בערום ותענוגות הגוף; ללבוש היווני החושף את הגוף ואת הראש * וכן למאכלים שהובאו מיוון. בין אלה היה גם החזיר המבוית, אשר שימש גם קרבן לאלילי יוון. כאשר כפו את קרבנם זה על היהודים, נוצרה התנגדות עזה לכך. ידוע המקרה של העיר מודיעין, אשר דרשו שם קלגסי יוון מן הכהן המקומי, ושמו מתתיהו החשמונאי, להקריב חזיר על הבמה הציבורית שהוקמה במרכז העיירה, ואז הרג מתתיהו את המפקד היווני וקרא למרד גלוי "מי לה' אלי". מכאן החל מרד החשמונאים.

החזיר הפך מאז בתודעת עם ישראל לגורם המרכזי בהתנגדות יהודים לניסיון **לכפות עליהם דת זרה** ועבודת אלילים.... כך היה לטמא יותר מיתר החיות והבהמות הטמאות ומאז סולדים היהודים יותר מאכילת בשרו מאשר מכל מאכל טמא אחר.

גם השלטון הרומי השתמש בחזיר דווקא כדי לזעזע את ארץ ישראל ת"ק פרסה על ת"ק פרסה וכן את עם ישראל בהעלותם חזיר בחומה, לקרבן אלילים זיאוס, שפסלו הועמד בהיכל המקדש. האנוסים לנצרות בספרד גם הם נקראו מראנים, = חזירים, כי-, כדי להוכיח את נצרותם הנאמנה כביכול, אכלו לעיתים בשר חזיר בפרהסיה.

* אוסיף פה פרט, הנוגע לתקופה האפלה הזו, של כפיית תרבות יוון על עם ישראל, 300 – 200 ש' לפסה"נ. לעיתים נשאלת השאלה, מהיכן החובה על הגברים היהודים, לחבוש כובע או כיפה לראשם, הרי אין בנמצא ציווי לכך בכתובים שלנו.. לדעתי זה החל מזמנו של החכם אנטיגנוס איש סוכו, שקיבל את המסורת היהודית משמעון הצדיק בימים הללו, אשר רק משפט אחד נכתב בשמו, - ובסיומו: "ויהי מורא שמים עליכם" [ראה פרקי אבות, פרק א, פסוק ד]. יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מהם... מה קבלו ממוריהם, בני הדורותיים הקודמים ומבעל השם המזור, היוצא דופן, היווני, אנטיגנוס? שמו העברי לא נשתמר, אבל כן כינויו- "אנטי-גניוס", זה ששימר את התרבות היהודית ונאבק נגד הגניוס היווני, החכמה היוונית. הוא כנראה זה אשר הנחיל לעם ישראל לחבוש גם כיסוי ראש כקדמוניהם ולגדל זקן כאבותיהם ולא ללכת שולל אחרי המודה היוונית החדשה, - לגלות ראש, לגלח הפנים ולחשוף את הגוף ברבים... ובכך להוכיח יראת שמים יותר מיראת היוונים ותרבותם...

מרד החשמונאים החל מעט לאחר מכן, בשנת 168 לפסה"נ, עם הכנסת צלם להיכל ע"י אנטיוכוס ה-4.

בהמשך אתייחס רק לאותם בעלי החיים, אשר בזיהויים התקשו המפרשים או אף טעו בהם. בנוסף לספר המוזכר בתחילת פרק בעלי החיים, עיינתי גם בהסבריו של ד"ר יהודה קיל ב"דעת מקרא" ובספר "עולם התנ"ך" בהוצ. לאור של "דברי הימים" בנושא הנדון, כי אלה בעלי ידע מעודכן. ועוד: כבר בילדותו למדוני, - ונדמה לי שזה היה בתנועת הנוער עזרא בהמבורג, אליה השתייכנו, כי נאסרה עלינו, היהודים, אכילת כל בעלי החיים הטורפים, כי המזון שאוכל האדם, משפיע על אופי האדם ותכונותיו. וכדי ליצור אופי נוח לבריות אצלנו, היהודים, החליט הבורא, היודע נפש האדם שהוא זה שבראה, כיצד היא מושפעת ממזונותיו. כך הסביר לנו המדריך שלנו, אלברט שלוס, באחת משיחות השבת, כי אוכלי תפוחי האדמה תמיד הם מטומטמים, והמשתכרים ביין ובשיכר הם גסי רוח. המדריך התכוון כמובן להצביע על השוני בינינו, ילדי היהודים, העדינים והמתורבתים יותר, לבין שכנינו ילדי הגויים עמם התרועענו.

ובאמת, הזדעזעתי פעם עד לעמקי נשמת, בראותי ילדי הגרמנים הנוצרים בשכונתנו, מכים חתול למוות, אחרי שכלאו אותו בשק והכו בו במקלות, בעודו תלוי על ענף-עץ, עד שנפח נשמתו. או, כאשר ראיתי כמוהם, דוחפים קש לפי של קרפדה שמצאו, ומנפחים אותה עד שהתפקעה, מראה מזעזע ומגעיל. כבר אז הבנתי, שארצה לאכול רק "כשר", כדי לא להיהפך לגס רוח ולחסר עידון כמו ילדי הגרמנים, אשר בסביבותי! ומכאן, איך יכלו לנהוג, כאשר בגרו, כאנשי ס.ס.?

ואת אלה תשקצו מן העוף, לא יאכלו שקץ הם: את הנשר ואת הפרס ואת העזניה. ויקרא, יא, יג. כאמור, לא ידעו רוב מדעני אירופה לזהות חלק מבעלי החיים שהתורה מציינת בשמם, אשר אינם מצויים באירופה. הרב שמשון רפאל הירש אף לא תרגם שמם לגרמנית בהוצאתו לאור של תרגום ופרשנותו לתורה, בגרמנית, בשליש האחרון של המאה ה-19, ורשם אותם בשמם המקורי בעברית, שפת התורה, הגם אם באותיות לטיניות, מזו הסיבה!

את הנשר תרגמו המתרגמים בגרמנית ל- Adler, באנגלית ל- eagle ובצרפתית ל- aigle. אך תרגומים אלה מוטעים, כי עוף טורף-חי זה הוא העיט, סמל "הקיסרית-רומית" ושל גרמניה הנאצית י.מ.ש. על נסיהם ודגליהם כחיקוי לרומא. אך הנשר הוא עוף גדול אוכל נבלות ולכן צווארו חסר נוצות, כאילו שנשרו שם נוצותיו. עובדה זו מאפשרת נבירה בתוך גוף הנבלה, בלי שידבק בנוצות הצוואר דם הנבלה. הנשר, כמו העזניה, שניהם העופות הגדולים ביותר באסיה ואפריקה ויתרונם הוא, כי הם מסוגלים להגביה-עוף יותר מיתר העופות הטורפים וכך, כביכול, יכולים הם להגן על גוזליהם, כאשר באופן מדומה, הם נושאים את אלה על כנפיהם.

הפרס גם הוא עוף טורף גדול, אשר מסוגל להרים גדי או אף עז, טלה ואף כבש, עופר איילים ואף איילה למרומים, ולהפילו על הסלעים מתחת, וכך לפרס גופו החי על הקרקע וכך להמיתו. שלושת אלה נקראים Geier בגרמנית, באנגלית vulture ובצרפתית vautour.

ואת הדאה ואת האיה למינה. יא, יד. יהודה פליקס מציין, כי הדאה זהה עם הראה [בפ' ראה בס' דברים], והאיה שם זהה עם הדיה, שנקראת היום עקב [בקמץ תחת ע' וק']. את כל עורב למינו. יא, טו. ע"פ פליקס מצויים ארבעה מיני עורבים בארץ ישראל, אפורים ושחורים. המצוי בסביבותינו הוא האפור, ובחורף רואים אנו להקות גדולות של עורבי קראק-קראק שחורים.

ואת בת-היענה ואת התחמס ואת השחף ואת הנץ למינהו. יא, טז. בת היענה אינה היען המדברי של אפריקה, שאינו מצוי באסיה כלל, כי אם עוף טורף-חי לילי, השוכן בחרבות ומשמיע קול ענות. [ראה "החי של התנ"ך", יהודה פליקס, עמ' 74]

התחמס הוא כנראה עוף טורף חי יומי, מלשון חמס-חומס. יש סברה, כי הוא **הבז** למינו, הבוז מן החי. יהודה פליקס בספרו "החי של התנ"ך" בעמ' 62, קורא לו גם **חמסן** ובלע"ז: Falke - Falco. **השחף** הוא עוף יומי ימי, השולה דגים חיים. **הנץ** גדול מן התחמס-הבז וטורף חי, ובלע"ז: Habicht. ואת **הכוס** ואת **השלך** ואת **הינשוף**. ואת **התנשמת** ואת **הקאת** ואת **הרחם**. יא, יז – יח. חמשת הראשונים הם עופות טורפים ליליים, כאשר **הינשוף והתנשמת** קרואים על שם קולות הנשיפה-הנשימה שהם משמיעים. **הקאת** נקרא כנראה על שם הקיא של נוצות, עור ועצמות שנמצאים מסביב למגוריו. בנוגע ל**רחם** [רחמה בספר דברים, יד, טז] יש שתי דעות: זו של מי מחז"ל המזהה אותו עם **השרקרק** לסוגיו, השולה בעקר דגים ממים מתוקים, ראשנים וצפרדעים, אך טורף גם חרקים גדולים; – וזו הנסמכת על השפה הערבית, הקוראת כך לעוף אוכל נבלות, מן הקטנים שבאזורנו.

ואת **החסידה**, **האנפה** למינה ואת **הדוכיפת** ואת **העטלף**. שם, יט. ארבעתן ידועות, כאשר **העטלף** יוצא דופן מבחינה זואולוגית, היותו **יונק** לילי מעופף, טורף חרקים ויש גם אוכל פירות, – לעומת שלושת הראשונות, שהן עופות לכל דבר. אין התורה מזכירה ציפורי השיר, כמו גם לא עופות-בית שונות, כגון תרנגולות, ברווזים ואווזים ואחרות, אשר היו מצויות בודאי במצרים ובארץ כנען ולנו ידועות אלה מן ההלכה המאוחרת יותר. כי כל אלה האוכלות מן הצומח ויש להן זפק וקורקבן לעיכול גרעינים, עם קרום פנימי מחוספס וקשה, שניתן לקלפו, – וכן אצבע אחורית מוגבהת, כשרות הן. [ראה משניות חולין, פרק ג, משנה ו] אוסיף פרט פיקנטי אך חשוב ששמעתי אותו בבית הורי בילדותי: בקהילה מסוימת בגרמניה, שאת שמה שכחתי, נהג הרב לאסוף את קהלו ביום מסוים בשנה, – ולעיני הקהל שחט השוחט שתי ציפורי-דרור, מרט אותן והכשיר אותן למאכל; למען ידעו, כי ציפורים אלה כשרות הן למאכל ובשעת דחק, כמו במלחמה וברעב, מותר לשחטם ולאכלם.

עתה עוברת תורתנו לחרקים, ע"פ הגדרת הזואולוגיה המודרנית, "שרץ העוף" לפי הגדרת התורה, ואומרת דבר תמוה: החולץ על ארבע. כבר מחכמינו הבהירו, כי ההדגשה היא על "ההולך" על ארבע, בו בזמן שזוג הרגליים הקדמיות נחשבות לזרועות, בהן מחזיקים חרקים מסוימים את טרפם וזוג האחוריות נבדלות מן הארבע במיוחד בכך, כי אלה כרעיים ממעל [ז"א אחרין] לרגליו לנתר בהן על הארץ.

מזר וזר ליהודי המערב לקרא בתורה: את אלה מהם תאכלו, את **הארבה** למינו ואת **הסלעס** למינהו ואת **החרגול** למינהו ואת **החגב** למינהו.

באירופה קיימים סוגי **חרגול וחגב**, אך לא היה עולה בדעת איש, גם שלא מבני ברית, לטגן מאלה ואפילו לא להכניסם הביתה. ארבה לסוגיו לא הכירו באירופה כלל ולא העלו על דעתם, כמה חוכמה יש בהוראת כשרות זו!! כי כאשר כילו הארבה והסלעס וצאצאיהם את כל יכול הארץ באחת מארצות הדרום והמזרח, מה נשאר עוד לאכול בכלל, אם לא "האוכל", כך כונה הארבה במלאכי, ג, יא, ז"א הארבה בעצמו. – ואכן ראיתי בשנת 1956 באליכין בה לימדתי, כאשר להקות ארבה גדולות נחתו באזורנו, גברים ונשים צדים מן הפולש הזה, מכניסים אותו לסירים ומחבתות וצולים את הארבה להשביע בו את משפחתם. גם לי הציעו לטעום ארבה צלוי [אחרי שנוקה מן הראש והרגליים בשיטה הידועה להם מתימן], אך לא יכולתי, בגלל מנהגי האשכנזים, להיענות לכך.

ואגב: אומרים, שטעם ארבה צלוי כטעם הדגיגים המעושנים שנקראים Sprotten [=שפרוטים] בגרמנית ובהולנדית, אותם מוכרים בהולנד בכל פינת רחוב, כמאכל תאוה ואוכלים אותם שלמים.

ועתה ההלכה: מי שאין לו מסורת אבות לאכלם, אינו רשאי גם כיום לאכלם ! ואמנם ליהודי תימן וצפון אפריקה, שהכירו מכות-ארבה ואכלו ממנו, מותר גם כיום לאכל את אלה, בגלל מסורת-אבות. אני אמנם בספק, אם ילדיהם, שגדלו בארץ ולא פגשו מאכל מעופף זה, ולא קבלו מסורת מעשית מהוריהם, אם רק מזכות-אבות אבותיהם מותר להם גם היום לאכלם. כי הרי הם בעצמם לא ראו ולא אכלו ארבה מיום היוולדם ולא הודרכו כיצד להבחין בכשרים, לבשלם או לצלותם, בדיוק כמונו.

ומה באשר להרגולים וחגבים ? נראה לי, כי גם יהודי תימן וצפון אפריקה לא אכלו את אלה.

כאן אבטא מחשבה אישית במקביל, **כגזרה שווה:** אנו מתפללים להקמת בית המקדש השלישי ולהקרכת קורבנות כמו בימי קדם. אך הרי אין לנו כל מסורת אבות, כיצד להקריב תור וגזול, שה וכבש, גדי ועז, עגל ובקר ופר ואיל..... וכיצד נוכל לדלג אחורה מעל עשרות דורות [כשישים !] מאז חורבן בית המקדש השני, ולחדש הלכה ומנהג שבוטלו לפני כמעט אלפיים שנים ? ומבלי שיש לנו מסורת-אבות ישירה לכך !!!

וכי יכול קרבן בעל-חיים, שלא אנו גידלנו אותו, ולא חשים אליו כל קרבת-נפש, לשמש לנו כקרבן על עבירה שעשינו ? או לטהרנו ? הרי זה מאות וכמעט אלפיים שנה משמש לנו דבר הנביא הושע מדריך ומנחה **לתפילה** ולטהרנו מעוון, במקום הקרבן, ככתוב: שובה ישראל עד ה' א-לוהיך כי כשלת בעוונך. קחו עמכם **דברים** ושובו אל ה', **אמרו אליו** כל תשא עוון וקח טוב ו**נשלמה פרים שפתינו**. הושע, יד, ב-ג. גם בתפילת שחרית של יום חול אנו אומרים בכל בוקר, במסגרת "זכירת הקרבנות": רבון העולמים אתה צויתנו להקריב קרבן התמיד במועדו וכו'. ..ועתה בעוונותינו חרב בית המקדש ובטל התמיד וכו'...ואתה אמרת **נשלמה פרים שפתינו**. לכן יהי רצון מלפניך ה' א-לוהינו וא-לוהי אבותינו, שיהא **שית שפתינו** חשוב ומקובל ומרוצה לפניך, כאילו הקרבנו קרבן התמיד במועדו ועמדנו על מעמדו.

וכן בחזרת הש"ץ במוסף של יוה"כ אחרי הוידי "על חטאים" חוזר החזן על פסוקים אלה בקול. אחרי דורות כה רבים של תפילה במקום קרבן, אין לדעתי ובודאי גם לדעת אחרים כל אפשרות, סיבה והסבר הלכתי, לרצות שוב לשחוט ולהקריב קרבנות ממש, כשיקום בע"ה המקדש השלישי.

בהמשך מציינת תורתנו, שכל מגע עם חרקים לא כשרים, כמו גם עם בעלי חיים בעלי דם חם, ההולכים על כפותיהם, [ורש"י מציין כאן כלב, דב וחתול כדוגמאות], מטמאים במגע. כמובן זה כולל את כל הכלביים, הדוביים והחתוליים. למשל, גיריות שניצודות ונאכלות בהתלהבות על ידי ערבים, כמו גם לוטרות הנחלים וחיות אחרות.

וזה לכם הטמא השורץ על הארץ: **החולד והעכבר והצב למינהו. והאנקה והכח והלטאה, והחומט והתנשמת.** יא, כט-ל.

אנו מחשיבים כיום **לחולד** את **החפרפרת**, אך גם **החולדה** באה בחשבון. **עכברים** יש סוגים רבים, הן **עכברי-בית** והן **עכברי-שדה**, המשמשים מאכל לענני ארצות נחשלות כלכלית. **הצב** יכול להיות **צב החרדון** של הנגב, לטאה גדולה; אך כמובן **צבי השריון** הידועים לנו כיום בשם **צב**, והמשמשים בחלקם מאכל תאוה לערביים ובמיוחד הגדולים שבהם, כגון **הצב הרך** של הנחלים, החי עד היום בקרבתנו בנחל אלכסנדר והנחשב כשארית של בעלי חיים קדומים.

אגב:

מעניין הוא הכינוי בתורה לעגלות מכוסות ביריעה, עגלות-**צב**, כי כצב נראית עגלה כזו מרחוק.

כל הולך על גחון, אלה כמובן הנחשים לסוגיהם, אך גם תולעיים; וכל הולך על ארבע, אלה הלטאיים מטילי הביצים; עד כל מרבבה רגלים לכל השרץ השורץ על הארץ, לא תאכלום, כי שקץ הם. אלה עכבישים וכמוהם עקרבים בעלי שש רגלים וזוג צבטות, וכמובן מרבי-רגליים ממש, כגון נדלים ארסיים ונדלים אוכלי צמחיה.

עד כאן הסבריי לבעלי החיים הכשרים והטמאים. יש להוסיף עוד פרט חשוב: אם תוצרת בעל-חיים כשר הוא כשר, כמו חלב וביצים, כך תוצרת בעלי חיים טמאים טמאה היא לנו למאכל, פרט ליוצא דופן אחד: הדבש תוצרת הדבורה, שהיא שרץ-עוף טמא למאכל. אך הדבש אינו תוצרת ישירה מגוף הדבורה, כי אם עיבוד צוף פרחים בתוספת אנזים מסוים מגוף הדבורה ההופך את הצוף הנוזלי מאוד לצמיגי יותר והוא הדבש.

טומאת הלידה ע"פ התורה

וידבר ה' אל משה לאמר. דבר אל בני ישראל לאמר, אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה טמא.. וכו' יב, א-ב

בדור האחרון נחקרו הרבה נושאים, שהיו סתומים בעיני האנושות ולכן פורשו כפי יכולת ההבנה בדורותיהם. לאחרונה נחקר גם תהליך ההריון והתגלה, כי כאשר האישה מגיעה לפורקנה מוקדם בעת קיום יחסי מין, היא לרוב תלד בעתיד זכר. עובדה זו מושגת בגלל הפרשותיה הבסיסיות בעת הפורקן, המשפיעות על חתירה קלה יותר של תאי זרע בגופה, דבר שנותן יותר סיכוי לתאי זרע בעלי מטען גנים xy להגיע ראשונים אל הביצית ולהפרייתה, על אף היותם חלשים יותר מגנים בעלי מטען xx, החזקים יותר בכושר התנועה שלהם. האחרונים מתגברים ביתר קלות על מצב החומצי הרגיל בתעלת הלידה, כאשר הגבר מגיע לפורקנו לפני פורקן בת זוגתו, וכך יש לתאי הזרע בעלי מטען נקבתי סיכוי רב יותר להגיע אל הביצית ולהפרייתה.

מכאן שוב חכמת הבורא עם בריאתו וחשיבות לימוד תורתנו בעזרת חכמת המדע, כפי שאנו מבקשים יום-יום: אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, חננו מאתך חוכמה, בינה, השכל ודעת.

פרשת "תזריע" מקדימה את פרשת הזיבה, כולל זיבה נורמאלית של מחזור חודשי באישה, שהוא הבסיס להריון, שמובא להלן בפרק ט"ו. על פי חכמינו [הרמב"ם, הרמב"ן ואחרים] הפסוקים ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה - אחרי שבעת ימי הטומאה לאחר לדת בן זכר [יב, ד]; וכן: ואם נקבה תלד וטמאה שבועיים כנדתה, וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה, מתייחסים לטומאת בואה למקדש והבאת קרבן טהרה בלבד, כמפורט: ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת, תביא כבש בן שנתו לעולה ובן-יונה או תור לחטאת אל פתח אוהל מועד אל הכהן. וכך מדגיש הרמב"ם, באיסורי ביאה, ד-ה: ומשמישת מיטתה אף על פי שהדם שותת ויורד; ומסביר להלן יא-טו: וכן זה, שתמצא במקצת מקומות ותמצא תשובות למקצת הגאונים, שיולדת בן זכר לא תשמש מיטתה עד סוף ארבעים, ויולדת נקבה - אחרי שמונים... אין זה מנהג אלא טעות... ודרך אפיקורסית באותן המקומות ומן הצדוקים למדו דבר זה. ומצוה לכופן כדי להוציא מלבן ולהחזיר לדברי חכמים, שתספור ז' ימים נקיים בלבד [אחרי ז' ימי טומאת נידת דותה לבן או שבועיים לבת], וכך ההלכה גם ע"פ הרמ"א ואחרים. דהיינו עוד בימי בית שני נפסקה ההלכה הזו לפי הפרושים; והצדוקים - ואחריהם הקראים הבינו בטעות כפי שהבינו מקריאת הפסוקים ללא התורה שבעל פה!

פר בן בקר לחטאת, איל לעולה ושעירי עיזים לחטאת

בתחילת פרשת "אחרי מות בני אהרן" מצווים משה ואהרן על קרבנות עם-ישראל ועל לבושם של הכהנים בבואם אל הקודש. ויקרא, פרק טז.
הבולט בלבוש ההקרבה בקודש הוא, כי רק בבגדי-בד [פשתן לבן] יבואו בני אהרן אל הקודש. שם ד'.
אין ביהדות קדושה בשחור, - וכבר התבטאתי על כך בעבר.
באשר לקרבנות, היו הבהמות המיועדות להקרבה בהמות-בית, כולן נערצות על העמים הקדמונים.
הסיבה כנראה, כי אלה היו מוקד ומקור פרנסתם ועושרם.
הכשדים הקדומים סגדו לשעירי העיזים, התיישים, כי הם אלה שהרבו את עדריהם; האשורים סגדו לאלי-הכבשים מאותה סיבה, והמצרים לפרים בני בקר.
יש להניח, כי בני ישראל חיו תחת השפעות תרבות העמים האלה [ראה אברהם והאיל שהוקרב במקום בנן], כפי שפתחתי את הרעיון הזה בעמוד 24. אני קורא לכך "השפעות סביבתיות", שקיימות בכל דור. תריסר פעמים מוזכרים בפרק טז שעירי העיזים לכפר בהם על פשעי בני ישראל. אחד משני השעירים, זה הנשלח המדברה, נקרא השעיר לעזאזל, דהיינו "סוף עידן העז". (אזל העז) לכן מתפלא אני על הפירוש אותו נתנו לקטע הבא בפרק יז, טובי פרשנינו הקדמונים, מאונקלוס הגר בראשית המאה השנייה לנצרות [תלמידו של רבי עקיבא] ועד לרש"י מן המאה הנוצרית האחת-עשרה והמאותחרים ממנו. וזה הפסוק הנדון: ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם, חוקת עולם תהיה זאת להם לדורותם. והפרשנים מתרגמים כולם – "אלה השדים". כיצד הגיעו אל השדים? כנראה כי כתוב במקור אחד כי זבחו גם אל השדים, ז'א אליליות קטנות, מזיקות ביותר, על פי פירוש אחד. ראה ספר דברים, פ' האזינו, לב, טז-יז ככתוב: ...יקניאוהו בזרים בתועבות יכעיסוהו. יזבחו לשדים לא אלוה, א-לוהים לא ידעום. שונה מכך אומרים יהודה קיל ועמוס חכם בפרושם ב"דעת מקרא" אודות שעירים-שדים: אלה מעין אלים מדרגה נמוכה, שאינם נחשבים בשום אומה לאלוהות ואין בהם ממש.
אך מדוע קשרו שדים אל שעירי-עיזים, תיישים בשפתנו, מזיקים מאוד, או שאין בהם ממש? תמיהתי רבה.

אומני הנוצרים של ימי הביניים והרנסנס ציירו את השטן, Diabolo בלע"ז, בדמות תיש עומד על שתיים! האם מהם הושפעו פרשנינו?
רק ר' שמשון בן רפאל הירש, מן המאה הנוצרית ה-19 הציע הבנה אחרת, שמשכנעת אותי. וכך הוא סובר, בתמצית: השעירים ייצגו בהמיות חושנית, החיים ללא כבלים וללא ביקורת. מקומם במדבר ולא בתחום מושב האדם. השעירים, חיות-החופש של המדבר והיער. אם יקריבו בני אדם להם, הרי זהו ניגוד מוחלט לקרבן לה'. זוהי סגידה לחושניות הבהמית ולא לריסון מתוך עליונות אנושית המאמינה בקדושה ובא-לוהים. היהדות הרי רוצה לרסן את הדחפים המיניים והביולוגיים האחרים ולכוונם למסילה מאורגנת של חיי קדושה ומשפחה.... זהו הסבר רציונאלי בהחלט!
וכך היה זה לגבי אלי-כבשים ופרים בני בקר, שהיוו מקור סגידה לעמי-הקדם, האשורים והמצרים, בגלל כוחם המרביע והמרבה וחושניותם.

אין לי להוסיף לתורה ולפרשניה המסורתית מכל אשר נוגע לספר ויקרא, לחוקיו ומצוותיו, אלא פרט זה: בפרשת אמור, באשר לקדושת הכהנים נאמר בין היתר: קדושים יהיו.....אשה זונה וחללה לא יקחו וכו'... שם המשפחה אזולאי הנפוץ בארצות צפון-אפריקה מעיד על נושאים, כי כוהנים הם. במקום כהן, העדיפו שם הסוואה כלפי המוסלמים הקנאיים, כדי שלא יכירו בהם, כי יהודים המה.

40 שנות בני ישראל במדבר סיני

מתי הגיעו בני ישראל להר סיני ומתי החלו לכבוש את ארץ כנען?

על פי חישובי, **נולד משה רבנו** בשנת 1316- , בשנה הרביעית של שלטון רעמסס ה' (במשך שלוש שנות שלטונו הראשונות ניסה זה להתנכל לשבטי ישראל ולהמעט את מספרם בדרכים שפורטו בראשית ספר שמות). אחיו אהרון נולד שלוש שנים מוקדם יותר, בשנת הראשונה לשלטון של המלך החדש, ומרים אחותו הייתה מבוגרת מאהרון בעוד שלוש שנים לפחות, אולי ארבע שנים. הגזירה להמית את הבנים הנולדים לנשות ישראל, נגזרה כשנה לפני לידת משה הקטן ליוכבד ועמרם, שניהם משבט לוי ובני דודים. יציאת מצרים התבצעה, כאשר משה היה בן 80 שנה ואהרון בן 83, בשנת 1236- . משה נפטר אם כן בשנת 1196- . לכן, החל כיבוש הארץ בידי יהושע בן נון משבט אפרים באותה שנה. מעניין: הארכיולוגים שחקרו וגילו ממצאים של סוף התקופה הכנענית קבעו, כי החרבת ישוביהם החלה בשנת 1200- , בערך.

אך עתה, אחרי מתן התורה והחוקים והמשפטים שנתנו לעם, [בספר שמות-ויקרא], היו שבטי ישראל עם מקניהם פרוסים ומפוזרים מסביב לאזור הר סיני; לדעת, הוא הר כרכום, צפון-מערבה מאילת של היום. הם חנו במדבר פארן באזור ההר החל מן הראשון לחודש השלישי לצאתם ממצרים, הוא סיון. אז בא ממדיין הקרובה יתרו חותנו בהביאו למשה את אשתו צפורה ושני בניה עמה. יתרו יעץ למשה עצה ארגונית חשובה וחזר לארצו. ואז התגלו א-לוהי ישראל בהר מתוך האש, בקולות וברקים, ונתנה תורתו. ע"פ חכמינו קרה האירוע נורא-ההוד ב' ו' סיון. - משה עלה להר הא-לוהים במשך 40 יום ולילה, ז"א עד אמצע חודש תמוז; וכאשר ירד למטה התגלתה לו ההתפרעות האלילית של חלקי העם מסביב לעגל הזהב וכל אשר נבע מכך, כולל הריגת 3000 איש על ידי בני שבט לוי ועוד מגפה מאת ה', אשר מספר מתיה לא פורסם בתורה. מעתה נבחר שבט לוי לשרת בקודש, במקום בכורי בני כל השבטים, אשר לא הוכיחו את בגרותם הרוחנית ונכשלו. ואז נצטוו משה לעלות שנית בהר, לפסול לו לוחות אבנים כראשונים, ושוב עברו 40 יום ולילה עד אשר חזר למחנה. ע"פ חכמינו ירד מן ההר ונסלח לעם על חטא העגל בעשרה לתשרי, שנקבע כיום הכיפורים לדורות. [שמות, לד]. **במשך החורף** נבנה אוהל-המועד ונקבעו סדרי הכהונה ועבודת ה' בקרבנות, כדי שיהיה לעם מקום מוחשי לעבוד בו את הא-לוהים. התכנית לכבוש את ארץ כנען מן הדרום מיד אחרי מתן-תורה, התעכבה כל הקיץ ההוא והחורף. במשך שנה זו התפזרו כנראה שבטי ישראל באופן ספונטאני באזור כולו, במרחבים מצפון, ממזרח, מדרום וממערב להר סיני, כדי לרעות את מקניהם בנחלים ובהרים מסביב, במדבר פארן.

עתה, באביב, הגיעה העת להתארגן כדי לעלות צפונה ולכבוש את ארץ כנען, באיחור של שנה. וכך אנו קוראים בתחילת ספר במדבר: וידבר ה' אל משה, במדבר סיני באוהל-מועד, באחד לחודש השני, בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים, לאמור: שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם, לבית אבתם, במספר שמות, כל זכר, לגלגלתם. במדבר, א, א-ב. החודש השני הוא חודש אייר. עתה באה רשימה של ראשי השבטים; אחריה מניין בני כל שבט לפי סדר מסוים, שהוסבר על ידי מי מן המפרשים; ולבסוף סיכום כל הזכרים מבני עשרים ומעלה, אשר הסתכם ב 603.550 איש. לפי חישוב של כשש נפשות לכל משפחה [אב, אם וארבעה ילדים במוצע] מנו בני ישראל ליד הר סיני, אחרי כשנה ממתן התורה וההתארגנות הארוכה למחנות, **כשלושה וחצי מליון** בני אדם.

לא כלולים בסיכום בני שבט לוי, אשר מספרם פורט לאחר-מכן, והוא 22.300 זכרים מבין חודש ומעלה, מלבד הנשים והילדות, שהן עוד פעם כמספר הזכרים, ובס"ה כ 45.000 בני אדם. [התורה אמנם מסכמת סך הזכרים מבית לוי ב 22.000 בלבד, אך סיכום שלושת בתי-האב בפרק ג, פסוקים יד-לט, מביא למספר הנקוט על ידי - גרשון: 7500 + קהת: 8600 + מררי: 6200 = 22.300].

להלן אמיין את סך מספר הזכרים מגיל עשרים ומעלה, לפי השבטים, על פי סדר יורד; מיון המגלה כמה דברים מעניינים ובעיקר, אם משווים מספר התחלתי זה של חיי המדבר של עם ישראל, עם מספר אותם שבטים קרוב לאחר כ 40 שנים [39 בדיוק-יתר] של חיי-מדבר, זמן קצר לפני כניסתם לרשת את ארץ ישראל. (ראה פ' במדבר, פרק ב + פ' פנחס, פרק כו)

מפקד יציאת מצרים	במדבר ב	מפקד כניסה לארץ פנחס כו	תוספת	פחות
יהודה -	74.600	76.500	1.900	
דן -	62.700	64.400	1.700	
שמעון -	59.300	22.200		37.100
זבולון -	57.400	60.500	3.100	
יששכר -	54.400	64.300	9.900	
נפתלי -	53.400	45.400	8.000	
גד -	45.650	40.500	4.800	
ראובן -	46.500	43.730	2.770	
אשר -	41.500	53.400	11.900	
אפרים -	40.500	32.500	8.000	
בנימין -	35.400	45.600	10.200	
מנשה -	32.200	52.700	20.500	

ס"ה 603.550 601.730

מספר בני ישראל פחת אם-כך ב 1.820 איש מבין עשרים ומעלה במשך כל תקופת המדבר. על-אף הלידות הטבעיות. בולט שבט שמעון, שאיבד 37.100 איש במדבר, כשני-שליש מאוכלוסייתו !! במעשה הזימה של בנות-מואב ומדין עם בני ישראל בחנייתם האחרונה בשיטים, מתו במגפה מאת ה' 24.000 איש, אשר כנראה היו רובם בני שבט שמעון; כי הרי נשיא בית-אב משבטם, זמרי בן סלוא, היה החצוף, אשר הביא בראש זקוף את בת נשיא מדין כזבי בת צור, לשכב עמה, לפני משה והעדה, כחלק מעבודת האלילים של פעור. ראה פ' בלק-פנחס, כה, א-יח. מיד אחרי תיאור מעשה הבגידה במוסר א-לוהי ישראל, בא המפקד האחרון בצו ה', ובו המספרים בטור השמאלי, שהבאתי. ראה שם, כו, א-סה. בודאי מרמז רצף זה על מהות העניין. מי ששם-לב לכיוון הדגלים [ארבע קבוצת השבטים] יבין, כי שבטי ראובן-שמעון-וגד חנו בשיטים מצד ארץ מואב ! הייתה להם אם-כך הגישה הקרובה ביותר להתקהלות בנות מואב ומדיין בשכנותם, לפתותם לזימה.

השבטים האחרים שאבדו מכוחם במדבר, הם בעיקר אפרים ונפתלי, אך גם גד וראובן. לעומתם התרבו במאוד השבטים מנשה, אשר ובנימין ויששכר; ובמעט השבטים יהודה, זבולון ודן. התמעטות האוכלוסייה במדבר יש ליחס לדעתי למרידות הרבות במשה ואהרן ובהנהגתם, ולמגפות בעקבותיהן. כל אלה תועדו בגלוי בספר במדבר. על-כך אמר אבי ז"ל: הגילוי הוא סימן לאמיתות !

הרי התורה יכולה להעלים ולא לדווח דברים שליליים בעברנו, שאין לעם ישראל להתפאר בהם !! אך לא ! הכל מתועד באופן אמיתי, גם אם לא נוח לצאצאים המאוחרים, לנו, לדעת קלקולים על עבר עמנו. – מעניין לציין, כי משה רבנו לא הזכיר את שבט שמעון בברכתו לפני מותו בפרשת "וזאת הברכה". אך יעקב, האב הקדוש, אמר גם על שמעון וגם על לוי: "...כלי חמס מכרותיהם וכו' על כך אוסיף ואבליט: בנוסף למקרה הביש המאוחר הזה של חיי המדבר, הרי מתועדים קרבות, מלחמות, מרידות ומגפות, אשר המעיטו את מספר עם ישראל ובמיוחד מספר הגברים, בני דור היוצאים ממצרים, כמו גם בני דור הנולדים במדבר:

- כמו במגפה אחרי מרידת הנשיאים המרגלים והעם בעקבותיהם, ככתוב: וימותו האנשים מוציאי דיבת הארץ רעה, במגפה לפני ה'. [ראה שלח-לך, יד, לו];
- כמו מלחמת מלך ערד הכנעני אשר ירד מן ההר והכה את בני ישראל עד חורמה אחרי המרידה עקב דיבת המרגלים וחרטת העם ונסיונו לעלות בהר, בניגוד לרצון ה', ככתוב: ...ויורד העמלקי והכנעני היושב בהר ההוא, ויכום ויכתום עד חרמה [ראה שלח-לך, יג, מב-מה];
- כמו מותם מבני לוי בהנהגת קרח ועדתו ואון בן פלז מבני ראובן אשר הסיתו את העם נגד משה ואהרן ומתו במגפה מאת ה', ככתוב: ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם וכו', ... ויאבדו מתוך הקהל. ואש יצאה מאת ה' ותאכל את 250 איש, מקריבי הקטורת. [ראה קרח, טז, כ-לה];
- כמו גם המגפה שבאה עקב מרידה זו, ואהרן רץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם... ויעמוד בין המתים ובין החיים ותיעצר המגפה. ויהיו המתים במגפה 14,700, מלבד המתים על דבר קרח... והמגפה נעצרה [ראה שם, יז, יא-יד].
- כמו העם הרב שמת מנשיכת הנחשים השרפים בדרכו הארוכה מסביב להר אדום בדרכו אל מזרחה של ארץ כנען, לקראת סוף הנדודים במדבר, ככתוב: ...וימת עם רב מישראל [חקת, כא, ד];
- כמו גם הנופלים במלחמות נגד סיחון מלך האמורי אשר בעבר הירדן מזרחה ועוג מלך הבשן בצפון ארץ הגולן [דברים, כל פרק ג], שלא תועדו. הגם שלא דווח לנו על הנופלים במלחמות אלה, הרי רק טבעי הוא, כי היו כאלה רבים מבני ישראל. יתכן מאוד, כי חלקם מהם היו משבט שמעון, שהיה שבט לוחמני כאבי שבטם, ואשר לקחו כנראה חלק נכבד בעומס הלחימה.
- כבר הדגשתי מקודם, כי משה רבנו, בדברי הפרידה שלו מעמו, משום-מה התעלם משבט זה ולא הזכיר אותו כלל, כי עברו את הגבול בהתנהגותם המרדנית והסוטה במעשה בנות מואב ומדין !! [ראה בפ' וזאת הברכה, לג, א-כו].
- על שבט אפרים אמר משה, אחרי המלחמות בעבר הירדן: ...בכור שורו ודר לו וקרני ראם קרניו, בהם עמים ינגח... [שם, יז].
- על גד, שהפסיד אף הוא מספר רב של גברים, אמר בין היתר: ...כלביא שכן, וטרף זרוע אף קדקוד, [שם כ]. - בעבר הרחוק, יעקב, אבי האומה ניבא עליו לאמור: גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. [ראה בראשית, מט, יט]
- על ראובן אמר משה בברכתו האחרונה: יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר. [שם, ו].
- באשר לשבט נפתלי, משום-מה, אין כל אזכור או אפילו רק רמז של סיבה אפשרית של הפסד מספר אנשיו בדברי משה האחרונים. מכאן אולי אפשר לשער, כי אלה לא נפלו בקרבות של השנים האחרונות. (?)

אחרי הסקירה הכללית הזו, אשתדל עתה להכניס מעט סדר כרונולוגי למסעות בני ישראל, כי ספר המדבר כולל, בנוסף לאלה, הרבה אירועים שקרו במדבר, ועוד הוראות חוקתיות רבות.

מסעות בני ישראל במדבר סיני

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמור: איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל סביב לאוהל מועד. במדבר, ב, א-ב. אין אנו יודעים איזה סמלים ציינו את השבטים, ולא את בית-האבות, דהיינו המשפחות, הגם שממפרשי התורה הציעו דמויות לארבעת הדגלים המרכזיים.

בארבעת הפרקים הראשונים של חומש במדבר מפורט מפקד השבטים וארגון המחנה, כאשר אוהל-המועד במרכזו והלויים מסביבו.

אך לפני מפקד ראשון זה, התפזרו אולי בני ישראל על פי משפחותיו מסביב להר חורב, סיני, מכל צדדיו, כפי שכבר כתבתי. [במפה לפני עמוד זה, ניתן להכיר היטב את נביעות המים בעקר צפון-מזרחה לאזור ההר ואת בורות המים והבארות הרבים צפון-מערבה לו, וגם מעיינות. כן ניכרים מקורות מים ונחלים מדרום לאזור ההר, כך שהיו מים לשתות לעם הרב ולבהמתם.]

אך עתה, לאחר שמשה סיים להכין את אוהל המועד ואת כלי המשכן במשך כל החורף ככל אשר הראה בהר, נצטווה לארגן את המחנה לחניה מסודרת ובהמשך למסע. לשם כך נצטווה על המפקד, ככתוב לעיל. לא נמסר, כיצד ערך את המפקד, מי ומי הפוקדים. אולי בני לוי? בספר שמות, פ' ויקהל, לה, ל-לה – לו, א-ד קראנו על האמנים בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה ואהליאב בן אחיסמך למטה דן, אשר ה' מלא אותם חכמת לב לעשות כל מלאכת חרש וחושב ורוקם... אשר נתן ה' חכמה ותבונה לדעת לעשות את כל מלאכת עבודת הקודש, לכל אשר צוה ה' ועמם כל החכמים העושים את כל מלאכת הקודש, איש-איש ממלאכתו... שם. רוח א-לוהים שרתה עליהם, ככתוב. חוכמה, דעת ותבונה הם כישורים שניתנים לאדם כהשראה מלמעלה, מתנה משמים.

החניה וסדר מסעי השבטים

המחנה המאורגן השתרע על שטח של 4000 אמה על 4000 אמה, שהם 2.5 ק"מ על 2.5 ק"מ בריבוע. שטח מישורי כזה היה מצוי אמנם במדבר פארן, מדרום להר; אך צפונה לו, נבחרה קדש-ברנע, על מעיינותיה הרבים ובארותיה, להיות מקום המחנה המאורגן הראשון של בני ישראל. המסע הראשון היה מיועד להביאם לגבול ארץ כנען ולכבשה מן הדרום, מכוון ערד, בשנה השניה, היא שנת 1235 - .

ראשונים נסעו דגל מחנה יהודה ושבטי יששכר וזבולון, אשר חנו מזרחה למשכן. אחרי שנסע גוש שבטים זה, פורק המשכן על ידי בני גרשון ובני מררי, חלקיו הועמסו על העגלות שהוסעו אחרי השבטים הראשונים. הלויים הקימו את המשכן במקום חדש, אשר הראה להם ענן ה'. בני קהת באו אחריהם עם כלי הקודש הנישאים על כתף והכניסו אותם למשכן, אחרי שהוקם מחדש. לכל קרש, כמו לכל חלק וכלי קודש אחר של המשכן נקבע בן לוי מסוים, שהיה נושא החלק "שלו", תמיד.

שניים נסעו דגל מחנה ראובן ושבטי שמעון וגד, אשר חנו תימנה, ז"א דרומה למשכן. שלישיים נסעו מחנה בני אפרים ועמם בני מנשה ובנימין, אשר חנו ימנה למשכן, דהיינו לצד מערב. אחרונים נסעו דגל מחנה בני דן ועמם בני אשר ובני נפתלי, שחנו מצד צפון למשכן.

לפי תיאור התורה [יב], נסעו בראשונה דרום-מזרחה, למדבר פארן, כאשר דגל מחנה יהודה מוביל ואחריהם הלויים עם המשכן והסוגרים את המסע, דגל מחנה דן ושבטי אשר ונפתלי, שחנו בצפון המחנה. חכמינו-מפרשי התורה חלוקים בדעה, האם נסעו בגוש מרובע, כפי שאורגנו מתחילה למנוחה, או האם נסעו בטור-אורכי ורק בהפסקת המסע שוב התארגנו מסביב למחנה, כבתחילה? אני סובר, כי נסעו בטור-אורכי, כי הארץ בה שכנו לעת-עתה הייתה הררית והרים וגאיות לא אפשרו מסע בריבוע.

נשיאת חלקי המקדש וכליו ובמיוחד נשיאת ארון ברית ה' בעת מסע.

בני שבט לוי למשפחותיהם הופקדו על אלה, והם שכנו מסביב לאוהל המועד:
משה ואהרן ובניו מקדם = מזרח והם ראשונים למסע, בהעלות ענן ה' מן האוהל.
בני גרשון הופקדו על האוהל ועל מכסהו, על יריעות המסך וקלעי האוהל והם שכנו מצד מערב, ימה.
לשם נשיאת האוהל וחלקיו בעת מסע, הוקצו להם שתי עגלות-צב ושני זוגות פרים, להובלת העגלות.
עגלת-צב היא עגלה מכוסה בכיסוי עורות, דבר אשר משווה לה צורת צב.
בני גרשון בני 30-50 פרקו את חלקי האוהל והרכיבו אותו מחדש. מספרם 2630 איש.

בני מררי בני 30-50 הופקדו על פירוקו והרכבתו מחדש של חצר המשכן וחלקיו: הקרשים, הבריחים והאדנים. לשם הובלת חלקי החצר הוקצו להם ארבע עגלות-צב וארבעה זוגות של פרים.
בני מררי שכנו מצפון המשכן עם משפחותיהם. מספרם 3260 איש.

בני קהת בני 30-50 הופקדו על נשיאת כלי המקדש בכתף! לכל כלי היו מוטות נשיאה, שנקבעו משני צידי הכלי: השולחן, המנורה, המזבחות, כלי הקטורת, אך ארון ברית ה' הוסע ראשון.
בני קהת שכנו תימנה למשכן, ז"א מזרח. מספרם 2750 איש.
כלי הקודש הוסעו אחרי יתר חלקי המשכן והוכנסו לתוכו, אחרי שזה הורכב מחדש.
בסה"כ היו עובדי העבודה והמשא, נושאי כל המקדש וכליו - 8.580 איש. ראה במדבר, ד, כח.
אציין כאן במיוחד, כי מוטות [בדי] ארון העדות היו ארוכים בהרבה, ממוטות [בדי] יתר כלי המקדש הקצרים יותר, זאת, כי אסור היה לגעת בארון הקודש.
בודאי בגלל קדושתו, אך אולי בגלל עוד סיבה, שמתבהרת, כאשר קוראים את הפטרת פרשת שמיני, בשמואל ב, פרק ו, פסוק ב-ז: ויקם וילך דוד וכל העם אשר אתו מבעלי יהודה, להעלות משם את ארון הא-לוהים אשר נקרא שם, שם ה' צבאות, יושב הכרובים עליו. וירכיבו את ארון ברית ה' על עגלה חדשה וישאווה...ויבואו עד גורן נכון, וישלח עוזה אל ארון הא-לוהים ויאחז בידו, כי שמטו הבקר. ...ויכהו שם הא-לוהים על השל (=שולי הדרך) וימת שם עם ארון הא-לוהים.
לי נראה ממקורות שונים [ראה הלאה], כי עוזה הוכה במכת חשמל קטלנית, בנגעו בארון העדות.

ועוד: כידוע ממקורותינו הועמד ארון הברית בתוך המשכן, ומאוחר יותר בתוך בית המקדש, בקודש הקודשים, ואסור היה להיכנס לשם, פרט לכהן הגדול ביום הכיפורים אחת לשנה, אחר ימי הכנה מיוחדים. וגם אז היה חשש, שהכהן הגדול לא יצא חי מקודש הקדשים. ואם מת ח"ו בעבודת הקודש המיוחדת הזו, משכו אותו החוצה בחוט שברגלו, כי חששו להישרף בהיכנסם אל קודש הקדשים.
קצות הבדים, שלא הוסרו אף-פעם מארון ברית ה', בניגוד למוטות יתר כלי המקדש, בלטו מפרוכת קודש-הקדשים אל תוך הקודש, כמו שתי כיפות קטנות, או שדיים בלשון חכמים, זאת כדי שלא יגעו בהם בטעות וכך יזהירו תמיד על מציאות ארון ברית ה' בקודש הקדשים. דם הכפורת הוטז ביניהם.

אריך פון דנקן, מחבר הספר "מרכבות האלים", מתייחס להפלת חומות יריחו על ידי יהושע בן נון, אחרי ששלח את ארון ברית ה' מסביב לחומה שבע פעמים, כאשר מלווים אותו תוקעי שופרות שתקעו והריעו. - הנ"ל סובר, כי כרובי הזהב על הארון, שנטו זה אל זה בגופם ובכנפיהם, אך בלי שכנפיהם נוגעים זה בזה, יצרו שדה חשמלי חזק מאוד, אשר סכנת-חיים הייתה להימצא בקרבתו. לכן הותקנו לארון-ברית-ה' בדים, דהיינו מוטות ארוכים במיוחד, בכדי שהנושאים אותו לא יהיו קרובים למעגל החשמלי החזק שמסביב לכרובים. יוצרם, משה רבנו ובצלאל בן אורי בן חור משבט יהודה

היו מצוידים בהשראה א-לוהית רוחנית מיוחדת [כמו בזמנו יעקב אבינו בהבנה הגנטית של רביית הצאן], - שכללה לדעתי גם הבנה פיסיקלית יוצאת-דופן לזמנם באשר לכוחות הבריאה, ביוצרם על ארון-הקודש את הדמויות הכמעט בלתי ניתנות להסבר רוחני-אמוני של הכרובים.

וכי דמויות מלאכים-תינוקות [כך מפרשי התורה] מתאימים לייצג אמונה בא-לוהים בלתי מוחשיים וזאת דווקא בקודש הקודשים ? וכי לא נצטווה משה בעצמו על הר סיני לאמור: ...לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר על הארץ מתחת...לא תשתחוה להם ולא תעבדם, כי אנוכי ה' אלוהיך א-ל קנא...וכו' שמות, כ, ג-ד. וכאן נצטווה משה על ידי אותו נותן התורה א-לוהי ליצור שני כרובים משני צידי ארון הקודש, אשר עליהם אמרו חכמינו, כי דמות שני תינוקות היו וכו'. אך כבר חכמינו התקשו להסביר עובדה "מוזרה" זו.....

אמנם איש לא ראה אותם, - פרט לכהן הגדול אחת לשנה, - לא בתוך האוהל ולא מחוצה לו, במסעם, כי אז כוסו בפרוכת הארגמן שבין הקודש לקודש-הקדשים, ועליה כיסוי עור תחש ומעליו בגד כליל-תכלת, להבליטו כנראה מרחוק [במדבר, ד, ג-ו]. רק בעת מסע-מלחמה הוסרו כנראה הכיסויים מארון הקודש ומן הכרובים אשר עליו, - כאשר ארון הקודש הוצע לפני המחנה למלחמה, בשם ה'.

וכך מצייני "ילקוט שמעוני" בקשר לפסוק ויהי בנוסע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך וכו': בנוסע ישראל במדבר היה הארון מקדים לפניהם והיו שני ניצוצות של אש יוצאות מתוך בדי הארון והיו שורפין לפניהם את הנחשים ואת העקרבים והורג שונאיהם של ישראל ... מעניין, לא ? כמוכן תומך מדרש זה בהבנתי את נושא הכרובים על ארון הקודש. ראה ילקוט שמעוני לפ' בהעלותך, י, לה. אחרי תיאור תפקיד הכרובים בעת מלחמה, אביא מדברי רבותינו זצ"ל, המצויים בדרשה ה-15 מדרשות ר' שמואל יחיא. --- בעזרת קולות השופר בקצב מסוים, אולי הולך וגובר, ככתוב: ...ויהי כשמוע העם [הסובבים את עיר] את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותיפול החומה תחתיה...יהושע, ו, א-כא, נוצרה תהודה אדירה כזו מתוך שדה החשמלי-מגנטי שבין כנפי הכרובים אל כל הסביבה, אשר היה בכוחה להפיל אפילו את חומות יריחו.... כך סובר מחבר הספר, שחקר פלאי תבל מתקופות היסטוריות קדומות של האנושות.

מעניין ! אירוע דרמטי זה אירע בשנת 1195-לפסה"נ בערך, כ 40 שנה לאחר יציאת מצרים.

וכך אנו קוראים בספר במדבר, ד, טו-כ, אזהרה מיוחדת :... וכלה אחרון ובניו לכסות את הקודש ואת כל כלי הקודש בנסע המחנה ואחרי-כן יבואו בני קהת לשאת [את ארון ברית ה'] ולא יגעו אל הקודש ומתו, אלה משא בני קהת באוהל מועד. ...וידבר ה' אל משה ואל אהרון לאמור : אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי מתוך הלויים. וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשתם את קודש הקדשים, אחרון ובניו יבואו ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו.

יש כאן הוראה חוזרת להקפיד על כי כל איש ממשפחת הקהתיים ידע בדיוק איך לשאת את הכלים ובמיוחד את ארון ברית ה', בגשתם אל [את כתיב] קודש הקודשים...שלא יסכנו בכך את חייהם !! מעניינת עובדה אחרת, שאבקש לשים לב לה וכבר כתבתי אודותיה: הכלים כוסו במסעות בבגד כליל-תכלת, ו/או בפרוכת ארגמן ועל כיסוי ראשוני זה, עור תחש למניעת אבק ו/או רטיבות. אין כל כיסוי בצבע שחור, שהיה כנראה זר לקדושה !!! כך גם בבגדי הכוהנים !!!

אך הכיסוי העליון של ארון העדות מעל לעור התחש היה, גם על כך כתבתי לעיל, בגד כליל תכלת. צבע בולט וזורח, כנראה, כדי להבליטו מרחוק ולהקרין על ידי כך קדושה מיוחדת.

נחזור עתה להעלאת ארון הקודש על ידי המלך דוד מאבן העזר לעיר-דוד, אירוע שקרה בערך בשנת 1000 - לפסה"נ, דהיינו כ 235 שנים לאחר יצירתו ליד הר סיני. [רצוי להתבונן בהיסטוריוגרף המצורף, עמ' 9] כ 40 שנה מוקדם יותר, בימי שמואל הנביא ובסוף חייו של עלי הכהן במשכן שילה, ובעת ששרתו בני עלי חפני ופנחס במשכן והרעו לעשות, נשבה ארון-הקודש על ידי הפלשתים והוגלה מארץ יהודה לארץ פלשת, שם שלטו הפלשתים, ככתוב: ...ויצא ישראל לקראת פלשתים למלחמה ויחנו על האבן העזר ופלשתים חנו באפק....וישלח העם שילה וישאו משם את ארון ברית-ה' צבאות יושב הכרובים...

וילחמו פלשתים...וינגף ישראל וינוסו איש לאהליו...וארון הא-לוהים נלקח ושני בני עלי מתו, חפני ופנחס. שמואל א', ד, א-כב. ופלשתים לקחו את ארון הא-לוהים וביאחו מאבן העזר אשדודה. שם, ה, א-יב. בהמשך מסופר, כי אליהם דגון נפל ונשבר לפני ארון ברית ה' כאשר זה הועמד בתוך בית דגון.

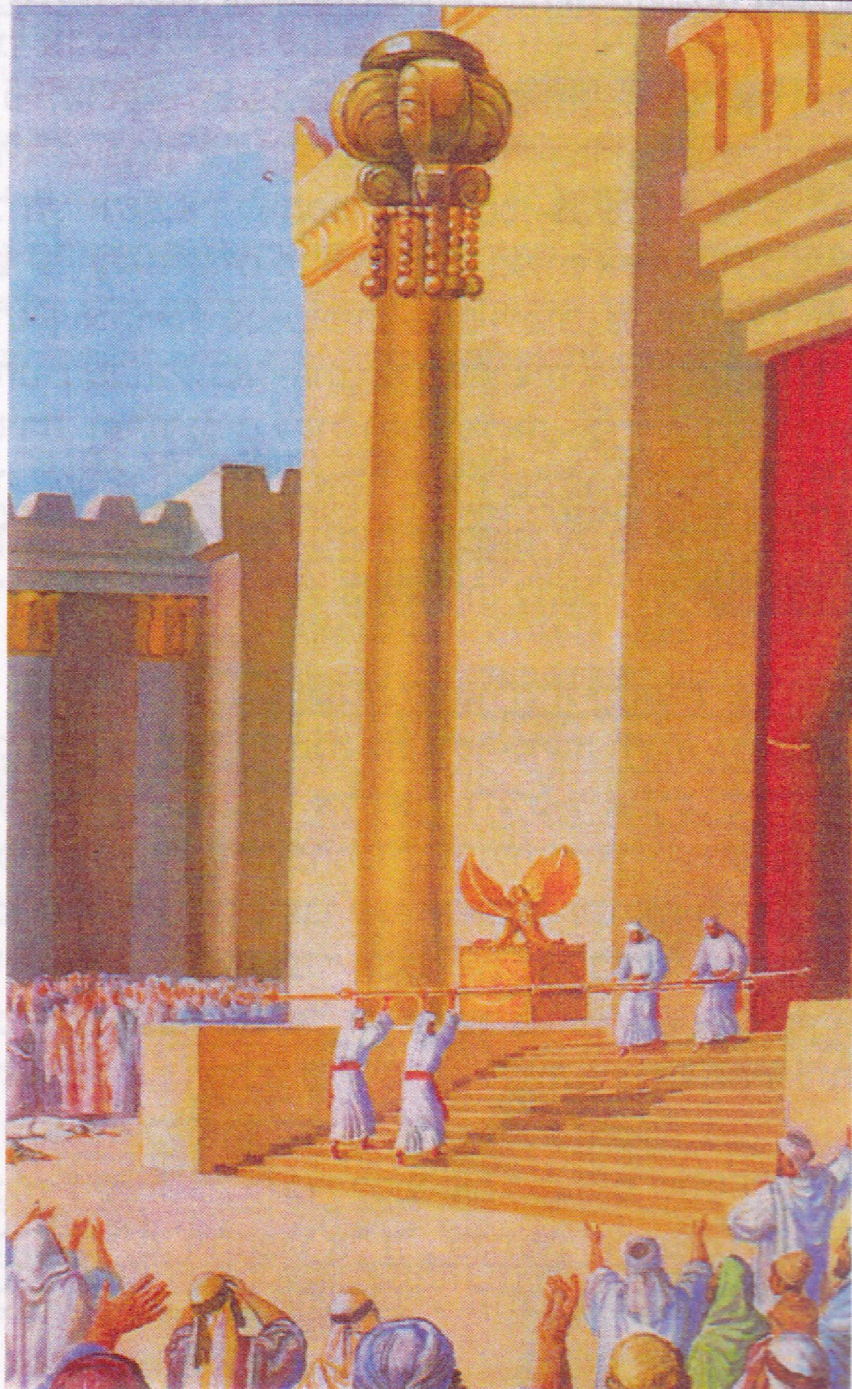
ובהמשך כתוב: ותכבד יד ה' אל האשדודים וישימם ויך אותם בעפולים [קרי טחורים] את אשדוד ואת גבוליה. ויראו אנשי אשדוד כי-כן ויאמרו-לא ישב ארון א-לוהי ישראל עמנו כי קשתה ידו עלינו ועל דגון אלוהינו...ויסבו את ארון א-לוהי ישראל לגת...ותהי יד ה' בעיר מהומה גדולה מאוד...וישלחו את ארון הא-לוהים עקרון ויזעקו העקרונים לאמר- הסבו אלי את ארון א-לוהי ישראל להמיתני ואת עמי...כי הייתה מהומת מות בכל העיר, כבדה מאוד יד הא-לוהים שם. והאנשים אשר לא מתו, הוכו בעפולים [קרי טחורים] ותעל שוועת העיר השמים. ראה שמואל א', ה-יב.

בפרק ו מפורט המשך הדרמה: הפלשתים מתייעצים ומחליטים להחזיר את ארון ברית ה' אל תחום ישראל. הם בונים עגלה חדשה ורותמים לפניה שתי פרות מניקות ומחליטים: אם אלה עולות לבית-שמש, בלי להפנות ליבם לעגליהם שנשארו מאחריהם, סימן הוא, כי החלטתם נכונה וא-לוהי ישראל מקבל את זו. וכן הם מצרפים לעגלה מנחות בדמות עפולי זהב ועכברי זהב, שהשחיתו את הארץ בהיות ארון הא-לוהים בגבולם. גם בבית-שמש הכה הארון מכה רבה עד אשר העלו אותו לקרית-יערים. שם התקדש אלעזר בן אבינדב לשמור את ארון ה'. בקרית-יערים נשמר הארון במשך עשרים שנה, בלי שנגרם נזק לסובבים במקום... לאחר פרק זה באים פרקי בחירת שאול בן קיש משבט בנימין למלך על ישראל, על ידי שמואל הנביא. כל עלילותיו של שאול כמלך במשך עשרים שנה עד אשר הוחלף על ידי דוד בן ישי מיהודה, מתוארים בפרקי שמואל א' עד סוף פרק לא.

וכך חזרנו לשנת 1000- בערך, בה הוחזר ארון ברית ה' לאבן העזר ומשם מאוחר יותר לעיר דוד, כולל האסון של נגיעת-יד בו על ידי עוזה והמתתו, ביחר בו אף ה', - כנראה בהתחשמות ע"פ הבנת...---- תיארתי בקצרה את האירועים המופלאים האלה, כדי להדגיש את הכוחות הבלתי ניתנים להבינם בדרך הפשטנית, שהיו טמונים בין הכרובים אשר על ארון הקודש. חכמינו מבהירים את הרוחניות אשר במקורותינו ואני מבקש לנסות ולהבהיר את הריאליזם שבהם. האם היו אלה כוחות-טבע מנוצלים ומופעלים היטב על ידי משה רבנו ובצלאל בן אורי, - כי בחכמה, בדעת ובתבונה עשו את כל מלאכת המשכן, כולל את ארון ברית ה', את מכסה הכפורת שלו ואת הכרובים מעליו ??? האם היו הכוחות המשחיתים בין הכרובים כוחות אלקטרו-מגנטיים אדירים ? אשר פגיעתם רעה, כאשר הם פועלים ללא מעצור או ללא הכוונה משמים בידי כוהנים מיומנים באלה ? כמו שכווננו מול חומות יריחו למשל ? וביתר הימים היו גנוזים בקודש הקדשים, כפי שתואר בתורת משה.

הכוהנים החוטאים חפני ופנחס, בני עלי מתו בנושאם את ארון הקודש, כי לא נהגו כדרוש. וארון ברית ה' נשבה על ידי הפלשתים והובא אל מגוריהם ושם השחית את הארץ ויושביה. האם העפולים שהוכו בהם הפלשתים שלא מתו, היו באמת טחורים ? כך קבלו זאת חז"ל הראשונים ואנשי המסורה המאוחרים יותר, שחיו בטבריה במאה ה 9 אחרי ספירת הנוצרים [כ 2000 שנה לאחר האירועים המתוארים] ותקנו את הקרי-כתיב שאנו קוראים כיום. ויתר האסונות שפגעו באוכלוסיית הפלשתים וגם בבני בית-שמש ? האם היו אלה אולי מחלות קשות יותר, כגון מחלות נמק הידועות כיום מקרינה אטומית או דומה לזו ? או מחלות-עור קטלניות באזורי גוף רגישים במיוחד ? מה דמות הייתה להן, עד כי הפלשתים עצבו אותן בזהב כמנחה לה' ?? אולי היו אלה גידולים סרטניים באזורים הגניאליים ? פריצת מעיים מן החלחולת החוצה, למשל ?

בכל אופן ניתן להבין את כל המאורעות המסתוריים, כביכול אלה, בדרך משולבת עם הבנת כוחות טבע ריאליים שהופעלו. מיסטיפיקציה רוחנית בלבד לא מספקת אותי כאדם מאמין, אך ריאליסטי...

שים לב לבדים (מוטות)
הארוכים במיוחד, שלא
הוסרו אף פעם מארון הקודש.

אדרבא: האם משה רבנו לא היה איש ממשי, בשר ודם? האם חכמתו וגדולתו לא היו ממשיים, גם אם ניחן ברוח א-לוהית? האם כלי המקדש שיצר על פי צו הא-לוהים מחומרים טבעיים, הגם יקרים, לא היו ממשיים?

מה אנו ומה חיינו?

להבנתי, בנויים חיינו משלושה יסודות: א) היסודות החומריים-מוחשיים, הגוף ומזונותיו; ב) אנרגיות היוליות שהן היסודות אשר מחיים את הגוף החומרי, או נפש-החיים; ג) והכוחות הרוחניים: הנשמה שניתנה לנו ממרום וכוח החשיבה, ההבנה והחכמה, - ובתוכם הרגש לחוש את הפיסי והרגישות להבין את הרוחני וכן את זרימת הכוחות האנרגטיים-ההיוליים שמקשרים ביניהם, - ובינינו לעליונים. הכוחות שהיו טמונים בין כנפי הכרובים היו לדעתי כוחות מגנטיים-חשמליים, שקרינה ממקום היווצרותם אל סביבתם היה ממהותם. כוחות אלה ניתנים כמובן גם לפרוש רוחני.

משה נצטווה על ידי ה' כדלהלן: ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה, מן הכפורת [אשר על הארון] תעשו את הכרובים על שני קצותיו. והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה, מסוככים בכנפיהם על הכפורת, - ופניהם איש אל אחיו. אל הכפורת יהיו פני הכרובים. שמות, תרומה יח-כ. ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת, מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות, את כל אשר אצווה אותך אל בני ישראל. שם, כב.

על פי תורתנו, שמע משה רבנו את קול ה' המדבר אליו בהיכנסו אל פתח אוהל-המועד, מתוך קודש הקדשים, מתוך בין הכרובים, מאחורי הפרוכת אשר בין שני מדורי האוהל, הקודש וקודש-הקדשים. קול ה', אשר אין לו הסבר ריאליסטי-טבעי, בא על פי הבנתי אל בין הכרובים בגלים אקוסטיים אל-חושיים ועל-חושיים מן העליונים, בגלים אלקטרו-מגנטיים, אשר הוליכו את הקול ממרחקים דרך האתר [חל ריק]; כמו שכיום גלים דומים, מיוצרים על ידי אנוש, מועברים מסביב לכדור הארץ וגם מתחנות שבחלל באל-חוט, בלי שחושינו חשים אותם. אך הם נקלטים ומוגברים על ידי תחנות קליטה ומסירה, ומתורגמים לקול ו/או למראה, - ברדיו, בטלביזיה ובפלא-פונים האל-חושיים ודומיהם. ארון הקודש והכרובים אשר מעליו שמשו כתחנת קליטה ומסירת קול ה' למשה בלבד, כי רק הוא ניחן בכך; עובדה אשר ניתנת להבנתנו על פי חוקי הפיסיקה של המקבל, משה רבנו; - הגם שלא מקורם הא-לוהי. - קול ה' לא ניתן להסבר רציונאלי וזה נשאר רוחני וא-לוהי. -

עתה, לפרשנות המסורתית-רוחנית של תורתנו בעניין הכרובים:

קדמון משפחת אמי יוהנה בת יוסף-משה ורוזה גלוקשטאדט ע"ה, ר' שמואל יחיא בן שלמה, בשמו הלועזי-פורטוגזי אלווארו דיניס-דיאונס, סיכם בשנת 1629 שלושים דרשות שנשא לפני קהל אנוסים לשעבר, עתה בהמבורג ובגלוקסטאט יהודים גלויים. בדרשה מס' 15 עסק בהרחבה בשאלה המטרידה, "הכיצד עוצבו שני מלאכים-תינוקות מזהב", - כך מתארים חכמינו את שני הכרובים, "על ארון הקודש"? בקיצור אסכם את מחשבותיו: שני התינוקות מייצגים את בני ישראל, אשר מתבקשים לעמוד זה מול זה, כאשר פניהם איש אל אחיו ואל הכפורת יהיו פניהם [ראה שמות, כה, כ], שזה מסמל את החובה של ישראל להיות ניצבים תמיד ביחד על התורה וכי לימוד התורה יעשה בצוותא ולא כל אחד לעצמו [ראה תרגום דרשותיו, בעמ' 146, 147, 150, 153]. והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה [שמות, כה, כ] כדי לסמל את הכנפיים שנתן ה' לישראל על ידי התורה, כדי שיתעופפו כלפי מעלה, למרום, ויתחברו אל ה', כדוגמת חשרפים העומדים ממעל לו [ישעיה, ו, ב]. עד כאן מדבריו. ואוסיף גם אנוכי את מחשבותיי: הדיבר השני מצווה עלינו "שלא לעשות כל פסל וכל תמונה" וכו',

אך גם מוסיף חלק שני לאיסור זה: "לא תשתחוהו להם ולא תעבדם" וכו'. החלק השני של איסור עשיית דמויות, מפרש את סיבת האיסור: שלא לסגוד לדמויות אלה, כפי שהיה נהוג באותם זמנים בכל העולם הפגאני דאז. והרי הכרובים לא נראו לאיש, פרט לכהן הגדול פעם בשנה, ולא היה קיים החשש של סגידה לכרובים. מכאן, שאמנות פלסטית דו- או תלת-ממדית אסורה, כאשר סוגדים לה.

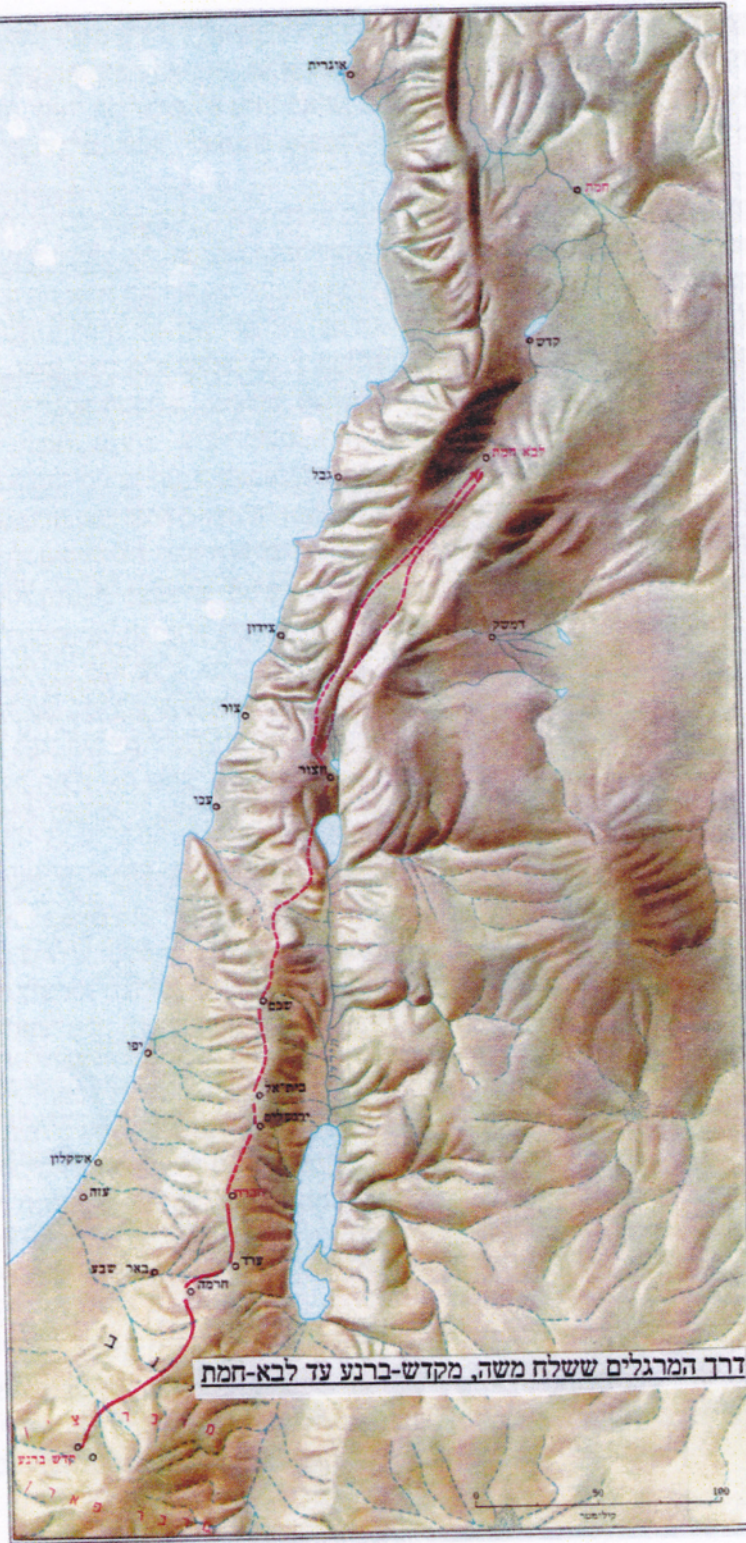
לאחרונה למדתי מבן חיבת-ציון, דוד-דדה אלבאום, על גניזת ארון-הקודש בימי סוף בית ראשון: על פי מקורות התורה שבעל-פה, המשנה והתלמודים, - לא התנכיים, [ז"א המאוחרים בהרבה יותר], גנז יאשיהו מלך-יהודה את ארון הקודש עם צנצנות המן ושמן המשחה, - את מטה אהרון וארגז עם דמויות מזהב ששיגרו פלשתים דורון לא-לוהי ישראל, עם הארון בהחזירם אותו לישראל-, במחילות עמוקות מתחת להר הבית, אותן הכין כבר שלמה המלך בבנותו את בית המקדש [כך המקורות], שמא יילקחו בשבי על ידי האשורים או הבבלים. המקורות: משניות שקלים א-ב; תלמוד ירושלמי שקלים ו; + סוטה, ה, לה, ע' ב; תלמוד בבלי, יומא ה, נב ע' ב. ע"פ המשנה, המקור הקדום יותר מן התלמודים, הייתה מסורת בבית רבן גמליאל וסגן הכהנים רבי חנניה מאבותיהם [בתקופת החורבן השני], כי הארון וכו' נגנזו ביתרה, כנגד דיר העצים. ור' עובדיה מברטנורא-איטליה [בע' 1500 למינים] מסביר: יאשיהו המלך צווה וגזוהו במטמוניות עמוקות ועקלקלות שבבית שלמה בזמן שבנה את הבית, כי ידע שסופו ליחרב... היה זה בערך בשנת 610-, כעשרים וחמש שנים לפני חורבן בית המקדש הראשון; אך גם כ 100 ש' אחרי חורבן ממלכת ישראל ושומרון בשנת 711/2-, והולכה בשבי של מיליונים משבטי בני-ישראל מזרחה לארצות נכר; וכ 625 שנים אחרי יצירת המשכן וארון הקודש. ז"א המלך יאשיהו למד מנסיון שכניו, בני ישראל של ממלכת שומרון, וראה את העלול לקרות. היה זה זמן מועט לפני הגליית יכניה-יהויכין מלך יהודה בבלה, עמו הוגלו שועי ירושלים וביניהם גם קיש מבנימין, אשר הוליד את שמעי וזה את יאיר אבי מרדכי, דוד הדס, היא אסתר מלכת פרס ומדי. (ע"פ המסורת האתיופית, נגנב הארון בעזרת עזריה בן צדוק הכהן והובא ע"י מנליק בן שלמה ומלכת שבא לאקסום בשבא)

עתה בחזרה לראשית ספר במדבר: בפרשת "בהעלותך" בפרק ט, כתוב: וידבר ה' אל משה, במדבר סיני, בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים, בחודש הראשון לאמור: ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. בארבעה עשר יום בחודש...שם, א-ב. ויעשו את הפסח...שם ה. חגיגת הפסח הראשונה קוימה איפה בדיוק אחרי שנה ליציאת מצרים, באזור הר סיני, עוד לפני שהתחיל המסע המתוכנן לארץ ישראל. חמשה שבועות לאחר מכן, וחודש לאחר תום חג הפסח הראשון במדבר, ויהי בשנה השנית בחודש השני בעשרים לחודש, נעלה הענן מעל משכן העדות. ויסעו בני ישראל למסעיהם ממדבר סיני וישכון הענן במדבר פארן. המסע הראשון פנה מזרחה למרחב פתוח יותר, מדבר פארן, ממנו אפשר בקלות לחבור למסילה העולה ארצה כנען בלי מכשולים הרריים בדרך, היום בשם הערבה.

גושי המחנות מסביב לאוהל העדות מנו כדלקמן:

דגל מחנה יהודה והשבטים יששכר וזבולון, ממזרח למשכן, מנו 186.400 גברים בוגרים;
דגל מחנה ראובן והשבטים שמעון וגד, מדרום למשכן, מנו 151.450 גברים בוגרים;
דגל מחנה אפרים והשבטים מנשה ובנימין, מערבה למשכן, מנו 108.100 גברים בוגרים;
דגל מחנה דן והשבטים אשר ונפתלי, צפונה למשכן, מנו 175.600 גברים בוגרים.

עמם היו כמובן נשים וילדים וגם מזקני הדור הקודם. מחנה ענק ומרשים ואין זה פלא, שהעמים הסובבים, הכנענים בצפון והמדיינים, המואבים ובני שעיר ממזרח, אחז בהם חיל ורעדה; ועוד אחרי ששמעו אודות יציאת עם כמעט-בלתי-ידוע עד כה, ממצרים הגדולה והחזקה, שעמי כנען היו לעיתים משועבדים להם, - באותות ובמופתים, בנסים ובנפלאות.

דרך המרגלים ששלח משה, מקדש-ברנע עד לבא-חמת

מחוץ למחנה המסודר והמאורגן להפליא, הוקמו בודאי מכלאות לצאן ולבקר הרב במרחבים מסביב, אך אין תורתנו מזכירה את אלה. גם בלעם בן בעור, כ 39 שנים מאוחר יותר, משבח רק את המאהל המאורגן באומרו: מה טובו אוהליך יעקב, משכנותיך ישראל. פ' בלק, כה, ה.

ועתה הגיע העת לעלות צפונה לכבוש את ארץ העמים הכנעניים מידיהם. וידבר ה' אל משה לאמור: שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען וכו'... וישלח אותם משה לתור את ארץ כנען ויאמר אליהם- עלו זה בנגב ועליתם את ההר... ויעלו ויתורו את הארץ ממדבר צין עד רחוב, לבא חמת. ויעלו בנגב ויבא עד חברון... ויבואו עד נחל אשכול... וישבו מתור את הארץ מקץ ארבעים יום... פ' שלח-לך, יג, א-א-כה..

מכאן התחילה הטרגדיה של דור יוצאי מצרים. לא ארבה בחזרה על הנאמר בתורה ועל ידי מפרשינו אודות דיבת הארץ בפי עשרה משנים-עשר המרגלים, אך ברור הוא, כי המתלוננים לא היו מוכנים להלחם על עתידם בארץ שהובטחה עוד לאברהם, ארץ כנען. ואז אנו קוראים: וימותו מוציאי דבת הארץ רעה, במגפה לפני ה'. שלח-לך, יד, לו. אחרי שמשה הטיח בהם את העונש שהוטל עליהם, כי היוצאים ממצרים לא יזכו לרשת את ארץ כנען, כי אם בניהם ובנותיהם הנולדים במדבר, ראה פ' ד, באה תגובה בלתי ריאלית, כי עדיין לא הפנימו, כי כל המהלכים הם מדברי הא-לוהים ורק בעזרתו יוכלו לחיות במדבר והן לרשת את הארץ... וישכימו בבוקר ויעלו אל ראש ההר לאמור הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה', כי חטאנו. שם, מ. כאן מנסה משה לעצור את העם ממהלך חסר-כיסוי א-לוהי, אך הם בשלהם: ויעפילו לעלות אל ראש ההר, וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה. שם מד. ז"א הם ניסו בכוחות עצמם, ללא ליווי ארון ברית ה' וללא מנהיגם משה לעלות צפונה אל תוך ארץ כנען, והתוצאה? וירד העמלקי היושב בחר ההוא, ויכוס ויכתום עד החרמה. שם, מה.

במפה המצורפת, מפת דרך המרגלים, רואים היטב את מיקום ערד ואת חרמה ודרומה להם את מדבר צין, ממנו ניסו להעפיל אל הר הנגב. המרגלים לפניהם עלו על תוואי זה וממנו הלכו על גב ההר עד לבא-חמת, מרחק של כ 470-500 ק"מ בכל כיוון, ובס"ה כ 950-1000 ק"מ הלך וחזור, בארבעים יום = כ 25 ק"מ ליממה. המעניין הוא, כי ידעו כנראה על "דרך-ההר" זו מפי משה, שהנחה אותם מראש באומרו להם- עלו זה בנגב ועליתם את ההר. שם, יג, יז. ויעלו ויתורו את הארץ ממדבר צין עד לרחוב, לבא-חמת. שם, יג, כא. בדרך, כנראה בחזרה, הלך אחד מהם, לפי חכמינו כלב בן יפונה, בעלה של מרים ואביו של חור לתור במיוחד את העיר חברון... והדברים פורסמו על ידי פרשנינו.

מאוחר יותר בקירוב של ארבעים שנה, מנחה משה את יהושע בן נון, כיצד לחלק את הארץ לשבטים, אמנם בגורל; אך הוא מתאר בפרטים גיאוגרפיים מדויקים את גבולות הארץ, כפי שאנו קוראים בפ' מסעי, ראה פרק לד, ב- יג. גם את אקלים הארץ, שהוא שונה מאוד מאקלים מצרים, שהכירוהו מקודם, הוא מתאר להם בפירוט ומזהיר אותם, כי משמים יקבלו את הגשם רק בחורף, וכי הכמות תלויה

ברצון ה', וזה יתן את ברכתו זו בהתאם להתנהגותם ואמונתם בה', ככתוב: אם שמע תשמעו אל מצוותי אשר אנוכי מצווה אתכם... ונתתי את מטר ארצכם בעיתו, יורה ומלקוש.. וכו'. ראה דברים יא, יג-יד. והיגדים נוספים בספר דברים, כי ממטר השמים ישתו מים.. ולא כארץ מצרים היא אשר מימי היאור תשתה מים וכו'... מניין היו למשה ידיעות ברורות אלה?

ידידי דוד מלמד-הכהן מנתניה העלה את מחשבתו לפניי, כי משה תר את ארץ כנען בצעירותו, היותו רועה את צאן חותנו יתרו, וכי כאן גנוזות שנים רבות מחיי משה שנעלמו מאתנו, עדיין לפני התגלות לו ה' בסנה; ומאז ומשם, ידיעת-הארץ המדויקת שלו. ראה דבריי בע' 62. ועוד עניין: מדבר צין או סין קרוא על שם אל-הירח סין, שנקרא כך בלשונות הנוודים הקדומים של המדבריות, אשר לאורו הם יכלו לנדוד במדבר בנוחיות-מה, כי החום באזור זה, מנע נדידת-יום.

זו אולי הסיבה, וכבר כתבתי על כך, כי הר סיני, שהיה מקודש לאל הירח סין בעבר על ידי נוודי האזור, נבחר להיות מקום נתינת התורה עליו וזו הייתה צריכה להחליף האמונות באיללים של אותם נוודי האזור הקדומים שחיו במרחב. לכן נקרא ההר בתורתנו עוד לפני מתן התורה הר-אלוהים החרב [חורב] של אחרים [ראה שמות, ג, ב], אך לא זה הא-לוהים שאנו נצטוונו להאמין בו ובכוחותיו, הבלתי נראה, בורא שמים וכל צבאם [כולל הירח] והארץ; ואשר ירד עליו באש מן השמים ונתן לנו ממנו את תורתו. כמובן אין לשם סין זה כל קשר עם ארץ קין [בחיריק תחת ק'] או צ'ין-Chine.

ויקח קורח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן. ויקומו לפני משה.. ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם...וכו'. פ' קרח, טז, א-לה. התורה לא ציינה, מתי התעורר המרד הזה נגד ההנהגה של משה ואהרן. מה שברור, כי הוא בא מתוך בני לוי, השבט המועדף בגלל נאמנותו לא-לוהי ישראל, ומתוך בני ראובן טועני הבכורה בישראל. טבעי הוא, ואני מניח כי אמנם פרץ המרד מיד לאחר המפלה הצבאית שספגו בני ישראל מן העמלקי והכנעני שירדו מהרי הנגב והכו אותם עד החורמה. המורדים האשימו את המנהיגים כי זנחו את המחנה שהעפילו להר להלחם צפונה, לאחר ההטפה שספגו ממשה, כי כל הדור של יוצאי מצרים ימותו במדבר ולא יזכו לרשת את הארץ, כפי שהובטח להם מתחילה. ראה פ' במדבר, יד, כו – מה. התבקעות האדמה והבלעות כל המורדים בה, קרתה לפיכך באזור הידוע לנו כאזור המכתשים, הגדול והקטן. גם המגפה ומות 14.700 מבני ישראל בה, היה באזור הזה, קרוב לארץ כנען. שם יז, ו-טו.

אין מוקדם ומאוחר בתורה! ולכן כתוב כבר בפרק כ, פסוק א: ויבואו בני ישראל כל העדה מדבר-צין בחודש הראשון וישב העם בקדש... לא כתובה כאן באיזו שנה היה זה מאז צאתם ממצרים, אך מיד מתבהר, כי היה זה אחרי שנים רבות, כי הפסוק ממשיך ומבהיר- ותמת שם מרים ותקבר שם. ראה שם. אך מרים הרי מתה אחרי שנים רבות, כבר לקראת סוף תקופת הארבעים השנים במדבר. על פי הסדר הכרונולוגי צריך אם-כן לשלב כאן את פרק המסעות במדבר סיני במשך כ 38-39 שנים, אשר מופיע בפ' מסעי, פרק לג, מפסוק יב והלאה:...ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה. ויסעו ויחנו באלוש. ויסעו ויחנו ברפידים ולא היה שם מים לעם לשתות. ויסעו ויחנו במדבר סיני... כאן החל איפה המסע דרומה למדבר סיני. כל התחנות הבאות הן במרחב של חצי האי, כבר הרחק מגבול ארץ כנען. - קברות התאווה... חצרות...רתמה...רמון פרץ...לבנה...רסה...קהלתה...הר-שפר...חרדה...מקהלות...תחת...תרח...מתקה...חשמונה...מוסרות...בני יעקן...חור הגדגד...יטבתה...עברונה...עציון גבר...ויסעו מעציון גבר ויחנו במדבר צין, - היא קדש...שם, לג, לו. 23 תחנות ביניים, זמניות, עשו בני ישראל במשך כ 38-39 שנים, עד אשר חזרו צפונה, לקרבת גבול ארץ כנען. מחנות הביניים האלה, במרחבי סיני, היו הכרח אקולוגי-סניטרי, כדי לשמור על בריאות העם הרב, שהיו צריכים "לצאת אל מחוץ למחנה", ככתוב: והיה בשבתך חוץ כדי לעשות שם את צרכיהם... [כמובן התזוזות, המסעות היו על פי ה', ולפי סימן מעמוד הענן...] כמו-כן היו צריכים להחליף את אזורי המרעה לצאנם ובקרם הרב שהיה עמם, ובמיוחד לשבטי ראובן, גד ומנשה... בממוצע החליפו את מיקום המחנה כל שנה וחצי. את מקומות המחנה קראו בשמות שעלו במחשבה, עקב אירוע או מראה שנזדמן לעם, כמו קברות התאווה או הר-שפר או חרדה. יהודה קיל, ב"דעת המקרא", פרק לג, עוסק בהרחבה בתחנות אלה, ורובן לא זוהו ע"י החוקרים, כי הרי לא בנו בתים. - מכאן מתחברים האירועים בחזרה לפרשת חקת, ראשית פרק כ, ככתוב שם – ויבואו בני ישראל, כל העדה מדבר צין בחודש הראשון, ותמת שם מרים ותקבר שם... ושוב תלונות על חוסר מים וטעותם הטראגית של משה ואהרן, שהכו בסלע במקום לדבר אליו כפי שנצטוו...ראה כ, ז-יד. כאן מתחיל מהלך חדש, נסיון שני, אחרי כ 39 שנים, לכבוש את ארץ כנען, הפעם מן המזרח, ככתוב: וישלח משה מלאכים מקדש, אל מלך אדום...נעברה נא בארצך, לא נעבור בשדה ובכרם...עד אשר נעבור גבולך. שם, כ, יד-כא.

אסטלת "הניצחון" של מרנפתח ליד הכנרת אודות השמדת ישראל, כביכול.

אני מניח, כי באותן שנים, -בין התחלת הנדידה דרומה בשנה השניה, לבין חזרתם צפונה למדבר צין, ערך מרנפתח, פרעה מלך מצרים הרביעי של הממלכה ה"ט, יורשו של רעמסס ה II, את מסעו הצבאי לארץ כנען, כפי שמתגלה מן המחקר אודות ממלכות מצרים. עקר מסעו היה כדי להשליט מחדש את שלטונה של מצרים על ארץ כנען, נגד החתים; אך בין היתר גם, כדי לנקום את נקמת עמו בשבטי ישראל, שיצאו ממצרים כ 10-15 שנים מוקדם יותר, עוד בימי אביו רעמסס השני. התעודות המצריות שנמצאו עד כה בכתב ההירוגליפים, לא מזכירים כלל מפתח הנוראה בים-סוף, בו איבדו את חיל המחץ שלהם, סוס ורוכבו שטבעו בים. אך זו דרכם של כל השלטונות האבסולוטיים, להתפאר בנצחונות, אך לא להודות על מפלות !!! סמוך לשנת 1220 לפסה"נ הניח מלך זה אסטלת ניצחון באזור צמח, ליד הכנרת, - ובה נחקק בין היתר: נבזה כנען בכל רע, נלקחה אשקלון, נתפסה גזר, ינועם הייתה כלא הייתה, נשם ישראל- אין לו זרע, היתה ח'ארו כאלמנה למצרים. ח'ארו הם כנראה החורים של תורתנו. אך את עם ישראל לא היה יכול לפגוש בכלל בארץ כנען לעת הזאת, כי הם חנו אז לדעת במזרחו של מדבר סיני, קרוב לשעיר ואדום ורחוק מעיני המצרים, שלא שלטו אז במדבר זה. אף יתכן כי מחנה ישראל חדר לחלק המערבי של סעודיה של היום, כפי שמניח חוקר מסוים.

יתכן ומרנפתח התרברב סתם, כדי לתת סיפוק לעצמו ולעמו, או אולי הוא פגש כמה ישראלים בדרך, משבט אפרים, שעזבו את מצרים אחרי מותו של אביהם יוסף, עוד בימי השושלת ה 18, שמלכיה זכרו לו לטוב את מפעלו הכלכלי האדיר לטובת העם המצרי. בכל מקרה, לאזור ההר המרכזי ואזור שכם לא קרב מרנפתח כלל, כי התקדם צפונה בדרך הים, היא *via maris*.

כביבוי יהושע בן נון לא מוזכרת שכם בין 31 הערים שכבשו בני ישראל אז. היסטוריונים מניחים, כי אזור זה היה כבר אז בידי חלקים משבט אפרים, - ויהושע, אף הוא בן שבט זה, ידע על כך ולכן לא הוצרך לכבוש עיר זו ואזור זה. לכן התפצל מהלך המלחמה שלו ממרכז ההר - אליו חדר אחרי שכבש את יריחו בבקעת ירדן ואת העי במורדות המזרחיים, - אסטרטגיה מבריקה כשלעצמה לבוא ממזרח [!]; קודם לערי דרום הארץ ורק אחר-כך הפנה את המאמץ המלחמתי כלפי ערי הצפון.

באשר ליציאת מצרים המוקדמת של חלק מבני אפרים, - אולי אף בהסכמת המלכות המצרית, אוהדי שבטי ישראל בעת ההיא בזכות יוסף, שבאמצעות צאצאי יוסף שלטו במרכז ארץ כנען [!!] ידוע לנו מספר דברי הימים א', ז, כ-כט, - על כי ירדו [כנראה משכם, נחלת יוסף ואפרים] לגת - כי ירדו לקחת את מקניהם. והרגום אנשי גת [כנראה פלשתים את בני אפרים] הנולדים בארץ- שותלח, וברד בנו ותחת בנו ואלעדה בנו ותחת בנו וזבד בנו ועזר ואלעד. ויתאבל אפרים אביהם ימים רבים, ויבואו אחיו לנחמו [במצרים]... על קטע זה הסביר פרופ' חרטום: "שמות אלה לא הובאו בספר במדבר וכנראה הם שמות בני אפרים ובני בניו. נרמז כאן מאורע בלתי ידוע לנו ממקור אחר, וההרואים היו כנראה האחרונים, עזר ואלעד". - ופרוש "ימי קדם" מבהיר: "ועל כל פנים היה מעשה זה בעת שהיו במצרים ואפרים היה חי עדיין, וזה כדעת חז"ל, שיצאו ממצרים קודם זמן יציאת מצרים"...

-- בכל אופן התיישבו וחיו מבני אפרים במרכז ארץ כנען, באזור שכם, הרבה לפני יציאת מצרים [על פי הערכתי כבר משנת 1448- לפנסה"נ, שלוש שנים לאחר מות סבם יוסף] ובכמה אנשים ומשפחות משבט חלקי זה פגש מרנפתח ואולי אף הרג חלק מביניהם.

כבר כתבתי בעמ' 54, כי מיציאת מצרים מוקדמת ולא-רשמית זו של חלק מבני אפרים, עד לבנין בית המקדש על ידי שלמה המלך [בשנת 968-] עברו בדיוק 480 שנה, ולא מיציאת מצרים הרשמית בשנת 1236 - לפי חשבוני; כפי שכתוב במלכים א': ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת [מ]בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחודש זיו, הוא החודש השני למלוך שלמה על ישראל...ויבן הבית לה'. שם, ו, א.

גרסתי זו, פותרת את כל בעיות החישוב שהתעוררו אצל מפרשים מחד וחוקרים מאידך, שלא הצליחו לתאם בין דברי התורה ונ"ך מכאן, לבין החישובים ההיסטוריים העדכניים משם.

המסע לכיבוש הארץ - מזרחה להר שעיר, אדום ומואב

עתה בחזרה לפרשת "חקת", פרק כ': אחרי מות מרים, תלונות המים החסרים והכאת הסלע על ידי משה ופניה למלך אדום וסירובו לאשר לבני ישראל לעבור בארצו [פרט לפחד העמים מפני ישראל, אולי אף נחתמה ברית מדינית בין המצרים העוינים מתחילה, לבין עמי שעיר-אדום ומואב, - שיש חוקרים שאפילו מניחים, כי מדינות אלה קמו רק לאחרונה עקב פעילותם הפוליטית של המצרים !], מת אהרון בהר-ההר על גבול ארץ אדום, במזרחה של הערבה הצפונית של היום, דרומית מים המלח, - וייקבר שם [חוקר מסוים מניח, כי הר-ההר נמצא מעברם המזרחי של הרי שעיר-אדום, על גבול ארץ מואב, אך זה לא נראה לי]. היה זה בשנת ה-40 לצאת בני ישראל ממצרים. שלושים יום ביכו צעירי ישראל, אלה שכבר נולדו במדבר, את מנהיגם הרוחני. המחנה הענק, אך המסודר שחנה במרחק קטן דרומית מן הנגב, עורר את מלך ערד, בן דור מאוחר יותר מזה שהכה את ישראל לפני כ-39 שנים עד החרמה, - [בשנה השנייה לצאתם ממצרים ואחרי מעשה העגל], להלחם בישראל. אך הפעם שגה, כי ה' היה עם עמו שהכה אותו והחרים את עריו. (יתכן וכאן הזמן והמקום שבלק, מלך מואב, הזמין את בלעם לבוא ולקלל את ישראל, אך סביר יותר, **נכד כתוב**, כי אירוע זה קרה כחודשיים-שלושה מאוחר יותר, כאשר חנו מדרום-מזרח למואב. ראה סוף פ' חקת וראשית פ' בלק; וראה להלן.) עתה מתואר מסע קשה מאוד, - מצפון הערבה עד לדרומה, כדי "לסבוב" מעציון גבר את ארץ אדום מן הדרום ולהצפין דרך מדבריות צפון-סעודיה של היום, מזרחה מהר שעיר, כדי להגיע לארץ כנען מן המזרח. ראה חקת, כא, ד-ט. כל זאת בשנת ה-40 ליציאת מצרים. בפרשת "מסעי" אנו לומדים על התחנות: מהר-ההר לצלמונה, לפונון, לאובות, לעיר העברים [המעבר] בגבול מואב. - ראה מסעי, לג, מ-ג. בני ישראל המשיכו משם לדיבון-גד [שם המקום אחרי כיבושו בידי בני שבט-גד] לעלמון-דבלתיים והרי העברים [המעבר ביניהם] לפני נבו. [ראה מפות בהמשך] לפני הירידה אל שקע הירדן, צפונה לים המלח בערבות מואב, - ערכו כנראה מלחמה נגד סיחון מלך האמורי, אשר כבש שטחים בין מואב ועמון. חקת, כא, כא-לה. אפשר להניח, כי רק אחרי שכבשו את ארץ סיחון וארץ עוג מלך הבשן [בגולן] בצפון, ירדו ירידה תלולה בת מאות מטרים אל שקע הירדן מצפון לים-המלח, לערבות מואב על הירדן, מול העיר ירחו הכנענית [ששוכנת מערבה לנהר הירדן]. לא היה רצוי, שיהיה להם אויב בגב, מעליהם על הרמה השלטת! רק הגברים הצעירים יצאו וערכו את המלחמות ובחזרם עטורי ניצחון, "התחנפו" אליהם בנות מואב ומדיין.... והתוצאות הקטלניות פורטו בתורתנו!

לכאן הזמין המלך בלק את בלעם לקלל את ישראל, ככתוב: ויסעו בני ישראל, ויחנו בערבות מואב, מעבר לירדן, ירחו. ובהמשך: וירא בלק בן ציפור וכו'... חקת, כב, א, ובלק, שם, ב. ראה הערכתי למעלה!

- לא נודע מתורתנו, כמה קרבנות נפלו במלחמה. קשה להניח כי לא היו כאלה, אפילו אולי רבים. מספרם החסר של בני ישראל, במפקד של פ' פנחס, כו, מרמז על כך. כאן בערבות מואב קרתה כאמור הפרשיה המבישה עם בנות מואב ומדיין [סוף פ' בלק] ומחאתו-הפגנתו של פינחס בן-אלעזר הכהן, שהיה בן מדיינית בעצמו, ואולי בגלל זה קנאתו [?!]. הרי אביו אלעזר הכהן, לקח מבנות פוטיאל [הוא יתרו המדייני] לו לאישה. אך לא היה בלקיחת אישה ממדיין זנות פולחנית! הרי גם משה נשא מדיינית! במגפה לפני ה' מתו שם 24.000 גברים. ראה בלק, כה, ה-ט. הוסף את אלה, ותגיע למספר החסר של ישראל. אני משער, כי אולי נדבקו במחלת-מין קטלנית כגון סיפיליס או איידס, הכלולה בבריאת ה', כגמול טבעי על סטיות-מין מחיי משפחה תקינים וקבועים, עקב תועבות המין שבפולחן בעל-פעור; כי במדבר כנראה לא באו במגע עם אוכלוסיות זרות, בוודאי לא עם נשים מעמים אחרים ולכן לא היה להם חיסון טבעי נגד מחלות מדבקות, אם בכלל יש כזה [?]. נשות-ישראל וגם בעליהם שמרו בוודאי על טהרת המשפחה, כמצוות ה'.

- מכאן גם יצאו למלחמת נקם במלכי מדין והרגום, כולל את נשיא מדין צור, אבי כזבי חסרת הבושה, כוהנת פולחן פעור, וגם את בלעם בן בעור הרגו בחרב. מאהלי מדין נכבשו ונהרסו רובם. אפשר להניח, כי כוונת נשיאי מואב ומדין הייתה להתחבר אל העם המנצח, בדרך הנלווה שלהם...

- כאן גם בקשו בנות צלפחד בן חפר, בן גלעד, בן מכיר, בן מנשה נחלה להן, באין לאביהם בן יורש.

- כאן גם פנו בני גד ובני ראובן לרשת נחלה להם מעבר לירדן מזרחה, בשטח שנכבש מן האמורי. אליהם צורפה לאחר-מכן גם מחצית משבט מנשה לרשת את שטחי עוג מלך הבשן הצפוניים יותר. לשבט זה, היה המספר הרב ביותר של משפחות, שמונה - במפקד ב' בלק, פרק כו.

המסעות המתוארים בספר במדבר, פרקים כ-כא ואלה בפרק לג, טו-מט והתזכור המשוחזר של כמה מהם על ידי משה בספרו דברים, י, ו-ז, לא תואמים בכל בדיוק. אך אין זו בעיה, כי המסעות לא היו תמיד בכוון אחד, כי אם גם הלך וחזור, כך סוברים יהודה קיל ועמוס חכם, בעלי "דעת במקרא". [גם מחקריהם באשר למקומות המוזכרים בתורה, במדבר, פרק לג, לא יכלו כיום לברר, היכן מקומות החניה במדבר, כי הרי אספו בכל נדידה את אוהליהם ואת מכלאות צאנם ובקדם...].

ע"פ חשבוני נקברו מתי המדבר, כמליון וחצי בני אדם לפחות, שהם שש מאות אלף הגברים ועוד נשיהם ועוד מזקני ישראל יוצאי מצרים, בקברים שלא סומנו, כי לא היה נוהג כזה בימים הללו וגם אבני מצבה לא היו להם. לכן לא נמצאו עד היום שרידיהם של 35 המחנות שחנו בהם במשך קרוב לארבעים שנה ולא מקומות הקבורה של מתייהם, כ 40000 - 45000 נפש לחניון, בממוצע.

בסוף ספר במדבר [מסעי, לד], מצווה ה' למשה את גבולות ארץ כנען לרשתה. הרשימה מרשימה. היא מראה, כי משה הכיר היטב את הארץ, כמובן בהכוונה-הדרכה-השראה א-לוהית, מן הצפון הרחוק ועד לדרום. [חברי דוד מלמד הכהן סובר, כי משה נע ונד בצעירותו עם צאן יתרו בכל המרחב הכנעני עד לצפון הלבנון של היום. אפשרות זו, המשווערת, יכולה להסביר את העדרם של רישומי התורה אודותיו במשך כארבעים-חמישים שנה בימי צעירותו וכן את לידת בנו השני, אליעזר, - הרבה שנים אחרי לידת בכורו מציפורה, גרשון; וקרוב להליכתו למצרים, על פי הוראת א-לוהי אברהם, יצחק ויעקב, שנראה אליו בסנה !]

עתה אפרט קטע קשה, מפרשת חקת, פרק כא:

ויסעו מהר ההר דרך ים-סוף, לסבוב את ארץ אדום ותקצר נפש העם בדרך.שם, פסוק ד. קוצר הרוח מובן לי בהחלט. כי עד כה היו מסעותיהם במדבר דילוגים מחניון אחד למשנהו, מאזור אחד לאזור אחר ושהייה ארוכה לאחר נדידה של אולי יומיים-שלושה, אולי אף ארבעה. ועתה נאלצו לסובב את כל הר שעיר מן הצפון לדרום ולחזור צפונה מעבר המזרחי להרים, במדבריות, מרחק הליכה של כ 400 עד 500 ק"מ; בעליות וירידות מהר לגיא מגיא להר, בחום כבד כדי להגיע לגבול מואב מדרום-מזרח, ללא חניות ביניים רבות !! ובתחילה: ההתרחקות מן הארץ המובטחת בכוון ההפוך הייתה בוודאי מתסכלת ומייאשת וגם לא מובנת לצעירים, על-אף שהדרך לכבוש את הארץ מן הדרום נראתה כמעט בלתי אפשרית. כ 200 ק"מ ללכת דרומה עד למפרץ עציון-גבר בשקע הערבה, הליכה קשה בהחלט, בחום כבד. התקופה הייתה חודש אלול ותשרי, אחר מות אהרון בראשון לאב ו 30 ימי אבל עליו. הנחתי היא, כי הלכו 10-15 ק"מ ביממה, מחנה כבד מאוד עם צאן ובקר, אהלים ומטלטלים. על ים סוף פנו צפון-מזרחה, תוך חציית נחלי מים וגאיות למרחק של שוב מעל 250 ק"מ עד לארץ סיחון מלך האמורי. המלחמה להבסתו; מסע המלחמה נגד עוג מלך הבשן וכיבוש כל האזור הצפוני ערכו בוודאי עוד חודשיים-שלשה. נשאר עוד חודש עד מותו של משה בהר נבו, בז' באדר של שנת הארבעים, שמונה חודשים לאחר מות אחיו אהרון. אך התלונות נגד ה' ומשה עברו את הגבול: וידבר העם בא-לוהים ובמשה: למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלוקל. וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וינשכו את העם וימת עם רב מישראל. ויבא העם אל משה ויאמרו חטאנו, כי דברנו בה' ובך -התפלל אל ה' ויסר מעלינו את הנחש...ויתפלל משה בעד העם.

ויאמר ה' אל משה: עשה לך שרף ושים אותו על נס, והיה, כל הנשדך וראה אותו וחי. ויעש משה נחש נחושת וישימהו על הנס, והיה, אם נשדך הנחש את איש והביט אל נחש הנחושת - וחי ...

הרי זו סגידה מאגית, אלילית, לחפץ מוחשי, נחש מנחושת! הכיצד ה' ציווה זאת על משה, בניגוד מפורש לצו השני בעשרת הדברות: לא תעשה לך כל פסל וכל תמונה וכו'... לא תשתחוה להם ולא תעבדם וכו'. וכיצד ראיית נחש הנחושת הועילה למנוע מות הנשדך או הנשכח?

במקרה של הכרובים על ארון הברית הבנתי, כי דמויות אלה מזהב לא נראו לעולם לבני ישראל, לא באוהל המועד במדבר ולא בשילה, וכן לא בבית המקדש מאוחר יותר. לכן לא יכלו לסגוד להם. אך מה עם נחש הנחושת שנצטוו לראותו, אם וכאשר נושכו על ידי הנחשים השרפים....?

נחזור כ-45 שנים אחרונות: אחרי שהתגלה ה' למשה בסנה, והטיל עליו את השליחות בשמו להוציא את בני ישראל המשועבדים ממצרים, - ואחרי שמשה ענה בספקנות לקול הנשמע לו מתוך הסנה, אמר אליו ה': מזה בידך? ויאמר משה. ויאמר השליחו ארצה וישליחוהו ארצה ויהי לנחש, - וינס משה מפניו. ויאמר ה', שלח ידך ואחוז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו. [וזאת] למען יאמינו כי נראה אליך ה' - א-לוהי אבתם, א-לוהי אברהם, אלוהי יצחק וא-לוהי יעקב..... גם סימן זה אז, הוא מזור בעבורנו, לבני התרבות של היום. אך כנראה, היה בנחש בימי קדם אלה, כוח רוחני-מיסטי שהביא לאמונה בא-לוהות עליונה, הגם שזה לא מובן לי, כיום. גם הריאליזם צריך לסגת לפני תופעות בלתי מובנות אלו. (אגב: גם כיום משמש נחש סמל לחיל הרפואה בצבא וגם של גופים רפואיים אחרים).

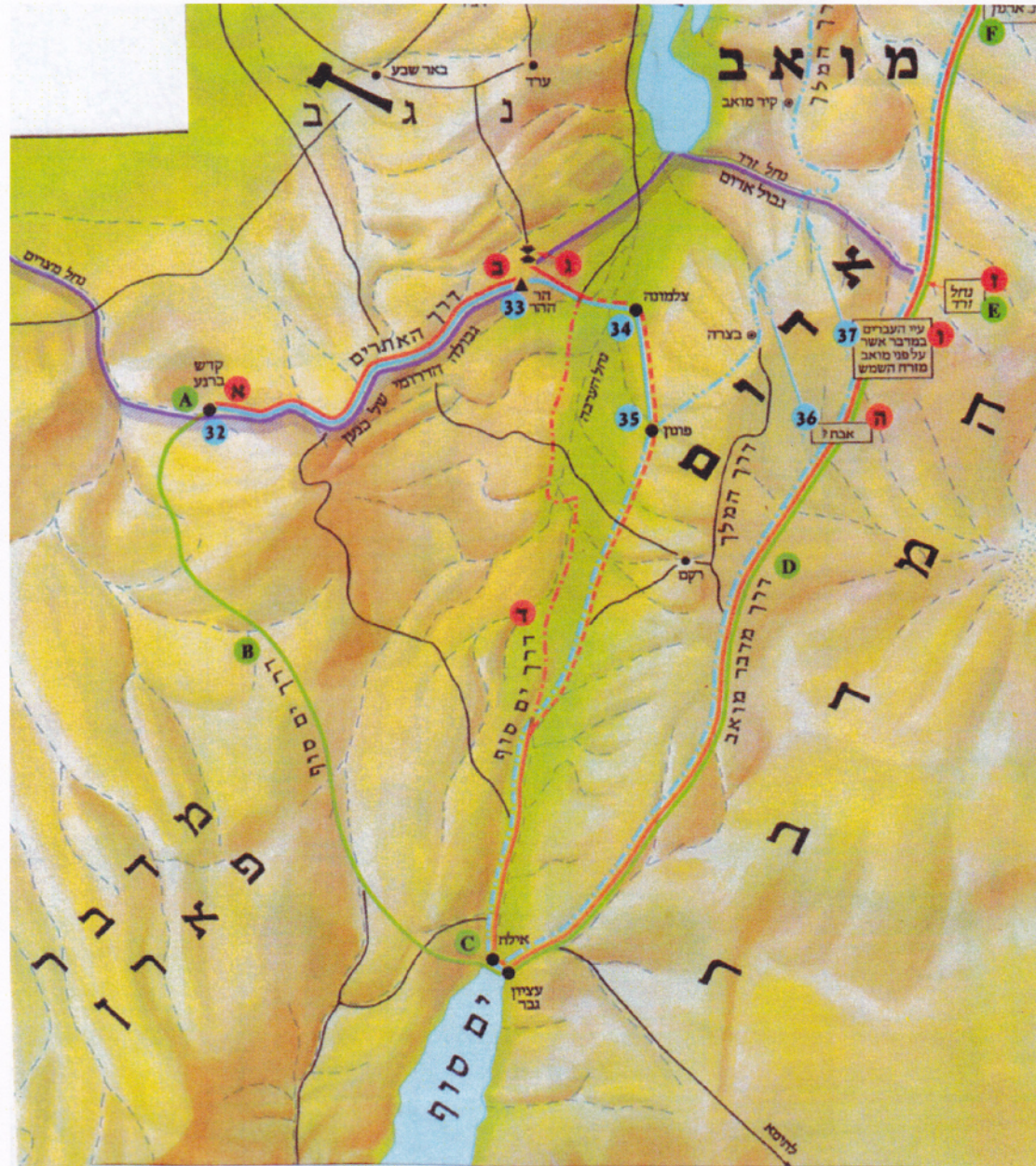
ולפי הרמב"ן: "תסיר הנזק במזיק ותרפא החולי במחליא". ופרוש הזקנים מבעלי התוספות אומר: "בנחש הכה ובנחש מרפא". ורש"י שאל וענה בשם רבותינו: "וכי נחש ממית ומחיה? - אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים, היו מתרפאין". ושיר אמונה ידוע מושר כיום בעקבותיו. על פי דברי חכמינו אלה, היה במעשה הנחש על נס [מוט מורם], נס באמת. והעיקר: התעוררות האמונה בכוח עליון לרפואה. יש שמכנים זאת סוגסטיה או חשיבה חיובית.

בכל אופן התגלה נחש מנחושת בחפירות ארכיאולוגיות במקדש מדייני בתמנע, באורך 12 ס"מ וכן במקומות שונים של כנען העתיקה. וכותבים על כך מחברי עולם התנ"ך לספר במדבר בעמוד 129: "תפקידם המדויק של נחשי הנחושת בפולחן הכנעני לא נתברר, אולם בפרשה לפנינו מדובר בריפוי 'הומיאופאטי' באמצעות שרף על נס".

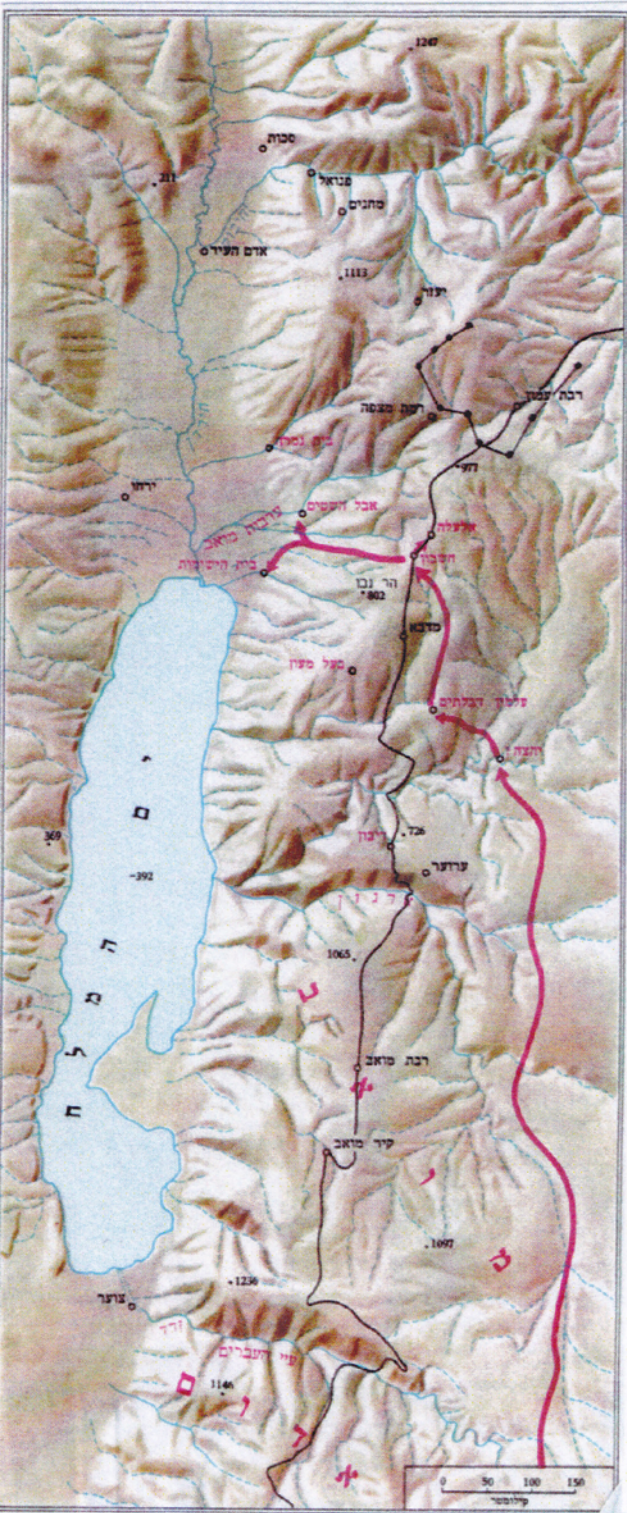
אחרי שהעליתי תמיהתי זו ותשובה אפשרית לתמיהה זו על הניר, הגענו כמעט לסוף מסעות ישראל במדבר. - ניסיתי לערוך במידת האפשר סדר בעובדות הגיאוגרפיות והכרונולוגיות בספר במדבר, בלי לגעת בנושאים המהותיים, החוקתיים-התורניים, כי אלה נכתבו במקור ונתפרשו ע"י חז"ל.

עם ישראל, ילידי המדבר, עמדו עתה לפני מטרת יציאת-מצרים, באיחור של כמעט 40 שנים: - כיבוש ארץ כנען מעממיהם המפורטים בתורה והפיכת הארץ המובטחת עוד לאברהם, אבי ישראל, לארץ ישראל. עברו כ-7 חודשים, מאז מת אהרון על הר-ההר בהרי שעיר ומשה עמד לסיים את תפקיד ההובלה. אך עליו למסור לעמו העקשן את צוואתו הרוחנית, את דבריו-הוא: אלה הדברים אשר דבר משה בעבר הירדן, [גם] במדבר, [גם] בערבה, [גם] מול סוף, [גם] בין פארן ובין תופל ולבן וחרצות ודי-זהב. אחד עשר יום מחורב, [אם הולכים ישר] דרך הר-שעיר עד קדש ברנע. ויהי בארבעים שנה בעשתי-עשר חודש [הוא חודש שבט] באחד לחודש, דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אותו אליהם. אחרי הכותו את סיחון... ואת עוג... בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת....בואו ורשו את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם...וכו'.

משה החל אם-כך לדבר את דבריו לפני העם באחד לחודש שבט. הדברים נאמרו לפיכך במשך כחודש ואולי עוד כמה ימים, לפני שעלה במצוות ה' על הר נבו בז" אדר [לפי מסורת חכמינו] ומת שם.

מסלול בני ישראל מסביב להרי שער ואדום למואב, בשנה ה-40 לצאת ישראל ממצרים

לא ידוע אם כתב משה את דבריו על-ספר לפני שדבר אותם אל העם, אולי אף במשך שהיית העם במדבר, או האם דבר אותם אל העם בערבות מואב מן הלב ובזמנית, או אחר-כך, כתבם. משה עלה לבדו, בלי ליווי על הר נבו, שגובה פסגתו היא 795-802 מ' ומיקומו מעט צפון-מערבית מן העיר מידבא. מרחק ההר מן הקצה הצפוני של ים-המלח, כ-15 ק"מ.

בפרק האחרון של ספר דברים, לד, מוסרת לנו תורתנו על שעותיו האחרונות בחייו: ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו, ראש הפסגה אשר על פני ירחו ויראהו ה' את כל הארץ...וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב, על פי ה'. ויקבור אותו בגיא בארץ מואב מול בית פעור – ולא ידע איש את קבורתו, עד היום הזה. ומשה בן 120 שנה במותו, לא כהתנה עינו ולא נס לחו... ויבכו בני ישראל את משה שלושים יום ויתמו ימי בכי אבל משה.... [אולי מכאן נוהג האבל 30 יום?]

אציין במיוחד, כי לא מובן מן הפסוק, מי קבר את משה? האם הוא את עצמו, או ה' קבר אותו? ויש על כך דעות שונות בין חכמינו. בכל אופן, מקום קבורתו הוא בגיא שבהר ולא בפסגה. כן הודגש, כי לא ידוע מקום קבורתו עד היום הזה. אני מבין, כי זו דוגמה לעתיד קבורת מנהיגים והוראה לישראל: אל תהפכו את קברות מנהיגים, חכמים וצדיקים למקום עליה לרגל ולסגידה! כי בני-האדם, והגדול והחשוב בוודאות גמורה היה משה רבנו, מתפקידם למלא את תפקידיהם עלי אדמות וללכת לעולם הבא ולהישכח מן הלב. רק מעשיהם וכתביהם נשארים לזכרון; ואם אלה היו חכמים וחשובים, ישתמרו לדורות אחריהם ואולי אף לכל הדורות! כך השתמרה **תורת משה** לכל הדורות בעם ישראל עד לימינו, ונאמר עליו בתורה אחרי מותו: לא קם נביא עוד כמשה, אשר ידעו ה' פנים אל פנים!!! – וזאת הברכה, לד, י.

אף הנצרות, שסטתה מן היהדות כ-1230 שנה אחרי מות משה; ואף האיסלם שבא מאחר יותר בעוד כ-630 שנים [כ-1850 שנים אחרי מות משה] משמרים את זכרו....

על פי חישובי מת משה בין שנת 1198 ל-1196 לפנה"ס. חוקרים של זמננו קבעו את העלמות הישוב הכנעני הקדום, עקב כיבושי ישראל ממזרח והפלשתים ממערב, לשנת 1200- בערך, וזה תואם את חישובי.

יהושע בן נון משבט אפרים קבל את ההנהגה באופן רשמי ומסודר ממשה וכבש את כנען ממזרח להרי המרכז ומשם דרומה, בהשמידו 16 ערים בדרום-מערבה של הארץ, ואחר-כך חזר להרי המרכז ומשם צפונה השמיד 15 ערי-הצפון, ובס"ה כבש והשמיד 31 ערי מלוכה כנעניים. ראה יהושע פ' יב. עליו נאמר בתורה: ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידו עליו. – וישמעו אליו בני ישראל ועשו כאשר צוה ה' למשה. וזאת הברכה, לד, ט. בכל תקופת מנהיגותו של יהושע, כ-30 שנה, שמרו בני-את תורת משה!!!

הרהורים בלשונונו, על אישיותו המיוחדת של משה רבנו

משה נולד כילד שלישי במשפחת בני לוי, לאביו עמרם בן קהת ולאמו יוכבד בת-דודו ממשפחת גרשון. [המונח "דודתו" בימים ההם מקביל ל"בת דודו", כמו שהאמירה "אחי הוא" אצל שרה אמנו מקבילה ל"אח-אבי הוא". משה קרא כנראה לבכורו **גרשון**, על שם סבו מצד אמו **גרשון**. בנמקו את השם ב"גר הייתי [שם] בארץ נכריה".] אחיו הגדול ממנו בשלוש שנים, אהרון, נולד עוד טרם גזרת "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" ומשה אחרי כשנה או שנתיים של קיום גזרת המוות הזו. הוא נולד אם-כך בצל המוות. אך אמו התעשתה והחביאה אותו בין צמחי הסוף ליד היאור, "כי ראתה כי טוב הוא". באינסטינקט האמהי היא חשה, כי יש בו ייחודיות יוצאת מן הכלל. עקב גילוי, המקווה אולי, אולי אף המתוכנן מראש מצד אמו על ידי נסיכה מבית פרעה, הוא נלקח לארמון המלוכה, גודל שם וחונך ברזי המלוכה והחרטומים, היותו "טוב" גם באלה. חרט הוא כלי הכתיבה של הזמנים ההם במצרים וידעי קרוא וכתוב היו העילית הרוחנית בבית פרעה ונקראו חרטומים. הם גם התמחו בעשיית פלאים ובקוסמות, ומשה היה "טוב" גם באלה, היותו שכלתני ודעתן באופן בולט.

קנאת פרעה סתני הראשון, -יורש רעמסס הראשון אשר סולק כנראה בסתר ובכוח מן המלוכה [כך אין אודותיו רישומים בדברי ימי מצרים], והיה אחיה של הנסיכה המאמצת את הנער העברי, התעוררה נגדו, וכאשר הרג איש מצרי מן הנוגסים את אחיו העבריים, ראה בכך הזדמנות, לרצות להרוג גם אותו. כאשר נודע הדבר למשה, -שנבחן כל השנים בשבע עיניים עוינות מצד נסיכים אחרים, ילידי הבית ומתחרים בו, כי היה שונה מהם בגלל מוצאו האתני השונה, - ובראשם המלך-השליט עצמו, ברח למדיין, ארץ של עם נוודים חופשי מעבר למדבר סיני. הבריחה הזו, דרך המדבר, דרשה תושייה בלתי רגילה וכוח גופני רב, מצעיר שגדל בארמון מלוכה, בבירת ארץ בעלת תרבות עירונית ובניה מאסיבית באבן ובחמר. [פירמידות באבן וערי מגורים ואספקה לצבא, ערי מסכנות מלשון סוכנויות, בלשון התורה, בחימר] החיים לצד כהן מדיין, שלא היה מלך וחיתונו לבתו, הראו לו צורת חיים וארגון שבטי מסוג שונה לגמרי. מרחבי הטבע והחיים באוהלים במשך שנים רבות, לימדו אותו להכיר את טבע הארץ באזורי ההר והמדבר, והנדידות עם צאן חותנו הכשירו אותו בהכרת הגיאוגרפיה של האזור, מן הצפון אל הדרום ומן המזרח אל המערב. לשונו הייתה "מצרית" ו"מדיינית". אך היכן למד עברית??? המפגש עם קול-קורא טמיר מתוך הסנה במדבר, ליד הר ששימש עד כה לסגידה לאילליות רבות ושונות של שבטים נוודים, החזיר אותו למקורו, שבטי ישראל. הגם שסירב בתחילה לקבל תפקיד של מנהיג ומשחרר שבטי העבריים מידי המצרים האכזריים, "נכפה" תפקיד זה עליו בידי כוח-על, א-לוהי אברהם יצחק ויעקב, אשר לא היה יכול להתחמק ממנו, היותו רוחני מיסודו, כמו שבטו, בני לוי. מוסריותו ואדיקותו הרוחנית ואפילו קנאותו של לוי הוכחו בעבר בשחרור אחות השבט מידי שכם בן חמור, ומאוחר יותר בעמוד שבט זה כאחד לצד משה, במאבקו נגד קלי-הדעת והראש וסוגדים לעגל-זהב במדבר. לכן נבחרו בני שבט זה לכוהנים ולויים במשכן ובבית המקדש. משה לא היה כריזמטי, ולא זה סוד אישיותו; אלא דבקותו במטרה הרוחנית להעמיד את חיי עמו על בסיס מוסרי ורוחני מסוג מנוגד לתרבות המצרית והעמים הכנעניים. כל אלה על פי צו א-לוהי השמים והארץ, א-לוהי ישראל. הוא הצטיין בחוסר התנשאותו וענוותנותו, שלא פגה עד יומו האחרון, ככתוב: והאיש משה ענו מאוד.. הוא היה גם נביא, כי הכוח העליון, א-לוהי ישראל, השרה עליו את רוח ה' ואפשר לו לראות את עתיד עמו, כפי שנאמר בספר דברים, פ' וילך: ויאמר ה' אל משה, הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלוהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבו והפר את בריתי אשר כרתי אתו. שם, לא, טו. לצערי, נכונים הדברים עד היום הזה... עם ישראל לא למד מן ההיסטוריה וזונח את התורה שוב ושוב. כן הבין משה, כי הדורות החדשים חיים בתנאי חיים משתנים ולא תמיד אפשר לנהוג, כפי שזה הותווה בתורת משה, לכן קבע כלל מפתיע: כי יפלא ממך דבר למשפט, בין דם לדם, בין דין לדין ובין נגע לנגע, דברי ריבות בשעריך, - וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' א-לוהיך בו. ובאת אל הכהנים-הלויים ואל השופט אשר יחיו בימים ההם, ודרשת והגידו לך את דבר המשפט. ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך, מן המקום ההוא אשר יבחר ה', ושמרת לעשות ככל אשר יורוך. על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה, לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. דברים, פ' שופטים, יז, ח-יא. כלל תורני מוצק הוא, כי התורה שבכתב לוותה על ידי תורה שבעל-פה, אשר מסרה משה ליהושע, - וזה לזקנים וזה לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה. פרקי אבות, א, ואלה לדורות הבאים. על פי כלל זה אנו לומדים מרש"י בהקשר לסוף ההוראה בכתב: לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל - "אפילו יאמרו לך על ימין= שמאל ועל שמאל= ימין". וזה נשמע תמוה מאוד. אך לא! במשך מאות שנות ההיסטוריה, היו מגדולי חכמינו שאמרו אמנם על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, למשל: כ 500 שנים אחרי מתן התורה, דרש הנביא ישעיהו מעם-ישראל, [שמקריבים קרבנות במקדש, כאשר את עקרון התורה הם מפירים והקרבת הפך כך למס בלבד, ללא תוכנו הרוחני] לבטל הקרבת קרבנות בבית המקדש, מה לי רוב זבחיכם, יאמר ה' וכו', כ 100 ש' לפני חורבנו !!!

זניחת תורת משה, - ואולי אבדן חלק ממנה ?

למרבה ההפתעה והאכזבה בשבילנו, שומרי תורת ה', מתברר לנו בקראנו את מקורותינו, כי במשך רוב שנות השופטים והמלוכה ביהודה וישראל, נשכחה תורתנו מעם ישראל, פרט לכמה תקופות יותר טובות. – כך כבר שמואל הנביא, רק כמאתיים שנה אחרי מות משה, מתרה בשאול המלך, שלא השמיד את עמלק עד תום; וכך שאל אותו כבר אז באופן רטורי: החפץ לה' בעולות וזבחים, כשמע בקול ה' ? הנה שמוע- מזבח טוב, להקשיב- מחלב אילים. ראה שמואל א, טו, כב.

בממלכת ישראל, שהתפלגה מן הממלכה המאוחדת בימי רחבעם בן שלמה, נזנחה התורה במופגן. המלכים והעם פנו לעבודת אלילים, העגל המצרי והבעל הכנעני; וזנו להם בכל גבעה ותחת כל עץ רענן. ממלכה זו הושמדה אחרי כ 200 שנה, כ 500 שנה אחרי ראשית כיבוש הארץ בידי יהושע בן נון; - ותושביה, עשרת שבטי ישראל הובלו בכוח למזרח, לחלח-חבור ונהר גוזן, בשנים 750- ; 732- ; ו 721 לפס"נ. דורות רבים שמרו אמנם חלקים מהם עדיין על אופים השבטי הישראלי, אך היותם רגילים באמונות זרות, וכנראה ללא תורה כתובה, התערבו בין עמי האזור והתחתנו בהם. לוייהם היו לעיתים צאצאי משה בעצמו, כפי שידוע לנו על יונתן הלוי, בן גרשום בן משה, שהציע את עצמו להיות כהן לעגלים בבית מיכה. ראה שופטים, יז, ז-יג; יח, א-לא ובמיוחד פסוק ל, עליו אמר רש"י בהקשר לכתוב בגמרא, "מפני כבודו של משה כתיב נון, לשנות את השם ונכתבה תלויה, לומר, שלא היה משה אלא משה" ...

בממלכת יהודה, שניצלה מהשמדה וגלות, העז ישעיהו הנביא אז, בימי השמדת ממלכת ישראל, בשנים 735- / 700 לפס"נ לנזוף קשה במלכיה, כוהניה ולוייה, כי גם היא זנחה את תורת משה תחת שלטון רוב מלכיה, בנופו גם הוא באופן רטורי: למה לי רב זבחים יאמר ה', שבעתי עולות אלים וחלב מראים ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי, כי תבואו לראות פני...מי ביקש זאת מידכם, רמוס חצרי...! רחצו, הזכו, הסירו רוע מעלליכם מנגד עיני, חדלו הרע. למדו היטב דרשו משפט, אשרו חמוץ, שפטו יתום ריבו אלמנה. וכו' ישעיה, א, יא-יח. כך גם נזפו-הדגישו הלוח וחוזר הנביאים הושע ועמוס.

אם-כן, ממלכת יהודה אף היא זנחה לרוב את התורה, - ואולי אבד אף חלק ממנה [?], הגם שכמה ממלכיה חזרו בתשובה. אך פלא הוא בעיני קוראים ישרים, הכיצד קרה, שבשנת 622- / 621- "התגלה באקראי" במקדש ספר הברית של משה, - כנראה הוא ספר "דברים", (כך חושבים רוב החוקרים) על ידי חלקיה הגדול, - וזה מסרו ליאשיהו המלך. ראה מלכים ב, כב, ח-יח. ציטוט חלקי: ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על [צ"ל אל] שפן הסופר- ספר התורה מצאתי בבית ה', ויתן חלקיה את הספר אל שפן ויקראהו...ויגד שפן הסופר למלך לאמר, ספר נתן לי חלקיה הכהן- ויקראהו שפן לפני המלך. ויהי כשמע המלך את דברי ספר התורה ויקרא את בגדיו. ויצו המלך את חלקיה הכהן ואת אחיקם בן שפן וכו'..., לאמר: לכו דרשו את ה' בעדי ובעד העם ובעד כל יהודה על דברי הספר הנמצא הזה, כי גדולה חמת ה' אשר היא נצתה בנו על אשר לא שמעו אבותינו על דברי הספר הזה לעשות ככל הכתוב עלינו... וכו'.

חולדה הנביאה משבחת על כך את המלך, אך על הממלכה היא מנבאת כליון, אחרי מות המלך הצדיק. המלך מצווה לשרוף את כל הכלים במקדש העשויים לבעל ולאשרה ולכל צבא השמים וכן השבית את הכמרים אשר נתנו מלכי יהודה, המקטרים לבעל, לשמש ולירח ולמזלות ולכל צבא השמים. ויתוף את בתי הקדשים אשר בבית ה'...ויטמא את הבמות אשר קטרו שם הכהנים, מגבע עד באר-שבע, וכו'. פ' כג. כמובן נשאלת השאלה: היכן הונח "ספר הברית" של משה ?? הוא היה צריך להישמר ליד ארון הברית, ככתוב בפרשת האזינו, לא, כז-כו. מדוע נשתכח ? האם לא קראו מתוכו תקופות ארוכות ? האם לא העתיקו אותו לעותקים נוספים והמקור נשאר יחידי ? איך יתכן, כי הכהנים שנצטוו לשמרו, פנו אף הם לעבודת אלילים, כפי שמשמע מן הכתובים ? הייתכן, כי נכד משה רבנו הלוי, בבית מיכה בשומרון, ירש אותו מאביו כרכוש משפחתי והביאו עמו לדן ומשם נדד עמו לגלות אשור ? והאם הוחזר מאשור, כאשר התברר לצאצאי הלוי לאחר עוד כ 80 שנה, כי לא יוכלו לחזור לארץ ישראל; ולכן שלחוהו בסתר, בימי חלקיהו הכהן, אל המקדש בירושלים ? ?

כך בכל אופן מניח ד"ר אביגדור שחן, החוקר של נדידות שבטי ישראל במרחבי אסיה, בספרו-מחקרו "אל עבר הסמבטיון", בעמודים 228-233, תוך פירוט רב. הנחה-השערה זו, מעניינת כשלעצמה.

נבואתו של משה, או ראייתו העתידנית המפוכחת

וכך ניבא ואמר: כי ידעתי, אחרי מותי, כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך אשר ציוויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים, כי תעשו את הרע בעיני ה' להכעיסו במעשה ידיכם. "וילך", לא, כט. ועליו נאמר: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אשר ידעו ה' פנים אל פנים... בסוף "וזאת הברכה", לד, י.

קשה להאמין, אך האם ספר הברית הונח-נזנח ונשכח מתוך זלזול-בו באחת מפינות בית המקדש? עם חורבן המקדש הראשון, בימי נבוכדנצר מלך בבל והגליית יהודיה לבבל, האם יכלו לקחתו הגולים עמם, עם יתר גווילי ספרי התורה? יתכן, כי עד אז לא תפרו את הגווילים אחד לשני, והם הונחו אחד על גבי השני, חבילה בלתי נוחה לקריאה וללימוד. עזרא הסופר, בבואו חזרה מבבל עם כ 50 אלף מבני דלת העם, אחרי עוד כ 135 שנה, העתיקו מחדש, בהשתמשו בשני עותקים שנמצאו אז, כך שמעתי בהרצאתו של ד"ר צבי ויינברג נ"י לפני שנים, מומחה ומורה לתנ"ך מכפר הרא"ה. לכן אמר עליו, על עזרא, האמורא התלמודי ר' יוסי ברבי בון מקיסרין, דור ד' מאמוראי התלמוד הירושלמי: "ראוי היה עזרא שתנינן התורה על ידו לישראל, אלמלא קדמו משה ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו, **נשתנה על ידו הכתב**". סנהדרין, כא, ע"ב.

מכאן הסיקו, כי הכתב המרובע, שאנו כותבים בו את התורה, הובא על ידי עזרא מבבל והוא הנקרא "האשורי", כמו גם חודשי השנה העבריים המקובלים כיום, הם אשוריים או בבליים, שהובאו משם ע"י עזרא הסופר. זו בכל אופן גרסת המסורת היהודית. עזרא ונחמיה החזירו בארץ את חוקי התורה לקדמותם והפעילו את "הכנסת הגדולה", שקבעה אז לראשונה את המצווה, לקרא בתורה שלוש פעמים בשבוע, ימי-השוק ב' וה', ובשבתות. לשם כך התכנסו אז הגברים לתפילה בציבור, של עשרה לפחות, מנין אנשים. כך נהוג מאז ועד היום. לכן, ימי הבית השני התנהלו באופן רשמי על פי התורה והתפתחו הרבה מעבר למה שהיה בימי הבית הראשון!! גווילי התורה נתפרו לספר מגולל כפי שהוא מוכר לנו, התורה נלמדה בבתי מדרש בכל ישוב וישוב, עד ימיו של שמעון הצדיק. - אז, הוחלף השלטון הפרסי על ידי היוונים ומאבקי דת ואמונה חדשים קרעו נתחים מעם שלומי-אמונת ישראל, ברצותם להשליט את אליליהם, הפנטיאון ההלניסטי הרב-לילי הדמיוני, בארץ ישראל. בימי שלוט היוונים הסלוויקים בארץ, קבעו הכוהנים-החשמונאים הלכה חדשה, כי מותר להלחם נגד הקלגסים היוונים בשבתות ובחגים, כדי להציל את ישראל מאבדון. [= ככל אשר יורוך...]

- כך היה בימי שלטון הרומאים, כאשר הלל הזקן והסנהדרין אשר בימיו, הסדירו את ה"פרוזבול", אשר אפשר ליהודי ארץ ישראל להימנע משמיטת חובות בשנות השמיטה, ולגבות את החובות שחבו להם יהודים, שקבלו הלוואה בשנה השישית... [= ככל אשר יורוך...].

תרבויות אליליות חדשות צמחו. אלילי רומא היו הקיסרים בעצמם. אלילי העמים כבר לא היו אז פר ואיל, שעיר וכבש. הקרבת אלה כקרבנות לה', איבדה אף היא את סיבתה הפנימית, האנטי-אלילית.. - אחרי החורבן השני, הגדול והנורא, בוטלו הקרבנות וחכמי יבנה, כאשר בראשם רבן יוחנן בן זכאי ורבן גמליאל דיבנה הנהיגו אולי אז, **לומר את פסוקי התורה** הנוגעים לקרבנות, "תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם" [= ככל אשר יורוך...]. המשיכו להתקין תפילות מכאן ועד סוף תקופת גאוני בבל וכן לאחריה; - בתי כנסת היו "למקדשי מעט" בכל אתר, ואלה **הוסיפו קדושה** על בתי המדרש.

- אחרי מרד בר-כוכבא והגליית רוב יהודי א"י לגלויות רומא, הוסדרו מצוות התורה שבע"פ ונכתבו בספר בששה סדרי משנה. היה זה מפעלם המהפכני של תנאי ארץ-ישראל ובראשם ר' יהודה הנשיא. מצוות היהדות היו עתה ברורים ומסודרים, ואחריהם הוסיפו האמוראים את תלמודיהם המרחיבים, אם בארץ-ישראל ואם בבבל. [התלמוד הבבלי הפך בדורותינו ל"כמעט עיקר" בלימודי הישיבות רובן].
עצם כתיבת התורה-שבעל-פה בששה סדרי המשנה היוותה מהפכה אדירה בתפיסת שמירת התורה, לשם שמירתה. - וכך לוותה התורה את יהודי הגלויות המרוחקות אלה מאלה ושמרה על הגחלת היהודית וקיום מצוותיה בכל אתר.

משה רבנו חזוה למרחקי זמן ומקום בקבעו, כי מורי ההוראה בכל אתר, חכמי הדורות, הכוהנים והשופטים, מסמכותם להורות "ככל אשר יורוך", גם אם יורו על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, כדי להציל את התורה מזניחה ואבדון. - "ראשונים ואחרונים" הוסיפו פרשנויותיהם לתורה. כך למשל, הוקלו גזירות התורה שבפרשת "כי תזריע" באשר לתקופות טומאת היולדות אחרי לידת זכרים או נקבות; -

וכך הוסדרה לקיחת ריבית מיהודים, על ידי "היתר-עסקה", בניגוד לאיסור התורה המפורש, בשנת 1607 הנוצרית, על ידי רבני ועד ארבעת הארצות בפולין, כדי לאפשר קיום לרוב היהודים שעסקו בהלוואת כספים. ---

מאוחר יותר התעוררה התנועה החסידי באירופה, שריכזה מסביבה פשוטי העם באמצעות הרבה אגדות מיסטיות והלבישה על אדמו"ריה הילה של קדושה עד כדי פולחן האישיות. לעומתה כמו "המתנגדים" שראו בכך "כמעט" עבודה זרה והקפידו כבעבר בלמדנות דקדקנית ומחמירה לעילויה. גישת "תורה-עם-דרך-ארץ" הריאליסטית יותר, הרחיבה "בהשכל ודעת" את הבנת התורה ומצוותיה. אלה דוגמאות בולטות בלבד, מן המאות האחרונות, שעלו במחשבתי וישנן בוודאי עוד כאלה. וכך התקיימה תורת-משה אחידה עד היום, הכתובה והמסורה בע"פ, 3240 שנים אחרי נתינתה בהר סיני, גם אם בשינויים דרושים, שהזמן גרמם, במזרח כמו במערב...

עוד קודם תנועות רוחניות שונות אלה, התפתחה בצפת תנועה מחשבתית מקבילה לתורה, מיסטית בעקרה, הקבלה. זו עסקה בניסיון להבין ולהסביר את מערכות הספירות הרוחניות-שמימיות של היקום. לא כל אחד הורשה לעסוק בה, גם אם כיום היא נחשבת פופולרית, אך לא היא. איננה בשום-פנים מחובת התורה וגם אינה עוסקת בקיום מצוותיה!! ה"מקובלים" היו למוקד האמונה אצל רבים. - כמו-כן, ולהבדיל, נוצרו תנועות של משיחיות-שקר, אשר הקשה שביניהן במאות האחרונות, הייתה זו של שבתאי-צבי, שהמיר לבסוף את היהדות באיסלם. בעקבות כשלון תנועה זו, שקראה לנטישת הגולה ולעליה ארצה לפני כ-360 שנים, נוצרה התנגדות עזה בחוגים הדתיים-חרדיים באירופה לתנועה הציונית המעשית החדשה, שקמה לפני כ-120 שנה; ועד היום השפעת ההתנגדות קיימת בחוגים שונים. בדומה לשבתאי-צבי, כמו עוד משיחי-שקר, כמו פרנק ותנועתו הפרנקיסטית, שדחתה את היהדות התורנית, בדומה ל"קראות" הקדומה עוד יותר, שלא הכירה במשנה ובתלמוד של אחרי החורבן.

נחזור לספר דברים: בפסוק השלישי לפני סופו נכתב על משה לאחר מותו: ולא קם נביא עוד כמשה, אשר ידעו ה' פנים אל פנים. וכי אפשר לראות את ה' פנים אל פנים? הכוונה היא כמובן, כי ה' ראה את משה פנים אל פנים, ז"א מתוך ראייה אינטימית-קרובה. כאשר ביקש משה, לאחר האכזבה ממעשה העגל, הראני נא את כבודך, ענה לו ה': לא תוכל לראות את פני, כי לא יראני אדם וחי... שמות, לג, יח, כ...ובהמשך...וראית את אחורי ופני לא יראו. שם, כג. משה היה אדם מלידתו ומת כאדם, הגם

ששמע את קול ה' מדבר אליו מבין הכרובים, כי לא קם נביא עוד כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים. חזק, חזק ונתחזק...

ואולי הכוונה היא: אל תקרא פנים עם קמץ תחת הפ' כי עם שווא, כי "פנימיותו של א-לוהי השמים והארץ", או האנרגיות הרוחניות של היקום, [הלא מודעות לרוב בני האדם] הוזרמו מן המהות הא-לוהית אל תוך "פנימיותו של האיש משה, וכך היה לאיש הא-לוהים".....

שנשאר על אף יכולתו-רגישותו המיוחדת הזו, ענו מאוד.

ועתה עוד כמה הארות לעניין ספר התורה :

סגנונות באחזקת ספרי התורה

רק בימי הבית השני, כנראה, נתפרו הגווילים ביחד לספר אחד בצורת מגילה כרוכה וחוברו לעצי-חיים והושמו בארון על פי שני סגנונות שהתפתחו בהמשך הדורות: הסגנון הספרדי-מזרחי: הגליל נתון בתוך קופסה מהודרת, הנפתחת מצד הקדמי וקוראים את הפרק הרצוי כאשר ספר התורה עומד על הבימה; לכן הבימה היא ישרה למעלה. הסגנון האשכנזי: המגילה המגוללת מוחזקת על ידי חגורת אבנט ומולבשת במעיל מעוטר, וקוראים ממנה כשהיא שכובה בנטייה אלכסונית. לכן הבימה מוטה לכיוון הקורא, מעט באלכסון.

ניקוד אחיד וטעמי המקרא

בשנים ד'תר- ד'תרפ"ד למניננו, 840-960 לספה"נ, טרחו חכמי המסורה בטבריה ליצור ניקוד אחיד, עימוד אחיד וכן טעמים למקרא. הנגינה של הטעמים שונה מאזור לאזור ותואמת את סולם המוסיקה הסביבתי. יתכן, כי גם החלוקה הסופית ל 54 פרשיות שבועיות, היא פרי עמלם; כל-זה כדי ליצור אחידות מרבית בכל תפוצות ישראל, הרחוקות זו מזו, בקריאת התורה בכתב.

כיסוי ראש

כיסוי הראש כחובה על הגברים, בבתי הכנסת לפחות, הונהגה כנראה מוקדם בהרבה, בימי שלוט היוונים בארץ, שראו בעירום ובחשיפת הגוף "תרבות מתקדמת". בניגוד להם קבעו חכמינו כיסוי גוף מרבי, שכולל גם כיסוי ראש לגברים, כסימן לענווה ולקבלת עול מלכות שמים. אצל הנשים הנשואות, חובתן בכיסוי ראש, היא בגלל הצניעות. לכן נשים גם לא משמשות כחזניות ולא עולות לתורה בנוכחות גברים, כדי לא להתבלט... וכו'.

מצוות הנחת התפילין

באשר להנחת התפילין, אשר ארבע פרקים מן התורה כלולים בה, אני מסביר לתלמידיי, כי תפילין של-יד מניחים אותם על השריר של הזרוע, כדי לרסן את **הכוח**, כל יום לפני שיוצאים לדרך= חיסון רוחני-יומי נגד אלימות אפשרית; ושל-הראש על מקום החשיבה במוח, כדי לרסן את מחשבות **המוח**. מראש, למשך כל היום. מאחר ונשים אינן כוחניות מטבען, ובגלל מצוות החזקת הבית והמשפחה שמוטלות עליהן בדרך הטבע, הנשים פטורות מאלה.

ועתה לעוד כמה "צפונות", הדורשות "פענוח" בעבור היהודי המשכיל

הספרים יהושע ושופטים

טעות בידי רושמי ההיסטוריה המסורתית בהארכת מניין השנים של ימי השופטים.

מחשבי העיתים צרפו את השנים של השופטים השונים אלה לאלה, כפי שזה מתאים לשנות המלכים המולכים על כל האומה; בו-בזמן שהשופטים שפטו על שבטים לא מאוגדים לממלכה ועל אזורי ארץ שונים. שנים אלה חפפו במידה זו או אחרת, ותקופת כל שופט הקבילה במעט או בהרבה תקופת שופט אחר משבט אחר, ובאזור ארץ אחר. על-כן, לא שס"ט=369 שנים ארכה תקופת השופטים כולה, כפי שסיכמו זאת היסטוריונים מבין חכמי ספרד כנראה, כי אם בס"ה 170 שנים עברו מראשית כיבושי יהושע בשנת 1196- לפסה"נ לערך, עד שנת המלכתו של שאול למלך על ישראל, 1025- לפסה"נ, בידי שמואל הנביא. ראה גם בהיסטוריוגרף, דף 9.

"האורית", תורת ביתא ישראל משבט דן בחבש, היא אתיופיה.

על פי המסורות שלהם ומחקרים מאוחרים, ביתא-ישראל באתיופיה הם מצאצאי **דן בן יעקב** ושפחת רחל, **בלהה**. חלקת ירושת שבט זה בארץ ישראל הייתה בשפלת בית שמש, צרעה ואשתאול, ליד מורדות המערביים של הרי יהודה. מנוח ובנו **שמשון** הגיבור היו משבט זה. ראה שופטים, פרק יג. הוא פעל בין 1090- ל 1050-, בימי **עלי הכהן** במשכן שילה, כשלושים שנה לפני המלכת שאול כמלך על ישראל. - אחרי **שאול**, הומלך **דוד** כמלך וזה הוריש את מלכות ישראל המאוחדת לבנו **שלמה**. זה בנה את המקדש הראשון בירושלים, אך אחרי מותו בשנת 928-, התפלגה הממלכה המאוחדת באשמת בנו היהיר **רחבעם**, לממלכת יהודה מחד ולממלכת ישראל מאידך. מלך ממלכת ישראל הפלג היה **ירבעם**. שמנע מבני שבטי ממלכתו לעלות לירושלים לעבוד את ה' והנהיג בממלכתו את עבודת העגלים, הבעל והעשתורת. בתקופה זו עלה שישק מלך מצרים על ישראל מדרום והפלשתים לחצו מצד מערב על נחלת דן ועל יתר השבטים שהתנחלו בחלקה המערבי של ארץ ישראל. אז החליטו חלק מבני דן לחפש להם נחלה בצפון הארץ, בליש, שהפכה לדן. חלק אחר של שבט דן, בצר להם מן הפלשתים מצד מערב, ומאחר ולא הסכימו להלחם נגד ממלכת יהודה מנחלתם מזרחה, כפי שדרש ירבעם זאת מהם, היגרו-נדדו לאורך השפלה והחוף לארץ מצרים. משם פנו במעלה הנילוס דרומה והגיעו לאחר מסע ארוך-זמן לארץ שבא, חבש או כוש. הם התקבלו שם בכבוד, כי חלק מאצולת שבא היו מבני יהודה וירושלים, אשר נשלחו, 12000 בחור עם **מנליק** בן מלכת שבא ושלמה המלך, - כך נכתב בכרוניקות של בית המלוכה החבשי-, כדי להיות לו למגן ולחברה רוחנית באמונה בא-ל אחד, אותה למד אצל אביו שלמה בירושלים, בהיותו בן 20 שנה. על פרשת מלכת שבא: מלכים א', י-יג. **הכרוניקות החבשיות כותבות עוד**, כי מנליק ובני האצולה היהודיים בירושלים, גנבו את ארון הקודש מבית המקדש, והביאו אותו לאקסום, בירת ארץ חבש. - עובדה מעניינת היא, כי אחרי שלמה, לא מוזכר הארון יותר בנ"ך שלנו; גם לא בימי יאשיהו, כאשר נמצא במקדש ספר ברית משה יחיד-, וגם לא בין חפצי הקודש שנבזזו על ידי נבוכדנצר מלך בבל 35 שנים מאוחר יותר, - ולא בין אלה שהוצגו מאוחר יותר על ידי אחשורוש [= חישורש בפרסית, קסרקסס ביוונית], במשתה בן 180 ימים, שעשה לכל שריו ועבדיו בעיר בירתו, שושן, ביניהם גם מבני מלכות יהודה השבויים והנשדדים, כך במגילת אסתר. אך יתכן, כי הוחבא מתחת למקום המקדש, באחת המחילות שאמורות להיות שם ועדיין לא התגלו....

בני דן התיישבו בסביבות מקורות הנלוו, באזור האגם טנה, שגשגו שם במשך דורות רבים, ואליהם הצטרפו מאוחר יותר פליטים מתימן מימי הכיבושים של הנוצרים הקופטים, מלכי חבש שהתנצרו. לבני **ביתא-ישראל** כפי שקראו לעצמם, הם **הפלשים** בפייהם של האתיופים הנוצריים, הייתה ממלכה חזקה מאוד בהרי סמיין [=הצפון], ומלכים מתוכם שלטו על הקיבוץ הישראלי הזה, אשר נהרס כליל בשנת 1634, ע"י מלכים נוצריים ובעזרת נשק של הפורטוגזים.... וספרי התורה נשרפו או נקברו. המשנה והתלמוד של "אחרי כשלון מרד בר-כוכבא" בא"י לא הגיעו אליהם, כי נותקו ממרכזי היהדות בא"י וגם מבבל, כי חיו באי **נוצרי-קופטי**, בו בזמן שיתר בני יהודה ובנימין חיו במרחב היווני-רומי האילי, שהפך לנוצרי-קתולי או למוסלמי. אך הם לא היו קראים מדעת ומרצון, כי אם שמרו את מצוות התנ"ך שבכתב בדיוקנות ובאדיקות, כפי שלימדו אותם הקייסים מלומדי התורה, **האורית**... הכיבושים מסודן במאה ה-19, הכריחו רבים מביניהם לבקש חסות מלכי חבש הנוצרים ואלה דרשו מהם להתנצר. הם **הפלשמורה** בפי ביתא-ישראל הנאמנים, פלשים שהמירו את דתם. רובם שמרו על מסגרות נישואין פנימיות, עד אשר השתלט היילה **מגיסטו** הקומוניסטי על הממלכה בשנות השבעים של המאה ה-20 ורבים מצעירי ביתא-ישראל והפלשמורה השתכנעו לוותר על מסורותיהם ואף התחתנו עם צעירים וצעירות שלא מבני שבטם.

רבני מדינת ישראל לא הבינו במנהגיהם של **הנאמנים** ביותר ודרשו מהם לטבול במקוואות ולהטיף טיפת דם, כי אמנם נימולים היו משמונה ימים, כדי להתקבל בחזרה לעם ישראל. אך באתיופיה היו אגני הטבילה לנצרות כעין מקוואות, ואיש לא הסביר **לרבנות הישראלית**, כי מנהגם הוא לטבול **בנהרות או בים**...; לו היו נדרשים לעשות-כן, כדי להסיר מעליהם את "טומאת הגויים" בכואם לארץ הקודש, היו רובם **רצים וקופצים בשמחה לטבול בים בדרכם על אדמת ישראל, בהוראת הקייסים שלהם....** חבל על חוסר הידע, ההבנה והגמישות שנדרשו, מצד חלק מרבני ישראל האשכנזים!!!

ימי האבל בתקופת ספירת העומר - ול"ג בעומר

בגלל מרד בר-כוכבא

וברכת רחם נא – ובנה ירושלים – וברכת הטוב והמטיב...

מרד בר-כוכבא ותוצאותיו הנוראות ליישוב היהודי בארץ ישראל, ובמיוחד במחוזות המרכזיים והדרומיים שלה, כמעט ולא תועדו במקורות יהודיים. המעט, בחלקם הרב הם רמזים עמומים ולא מובנים באופן ברור, כגון מדורות ל"ג בעומר והחץ והקשת שאף מלמדי התינוקות בגלויות נהגו להוציא את תלמידי "החדרים" שלהם לשדות, בניגוד מוחלט לכללי "ביטול תורה" בעבור שוטטות בשדות. - אלה מסורות בלתי כתובות אודות המרד, שהועברו כאילו נלחשו מפה לאוזן מדור לדור, בגלל פחד הרדיפות של הרומיים והצנזורה שלהם, או אף עקב הדחקה של הדור לאחר המרד. אחרי מות הקיסר האכזרי אדריאנוס בשנת 138 לסה"נ בוטלו גזרותיו ונוצר יחס טוב יותר ליהודים וליהדות בא"י. בימי הקיסרים הרומיים הבאים, אנטונינוס פיוס ואחריו מרקוס אורליוס נוצרו יחסים טובים עם שליטי רומא, שאפשרו לחכמי הדור השני אחרי ר' עקיבא (ר' מאיר) והשלישי (ר' יהודה הנשיא) לרכז את כל הידוע על תושב"ע ולכתוב את המשנה בערך בשנת 200 לסה"נ, 62 שנים אחרי השמדת מחצית מעם ישראל בא"י ע"י קלגסיו של אדריאנוס קיסר.

ע"פ שיחה בטלביזיה של הרב לאו, המדורות הודלקו אחרי שרשב"י יצא מן המערה בה הסתתר עקב פחד הרומיים ואחרי ש"בת קול" בישרה לו כי הסתיים משטר הרדיפות, ואז ציווה לחזור להדלקת

המדורות-האבוקות מידי חודש בהתחדש הלבנה, זאת אחרי 2 – 3 עשורים שגזרות הרומיים מנעו לקדש את החודשים, כדי שישאל ישכחו את המועדים מן התורה.

- אגב, באותה תקופה של נסיון להשכיח את התורה מישראל הונהגה קריאת קטעים מן הנביאים שמזכירים משהו מתוכן פרשת השבוע שהפכו אח"כ להפטרות ולא בוטלו כאשר שוב הותר לקרא בתורה מדי שבת בשבתו. מאז הונהגו אף מנהגי האבלות על מות תלמידי רבי עקיבא, באי-תספורת ואי-גילוח הזקן, באי-לבישת בגד חדש ובדחיית חתונות עד ל"ג בעומר. **ר' עקיבא:** 50 – 136 לסה"נ ע"פ האנציקלופדיה לתולדות ארץ ישראל של יואל רפל ורפפורט. בצעירותו רעה את צאנו של אחד מעשירי ירושלים לפני החורבן, כלבא שבוע (בדאי שם גנאי בגלל שלא הסכים שבתו תתחתן עם רועה הצאן אהוב לבה ומנע ממנה את עושרו והיא חיה עמו במתבן מחוץ לעיר). אחרי החורבן, ע"פ מקורות שונים, בהופכו להיות לאחד ממנהיגי הדור, יצא כמה פעמים לרומא, כנראה גם כדי לנסות ולבטל גזירות אדריאנוס קיסר, זא בערך משנת 123 והלאה. אדריאנוס הקיסר הרשע שלט בשנים 117-138. המרד שדוכא באכזריות החל אולי כבר לפני שנת 132 לספה"נ, אולי כבר בשנת 123 לפסה"נ (?), כי ע"פ מקורותינו הסתתר רשב"י במשך 12 שנה במערה, כנראה בגליל. ביתר, העיר הבצורה, אליה רוכזו לוחמי בר כוכבא בסוף המרד, נהרסה כליל בקיץ (ט באב) 135. קבורת הרוגיה הרבים הותרה רק אחרי מותו של אדריאנוס קיסר, בתחילת שלטונו של אנטונינוס פיוס; ואז הוסיפו את ברכות "רחם נא" - ובנה ירושלים" ו"הטוב והמטיב" בברכת המזון. גם אלה רק רמזים לתוצאות האיומות של הקרב האחרון והסיבות שצוינו, לא הבהירו באופן גלוי את אשר אירע. אין פלא, אם נאמר במקור אחד, כי נס היה כי גוויותיהם של ההרוגים לא סרחו, כי הרי עברו כבר 3 שנים ויותר מאז ההרג ונשארו רק השלדים.

- הרשב"י, ר' מאיר, ר' יהודה, ר' יוסי ור' אלעזר בן שמוע, אחרוני תלמידיו של ר' עקיבא הוסמכו כנראה בראשית שנת 136, ואז הוצא ר' עקיבא להורג בקיסריה. לפי אנציקל' לחכמי התלמוד וספרי היסטוריה אחרים, סמך את תלמידיו האחרונים של ר' עקיבא - ר' יהודה בן בבא שנהרג מיד אחרי מעשה ההסמכה, בין שפרעם לבין אושא; - בתלמוד הבבלי (יבמות, סב-ב) יש גירסה אחרת, שרבי עקיבא הלך אחרי מות 24000 תלמידיו לדרום וסמך שם את החכמים הנ"ל. (אך התלמוד הבבלי חובר מאוחר בהרבה, - ובכל שוכנת במרחק גיאוגרפי ומדיני מרוחק, לכן יתכן והמידע הנ"ל השתבש במרוצת הזמן והמרחק הרב) - הגדת הפסח מזכירה את רבותיו של ר' עקיבא בישיבתם בבני ברק: ר' אליעזר, ר' יהושע, ר' טרפון מבני גילו ור' אלעזר בן עזריה. היתכן שמדובר בתכנון המרד או בהחלטה לשחרר את תלמידיהם למלחמה? לקראת בוקר באו תלמידיהם ואמרו לרבותיהם, "הגיע זמן קריאת שמע של שחרית". פרט זה תמוה בעיני. לי נראה, כי היה חשש שהתגלו ע"י קלגסי הרומיים וסופם קרוב! **ר' עקיבא** הומת בקיסרי באכזריות נוראה ובעינויים קשים ואמר "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" ויצאה נשמתו באחד. אחרי שינוי המשטר הרומי הייתה לרשב"י ישיבה בתקוע (לפי אנציקל' לחכמי המשנה והתלמוד).

הרהורי והגיגי בעניין העמימות שבמקורותינו אודות מרד בר כוכבא .

(א). החשמונאים רשמו את כל קורות מלחמותיהם נגד היוונים בספרי המכבים, כי ניצחו ויכלו לרשום את גבורותיהם והצלחותיהם ללא פחד מפני אויב, כי הרי הם ששלטו מעכשיו בא"י. גם תפילת "על הניסים... בימי מתתיהו וכו'" מיוחדת חוברה לזכות נצחונותיהם ונאמרה בגלוי. (ב) בר כוכבא ור' עקיבא לא יכלו לרשום את סופן של מלחמותיהם, כי הם נוצחו ונהרגו וכל הסיפור העגום הפך לטאבו בעיני הנשואים לפליטה, בעיקר לאלה שבצפון הארץ.

לא שרידי הקרבות דאז, אם שרדו בכלל, העיזו לדבר ולכתוב על מפלתם הצורבת והמשפילה, כמו ששרידי השואה לא יכלו לספר על הבושה הנוראה והדיכאון שהם נשאו בקרבם משפלותם, בבואם ארצה; ולא מנהיגי הדור שלאחרי המרד, בצפון הארץ, רצו להפיל את עצמם ולהזדהות עם מפלת אנשי ארץ יהודה ולדווח עליה, כי מנהיגותם התבססה עתה על קרבה טובה יותר לרומיים ולהבנה... זה דומה לא במעט למצב בו תושבי ארץ ישראל "הוותיקים" בשנות החמישים של המאה שעברה, לא יכלו או לא רצו לשמוע על חולשת אחיהם, שרידי השואה בארצות אירופה, בבואם ארצה כאוֹדים מוצלים מאש.

כך אבד כמעט לגמרי זכר המפלה הנוראה שבמלחמת בר כוכבא ושותפיהם מן החכמים. רק תגליות מאוחרות, מדורנו, הם גילו טפח פה וטפח שם, אך בשילוב כל הידוע ברמזים מאז במקורותינו- ומתגליות ארכיולוגיות חדשות, ניתן ליצור תמונה שלמה יותר. (תורה ומדע) במשך דורי דורות נהגו בסימני אבלות בימי "הספירה", בלי ליחס אותם לחורבן מחצית הישוב בא"י בימי בר כוכבא. גם אומר, כי תלמידי ר' עקיבא לא יכלו למות במגיפה בלי שמשפחותיהם הודבקו בה; אלא כתלמידי ר' עקיבא השתתפו במלחמות ו"נגפו", ז.א. נהרגו כולם בפרק אחד, בין פסח לל"ג בעומר. ועניין הכבוד שלא שמר איש לאחיו, הוא גרסה מאוחרת, כדי להצדיק, כביכול, את מותם. או אולי היה זה חלק מן ההסוואה מיד אחרי המרד?

אך ספירת העומר במשך חמישים יום היא מצווה מן התורה ומסמנת את הימים בין חרות הגוף ביציאת מצרים לחירות הרוח והתרבות היהודית החדשה בקבלת התורה בהר סיני; - ואין- ולא יכולות להיות בה סימני אבלות, כי אם התעלות הנפש ושמחה. מכאן שיש להפריד בתודעה בין ספירת העומר לבין אבל על תלמידי ר' עקיבא ומה הם מייצגים, אף במותם. ולא, כפי שראיתי כאן, כי יהודי עבדקן, שלא למד עדיין היסטוריה, בוכה מרות בברכו את ברכת ספירת העומר. ואני שואל אותו: יהודי, למה אתה בוכה? הרי ספירת העומר אינה אבלות, כי אם שמחה! והוא הביט בי כלא מבין. לפי גישת בית אבי הי"ד, מסורה והיסטוריה לא סותרים, אלא משלימים !!!

עשרת הרוגי מלכות רומא - ומה אחריהם, עד לחתימת המשנה

בין קינות ט באב שמבכות את חורבן הבית השני, יש בסדר הקינות של האשכנזים קינה בשם "ארזי הלבנון", המזכירה רק שבעה מעשרת הרוגי מלכות רומא. ואלה הם: ר' שמעון [הוא בן גמליאל הנשיא] שנהרג בחורבן הבית השני; ואחריו ששה מרבנן שנהרגו במרד בר-כוכבא, - כ 65 שנים מאוחר יותר והם ר' עקיבא [הוא בן יוסף], ר' יהודה בן בבא [הוא שהסמיך את חמשת תלמידיו האחרונים של ר' עקיבא ונהרג מיד עקב זאת]; ר' חנינא בן תרדיון, ר' ישבב הסופר החסיד, ר' חוצפית ור' אלעזר בן שמוע, [האחרון היה מחמשת התלמידים האחרונים של ר' עקיבא שהוסמכו ע"י ר' יהודה בן בבא אחרי כשלון המרד].

בספר "סדר קינות לתשעה באב עם ביאור קול רמה", של שלמה וינטרויב מבני ברק, ישנו מבוא חשוב מאוד, המפרט את הפייטנים בשמותם ובתולדותם וכן מתייחס במיוחד לקינה "ארזי הלבנון" ולעובדה, כי הוזכרו בו רק שבעה מעשרת החכמים, הרוגי המלכות הרומית. המחבר מצטט עוד שבעה פיוטים נוספים בהם הוזכרו עשרת ההרוגים, בסדר שונה אחת מן השנייה וביניהם גם חילופי שמות של כמה מן החכמים וסובר, כי "נפלו ממנו חרוזים מאיזו סיבה או מפאת שכחת המעתיק או מפאת היראה שהשמיטום בכוונה".

אם במשנה [?] ובתלמוד הירושלמי, שהוא בעצם "התלמוד הטברייני" - ז"א הארץ-ישראלית אין אזכור כלשהו אודות עשרת ההרוגים, כמו לא מפרשת מרד בר כוכבא, מותר לי להניח, כי מחבר הפיוט הזה, כנראה מפייטני ארץ ישראל היה, - ולכן השמיטום אמנם מיראת הרומיים, כפי שהנחתו כבר בדף הקודם בעניין מיעוט מידע על תקופת המרד במקורות היהודיים בכתב.

עוד אומר המחבר, כי קינה זו מיוסדת על מדרש "אלה אזכרה" ושאר מדרשים כמו מדרש משלי א, יג, - ומוסיף ליד הקינה עצמה הסבר: ודע כי אלה עשרה הרוגי מלכות לא נהרגו בזמן אחד כמו שכתוב ב"סדר הדורות" בשם הבחיי - פ" מקץ וכמו כן גם "ביוחסין" וב"שלשלת הקבלה" ועוד...

בחזרת הש"ץ של תפילת מוסף של יום הכיפורים במחזור האשכנזים, בפיוט "אלה אזכרה" מוזכרים כל העשרה לפי הסדר הבא: ר' ישמעאל בן אלישע כהן גדול ור' שמעון בן גמליאל [נשיא הסנהדרין, - שנהרגו שניהם בימי החורבן ממש]; ר' עקיבא [בן יוסף], ר' חנניה בן תרדיון, ר' חוצפית התורגמן, ר' יהודה בן בבא ור' אליעזר בן שמוע [ממוסמכי יהודה בן בבא], ר' חנינא בן חכינאי, ר' ישבב הסופר, ור' יהודה בן דמה [שנהרגו כ 65 שנים מאוחר יותר בימי מרד בר-כוכבא].

חברי הטוב דוד מלמד הכהן מנתניה הקריא לפני את סדר החכמים, הרוגי המלכות, מסדר הקינות של הספרדים ושם הקינה "אלה אזכרה". הסדר הוא שונה במעט: כדלהלן: ר' ישמעאל בן אלישע כהן גדול, רבן שמעון בן גמליאל, ר' עקיבא, ר' חנניה בן תרדיון, ר' חוצפית התורגמן, ר' אליעזר בן שמוע, ר' יהודה בן דמה, ר' ישבב הסופר, ר' חנינא בן חכינאי ור' יהודה בן בבא. רב בית הכנסת שלנו, מורי הרב חיים טובולסקי מסר לי מקורות מן התלמוד הבבלי, בהם כתוב על עשרת הרוגי המלכות הרומית, והם: בבא בתרא, דף י', ב' ושם מדובר על ר' עקיבא וחבריו [בלי לפרטם]; מנחות, סד, ב, בתוספות שמתחילות ב"ארור אדם"; מסכת עבודה זרה, יח, א; ובספר "תורה תמימה" מן המאה ה 19. בספר זה מוזכר ר' טרפון, שהיה אחד מחבריו של ר' עקיבא אתם נפגש בבני ברק, כאחד מהרוגי המלכות הרומית. [ראה בהגדה של פסח בקטע "מעשה ברבי אליעזר וכו'"] הדור הבא של התנאים היו ר' מאיר ראש הסנהדרין אחרי כשלון המרד, ר' יוסי ור' שמעון בר יוחאי. האחרון הפך לאגדה ומקום קבורתו במירון הפך למקום ההילולה של רשב"י, שפתח אחרי המרד, כאשר נרגעה שנאת הרומאים, [כך מביאה האנציקל" לחכמי המשנה והלמוד] ישיבה בתקוע. תנאי דור זה והבא אחריו, ובראשם ר' יהודה הנשיא שהיה מיווד עם אנטונינוס-קאראקלה קיסר, לקטו, דנו, כתבו והשלימו הוצאתם לאור של ששה סדרי משנה !!

שיפור בברכת "נחם" בט' באב במנחה

מאז שחרור הכותל המערבי והר הבית מידי הכובש הירדני בשנת ה'תשכ"ז-1967, פניתי לציבור בחיבת ציון ולרבני הציונות הדתית בהצעה לשנות את נוסח תפילת "נחם" שנאמרת בתפילת העמידה במנחה של ט' באב. הגם שקבלתי כמה תשובות חיוביות בעקרון לפניית אלה, הרוב הדומם אינו זע ואינו מוכן להתעמת עם השוללים. אני רואה בכך התרסה מיותרת ובלתי צודקת נגד עזרת ה' במלחמת ששת הימים וכו'...ומאז ועד היום. אנו אשמים [שר הביטחון משה דיין וממשלת מפא"ד] בהשארת שלטון המוסלמים על הר הבית, לדאבון-לב ולהכרתם של רבים וטובים... המצב מביש, לדעתי. תפילת "נחם" בנוסחה הנוכחי חוברה לאחר חורבן הבית השני, אם בימי יבנה וחכמיה ואם לאחר כשלון מרד בר-כוכבא, 65 שנים מאוחר יותר, כאשר חוברה המשנה ותפילות ראשונות, כולל הגדת פסח, כפי שכבר כתבתי. מקומם במיוחד להתריס כיום כלפי שמיא, כי "ירושלים חרבה ממעונותיה, בזויה ושוממה מאין יושב, והיא יושבת וראשה חפוי כאישה עקרה שלא ילדה" .. הזה מצבה כיום ? לכן הנני מציע לצאצאיי ולקוראיי לומר במקום התפילה השגויה הזו, כיום:

נחם ה' א-לֵהֵינוּ אֶת אֶפְרַיִם וְיִשְׂרָאֵל וְאֶת הַר-הַבַּיִת הָאֵלֵּךְ אִמֵּינוּ מִקֵּדֶשׁ וּמֵאֵין תְּפִלָּה יְהוּדִית עָלֵינוּ. זָרִים שׁוֹטְטִים בּוֹ וְיִשְׂרָאֵלִים מְהַלְכִים בּוֹ...וְאִנּוּ מַחֲשִׁים. לִכֵּן צִוִּינוּ בְּאֵר תַּכְּחָה וִירוּשָׁלַיִם תִּתֵּן אֶת קוֹלָהּ. לִבִּי לִבִּי עַל חֲלָלֵי הַחוּרְבָן, מֵעַי-מֵעַי עַל הַרוּאֵי צִוִּינוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, מֵתוֹכָה וּבְכָל גְּלוּיֹת יִשְׂרָאֵל...וּלְיִשְׂרָאֵל נִתְּנָה

נחלה ולצרע ישרון ירושה הורשתיה. נטה אליה כנהר שלום וכנחל שטף כבוד
זיויט. כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה צתיד לבנותה. ככתוב: ואני אהיה לה,
נאום ה', חומת אש מסביב ולכבוד אהיה בתוכה. ברוך אתה ה' מנחם ציון ובונה
ירושלים, אמר.

הללויה-ה בונה ירושלים ה', נדחי ישראל יקבץ. הרופא לשבורי לב ואחפש לצרכותם.
שבחי ירושלים את א-דוני הללי א-לויך ציון. כי חינוך בריחי עצרי, ברכ בניך
בקרבתך. - לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום, הללויה-ה. אשרינו, כי זכינו
באתחלתא דמלכות ירושלים וציון.
יהא נוצם ה' עלינו ויתן עצה טובה לראשינו ושרינו ותוליכנו קוממיות בארצנו.

מי היה אנטיגנוס איש סכו ?

בפרק הראשון של פרקי האבות, שנאמרו ונכתבו בימי הבית השני, החל מתקופת המעבר משלטון פרס
בארץ- ישראל לשלטון יוון, נכתב: "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים
לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה... שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה... אנטיגנוס
איש סכו קבל משמעון הצדיק... יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מהם"...
החכם היהודי שקבל את התורה משמעון הצדיק, אחרון אנשי הכנסת הגדולה שהותקנה על ידי עזרא
הסופר בימי שלוט פרס בארצנו, נקרא בשם יווי ולא יהודי והתמיהה גדולה, למה ?? ומה זה השם
אנטיגנוס ? לא שמעתי כל הסבר. לכן דעתי היא, כי מדובר בחכם בעל שם יהודי, אך המסר שזה
העביר בדור של תעמולה רבת-עוצמה אודות הגניוס היווני, החכמה היוונית, היה כה משמעותי,
במוסרו מסרים יהודיים, תורה יהודית, אנטי-גניוס, ז"א נגד גניוס זה, חוכמה זו, הגיון זה,-
ולכן קראו לו בשם העיסוק שעסק בו: **א נ ט י - ג נ י ו ס**. [גניוס = גאונות, רוח הזמן; גנוסיס=דעת]
שיבוש קל חל בשם זה במשך הדורות, והיוד בתוכו נפלה.
סכו היה יישוב מעט צפונית מטול-כרם דהיום, כנראה שווייקה, אז בימי רבותינו בימי פרס ויוון.

סדר כרונולוגי של חכמינו התנאים שהגיגיהם פורטו ב "פרקי האבות"

- לדורותיהם ושנותיהם** בימי ימי הבית השני ואחרי חורבנו. - ע"פ הספירה הנוצרית השגורה אצלנו.
המסורות שקבלו מרבותיהם בעל-פה הפכו במרוצת הדורות למשנה הכתובה. [ראה גם בהיסטוריוגרף]
1. **שמעון הצדיק** היה משיירי הכנסת הגדולה בסוף תקופת שלטון הפרסים בארץ ובימי כיבושיו של
אלכסנדר הגדול, היווני. חי בשנים 350- עד 285- בערך. בימיו, עם כיבושי אלכסנדר הגדול,
בשנת 312-, הוחל מנין השנים על פי "השטרות" [=רישומי עסקאות משפטיים וקניינים דלא בנידי בעיקר],
שהונהג החל משלטון אלכסנדר הגדול בארץ ישראל, ונהג אצל יהודי תימן עד לעלייתם ארצה
בשנות ה-50 של המאה העשרים הנוצרית. [רישום לידתה של אשתי ש' בשנת ב'רל"ח, עדיין לפי נוהג זה].
2. **אנטיגנוס איש סכו**, קבל משמעון הצדיק. בשנים 315- עד 245- בערך, בימי תלמי. ראה קטע קודם.
3. **יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים**. בשנים 260- עד 200- בע', בימי המעבר
משלטון התלמיים לאנטיוכוס השלישי מן הסלויקים.
4. **יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי**. בשנים 220- עד 150- בע', בימי סלוקוס ואנטיוכוס-אפיפנס
והתקוממות הכהנים החשמונאים. בימיהם נרצח חנוני הכהן הגדול בירושלים ונפל יהודה המכבי
בקרבות ונתמנה יונתן החשמונאי לכהן ונשיא במקומו.

5. **שמעון בן שטח** אחיה של שלומציון המלכה ו**יהודה בן טבאי**. בשנים 150- עד 100- בע', בימי שמעון החשמונאי כהן-ונשיא ויוחנן בן שמעון הורקנוס כהן-ונשיא. בימיהם נרצח שמעון הנשיא ועמו בניו מתתיהו ויהודה. אולי חיו עוד בימי ראשית שלטון אלכסנדר ינאי [אחרי יוחנן בן שמעון]
6. **שמעיה ואבטליון** בימי אלכסנדר ינאי ושלומציון המלכה. בימיהם הוקם הסנהדרין והחלו מאבקים אידיאולוגיים בין הפרושים והצדוקים, בשנים 100- עד 60- בערך. עקב מלחמת ירושה בין האחים הורקנוס ואריסטובולוס החשמונאים, [שים לב לשמותיהם היווניים], אבד השלטון היווני ופומפיוס הרומאי השתלט על ארץ- ישראל וירושלים בשנת 63 לפסה"נ. בסוף ימיהם היו מרידות יהודיות נגד רומא.
7. **הלל הזקן**=הראשון מבבל ו**שמאי** בימי פומפיוס וסוסיוס, שליטי רומא. פעלו בשנים 60- לפסה"נ עד הולדת הילד ישוע בערך, מאם יהודה, מרים, ומקלגס רומאי. [מלידתו כידוע, מתחילה ספירת הנוצרים] התרבות הרומית נכפית על יהודה ובעקבות זאת מרידות יהודיות. גם ישוע מנצרת חלק מהן. מחלוקות בדעות בין חכמים נהיות מקובלות ביהדות, הגם שיש הכרעה ביניהן "על-פי רוב". יונתן בן עוזיאל המתרגם והמפרש, הוא תלמידי הלל. האיסיים נפרדו בימי הלל ושמאי מן העם.
8. **רבן גמליאל הזקן** או הראשון, נכדו של הלל, נשיא הסנהדרין. בשנים הראשונות של הנצרות עד קרוב למרידות לפני חורבן הבית השני. בימיו מלכו אגריפס I והורדוס ואגריפס ה II, בחסות הרומאים על ירושלים. בערך בשנים 0-40 לספה"נ.
9. **רבן שמעון בן גמליאל** הראשון, הנשיא הרביעי מבית הלל בדור החורבן. בערך 40 – 70 לספה"נ.
10. **רבן יוחנן בן זכאי** מיבנה, קבל רשות הרומאים להקים בית מדרש ביבנה ועמו החלו דיונים אודות הלכות בע"פ שנכתבו לדורות, עקב האנדרלמוסיה שהשתררה בשארית הפליטה מן החורבן. בימיו נתרגמה התורה לארמית על ידי אונקלוס הגר וע"י יונתן בן עוזיאל תלמידו של הלל הזקן. בערך בשנים 70 – 110 לספה"נ.
11. **יהושע בן חנניה ורבן גמליאל השני דיבנה**. המשיכו בירורי ההלכות שבע"פ שנמסרו לדורות. בימיהם עלה אדרינוס קיסר לשלטון רומא והחל להצר את דת ישראל, משנת 117 לספה"נ, עד אשר פרץ מרד בר כוכבא ב 132 אשר דוכא באכזריות ב 135 לספה"נ. רבי עקיבא וחכמים אחרים תמכו במרד והעמידו את תלמידיהם לרשות מלחמת העצמאות הרוחנית; נהרגו על קידוש ה'. עשרים וארבע אלף תלמידי חכמים, עתיד האומה, נספו בקרבות. ל"ג בעומר מציין את סוף אבדנם וגם סוף המרד, שכשל. אדרינוס קיסר מת ב 138 לספה"נ. מעט לאחר-מכן החלה התפייסות של שליטי רומא עם חכמינו שנשארו לפליטה, כאשר הכירו בזכות עם ישראל בעצמאות רוחנית, החל מאנטונינוס פיוס ובהמשך הקיסר מרקוס אורליוס.
- 12 – 13. במשך השנים 140 עד 200 לספה"נ נאספו ונרשמו רוב דברי התורה שבעל-פה על ידי שני דורות של חכמי ה-משנה [לתורה], ביניהם רבי מאיר ורבי אלעזר בטבריה, רבי יוסי ורבי יוחנן בציפורי ורבי יהודה ורבן שמעון בן גמליאל באושא ואחרים; - עד אשר נחתמו על ידי רב יהודה, נשיא הסנהדרין בערך בשנת 200 לספה"נ. כתיבת התורה שבעל-פה הייתה מהפיכה מוחלטת בתפיסה הרוחנית היהודית, והיא היהדות הנורמטיבית מאז ועד היום. - נדחי ישראל אשר אליהם לא הגיעה מהפיכה זו; או הדוחים אותה כגון הנוצרים, הקראים והשומרונים, אינם נחשבים יהודים ע"פ ההלכה.

מהפיכה **מחשבתית עקרונית** זו נתחוללה לדעתי בעיקר על ידי כך, שרובם של תלמידי החכמים העתידיים, תלמידי רבי עקיבא ואחרים, עשרים וארבעה אלפים לפי התלמוד, נהרגו בקרבות נגד השלטון הרומי-אלילי; והמעטים שנשארו לפליטה חיפשו דרך, גם לא קונוונציונלית, שלא תאבד

ההלכה מעם ישראל. לכן קובצו המסורות שבעל-פה ונרשמו, בניגוד למקובל עד כה ופורסמו אחרי שני דורות של תנאי ארץ-ישראל, כמשנה לתורה, = המשנה על ששת סדריה. המצב היה כה גרוע שהעיון לרשום, מה שהיה עד כה מסורת בעל-פה ואסור היה לכתוב אותה. -
לאחר תקופת התנאים הוסיפו האמוראים, הן בארץ ישראל; - וביתר הרחבה אמוראי בבלי את התלמוד: פלפולי הלכה ואגדה, הקודקס הנוכחי של "התורה שבעל פה" לשעבר. החורבן הפיסי-המדיני אחרי החורבן השני ובנוסף לכך מרד בר-כוכבא שנכשל ואובדן השכבה הרוחנית העילית, היה הזרז או המנוף ליצירת-מופת רוחנית וספרותית זו, במשך כמה דורות, בעבור כל הדורות אחריהם. [ע"פ ככל אשר יורוך]
כך בעבר הייתה גלות בבלי הראשונה הזרז להקמת הכנסת הגדולה ותקנותיה ההלכתיים בימי עזרא ונחמיה ואחרים בימי הבית השני, כולל כתיבת פרקי האבות לאחר כיבוש יוון את ארץ ישראל; שהם הגיגים ועקרונות ההנהגות האנושיות-היהודיות, שקדמו למשנה התורה. [ע"פ ככל אשר יורוך]

כך היה יכול רבנו גרשון בן שלמה [960 – 1028], "מאור הגולה" בפי הציבור, להטיל חרם כוללני על כל יהודי אשכנז, שלא לשאת אישה שנייה על הראשונה, מצווה המותרת על פי ההלכה השגורה וכנהוג עד אז בכל העולם היהודי, ובוודאי כאשר האישה הראשונה הוכחה כעקרה; וזאת בגלל הצרות והגינניים שסבלו יהודי ארצות אשכנז מצד הכמורה הקטולית המתנזרת מנישואין, הטרם-צלבנית. החרם הזה, ותקנה נוספת, - שאין לגרש אישה שלא מרצונה, [גירושין אסורים ע"פ הכנסיה הקטולית עד היום], היה **מהפך מוחלט** בעולם היהודי כולו, אך התקבל ביהדות האשכנזית, עד כי כיום כלל לא מודעים לו. [בני ארצות הגולה הספרדית, או המוסלמיות, המשיכו לשאת יותר מאישה אחת בהיתר הלכתי, עד אשר קבלה מדינת-ישראל חוק האוסר ביגמיה, ז"א נישואין לשתי נשים.] [ע"פ ככל אשר יורוך]

כך היה לדעתי האסון הנורא של השואה באירופה הזרז להקמת מדינה יהודית-ישראלית. בלעדי אסון אחרון זה, לא היו מעיזים קברניטי המדינה להכריז על עצמאות מדינית של הישוב הקטן בארץ ישראל ולא היו משקיעים אנרגיות ענקיות כאלה, מנוגדות לרצון העמים השליטים והערבים באזור, להביא לחוף-מבטחים מאות-אלפים של פליטים יהודים מכל תפוצות ישראל... מאירופה, אסיה ואפריקה.

בכל המקרים ההיסטוריים הקשים האלה, היה גורם-האסון, הזרז לתיקון הרוח והגוף של עם ישראל.

כרונולוגיה של פרשני התנ"ך הידועים לי ביותר מכל התקופות:

אונקלוס הגר, תרגם התורה לארמית בימי סוף הבית השני, א"י. - אולי הוא גם עקילס הגר ?
יונתן בן עוזיאל, מתלמידי הלל הזקן, תרגם התורה לארמית בימי סוף בית השני, א"י. -
ר' סעדיה גאון, 882-942, תרגם התורה לערבית בבבל.
ר' שלמה יצחקי, **רש"י**, 1040-1105 ונכדו ר' שמואל בן מאיר, **רשב"ם** 1085-1174 באשכנז.
ר' אברהם איבן עזרא, **ראב"ע**, 1093-1167 בספרד ותפוצותיה.
ר' משה בן מימון, **הרמב"ם**, 1135-1204, ספרד-מצרים. -
ר' דוד קמחי, **רד"ק**, 1160-1235, בספרד וצרפת. -
ר' משה בן נחמן, **רמב"ן**, 1194 – 1270, ספרד-עכו. -
ר' יעקב בן אשר, **כלי יקר**, 1270 – 1340, אשכנז-ספרד. -
- 115 -

ר' לוי בן גרשון, **רלב"ג**, 1288-1344, צרפת.
 ר' **יצחק אברבנאל**, 1437-1508, פורטוגל-איטליה.
 ר' **עובדיה מברטנורה**, 1445-1505, פרשן המשנה, כתב גם פירוש על רש"י, איטליה-ירושלים.
 ר' עובדיה בן יעקב, **ספורנו**, 1475-1550, איטליה.
 ר' חיים בן עטר, **אור החיים**, 1696-1743, מרוקן-ירושלים.
 ר' שמואל דוד לוצטו, **שד"ל**, 1800-1865, איטליה.
 ר' שמשון רפאל הירש, **הרש"ר**, 1808-1888, גרמניה הצפון-מערבית.
 ר' מאיר ליבוש בן יחיאל מיכאל, **מלבי"ם**, 1809-1879, רוסיה ורומניה.
 פרופ' אליהו שמואל **הרטום** ופרופ' משה דוד **קסוטו**, מפרשי התנ"ך, 1885-1955, איטליה.
 ועוד בוודאי רבים וטובים אחרים.
 כל הפרשנים קבלו בוודאי מסורות פרשניות קדומות, אך חולקים לעיתים זה על זה. לכן אי-אפשר לדעת, איזה פרוש הוא הנכון. לכן האימרה: "שבעים פנים לה, לתורה".
 מדרשי **האגדה** בתלמודים מיסטיים לעיתים, מוגזמים לרוב ולא מציאותיים, = **אגדות**.
 לכן יש לראות במדרש אגדה "**משל**" המיועד למעמיקי-רוח, - ומרמז על **נמשל**.
 הנתונים הביוגרפיים על הפרשנים נלקטו מתוך אנציקלופדיות-ליהדות שונות.

שאלה לספר הנביא יונה [הפטרה במנחה של יום הכיפורים]:

איזה דג בלע את הנביא יונה? ככתוב בספר יונה, בפרק ב', א: וימן ה' דג גדול לבלוע את יונה ויהי יונה במעי הדג שלושה ימים ושלושה לילות. ויתפלל יונה אל ה' א-לוהיו ממעי הדגה...ויאמר ה' לדג ויקיא את יונה אל היבשה. שם יא.
 הכיצד יכול אדם בשר ודם להיבלע על יד דג גדול מבלי להינזק משיניו הטורפות של הדג ומבלי להתעכל במיצי העיכול החריפים של יצור טורף כל-שהוא??
 תשובתי: רק אם הלוויתן, [כי כזה היה בוודאי, כדי שיונה יימצא בתוך המעי ויתפלל מתוכו] לא היה דג טורף, כי אם לווייתן מסנן פלנקטון מימי הים, אותו הוא בולע עם כמויות מים גדולות ומסננו מתוכם כאשר הוא פולט את המים מזימיו, המיועדים לכך. יונה נשאר בחיים זמן ארוך, עד אשר הלווייתן הקיא אותו, כי קיבתו ומעייו לא מסוגלים לשאת גוף זר גדול ובנוי חלבון, שומן ועצמות מן החי, אדם בתוכם.

מי חבר את הפיוט "מעוז צור ישועתי" ומדוע הפך פיוט זה לשיר של חנוכה?

ראשי הקטעים של הפיוט מסומנים בשם **מרדכי**. מרדכי בן הלל היה חכם בעיר נירנברג, פייטן וגדול בתורה. הוא ידוע בכינוי **המרדכי**. קהילת נירנברג נהרסה כמה פעמים בימי מסעי הצלב, כמו גם יתר קהילות-ישראל לאורך הנהר ריינוס. – אך אחרי סיומם של שנים נוראיות אלה, התקבצו שוב יהודים בעיר זו ופתחו חיים יהודיים, כאשר בראשם אותו מרדכי בן הלל.
 בשנת 1298 נעלם נער נוצרי בשם וורנר והמסיתים האשימו את היהודים ברצח הנער ובהעלמו.
 בראש המסיתים עמד קצב בשם "רינדפלייש" [בתרגום לעברית- בשר בקר], אשר עלה על העיר עם חבורת פורעים מאנשי הסביבה, לנקום ביהודים. מרדכי בן הלל חיבר אז את "מעוז צור ישועתי" וכו' ובו ששה בתי-שיר. הראשון והאחרון מתייחסים לפורענות המתקרבת לעיר וביתר ארבעת הבתים הוא מתאר ארבע תקופות של כמעט-השמדה של עם-ישראל, אשר ברגע האחרון באה הישועה מאת ה': מצרים, גלות בבל, תקופת אחשוורוש והמן בפרס, וכיבושי היוונים. בבית האחרון מבקש הפייטן תשועת ה' ודחיית ה"אדמון בצל צלמון", רמז לישו האדמוני בצל הצלב; או הפורע רינדפלייש הג'ינג'י

שבא בצל הצלב; או הנער וורנר היה אדמוני ועתה באים בצל הצלב לנקום ביהודים... לדאבון הלב לא ניצלה הקהילה וגם הפייטן עם אשתו וילדיו נרצחו בדם קר. יהודי אשכנז המערבית לאורך נהר הריינוס הנציחו את גדול-התורה **מרדכי בן הלל** בכך, שקבעו לשיר את פיוטו בימי החנוכה, כי הבית לפני-האחרון מדבר על היוונים שנקבצו עלי, אך נוצחו על ידי בני הבינה, היהודים החשמונאים ונקבע מועד להלל בו את ה', הוא חג החנוכה. הפיוט דחה את "מזמור שיר חנוכת הבית, לדוד" הקבוע עד אז בכל קהילות ישראל. קהילות הספרדים והתימנים לא ידעו על המאורעות האלה באשכנז הרחוקה והמשיכו את המנהג הקבוע הקודם; עד אשר באו ארצה ולמדו פה את "מעוז צור ישועתי". לצערי, לא מלמדים את מקורות הפיוט, גם לא בבתי הספר הממ"ד ולא בישיבות ואיש לא טורח לנסות ולהבין את מקורותינו ההיסטוריים, גם בעניין זה, וחבל. לכן בא אנוכי, הקטן, להאיר את עיני קוראיי. אגב: מנגינת "מעוז צור ישועתי" לקוחה משלושה שירים עממיים גרמניים, מן העת ההיא.

הצעה רצינית לתיקון פיוטים הנאמרים באופן מהופך, מתוך מסורת שגויה

בראש השנה ויום הכיפורים.

במחזורים בנוסח אשכנז וספרד [של האשכנזים] לראש השנה וליום הכיפורים, שחרית ומוסף, כלולים פיוטים, הבנויים כמשפטים זוגיים, על פי האלף-בית, 22 סטרופות בכל פיוט. המחברים, רובם חזנים ופייטנים ידועים מבני איטליה ואשכנז של ימי הביניים [המאות ה-11 עד ה-14], כיוונו, שהחרוזים יאמרו החלק הראשון על ידי החזן, והמענה המשלים באותו עניין, על ידי הקהל. הם לקחו בחשבון, שלקהל אין מחזורים, כי לא היו כאלה לפני תקופת הדפוס [!!!], ולכן הקהל יוכל לענות גם בעל-פה, לאותו עניין שנאמר זה עתה על ידי החזן כחלק הראשון של המשפט. וכך נרשם במחזורים של המאה ה-19 מעל לחלק הראשון "החזן אומר" ועל המענה "הקהל עונה". מדוע רשמו כך? כי באותה מאה התפתחה החזנות המזומרת על ידי חזנים שהיו גם זמרי אופירה ידועים וגם חזנים מבוקשים. ואלה, לפחות כמה מהם, חזרו בזמרתם לחלק השני, אותו אמר הקהל זה עתה כתשובה לחלק הראשון הקודם של החזן ועתה חיברו את חלקו הראשון של המשפט הבא, לחלק השני הקודם. הם עשו כן בוודאי רק מתוך יצרם החזני להשמיע את קולם מה שיותר. הרי שלמו להם בעבור קולם וזמרתם... אך הקהלים הבינו במשך השנים הבאות, בלי שהבינו את שפתו העברית של הפיוטים [בגרמניה, פולין צרפת וכו'], כי כך הסדר הטוב. סדר "הפוך" זה של "היוצרות", כך נקראים הפיוטים הנ"ל, מושרים כך גם כיום, כאשר הלשון של הפייטנים המהוללים מובנת לנו. לכן שטות גמורה היא, לשיר את היוצרות "הפוכים", קודם הסוף ואחרי-כן ההתחלה של הפסוק הבא, אלא יש לחזור לאמירה-שירה הנכונה, פסוק והמענה "שלו" ואחר-כך הפסוק הבא והמענה שלו !! כך גם לא יוצר "זנב" כביכול מיותר, כאשר המענה האחרון נשאר ללא חלקו הקודם, גלמוד.

בעבר החזן: **אתה הוא א-ל-הינו** הקהל: **בשמים ובארץ**

ולא: בשמים ובארץ - גיבור ונערץ

אלא: **גיבור ונערץ - ד-ל-הינו מרפא.** וכו'

וכן ביתר הפיוטים הבנויים מפסוקים זוגיים ע"פ הא'-ב' ואשר בהם מכריז החזן בראש המשפט והקהל עונה בחלקו השני.

תיקון שיבוש ברכת הלולב לפני הלל בסוכות

נהוג משום-מה בקהילותינו, לברך את ברכת הלולב לפני הלל בשקט. כמובן שזהו שיבוש שהחל בימי הגלות בארצות מזרח-אירופה מסיימות, כאשר בני הקהילות היו עניים מדי, כדי לרכוש לעצמם ארבעת המינים. הפרנס של הקהילה, שהיה בדרך-כלל מן העשירים בקהילה, רכש את אלה בעותק יחיד, הביאו באמצעות השמש לבית הרב, האדמו"ר, השכם בבוקר וזה בירך ברכת הלולב בסוכתו, לפני התפילה. אחר-כך הביא את הסט לבית הכנסת והניחו על שולחן ליד הכניסה. כל אחד מן הבאים ברכו בשקט על ארבעת המינים, אם בבואו ואם חזרת הש"ץ של תפילת העמידה, השמונה-עשרה. כשהגיעו לברך את ההלל, ברכו זה-מכבר רוב אנשי הקהל את ברכת הלולב, לכן גם החזן עשה כן עם ארבעת המינים שהוגשו לו מן השולחן האחורי. -

הנהוג, לברך בסוכה, בבית על ארבעת המינים, בצידוק כביכול, כי כך עשו אבותינו, בנוי על העונות שחיו בו אלה בגלויות.

עתה בארצנו, כאשר לרוב בני הקהילה יש ארבעה מינים משלהם, ראוי כמובן לחזור לברכה בקול לפני ההלל, כראוי מתחילה, וכנהוג בקהילות אחינו הספרדים, כשבח לה' על הימצאותם עמנו.

תיקוני תפילה נוספים, הדרושים עקב הבנתנו את לשון התפילות

אדון עולם – אשר מלך – בטרם – כל יציר נברא; ולא: בטרם כל – יציר נברא...
כי הכוונה היא לומר: כי אדון העולם היה קיים, בטרם, כל יציר אחר נברא על ידו...
ולא כפי שמשמע מן השירה השגויה, כי בטרם-כל, היה אדון העולם, כבר יציר אחר נברא... והרי את זאת בוודאי לא מתכוונים לומר.

בברכת **אהבה רבה אהבתנו** צריך לומר...וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול סלה! באמת ובאהבה עלינו להודות לך וליחדך באהבה וכו'". המילה "סלה" היא כעין קריאת סוף מתפעלת, כעין אהה!
לכן, חיבורה למילים הבאות...סלה באמת ובאהבה, היא אי-הבנה וטעות.
וכי יתכן, כי ה' לא אוהב אותנו באמת ובאהבה?
ולכן, בכל פסוק שבו נאמרת "סלה", יש להפסיק אחריה במעט ולקרא אותה כמו סימן קריאה!

ב"קדושה", בחזרת הש"ץ, יש להוסיף מה שהושמט בטעות בסידורים הראשונים בדפוס, לפני כמה מאות בשנים, כאשר בכתבי היד היה כתוב: אז בקול, רעש גדול, א"ו ח משמיעים קול....וכו'; כאשר הפייטן כיוון לפסוק מִיִּחְזָקָאֵל "והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול מתנשאים לעומת שרפים לעומתם משבחים ואומרים וכו'".
המדפיס הראשון לא הבין כנראה נכון את הקיצור א"ו ח והדפיס: אז בקול, רעש גדול **אדיר וחזק** משמיעים קול. בהדפסה שגויה זו חסר הנושא: מי השמיע ברעש גדול – שהיה אמנם אדיר וחזק, את האמירה "ברוך כבוד ה' ממקומו", לעומת השרפים?
לכן יש להחזיר את ה**אופנים וחיות** הקודש מפסוקו של יחזקאל, אשר הם אלה שמשמיעים בקול, ברעש גדול, את "ברוך כבוד ה' ממקומו". אם כן יש לומר: "אז בקול רעש גדול, אופנים וחיות הקודש [אדיר וחזק] משמיעים קול, מתנשאים לעומת שרפים, לעומתם משבחים ואומרים: ברוך כבוד ה' ממקומו".

מנהגים עתיקים שסיבתם התבטלה, לכן לדעתי, אפשר לבטלם

1. הנחת אבנים על קברי נפטר הונהגה בזמנו, כדי לתקן ולשמר את ציון הקבר ולמנוע טשטוש, עקב גשמים ורוחות. כיום מניחים מצבה חזקה על הקבר, ונכון יותר לנקותה במים, וזהו תיקון הקבר.
2. קטניות נאסרו בפסח בארצות אשכנז, עקב תערובת אפשרית של זרעוניהן עם גרעיני דגניים בחצרות האיכרים. כיום, אין יותר אחסון מעורב של דגניים עם תירס, אפונה, דוחן או אורז; ותעשייה ממוכנת מונעת כל תערובת אפשרית, נראית לי חומרה זו כעבר זמנה, כי קטניות בפרוש, אינן חמץ כשלעצמן.

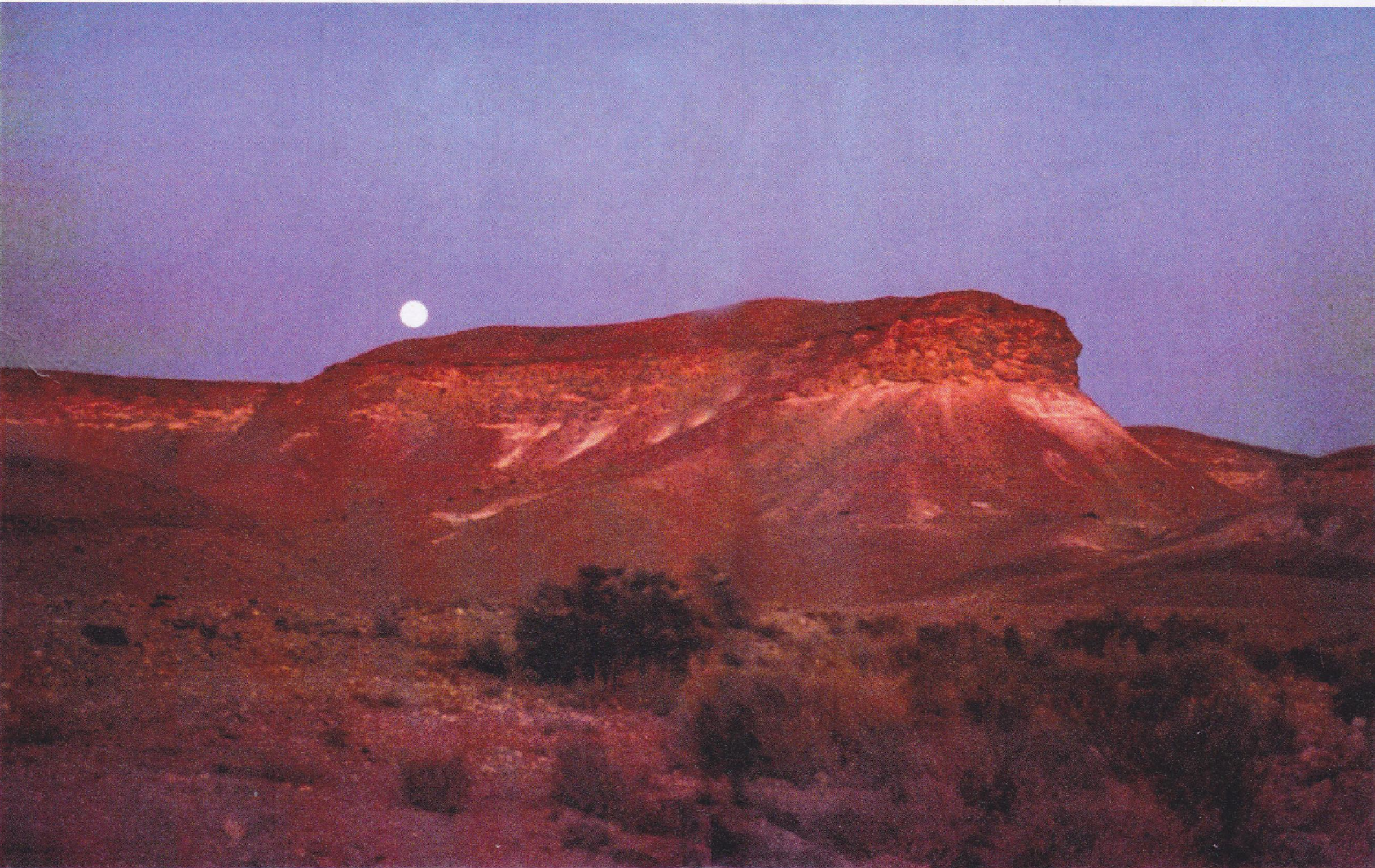
הגיגי יוסף, או ניתוח היסטורי-עובדתי אמיץ, אודות "הסתר הפנים" בעת השואה, עקב חידלון מחשבתי של יהודי אירופה, לפני.

עת שלט נפוליאון בונפרטה על צרפת ועל חלק נכבד של צפון-מערב אירופה, - [ועד לשלטון על המבורג הגיע], התפתח הרעיון, כי בגלל האידיאל הצרפתי על שוויון אזרחי לכל תושבי ארצות מערב-אירופה, הגיעה השעה להיאבק על זכות שווה ליהודים. כאזרחים. מכאן התפתחה מעט יותר מאוחר הרצון לאינטגרציה בתוך העמים ביניהם ישבו. המאבק היה קשה אך נשא פרי ובשנת 1860 הושגו זכויות שוות אלה, קודם כחוק ולאחר-מכן, באופן מעשי. השוויון בזכויות כלל גם שוויון חובות אזרחיות. ביטול התארגנויות על בסיס הדת היהודית פרט לנושאי כשרות, בתי-כנסת וקבורה יהודית, וניהול הקהילות, תפקידים שהוטלו על רבנים מטעם המדינה בה חיו היהודים.

גם השרות הצבאי נכלל בחובות וכך גויסו בני הדור השני של האזרחים היהודיים לצבאות המדינות בהן גרו. סביי עוד התחמקו מן השרות הממשי בהשיגם פטור מסיבות רפואיות, אמיתיות או מדומות. דור ילידי 1880 והלאה גויסו ואומנו; אלה בגרמניה הקיסרית-פרוסית ובאוסטרו-הונגריה הקיסרית; אלה בצרפת הרפובליקאית או באנגליה המלכותית, ואלה ברוסיה הצארית. בני דת משה [היהודים] לחמו במלחמת העולם הראשונה [1914 – 1918] לטובת עמיהם לצדם של נוצרים בני הדת הקתולית או הפרוטסטנטית; חלקם שרדו את הקרבות, חלקם נפצעו, אף נהרגו על מזבח מולדתם החדשה, המדומה.

כאשר כבשו הבריטים את פלסטינה מידי הממלכה התורכית-עות'מנית בשנת 1917, הכריזו הלורד בלפור, שר המושבות היהודי-אנגלי על כל שטחי ארץ ישראל המערבית והמזרחית כעל שטחים המיועדים ללאום היהודי בתפוצות. מאחר ולאנגלים ניתן המנדט על ארץ ישראל, יכלו יהודי אירופה ההרוסה לעלות ארצה, אם רק רצו. אך המנהיגים היהודיים בארצות אלה לא התעוררו ולא עוררו את יהודי מקומותיהם, כדי לנצל הזדמנות מיוחדת זו, שניתנה לעם-ישראל בהשגחה מלמעלה, בדמות שר-מושבות ⁽²³⁴⁾ וציוני !!!..... רבני הקהילות רצו לשמור על גודל ושלמות קהילותיהם במקומותיהם, לא השפיעו על בני קהילותיהם לעלות ארצה, אף התנגדו לכך בעת הזאת. כאשר הבינו האנגלים אחרי כחמש שנים, שהיהודים לא עולים ארצה בהמוניהם, מסרו את שטחי עבר-הירדן המזרחי לכן משפחת ההאשמים מעירק, המלך עבדאללה ה-I, שהכריז על השטח, גדול פי שניים מארץ-ישראל המערבית, כעל מדינת עבר-הירדן. גם ארץ ישראל המערבית לא יושבה על ידי יהודי העולם, בו-בזמן שממספר רב מהם היגרו מאירופה ההרוסה שלאחר מלחמת העולם הראשונה, לאמריקה המבטיחה.

כל אותם שלושה דורות, מ 1860 ועד 1933, רחשה שנאת היהודים בארצות אירופה בגלוי ובסתר,

הר כרכום (כ-845 מ') הוא כנראה הר סיני, בדמדומים, ובצד פסגתו זורח ירח מלא.
סיני, אל הירח בתרבויות הראשונות של אור כשדים, אשור, בבל וארץ כנען, השאיר
את חותמו ושמו במדבריות צין, סין ובהר אשר ביניהם, הר סיני עצמו.
נוודי האזור העריצו את הירח, התהלכו בלילות לאורו וסגדו לו בהר זה. נמצאו בהר
ציורי קיר קדומים ואתרי פולחן לרוב. לכן נחשב להר האלוהים (הכוונה להר האלילים)
הרבה לפני היותו הר מתן תורה לעם ישראל.
כאשר א-לוהי אברהם, יצחק ויעקב התגלו שם למשה מתוך הסנה\ פסק זה-זמן-רב
פולחן אל הירח בהר זה ואתרי הסגידה נזנחו וחרבו. לכן נקרא בתורתנו סיני, הר
האלוהים החרב.

לחברים-ות ותושבים-ות בחיבת ציון, - וידידים-ות;

הנכם מוזמנים לקידוש הודייה לכבוד ההוצאה לאור
של הספר

צ פ נ ת פ ע נ ח - הגיגים על התורה
ברוח "תורה ודעת" –

בתוספת:

מפות צבעוניות ואיורים, המבהירים עובדות גיאוגרפיות
והיסטוריות מעודכנות; המסבירים תופעות טבע מסתוריות
והתואמים את מציאותם ואמיתותם של התיאורים בתורתנו,
תורת משה.

ובתוספת היסטוריוגרף עברי-כללי מפורט מאדם הראשון
לפני 5768 שנה - עד לימינו ממש !

במסגרת הקידוש בשבת פ" חיי- שרה אחרי התפילה

ב- כ"ב מרחשון = 3.11 (בערך בשעה 10.00)

יאמרו דברים בעניני דיומא ע"י רב חיים טובולסקי לאוי"ט

ויוסברו הרקע ומגמת המחבר בתיאום מחקרים מדעיים חדישים
עם לשון התורה, על ידי יוסף בן ברית

המזמינים אתכם בכבוד:

יוסף ושושנה בן ברית ובני משפחתם

הרקע והמגמה של חיבור "צפנת פענח, תורה ודעת" יוסף בן ברית

דברים שיאמרו בקידוש הודיה, בשבת פ" חיי-שרה, בבהכ"נ בחיבת ציון, לרגל הוצאת ספרי "צפנת פענח ברוח תורה ודעת"

בפרקי אבות, אלה המשניות הראשונות שנתחברו עוד בימי "הבית הראשון", ואשר מכילות דברי הדרכה להנהגות של חכמי הדורות האלה, [אך אינן כוללות מצוות או הלכות], כתוב בין היתר בפרק ה':
 בן בג בג, שחי לפני כ 2050 שנה, בתקופת הלל ושמאי בירושלים, אומר: הפך בה והפך בה דכולא בה ובה תחזי וסיב ובלה בה ומינה לא תזוע שאין לך מידה טובה הימנה. והתרגום: הפוך בה [בתורה] והפוך בה, כי הכל בה, ובה תתבונן (ותראה את האמת בעיני שכלך, כך אומר הרמב"ם) ותזקין בה ותבלה עמה (עסוק בתורה עד זיקנה ושיבה) וממנה לא תזוז שאין לך מדה טובה ממנה.
הכל יש בה. יש בתורה פשט ויש בה דרש. יש עליה פרשנויות רבות ושונות מדברי חכמים לרוב, אגדות ותיאורים מיסטיים, אשר נחשבים תורה שבעל-פה, פשוטים להבנה מחד ומוזרים וקשים לחשיבה פשוטה מאידך ואשר מהווים בד"כ משל ונמשל.

אך יש בתורה גם היסטוריה וגיאוגרפיה, ותופעות טבע ואקלים, ועולם החי והצומח, רגילים ובלתי רגילים ואף ניסיים. יש בה גם מצבים מדיניים בין בני-ישראל והעמים לידם חיו, ובין העמים השולטים ואלה הנשלטים על-ידם. המצבים המדיניים בתורה מובלעים, כמו גם הגיאוגרפיה וההיסטוריה, הגם שאלה מתוארים, -למי שמחפש אותם-, ברמזים קצרים, אך במילים ברורות לאלה שמבינים אותם. אביא דוגמה אחת בסוף.

אך חכמי התורה הקדמונים לא עסקו באלה, אם מתוך כך שאלה אינם גופי התורה ומצוותיה, ואם מתוך כך, כי לא יכלו לדעת על התרחשויות שקרו אלפי שנה לפניהם, אודות ההיסטוריה הכללית של העמים ועל הגיאוגרפיה והטבע מסביב, בעולמות שנשכחו מזמן ואשר אינם שייכים למסורת ישראל שבעל-פה.

היסטוריה לא נלמדה בבתי מדרש ואף נחשבה בדורות ובריכוזי יהדות שונים כמוקצה ליהודי לעסוק בה. וכך קרה במשך דורות רבים, כי דברי חז"ל מצוטטים ללא התייחסות לזמנם ולתקופתם, לנסיבות בהן נאמרו ולהקשרם הייחודי, כאילו כולם נאמרו במעמד אחד. "חז"ל אמרו", הפך ל"מטבע-לשון" אחד, כביכול ממעמד אחד, בזמן ובמקום.

לפני כשבעים שנה, כאשר הגעתי לגיל בר-מצווה, ישב אבי ז"ל עם אחיי ועמי בלילות השבת ללמוד את פרשות השבוע, כאשר הוא השתמש בעיקר בשני מפרשים: רש"י הויתק והרש"ר, הוא הרב שמשון בן רפאל הירש, שחי בדור הסבים שלי, הוריו, ונולד באלטונה, הסמוכה להמבורג, עיר מגוריו.

התורה ניתנה בסיני לפני יותר משלושת אלפים שנה, חיבורי יגלה לקורא זמנה הכמעט מדויק; רש"י פירש את פירושו עליה בזמנו ובאווירת ארץ מגוריו, באשכנז המערבית במאה הנוצרית ה-11, דהיינו לפני כ 950 שנה ושפת תרגומו צרפתית; הרש"ר הדריך את לומדי משנתו בידע נוסף שנודע במאה ה-19 הנוצרית באשכנז, דהיינו לפני כ 150 שנה, תוך שילובה בדעת-תורה. שניהם פירשו כמובן, תוך כדי היצמדות לרוח התורה בכתב ובעל-פה. הרש"ר תרגם לגרמנית ופירש בשפה זו, אך כתביו תורגמו לעברית בת ימינו.

סביי נולדו לתוך תקופה, בה ערערו מלומדים נוכרים על אמיתות התורה. דרוין פרסם אז את מסקנותיו המדעיות-כביכול והכופרניות ומבקרי המקרא הנוצריים החרו-החזיקו אחריו לשלול את אמיתות תורת-ישראל. העולם היהודי התחלק אז לשני מחנות: אלה שקבלו את דברי המדע וכפרו בתורה (מכאן החלה

החילוניות גם אצל יהודים), ואלה שראו בתורה מוקד אמונתם ולא מצאו דרך, "להשלים" בין שתי התורות. הם סברו, כי "חדש- אסור מן התורה" כי החדש הוא כפירה בה. אך יש גם שאמרו, שאפשר לשלב ביניהן, כמובן תוך כדי ביקורת ובקרה וזוהי "תורה עם דרך-ארץ". משפחות סב"י וסבתותיי קבלו את דרך השילוב וכך גם הוריי בחשבם, כי, מאחר והרוחני שבנו משולב בתוך הגופני שלנו, על-כן, בנוסף למסרים התורניים- הרוחניים והמוסריים שבתורה, צריכים אנו לקבל וודאות שכלית –או כפי שאמר הרמב"ם לפני כ 850 שנה: "תראה את האמת בעיני שכלך"; - שהפיסי- מוחשי שבתורתנו פיסי-מוחשי וממשי היה, ולא מיסטי-היולי ודמיוני בלבד. הרמח"ל, שנולד לפני 300 שנה, כתב במבוא ל "מסילת ישרים" שלו, כי "האמונה סובבת על הדברים שהם למעלה מהשגותינו, והמדע מברר את האמת היחסית על פי תפישת חושינו"...כנראה בגלל דעתו זו הוחרמו כתביו וספריו...והוא נפטר צעיר לשנים, בן 39 שנים בלבד. על פי גישות בן בג בג מלפני כאלפיים שנה, הרמב"ם מלפני כ 850 שנה, הרמח"ל מלפני כ 270 שנה והרש"ר מלפני כ 150 שנה, חיברתי את ספרי "צפנת פנעה- תורה עם דעת". הרי אנו מבקשים בתפילתנו היומית: "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, [לכן] חננו מאתך חוכמה, בינה, השכל ודעת".... זהו אבי ז"ל שלמדני: אם ישנם מחקרים וממצאים מדעיים חדשים המאשרים או תומכים בדברי תורתנו הקדושה, קבל אותם, כי הם מחזקים את האמונה; אך כאלה השוללים את תורתנו, הם מוטעים ומטעים.

כך יכול אנוכי היום לחבר ממצאים חדשים לדיוקי הלשון של תורתנו, מן התחום ההיסטורי-הכללי, מן הידע הגיאוגרפי, ממדעי הטבע השונים ולהבין את הריאליה של חיי אבותינו ולא לרחף בדמיונות מתחומי המיסטיקה.

כך לדוגמא: אם כתוב בתורתנו, כי משה, אחרי בריחתו ממצרים למדין, "רעה את צאן יתרו, חותנו, כהן מדין אחר המדבר- ויבא אל הר הא-לוהים חורבה, כי ההר הזה, הקרוא גם הר-הא-לוהים, גם חורב וגם סיני, אינו בתוך מדבר סיני אלא אחריו, כאשר נקודת המבט, הפרספקטיבה, היא ממצרים החוצה, מזרחה. בכך מתבטלת הגישה הקיימת, כי הר סיני הוא בדרומו של אותו מדבר סיני, כפי שקבלו זאת גם פרשנים יהודיים בני דורנו, שלא בדקו נתון מדויק זה של המילה אחר המדבר- ונתונים נוספים. עוד חמישה-ששה נתונים עובדתיים ומפורשים מן התורה, חלקם גיאוגרפיים וחלקם מסוג אחר, ונתון אחד של מי מחכמינו על חיצוניותו של אותו הר, אפשרו לי לקבוע בוודאות כמעט-מוחלטת, היכן ואיזהו הר סיני עליו נתנה לנו התורה, הגם שקדושתו פגה מיד לאחר מתן-התורה, ככתוב: ...במשוך היוכל, המה, בני ישראל דאז, יעלו בהר.. גם מסלול יציאת מצרים בכיוונה הכללי, נלמד מידע זה. פרטים ממשיים אלה ניתן לקרא בספרי המוצג לפניכם "צפנת פנעה – ברוח תורה ודעת", כמו רבים אחרים..

אני מודה לה" מכל לבב, על כי הצילנו מכל צרה ומצוקה, כאשר הגעתי בשבת "וירא" לפני 63 שנים, מספרד, אליה ברחתי מידי הצוררים הנאצים בבואי מצרפת על אוניה פורטוגיזית, לחופי ארץ-ישראל ולחיפה, בין הערביים. התאריך העברי היה אז ח"י בחשון ה'תש"ה, והלועזי 4.11.1944. מאז עמלתי ביהדות ובחינוך בני דורות אחריי, כדי להוכיח לעצמי "זכות להצלת ולקיומיי".... היסטוריוגרף עברי-כללי, המצורף בסוף ספרי החדש, יאפשר למעיין, לחבר בין מניין השנים העברי לספירה הכללית, למעשה הנוצרית, לה אנו הורגלנו בגלל גלויותינו. אני מודה למשפחתי שבאה לחגוג עמי בשבת זו את ציון גמר ספרי; וכן לכבוד רבנו ר" חיים טובולסקי שרואה בעין טובה את מאמצי לעסוק בתורתנו מנקודת ראות נוספת, כי הרי שבעים פנים לתורה; ולכל אלה שבאו לקידוש זה, שמסמל עבורנו הודיה לה", כי טוב. שבת שלום ומבורך. יוסף בן ברית